

Bulletin advokacie

Střet zájmů člena statutárního orgánu kapitálové obchodní korporace ve vazbě na principy corporate governance • Uchovávání dat uložených v počítačovém systému – poskytování součinnosti, nebo nahrazování činnosti orgánů činných v trestním řízení? • Aktuální otázky AML regulace • Právníká firma roku 2019 •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

ADVOKÁTI TOTALITĚ

ČAK zve na výstavu Advokáti proti totalitě, která je součástí stejnojmenného multimedialního projektu.

Vše podstatné o projektu, včetně zprávy z konference a vernisáže, najdete na str. 8 až 14.

**GALAVEČER
PŘÁVNÍKA
ROKU 2019**

(více info
na str. 16-20)

Kodex obraní

Nejaktuálnější komentáře Wolters Kluwer

Insolvenční zákon Komentář. 5. vydání

Jaroslav Brož, Alexandr Dadam, Jan Kozák, Antonín Stanislav, Zdeněk Strnad, Lukáš Zrůst, Michal Žižlavský

Komentář nabízí nejrozšířenější výklad na trhu.

Reaguje zejména na zásadní novelu č. 31/2019 Sb., která od 1. 6. 2019 přinesla zásadní změny v úpravě oddlužení a také zavádí od 1. 11. 2019 velmi diskutovaný generátor přidělování.

Autoři rovněž zapracovali do výkladu i novelu provedenou zákonem č. 230/2019 Sb. týkající se tzv. dětských dluhů, která nabyla účinnosti od 1. 10. 2019.

Nové vydání také obsahuje nejaktuálnější judikaturu k jednotlivým ustanovením.

Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů) Komentář

Irena Holcová, Veronika Křesťanová, Adéla Faladová, Jan Kříž, Tomáš Dobřichovský, Petra Žikovská, Zuzana Císařová, Alexandra Wünschová Pujmanová

Komentář zkušeného autorského kolektivu pod vedením dr. Ireny Holcové přináší výklad nejen k autorskému zákonu č. 121/2000 Sb., ale i k mezinárodním smlouvám (např. Revidovaná úmluva bernská, Římská úmluva apod.) a k evropským předpisům (např. směrnice o elektronickém obchodu apod.).

Komentář obsahuje i výklad k vybraným národním souvisejícím předpisům a některým jejich ustanovením.

Komentáře jsou k dispozici také v ASPI a jako e-kniha

Objednávejte již nyní výhodně na www.wolterskluwer.cz/obchod

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 273 193 111
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman, LL.M.
Šéfredaktorka: JUDr. Hana Rýdlová
Výkonné redaktorky: PhDr. Ivana Cihlářová,
Mgr. Hana Kejhová, MPA,
PhDr. Dagmar Koutská
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.,
prof. Dr. Alexander Bělohávek,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
JUDr. Ladislav Krym,
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
Mgr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

Objednávky předplatného zasílejte

na adresu: ČAK, Národní třída 16,
110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvyhodněné roční předplatné 850 Kč kromě
poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá
zdarma. S reklamacemi při problémech
s distribucí se obraťte na pí Dvořákovou,
e-mail dvorakova@cak.cz, tel. 273 193 165.

Inzertní služby zajišťuje agentura

IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555 nebo
na 606 404 953. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz).

Toto číslo vyšlo 21. 11. 2019 v nákladu
17 050 výtisků.

Obálka: foto Andrea Kábelová

Tisk: Impax, spol. s r. o.

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348 (print)
ISSN 2571-3558 (Advokátní deník)

Úvodník

Petr Toman: **Šest týdnů, které změnil (nejen) advokacii** 3

Aktuality

Informace představenstva ČAK k § 7b trestního řádu 4
**Doplňující informace představenstva ČAK k trestnému činu maření
spravedlnosti podle § 347a trestního zákoníku** 7
**Projekt Advokáti proti totalitě připomíná minulost
a varuje do budoucnosti** Hana Rýdlová, Ivana Cihlářová 8
Galavečer Právníka roku 2019 v Brně – pozor, letos se změnami! icha 16
Sdělení ČAK o povinných platbách a pojistném 23

z právní teorie a praxe

Články

**Střet zájmů člena statutárního orgánu kapitálové obchodní
korporace ve vazbě na principy corporate governance** Ivana Štenglová 29
**Uchovávání dat uložených v počítačovém systému –
poskytování součinnosti, nebo nahrazování činnosti orgánů
činných v trestním řízení?** Jana Tlapák Navrátilová, Ingrid Galovcová 36
Možnost obviněného vzdát se obhájce a důsledky pro obhajobu
Pavel Vantuch 40
V labyrintech úpravy nahlížení do spisu podle správního řádu
Pavel Mates 45
Aktuální otázky AML regulace Pavel Martiník 50
Zproštění odpovědnosti právnické osoby za přestupek
Tomáš Grygar 53

Z judikatury

**NS: K použitelnosti judikatury o disparitě podílů v řízení
o vypořádání SJM podle o. z.** 57
**ÚS: K odměně advokáta za výkon funkce opatrovníka
ustanoveného osobě neznámého pobytu** 62
NSS: Poskytování právních služeb advokátním koncipientem 67
SD EU: K nařízení povinnosti smazat urážlivé příspěvky napříč sítí 70
ESLP: K odnětí rodičovské zodpovědnosti a zájmům dítěte při osvojení ... 71

Z odborné literatury

Petr Toman, Ondřej Šebesta a kolektiv: **Advokáti proti totalitě**
(Pavel Žáček) 73

z advokacie

Z české advokacie

Unie obhájců k třiceti letům svobodné obhajoby Lukáš Trojan 74
Z kárné praxe Jan Syka 75

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK	78
Pozvánka na seminář o insolvenčním právu v Praze	80
Pozvánka na běžecký závod Krakonošův pohár 2020	80

Z právnické společnosti

Slavnostní předání Randových medailí za rok 2019	
Ivana Cihlářová	81
Právnická firma roku 2019 přinesla změny v některých tradičních kategoriích Red.	82

Nakonec

Advokát a nabízené svědectví Petr Hajn	84
Kresba Lubomíra Lichého	85
Víte, že... Stanislav Balík	85

Inhaltsverzeichnis	86
Zusammenfassung/Summary	87
Table of Contents	88

Sledujte ČAK na Twitteru!

Nejnovější krátké zprávy o dění v české advokacii naleznete na www.twitter.com/CAK_cz.

ZIZLAVSKY ➤ **25 let**

byznys a insolvency

příležitost ke spolupráci

www.zizlavsky.cz

ak@zizlavsky.cz

Pokyny pro autory

Vážení,

jsme potěšeni vaším zájmem publikovat v Bulletinu advokacie! Prosíme vás v zájmu urychlení publikace o dodržení několika mála instrukcí:

Příspěvky posílejte redakci elektronicky ve formátu programu Microsoft Word (DOC), a to na adresu bulletin@cak.cz.

Formát

Formát zasláných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom entrem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně (důležité pasáže) nebo kurzívou (citace, cizojazyčné, zejména latinské výrazy), v žádném případě nepište proložené, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky! Poznámky pod čarou a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word a „Poznámky pod čarou“. Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasláné portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky či grafy v žádném případě nevkládějte přímo do dokumentů!

Obsah

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu, optimální rozsah je do 30 000 znaků včetně mezer.

K odbornému článku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.

Citace a odkazy provádějte dle vlastní bibliografické normy BA.

Vzory citací:

Kniha: J. Novák: Soukromé právo, C. H. Beck, Praha 2020, str. 120.

Časopis: J. Novák: Poznámky k soukromému právu, Bulletin advokacie č. 3/2020, str. 20.

Redakce přijímá články, které nebyly dosud publikovány a jsou původním autorským dílem, dostatečně odlišným od jiných příspěvků na stejné nebo podobné téma. Pokud autor nabízí rukopis současně více redakcím, je povinen redakci o této skutečnosti neprodleně informovat. Zjištění opaku může vést k ukončení recenzního řízení. Poskytnutím rukopisu bere autor na vědomí, že dílo před publikací musí projít úspěšně recenzním řízením, přičemž o jeho zařazení do recenzního řízení, jakož i o publikaci rozhodne šéfredaktor/ka.

Udělení souhlasu

Autor poskytnutím rukopisu dává redakci souhlas s rozmnožováním, rozšiřováním a sdělováním příspěvku na webových stránkách ČAK a v Advokátním deníku, v právních informačních systémech a na internetových portálech spolupracujících s ČAK, jakož i v oblasti zpracování dat v rámci monitoringu médií.

Korektury

Autorské korektury se provádí elektronicky po zalomení, e-mailem.

Ke každému příspěvku prosíme připojte:

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji barevnou portrétní fotografii
- telefonické spojení a e-mail
- korespondenční adresu
- datum narození
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

Šest týdnů, které změnily (nejen) advokacii

Není člověka v naší zemi, jehož život by nebyl ovlivněn listopadovými událostmi 1989. Ať již se narodil dlouho před nimi, nebo daleko po nich. Společenské a politické změny, k nimž před 30 lety došlo, změnily život každému.

Mezi pátkem 17. listopadu 1989, kdy byli v podloubí tehdejšího Ústředí české advokacie zmláceni účastníci studentské demonstrace, a pátkem 29. prosince téhož roku, kdy byl stále ještě komunistickým parlamentem zvolen prezidentem Václav Havel, největší nepřítel komunistického režimu, uplynula velmi krátká doba. Pouhých 42 dnů, které se navždy zapsaly do dějin naší země i paměti každého, kdo je zažil.

Významnou stopu v těchto dnech zanechali tehdejší advokáti. Zejména ti, kteří osvědčili svoji statečnost v letech předcházejících, kdy obhajovali trestně stíhané disidenty a pomáhali jim a jejich rodinám i za cenu vlastního ohrožení. JUDr. Otakar Motejl již začátkem prosince 1989 připravoval text prezidentské amnestie, kterou vyhlásil krátce před svojí abdikací prezident Gustav Husák. JUDr. Dagmar Burešová se již v prosinci 1989 stala ministryní spravedlnosti. JUDr. Ján Čarnogurský, který byl pro svoji statečnou obhajobu disidentů vyloučen v roce 1981 z advokacie a listopad 1989 strávil ve vazební věznici, byl v prosinci 1989 jmenován místopředsedou federální vlády. Současný místopředseda ČAK JUDr. Tomáš Sokol se stal již počátkem ledna 1990 městským prokurátorem v Praze a později i ministrem vnitra ČR. To jsou jen ta nejviditelnější jména. Desítky dalších advokátů, obecně respektovaných osobností, se bez váhání zapojily do činnosti nově vznikajícího Občanského fóra, někteří byli kooptováni za poslance Federálního shromáždění či České národní rady, jiní se podíleli na činnosti svých obcí. Všichni však přispívali svými odbornými zkušenostmi k budování demokracie.

Již v těch dnech začaly vznikat základy nové advokacie. V prosinci 1989 je začal připravovat nově zvolený předseda Ústředí české advokacie JUDr. Karel Čermák. Ve spolupráci s JUDr. Václavem Mandákem, JUDr. Milošem Jodasem a JUDr. Jiřím Klouzou, za vydatné pomoci JUDr. Dagmar Burešové v roli ministryně spravedlnosti, se jim povedl vpravdě husarský kousek: během několika týdnů připravili nový zákon o advokacii. Českou národní radou byl schválen již 25. dubna 1990 s účinností od 1. července 1990. Právě tehdy byly položeny základy české advokacie, jak ji dosud známe. A spolu s nimi formulovány principy, na nichž dodnes stojí: nezávislost, samospráva a ochrana důvěrnosti vztahu mezi advokátem a klientem.

Listopadové výročí je příležitostí si připomenout, že totalita sice byla před třiceti lety potlačena, ale nebyla nadobro zničena. Komunisti zůstali po celých třicet let v parlamentu,

jejich agenti (a nejen jejich) jsou nyní v nejvyšších politických funkcích, jejich myšlenky jsou stále hlasitěji slyšet. Přibývá útoků na základní principy advokacie: začíná být zpochybňována naše nezávislost a samospráva, důvěrnost vztahu s klienty je relativizována stále novými zákonnými výjimkami. Ještě nikdy v uplynulých třiceti letech nemusela Česká advokátní komora věnovat tolik úsilí jejich ochraně jako v posledních dvou třech letech.

Některé z výše zmíněných osobností připomíná ČAK novým projektem Advokáti proti totalitě. Ne náhodou začíná v roce 30. výročí listopadových událostí 1989 a 70. výročí popravy advokátního koncipienta JUDr. Jaroslava Borkovce. Ten boji proti nacistické totalitě obětoval zdraví a boji proti komunistické totalitě přinesl obět nejvyšší. Morální vlastnosti i postoje deseti osobností, na něž je česká advokacie právem hrdá, by měly být inspirací každému z nás bez ohledu na rok, kdy jsme do advokacie vstoupili. Stali jsme se jejich kolegy, a to nás zavazuje.

5. listopadu 1949 napsal Jaroslav Borkovec své dceři Mahulence: „Chtěl jsem ti připravit lepší život. Jestliže se mi to nepodařilo, bylo to řízení Boží.“ Téhož dne v 6.34 hodin byl popraven. Dcera Mahulena přišla o otce a Československo o 40 let svého svobodného rozvoje. Škoda že se mu to tehdy nepovedlo. Nejen kvůli němu se snažme, aby práce našich předchůdců, a nakonec i nás samých, nepřišla nazmar.

✿ JUDr. PETR TOMAN, LL.M.,
náhradník představenstva ČAK

Informace představenstva ČAK k § 7b trestního řádu

USTANOVENÍ § 7b BYLO DO TRESTNÍHO ŘÁDU VLOŽENO S ÚČINNOSTÍ OD 1. ÚNORA 2019 ZÁKONEM č. 287/2018 Sb., KTERÝM SE MĚNÍ TRESTNÍ ZÁKONÍK A NĚKTERÉ DALŠÍ PŘEDPISY (DÁLE JEN „NOVELA“). VZHLEDEM K TOMU, ŽE TENTO INSTITUT MŮŽE SOUVISET I S ČINNOSTÍ ADVOKÁTA PŘI POSKYTOVÁNÍ PRÁVNÍCH SLUŽEB, PŘEDKLÁDÁ ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA ADVOKÁTŮM TUTO INFORMACI:

PŘEDMĚT PRÁVNÍ ÚPRAVY

Ustanovení § 7b trestního řádu zní:

§ 7b

(1) *Je-li zapotřebí zabránit ztrátě, zničení nebo pozměnění dat důležitých pro trestní řízení, která jsou uložena v počítačovém systému nebo na nosiči informací, lze nařídit osobě, která uvedená data drží nebo je má pod svojí kontrolou, aby taková data uchovávala v nezměněné podobě po dobu stanovenou v příkazu a učinila potřebná opatření, aby nedošlo ke zpřístupnění informace o tom, že bylo nařízeno uchování dat.*

(2) *Je-li to zapotřebí k zabránění pokračování v trestné činnosti nebo jejímu opakování, lze nařídit osobě, která drží nebo má pod svojí kontrolou data, která jsou uložena v počítačovém systému nebo na nosiči informací, aby znemožnila přístup jiných osob k takovým datům.*

(3) *Příkaz podle odstavce 1 nebo 2 je oprávněn vydat předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán. Policejní orgán potřebuje k vydání takového příkazu předchozí souhlas státního zástupce; bez předchozího souhlasu může být příkaz policejním orgánem vydán jen tehdy, jestliže nelze předchozího souhlasu dosáhnout a věc nesnese odkladu.*

(4) *V příkazu podle odstavce 1 nebo 2 musí být označena data, na která se příkaz vztahuje, důvod, pro který mají být data uchována nebo k nim má být znemožněn přístup, a doba, po kterou mají být tato data uchována nebo k nim má být znemožněn přístup, která nesmí být delší než 90 dnů. Příkaz musí obsahovat poučení o následcích neuposlechnutí příkazu.*

(5) *Orgán, který vydal příkaz podle odstavce 1 nebo 2, jej neprodleně doručí osobě, vůči které směřuje.*

ODŮVODNĚNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY

Podle důvodové zprávy ustanovení § 7b tr. řádu zajišťuje plnou implementaci článků 16 a 29 Úmluvy o počítačové kriminalitě ze dne 23. listopadu 2001 (č. 104/2013 Sb. m. s.), požadujících urychlené uchování dat pro účely jejich následného zajištění v trestním řízení. Stávající právní řád České republiky neupravuje specificky předběžné uchování dat, přičemž v praxi je pro tento účel využíváno obecné ustanovení § 8 tr. řádu o součinnosti (pokud se ovšem vede v České republice trestní řízení) nebo obecných policejních postupů. Jevilo se

tedy proto jako žádoucí zakotvit do trestního řádu specifické ustanovení upravující možnost předběžného uchování dat pro účely trestního řízení, které by jasně takový postup umožnilo, a návazně upravit postupy při spolupráci s jinými státy za tímto účelem.

Podle čl. 16 Úmluvy Rady Evropy o počítačové kriminalitě (dále jen „Úmluva“) mají „smluvní strany povinnost přijmout taková legislativní a jiná opatření, která budou nezbytná k tomu, aby umožnila svým příslušným orgánům činným v trestním řízení přikázat anebo obdobně zajistit urychlené uchování specifických počítačových dat, včetně provozních dat, která byla uložena prostřednictvím počítačového systému, zejména pokud existují důvody pro přesvědčení, že tato počítačová data jsou zvláště ohrožena ztrátou nebo pozměněním. Stát má mít možnost přikázat určité osobě uchovat data nejdéle na 90 dnů, aby mohly příslušné orgány požádat o jejich zpřístupnění, přičemž tuto lhůtu lze prodloužit. Stát má mít možnost rovněž správci nebo jiné osobě, která má uchovávat počítačová data, stanovit povinnost udržovat tyto příkazy v tajnosti po dobu stanovenou vnitrostátními právními předpisy.

Podle článku 29 této Úmluvy může smluvní strana požádat druhou smluvní stranu, aby nařídila nebo jinak zajistila urychlené uchování dat uložených prostřednictvím počítačového systému, který je umístěn na území této druhé strany, která mají být předmětem následné žádosti dožadující strany o justiční spolupráci za účelem prohlídky, zajištění nebo zpřístupnění uchovaných dat.“

Důvodová zpráva dále uvádí, že nařízení uchování dat může být významné zejména při vyšetřování počítačové kriminality páchané prostřednictvím internetu. Počítačová data lze snadno změnit a významný důkaz pro trestní řízení může být zničen z důvodu nedbalého nakládání nebo uchování dat, záměrné manipulace s nimi nebo jejich smazání, ať už záměrného, nebo rutinního. Orgány činné v trestním řízení mají možnost zajistit data na místě, nicméně, pokud je správce dat důvěryhodný, integrita dat může být zajištěna rychleji prostřednictvím příkazu k uchování dat a příkaz k uchování dat může být pro takového správce méně invazivním zásahem do jeho legitimní činnosti a šetrnější pro jeho reputaci.

CHARAKTERISTIKA ZAJIŠŤOVACÍHO INSTITUTU

Ustanovení § 7b je systematicky zařazeno do části první tr. řádu, tj. do společných ustanovení; **svou povahou jde o ná-**

stroj, kterým si orgány činné v trestním řízení zajišťují součinnost fyzických a právnických osob. Nejde o nástroj, který by sám o sobě orgánům činným v trestním řízení umožňoval na základě uvedeného příkazu zpřístupnění obsahu uchovaných dat.

Ustanovení § 7b odst. 1 umožňuje orgánům činným v trestním řízení nařídít komukoliv, kdo má ve svém počítačovém systému nebo na nosiči informací nějaká data, aby je po omezenou dobu v nezměněné podobě uchoval nebo aby k nim znemožnil přístup jiným osobám.

Podle ustanovení § 7b odst. 2 lze nařídít osobě, která drží nebo má pod svojí kontrolou data, která jsou uložena v počítačovém systému nebo na nosiči informací, aby znemožnila přístup jiných osob k takovým datům.

Data důležitá pro trestní řízení, která jsou uložena v počítačovém systému nebo na nosiči informací, zahrnují obsah veškerých e-mailů s přílohami, obsah webových stránek, obsah naší nejdůvěrnější komunikace vedené prostřednictvím různých platform (WhatsApp, Messenger, Viber, Telegram, Twitter a jiné) včetně obrázků k nim připojených nebo prohlížených, a mnohem více.

Podle § 7b odst. 2 může policejní orgán za stejných podmínek nařídít vypnutí i libovolné webové stránky, e-mailové schránky či jakékoliv jiné aplikace, jíž je běžně komunikováno.

Je namístě zdůraznit, že samotná fáze uchování dat má toliko předběžný a neinvazivní charakter. Ostatně i dle dikce Úmluvy se jedná o prozatímní opatření. Účelem je, aby dožádaný stát (prostřednictvím správce uložených počítačových dat, tj. zejména poskytovatele služeb) zajistil neporušenost počítačových dat do té doby, než dojde k jejich následné prohlídce, zpřístupnění nebo zajištění orgánem činným v trestním řízení dožádaného státu. Ze strany státu zde tedy nedochází k získání jakéhokoli přístupu k datům, čímž je chráněno právo na soukromí dotčené osoby. K faktickému předání dat orgánům činným v trestním řízení dochází až na základě využití jiných nástrojů. To znamená, že je **nutné odlišovat povinnosti spojené s příkazem podle § 7b tr. řádu a způsob, jakým si následně policie uchovaná data vyžádá**, a to s ohledem na charakter těchto dat. Tyto zajišťovací instituty se řídí příslušnými ustanoveními trestního řádu (§ 85b, 88, 88a, 158d tr. řádu), které mj. upravují podmínky, za kterých lze uchovaná data získat, včetně případného souhlasu soudu s takovýmto postupem (více o jednotlivých ustanoveních níže).

Požadavek na uchování dat nezbytně neznamená jejich zmrazení, tj. že musí být nezbytně zcela nepřístupná komukoliv a že tato data nebo jejich kopie nemohou být legitimně užívána. Ten, vůči komu příkaz k uchování dat směřuje, může mít i nadále přístup k těmto datům, nedejde-li tím k porušení povinnosti dle § 7b.

Držitelem dat uložených v systému může být tedy také advokát a lze mu nařídít, aby uchoval data výše uvedeným způsobem. Nepochybně také to, aby přijal opatření bránící zpřístupnění informace o tom, že mu něco takového bylo přikázáno.

Ustanovení § 7b se vztahuje pouze na data, která v okamžiku vydání příkazu existují, nikoliv na data, která v budoucnu vzniknou. Je nutné odlišovat případy, kdy dochází k uchování (zakonzervování) dat, tedy k uložení těch dat, která již existují, s cílem uchránit je před zničením či pozměněním, od případů, kdy dochází k zadržení dat, tedy k procesu uložení nově

vznikajících dat. Povinnost uchování dat (*preservation*) neznamená zadržování dat (*retention*). **V žádném případě tedy nelze po adresátech příkazu požadovat, aby uchovávali data, která v budoucnu teprve vzniknou**, tedy aby uchovávali všechna data, která budou uložena v počítačovém systému nebo na nosiči informací od okamžiku vydání příkazu dle § 7b tr. řádu do okamžiku vydání povolení k použití některého ze zajišťovacích institutů.

Podle § 7b odst. 2 tr. řádu platí, že je-li to zapotřebí k zabránění pokračování v trestné činnosti nebo jejímu opakování, lze nařídít osobě, která drží nebo má pod svojí kontrolou data, která jsou uložena v počítačovém systému nebo na nosiči informací, aby znemožnila přístup jiných osob k takovým datům. **V případě advokáta to zahrnuje i případy, kdy o přístup k těmto datům požádá klient** (např. z titulu jeho práva na informace o průběhu poskytování právních služeb). Pokud jde o otázku přístupu osob, které jsou zaměstnanci advokáta, a osob, se kterými při výkonu advokacie spolupracuje, lze usuzovat, že tento zákaz se bude vztahovat rovněž na ně; obdobně to platí i pro zaměstnance společnosti, je-li adresátem příkazu právnická osoba.

VYDÁNÍ PŘÍKAZU

Příkaz podle § 7b tr. řádu nemusí vydat soudce, jeho použití není omezeno závažností trestného činu, který je vyšetřován, není v něm pamatováno na důvěrnost komunikace mezi advokátem a jeho klientem. Rozhodnutím policie je nařízeno třetí osobě, aby na své vlastní náklady zaznamenávala a uchovala veškerý obsah naší komunikace, všechny změny v ní provedené (smazané či doplněné dokumenty či jejich části), odesílatele i adresáty apod. To vše po dobu až 90 dnů. Teprve poté přijde na řadu rozhodnutí soudu o jejich případném vydání nebo jejich odnětí podle § 78 či 79 tr. řádu.

Příkaz se samozřejmě může týkat pouze těch typů dat, u kterých orgán činný v trestním řízení může žádat o zpřístupnění jejich obsahu. Příkazem nelze uložit poskytovateli služeb, aby shromažďoval a uchovával data, která při své běžné obchodní činnosti neshromažďuje nebo neuchovává; zároveň jej ani nenutí, aby za tímto účelem vyvíjel nové techniky. Nic takového nemůže příkaz požadovat.

Způsob uchování dat není zákonem stanoven, a je tak ponecháno na uvážení povinné osoby, jakým způsobem tuto povinnost splní. Rovněž zde lze shledat, že tato právní norma není určena běžným fyzickým a právnickým osobám, neboť jen obtížně lze předpokládat, že advokát nebo dvoučlenná advokátní společnost bude mít dostatečné povědomí o IT prostředcích, které lze pro uchování dat použít (na rozdíl od telekomunikačních společností, které tyto technické prostředky mají a ovládají). **Pokud by byl advokát přece jenom povinen data uchovat dle doručeného příkazu, lze doporučit, aby okamžitě vyhledal odborníka na IT**, s jehož pomocí provede takové operace, které zajistí splnění povinnosti.

Součástí příkazu je rovněž uložení povinnosti, aby osoba, která uvedená data drží nebo je má pod svojí kontrolou, učinila potřebná opatření, aby nedošlo ke zpřístupnění informace o tom, že bylo nařízeno uchování dat. Na této povinnosti lze opět demonstrovat, že jde o institut, který je u advokátů jen

obtížně použitelný, neboť **advokátovi nelze uložit, aby klientovi, proti kterému je vedeno trestní stíhání, nesdělil, že mu byl doručen příkaz dle § 7b tr. řádu.** Vynucování takového požadavku by bylo v rozporu s čl. 37 odst. 2 Listiny upravující právo na právní pomoc. **Stát nemůže požadovat po advokátovi, aby v rámci obhajoby svému klientovi cokoliv zamlčoval.** O jiný případ by se jednalo, pokud by advokát disponoval daty, která nesouvisí s poskytováním právních služeb – v takovém případě by byl advokát povinen přijmout příslušná opatření, aby nedošlo ke zprístupnění informace.

VDÁNÍ ZMRAZENÝCH DAT

Samotné vydání příkazu dle § 7b neukládá advokátovi povinnost uchovaná data vydat orgánu činnému trestnímu řízení. Pokud by k něčemu takovému mělo dojít, šlo by o užití jiného institutu trestního řádu. Od samotného příkazu dle § 7b tr. řádu je tudíž třeba odlišovat způsob, jakým si následně policejní orgán uchovaná data vyžádá, a to s ohledem na charakter těchto dat. Povinnost mlčenlivosti není výsadou advokáta, nýbrž jde o povinnost uloženou advokátovi v zájmu jeho klientů a pro jejich ochranu. Proto také profesionální tajemství a jeho dodržování advokátem požívá příslušné ochrany, a to zejména v situacích, kdy tato povinnost může být ohrožena, jako je právě zde popisovaná situace vyžádání, resp. vydání zmrazených dat. **Pokud by se na uchovaná data měla vztahovat povinnost mlčenlivosti advokáta, bude nutné, aby advokát upozornil orgán činný v trestním řízení na tuto skutečnost a postupem předvídaným trestním řádem vydání takovýchto dat odmítl.** Zároveň však platí, že byť je institut advokátní mlčenlivosti součástí práva na spravedlivý proces, nesmí být zneužíván k páčení trestné činnosti.

V opačném případě, tj. pokud uchovaná data nemají souvislost s poskytováním právních služeb (např. tehdy, pokud advokát vykonává i jinou činnost než advokacii a za tímto účelem drží nebo má pod svou kontrolou data, na která se vztahuje příkaz), není advokát vázán povinností mlčenlivosti a je v pozici kterékoliv jiné osoby.

Platí, že návrh na vydání příslušného zajišťovacího institutu je nezbytné podat neprodleně po vydání příkazu dle § 7b tr. řádu. V rámci trestního řádu existují zajišťovací úkony, které lze v rámci procesu vyžádání zmrazených dat využít. **Trestní řád neupravuje zvláštní institut vydání zmrazených dat, a orgán činný v trestním řízení tak musí za tímto účelem použít stávající nástroje trestního řádu,** přičemž chráněné dotčené zájmy při vydání příkazu podle § 7b jsou nejčastěji tytéž jako ty, které jsou dotčeny při využití zajišťovacích institutů upravených především v ustanoveních v § 88, 88a či 158d tr. řádu; stejně tak jde o obdobný okruh povinných subjektů. Současně je nutné řešit podobné ústavní, zákonné i praktické otázky, a proto se nabízí využití analogického mechanismu jako v případě níže stručně citovaných „tradičních“ institutů.

1. Vydání a odnětí věci

Vydání a odnětí věci důležité pro trestní řízení je vymezeno ustanoveními § 78 a 79 tr. řádu. V rámci problematiky zmrazených dat se v praxi bude nejčastěji jednat o zajišťo-

vání např. výpočetní techniky včetně některých periférií (externí paměťová a rozmnožovací zařízení), interní či externí harddisky, o datová média, komunikační prostředky – mobilní telefony, SIM karty. Zároveň však platí, že povinnost předložit nebo vydat věc se nevztahuje na listinu nebo na jiný hmotný nosič obsahující obrazový, zvukový nebo datový záznam, jejichž obsah se týká okolnosti, o které platí zákaz výsledku, ledaže došlo ke zproštění povinnosti zachovat věc v tajnosti nebo ke zproštění povinnosti mlčenlivosti. Podle § 99 tr. řádu svědek nesmí být vyslýchán též tehdy, jestliže by svou výpověď porušil státem uloženou nebo uznanou povinností mlčenlivosti, ledaže byl této povinnosti příslušným orgánem nebo tím, v jehož zájmu tuto povinnost má, zproštěn. Je tedy zřejmé, že **pokud půjde o data, na která se vztahuje povinnost mlčenlivosti, nemá advokáta povinnost tato data vydat.**

2. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

V případě odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu (§ 88 tr. řádu) jde o zajišťovací institut, který je svou povahou velmi blízký operativně pátracím prostředkům podle § 158b a násl. tr. řádu, proto v širším smyslu i odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu obecně slouží k předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, jakož i pátrání po skrývajících se pachatelích, pátrání po hledaných nevěstných osobách a po věcných důkazech. Jejich využití se předpokládá zejména v přípravném řízení, kde právě na jejich podkladě může, ale i nemusí dojít k objasnění podezřelých skutečností, a proto zahájení trestního stíhání není od zákonnosti jejich povolení a nařízení nikterak odvislé.

Využitelnost tohoto institutu ve vztahu k advokátovi jakožto adresátu právní normy dle § 7b tr. řádu je omezená ust. § 88 odst. 1, podle kterého platí, že je nepřijatelné provádění odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu mezi obhájcem a obviněným. Dále platí, že zjistí-li policejní orgán při odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen záznam odposlechu bezodkladně zničit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít. **Obdobně musí policejní orgán postupovat v případě, že by předaná data zajištěná dle § 7b tr. řádu obsahovala skutečnosti, které se advokát dozvěděl v souvislosti s obhajobou.**

3. Prohlídka jiných prostor a pozemků

Pro získání zmrazených dat připadá do úvahy rovněž domovní prohlídka nebo prohlídka jiných prostor a pozemků, tedy institut, který je využíván převážně k zajištění věcných důkazů zpravidla tam, kde trestná činnost související s počítačovou kriminalitou probíhá v podnikatelském prostředí. Z hlediska domovní prohlídky nebo prohlídky jiných prostor, v nichž advokát vykonává advokacii, pokud se zde mohou nacházet listiny, které obsahují skutečnosti, na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti advokáta, platí ust. § 85b tr. řádu, tzn., že orgán činný v trestním řízení je oprávněn seznámit se s obsahem dat pouze se souhlasem zástupce České advokátní komory, který musí být u prohlídky osobně přítomen. Pokud by nebyl zástupce Komory při prohlídce přítomen,

není advokát oprávněn data uchovávaná dle § 7b orgánu provádějícímu prohlídku vydat. Pokud zástupce Komory souhlas k seznámení se s obsahem dat neudělí, řídí se další postup příslušnými ustanoveními § 85b tr. řádu.

Je zřejmé, že **jsou-li obsahem zmrazených dat skutečnosti, na které se vztahuje povinnost mlčenlivosti, nemůže se s nimi orgán činný v trestním řízení seznámit postupem podle § 85b tr. řádu, neboť je to vyloučeno povahou těchto dat, resp. ochranou těchto dat zákonem stanoveným způsobem.**

ZÁVĚR

Jelikož předmětem podnikání advokáta je výkon advokacie, lze stěží předpokládat, že bude držet data, která by se vztahovala k páčání trestné činnosti, a to především týkající se počítačové kriminality. Výše zmíněná Úmluva o počítačové kriminalitě kriminalizuje mimo jiné nezákonné získání přístupu k počítačovému systému, nezákonný odposlech počítačového systému technickými prostředky, neoprávněné poškození, vymazání, snížení kvality, pozměnění nebo potlačení počítačových dat, zničení, poškození, změnu dat nebo učinění dat nepotřebitelnými, tedy kriminalizuje počítačovou sabotáž. Dále kriminalizuje zásah do technického nebo programového vybavení počítače nebo výrobu, prodej, opatření za účelem použití, držení, dovoz, distribuci a zpřístupňování zařízení, která jsou vytvořena nebo uzpůsobena k páčání trestných činů. Z tohoto nikoliv taxativního výčtu lze usuzovat, že se nejedná o běžné oblasti činnosti advokáta.

Data, která se mohou vyskytovat v počítačovém systému nebo na nosiči informací advokáta, budou běžně zahrnovat data týkající se poskytování právních služeb, včetně dat poskytnutých advokátovi klientem v rámci výkonu jeho ústavně zaručených práv na právní pomoc. Využitelnost takovýchto dat pro účely trestního stíhání advokáta nebo klienta je přitom

prakticky nulová, neboť pokud by orgán činný v trestním řízení požadoval uchování dat, jen obtížně by se k nim dostával přes instituty, které k vydání uchovávaných dat slouží (viz výše zajišťovací instituty).

Jak již judikoval Ústavní soud, obviněný či podezřelý nemůže být jakkoliv nucen k aktivnímu jednání v podobě vydání věci, a to ani za pomoci udělení pořádkové pokuty. Ústavní soud ve svém rozhodnutí shledal, že **není žádného zásadního rozdílu mezi právem osoby obviněné či podezřelé odmítnout výpověď a mezi právem osoby nestíhané nebýt – pomocí nepřímých, ale velmi účinných nástrojů – nucena k vydání důkazů, které mohou její trestní stíhání přivodit** (nálezn Ústavního soudu II. ÚS 255/05). Jak Ústavní soud správně zhodnotil, tak i v tomto případě dochází k aktivnímu jednání, které nemusí osoba podezřelá či obviněná vyvíjet, aby orgánům činným v trestním řízení poskytla usvědčující důkazy.

DE LEGE FERENDA

I přes skutečnost, že by neměla být uložením příkazu zásadním způsobem dotčena důvěrnost vztahu advokáta a jeho klienta, nelze tento závěr z dané úpravy dovodit jednoznačně a bez jakýchkoliv pochyb, neboť advokát může být adresátem dané právní normy (stejně jako kterýkoliv jiný člověk nebo právnická osoba). **V předmětné úpravě tak lze minimálně teoreticky spatřovat střet dvou právních předpisů stejné právní síly (tj. trestního řádu a zákona o advokacii), kdy povinnosti advokáta uchovat data a případně je vydat orgánu činnému v trestním řízení konkuruje povinnost mlčenlivosti advokáta, přičemž ne každý institut, pomocí kterého může dojít k pokusu o získání uchovaných dat, s touto konkurencí výslovně pracuje. Případná novelizace by měla tuto konkurenci jednoznačně řešit, a to všestranně s ohledem na ochranu důvěrnosti vztahu advokáta a jeho klienta.**

Doplňující informace představenstva ČAK k trestnému činu maření spravedlnosti podle § 347a trestního zákoníku

V Bulletinu advokacie č. 6/2019 byla publikována informace představenstva ČAK k trestnému činu maření spravedlnosti podle § 347a trestního zákoníku. V bodě 8 se představenstvo vyjádřilo k subjektivní stránce trestného činu, tj. k otázce, kdo je trestně odpovědný za příslušné protiprávní jednání – zda advokát nebo klient. Aby nedošlo k mylné interpretaci uveřejněné informace, považuje představenstvo za nutné aktualizovat znění bodu 8, a to následujícím způsobem:

8. Pokud jde o jednání, které činí advokát (byť jako zástupce klienta na základě plné moci v rámci přímého zastoupení) v rámci příslušného procesního úkonu jakožto zástupce účastníka řízení, může být pachatelem i advokát, a to bez ohledu na to, kdo důkazní prostředek padělal nebo pozměnil (za podmínky, že advokát o této skutečnosti ví – viz níže). Avšak pokud tak činí klient advokáta (např. jde-li o osobní úkon v rámci daného řízení), je pachatelem klient, a nikoli advokát.

Projekt **ADVOKÁTI** **TOTALITĚ** připomíná minulost a varuje do budoucnosti

JE TO NEUVĚŘITELNÝCH TŘICET LET, CO BYL 17. LISTOPADU 1989 NA NÁRODNÍ TRÍDĚ BRUTÁLNÍM ZÁSAHEM, KTERÝ ZČÁSTI PROBÍHAL PŘÍMO V PODLOUBÍ KAŇKOVA PALÁCE, DNEŠNÍHO HLAVNÍHO SÍDLA ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY, ZAHÁJEN RYCHLÝ PÁD VÍCE NEŽ ČTYŘICET LET TRVAJÍCÍHO KOMUNISTICKÉHO REŽIMU.

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA SI TOTO VÝROČÍ PŘIPOMÍNÁ MIMOŘÁDNÝM A OBJEVNÝM MULTIMEDIÁLNÍM PROJEKTEM NAZVANÝM ADVOKÁTI PROTI TOTALITĚ, VĚNOVANÝM DESETI MIMOŘÁDNÝM OSOBNOSTEM ADVOKÁTNÍHO STAVU NAŠICH MODERNÍCH DĚJIN, KTERÉ BOJOVALY JAK S NACISTICKOU, TAK KOMUNISTICKOU TOTALITOU A JIMŽ TÍMTO KOMORA VZDÁVÁ HOLD – KAMILLU RESLEROVI, JIŘÍMU KRÍŽKOVI, JAROSLAVU BORKOVCOVI, RASTISLAVU VÁHALOVI, FRANTIŠKU HEJNĚMU, DAGMAR BUREŠOVÉ, OTAKARU MOTEJLOVI, JIŘÍMU MACHOURKOVI, JÁNU ČARNOGURSKÉMU A MILANU HULÍKOVI.

JEJICH OSUDY, S NIMIŽ SE MŮŽETE V MEDAILONCÍCH SEZNÁMIT I NA STRÁNKÁCH TOHOTO BULLETINU ADVOKACIE (STR. 10-14) PRÁVĚ DNES PŘIPOMÍNÁJÍ, ŽE NA BOJ PROTI TOTALITĚ JE TŘEBA BÝT PŘIPRAVEN V KAŽDÉ DOBĚ.

KONFERENCE NA VRCHNÍM SOUDĚ V PRAZE

Projekt byl zahájen 5. listopadu 2019 odbornou právně-historickou konferencí, která probíhala ve Velké porotní síni Vrchního soudu v Praze, na stejném místě, kde byl 30. července 1949 odsouzen k trestu smrti advokátní koncipient JUDr. Jaroslav Borkovec, jediný příslušník advokátního stavu, který byl československým komunistickým režimem popraven.

Ve stejné síni byl 8. června 1950 odsouzen v procesu s Miladou Horákovou k dvaadvacetiletému trestu advokát JUDr. Jiří Křížek, obhájce JUDr. Rastislav Váhala zde v zinscenovaném procesu v lednu 1949 marně bojoval za život svého klienta generála Heliodora Píky, a JUDr. Kamill Resler ve stejné síni více než splnil svou povinnost advokáta při jemu nucené obha-

jobě ex offio válečného zločince K. H. Francka. Vězeňská služba pro konferenci zapůjčila i původní ohrádku (*na menším snímku*), která zde byla během všech těchto procesů.

Náhodné nebylo ani datum konference; přesně na den před sedmdesáti lety, 5. listopadu 1949 v 6.34 hodin ráno, byl na dvoře nedaleké pankrácké věznice popraven Jaroslav Borkovec.

Konference byla zahájena českou a advokátní hymnou a pietní minutou ticha; poté se ujal slova předseda České advokátní komory **Vladimír Jirousek**, který úvodem vysvětlil název projektu: „Právě elita našeho stavu v totalitních časech generovala osobnosti vzdoru, na které s velkou úctou v našem projektu vzpomínáme. A **proti totalitě**, a nikoli **o totalitě** proto, že by si mnozí mysleli, že listopad 1989 zavřel za totalitními pořádky dveře, totalitní myšlení mnohých, včetně těch s nikoliv bezvýznamným politickým vlivem, nás provází stále.“

Jak předseda ČAK zdůraznil, i když se třicet let od tzv. Sametové revoluce zdá jako dlouhá doba, ve skutečnosti jde jen o jednu advokátní generaci a lze jen doufat, že některá z dalších advokátních generací se bude moci věnovat projektu pouze o totalitě. Vzhledem k tomu, že ani dnes mnozí neuznávají jednoznačnou nadřazenost vlády práva nad politickými turbulencemi, snaží se advokáti přispět tímto projektem k prosazování atributů právního státu. *Celý text projevu předsedy ČAK najdete v Advokátním deníku.*

Jako druhý se ujal slova předseda Senátu Parlamentu ČR **Jaroslav Kubera**. Ten úvodem svého vystoupení vzdal hold „hrdinům práva“, které projekt Advokáti proti totalitě připomíná, a zdůraznil, že bez jejich statečnosti, čestnosti a odvahy by listopad 1989 nepřišel. Vysoce však ocenil i úlohu dnešních advokátů a jejich roli při uchování svobody a právního státu. „*Jste největší právnickou organizací v České republice, která sdružuje tisíce znalců práva. Chraňte naše svobody,*“ řekl předseda Senátu.

Jako třetí vystoupil jménem ministryně spravedlnosti Marie Benešové, které pracovní povinnosti na poslední chvíli nedovolily osobní účast na konferenci, její náměstek pro legislativu **Michal Franěk**. Ten ve svém příspěvku vyjádřil jasné přesvědčení, že i řada dnešních advokátů by v totalitním režimu obstála se ctí, a vyzval Českou advokátní komoru, aby vedla své členy ke statečnému postoji v duchu známého kréda Dagmar Burešové, podle něhož je „*zbabělost horší než zločin*“.

José de Freitas, prezident CCBE (Rady evropských advokátních komor), ve svém následujícím projevu zdůraznil, že i dnes existují právníci se stejným osudem jako advokáti představení v projektu, oběti pronásledování, bojovníci za právní stát a lidská práva, za které je třeba se postavit. Toto téma, tedy téma ohrožení svobody, demokracie a právního státu v současném světě, jemuž je třeba se postavit, se různým způsobem objevovalo i v příspěvcích dalších zahraničních hostů,

mezi nimiž byl předseda Slovenské advokátní komory **Tomáš Borec**, prezident Rakouské advokátní komory **Rupert Wolff**, prezident Chorvatské advokátní komory **Josip Šurjak**, předseda Výboru trestního práva CCBE **Ondrej Laciak** a viceprezidentka Německého advokátního spolku DAV **Claudia Seibel**.

S hlavními příspěvky konference následně vystoupili dva členové Právnícké síně z let 2017 a 2018 – bývalý český premiér a předseda Senátu docent JUDr. Petr Pithart, a jeden ze tří žijících „advokátů proti totalitě“ JUDr. Jiří Machourek.

Petr Pithart ve svém vystoupení úvodem zopakoval svůj známý názor z ledna 1990, že tzv. Sametová revoluce nebyla revolucí; to je podle Pithartova názoru i důvodem dnešního rozčarování a zklamání řady občanů i toho, že jeho studenti na pražské právnické fakultě o moderní historii „téměř nic nevědí“, neboť pro ně příběh posledních třiceti let naší země není dost věrohodný. Jak dále řekl, v roce 1970 se snažil stát advokátem, a i když mu to nebylo dovoleno, často přemýšlel, zda by měl tu odvahu zachovat se jako těch několik statečných, a dodnes si podle svých slov „*není jist*“. A dnes stojí podle něj právníci opět před mravními dilematy. „*Je tu moc, která se zaplétá s bohatstvím, je tu bohatství, které se zaplétá s mocí a chce to opět velké hrdinství a profesní čest,*“ řekl a jako příklad statečnosti v každé době připomněl závěrem svého vystoupení členku své vlády Dagmar Burešovou. ▶▶

V PRŮBĚHU KONFERENCE BYLA SLAVNOSTNĚ POKŘTĚNA KNIHA ADVOKÁTI PROTI TOTALITĚ AUTORSKÉHO KOLEKTIVU VEDENÉHO ADVOKÁTEM PETREM TOMANEM A PUBLICISTOU ONDŘEJEM ŠEBESTOU, VYDANÁ NAKLADATELSTVÍM MLADÁ FRONTA VE SPOLUPRÁCI S ČESKOU ADVOKÁTNÍ KOMOROU, JEJÍMŽ KMOTRY SE STALI MAHULENA BORKOVCOVÁ A PŘEDSEDA ČAK VLADIMÍR JIROUSEK.

Právě Petr Toman, náhradník představenstva ČAK a předseda redakční rady Bulletinu advokacie, je duchovním otcem knihy, ze které se pak vyvinul celý obsáhlý projekt. Doktor Toman věnoval práci na knize dva roky a práce v archivech, setkání s advokáty, jejich příbuznými i klienty mu podle jeho slov změnil život. Jak řekl, kéž by nejen česká advokacie, ale ce-

lá naše společnost měla více takových osobností, jaké představuje projekt Advokáti proti totalitě.

A co popřála nově knize v den sedmdesátého výročí popravy svého otce její kmotra Mahulena Borkovcová (na větším snímku zcela vpravo)? „*Ať zaujme nejen právníky, ale i širší čtenářskou ve-*

řejnost. Čtenářům přeju, ať se jim kniha líbí, ať je zajímavá a ať je přinutí zamyslet se nejen nad naší minulostí, ale i nad naší budoucností.“

Knihu můžete zakoupit v dobrých knihkupectvích či na e-shopu www.kniha.cz. Recenzi na knihu od Pavla Žáčka najdete v tomto BA na straně 73.

►► Velkou silu „živých dějin“ mělo i vystoupení brněnské-
ho advokáta **Jiřího Machourka**, který vzpomínal na to,
jak v 70. a 80. letech obhajoval disidenty. Pro dnešní mladé
právníky musí znít naprosto neuvěřitelně například Machour-
kovo líčení procesu se zakladatelem Klubu angažovaných nes-
traniků a členem VONS Albertem Černým, který byl v roce
1979 odsouzen za distribuci nejen knih tehdy zakázaných, ale
i za distribuci eseje Proč nejsem komunistou tehdy běžně vy-
cházejícího Karla Čapka, nebo dvouletý nepodmíněný trest
pro Petra Cibulku, Libora Chloupka a Petra Pospíchala za or-
ganizování koncertu Jaroslava Hutky. „*Hrdiny byli ti naši klien-
ti, advokáti si jen plnili své povinnosti,*“ uzavřel Jiří Machou-
rek svoje vystoupení.

První odborný blok konference zahájil předseda Vrchního
soudu v Praze **Jaroslav Bureš** (*na snímku*) přednáškou o **histo-
rii budovy, ve které se konference konala**. Jak úvodem zdůraznil,
pro Vrchní soud i pro celou justici je ctí, že se konference ko-

ná právě na justiční půdě, a podle jeho názoru by se ani nikde
jinde než ve Velké rotně síni Vrchního soudu konat neměla.

Jak uvedl v úvodu svého následujícího **zamyšlení nad histo-
rií advokacie a jejím bojem proti totalitnímu režimu** advokát
a právní historik **Stanislav Balík**, advokát je „*lakmusovým pa-
pírkem při vypracovávání testu charakteru nějakého režimu ne-
bo společnosti, protože čím je režim více totalitní, tím více mu
advokát vadí*“. Boj proti totalitě přitom podle jeho slov nemu-
sí mít jen podobu přímého střetu s politickým systémem, ale
i tu podobu, kdy advokát se svým klientem stojí proti publi-
ku, které je popichováno k nenávisti, odmítá spravedlivý pří-
stup a slušné zacházení s těmi, kteří mají právo na obhajobu.

Na Balíkovo vystoupení navázal známý obhájce a místopřed-
seda České advokátní komory **Tomáš Sokol** v přednášce na-
zvané **Advokacie a disidenti**. Jak zdůraznil, minimálně od roku
1970 o advokátech nikdo a nikdy nemůže říci, že se zdiskredi-
tovali kolaborací s komunistickým režimem. Své klienty háji-
li za použití všech prostředků tak, že byli často vnímáni jako
pomocníci, či dokonce ideoví kamarádi disidentů. Sokol po-
dle svých slov není schopen říci, zda byli tehdy advokáti úspěš-
ní v obhajobě disidentů v meritu věci, ale troufá si tvrdit, že
pokud jde o morální podporu svých klientů, tak úspěšní byli.

Na Sokolovo vystoupení navázal poslanec a předseda ústav-
něprávního výboru Poslanecké sněmovny **Marek Benda** vy-
právěním o svém otci, **disidentu a polistopadovém politikovi
Václavu Bendovi** (1946-1999), který byl v roce 1978 i jedním
ze zakladatelů Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných
(VONS), a na něj navázal historik Ústavu pro studium to-
talitních režimů **Petr Blažek** přednáškou **Advokáti a VONS**.

Na závěr prvního odborného konferenčního bloku vystou-
pil bratislavský advokát **Michal Rampásek** s přednáškou **Ob-
hájce před a po nástupu totality**, kterou založil na příběhu své-
ho dědečka, velmi známého bratislavského advokáta Vojtěcha
Rampáška, celoživotního nestraníka. Jak shrnul Michal Ram-
pásek, advokáti jako jeho děd dokázali dalším generacím pře-
dat základní hodnoty advokacie a uchovat je přes celé období

Advokát, který své klienty doprovázel až za hrob **JUDr. Kamill Resler (*1893 †1961)**

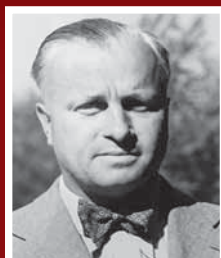

Samostatným advokátem byl od roku
1924. Miloval literaturu a umění a z těch-
to kruhů měl i svou klientelu. Zastupoval
Františka Halase, F. X. Šaldu, S. K. Neu-
manna i Jaroslava Seiferta. Opakovaně
prokázal svoji občanskou statečnost –
v bojích na frontě 1. světové války, v ob-
dobí II. republiky i v odboji za okupace.
Proti veřejnému mínění obhajoval ně-
mecké klienty a proti své vůli byl teh-

dejší advokátní komorou ustanoven advokátem K. H. Franka.
I v této obtížné zkoušce obstál se ctí.

„Lidská společnost dává obhájce obžalovanému jako posledního po-
mocníka a přítele, obhájce je povinen obžalovanému sloužití poctivě
a věrně. ... Obhájce musí tedy zapomenout na své vlastní cítění a smýš-
lení, vzdát se své osobnosti a, ať je mu to sebetpřičí, konat svou povin-
nost do všech důsledků.“

Advokát, který ztratil svobodu i majetek, ne přesvědčení **JUDr. Jiří Křížek (*1893 †1975)**

Studium práv mu přerušila 1. světová
válka, v níž byl na ruské frontě těžce
zraněn. Po ní dostudoval a první ad-
vokátská léta strávil v Bratislavě. Mezi
jeho klienty se řadily slavné šlechtické
rody – Schwarzenbergové, Lobkowi-
czové nebo Kinští a také zahraniční
ambasády. Právě kontakty se zahra-
ničím se staly zámkou jeho zařa-
zení do skupiny obžalovaných v po-
litickém procesu s JUDr. Miladou Horákovou. Za velezradu
a vyzvědačství si jako „nepřítel pracujícího lidu“ odseděl
13 let. K advokacii se již nevrátil.

„Byla to moje vlastní chyba, což dnes uznávám, že jsem nehledal nikdy
styku s prostým lidem, a tak mi zůstaly jeho přání a tužby neznámy. Nej-
větším životním zklamáním bylo poznání, že český národ není tak mo-
rálně a politicky vyspělý, jak jsem se domníval.“

totality. (Slovenská advokátní komora vloni vydala jeho knihu *Advokát Vojtech „Tatenko“ Rampášek, nestor slovenskej advokácie; recenzi na knihu z pera Stanislava Balíka najdou zájemci v BA č. 4/2018.*)

Druhý odborný blok konference zahájil další bratislavský advokát **Ján Čarnogurský** (*na snímku*), který brilantně popsal především období po roce 1970, charakterizované lepšími možnostmi obhajoby, které umožňovaly nové trestní zákony ze začátku 60. let i mezinárodní pakty ratifikované v roce 1976 v Helsinkách, od roku 1978 doplněné činností VONS. S lehkým úsměvem na závěr krátce shrnul svůj osobní příběh od vyhazovu z advokacie v dubnu 1981 kvůli obhajobě Dagmar Šinoglové, odsouzené na rok za opisování zakázané literatury, až po prosinec 1989, kdy se stal místopředsdou československé federální vlády.

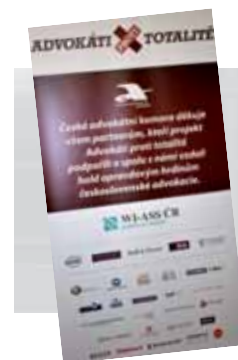
Následující dva příspěvky se věnovaly osobnosti **Jaroslava Borkovce**. Historik z Ústavu pro studium totalitních režimů **Petr Mallota** se věnoval rozboru **Borkovcova a Prokešova pokusu o protikomunistický ozbrojený převrat**, který byl naplánován na noc z 16. na 17. května 1949 a který je oba stál život, advokátní koncipient **Filip Mamrilla** vystoupil s příspěvkem

nazvaným **JUDr. Jaroslav Borkovec jako advokátní koncipient**, ve kterém upozornil na více než sedmdesát let se táhnoucí omyl, kdy je doktor Borkovec chybně označován za advokáta, i když jeho žádost o zápis mezi advokáty byla odmítnuta.

Právník Ústavu státu a práva AV **Jakub Drápal** se ve své přednášce věnoval další osobnosti projektu Advokáti proti totalitě, a to **Kamillu Reslerovi jako obhájci nacistického válečného zločince K. H. Franka**; tomuto tématu se velmi obsáhle věnoval již dříve ve své knize *Poslušen zákonů své země a svého stavu: Kamill Resler – obhájce K. H. Franka*, která vyšla za podpory ČAK v roce 2014 v nakladatelství Auditorium.

Spoluautor knihy i celého projektu **Petr Toman** následně představil příběh objevený při přípravě knihy, jehož hrdinkou je **Dagmar Burešová**, jediná žena v projektu. Ta v červnu 1949 jako devatenáctiletá **ukrývala svého kamaráda Jana Tumlíře**, který uprchl z komunistického kriminálu, a pomohla mu dostat se za hranice. *Celý text jeho přednášky najdete v Advokátním deníku.*

Konferenci uzavřelo vystoupení **Pavla Juřika** z Historického spolku Liechtenstein, díky kterému se nejen advokátní veřejnost může seznámit s další mimořádně zajímavou advokátní osobností, kterou byl **advokát knížecího rodu Liechtensteinů JUDr. Emil Sobička** (1906-1990). *Také Juříkův příspěvek je celý publikován v Advokátním deníku.*

Česká advokátní komora děkuje všem partnerům, kteří celý projekt finančně podpořili a bez nichž by se nemohl v této podobě uskutečnit.

Advokátní koncipient, který zaplatil životem

JUDr. Jaroslav Borkovec (*1906 †1949)

Jediný zástupce advokátního stavu, který byl za svůj boj proti totalitě v jednom z prvních zinscenovaných politických procesů po únoru 1948 popraven. V době 2. světové války pomáhal domácímu odboji a žil intenzivním politickým životem. Zatčen byl dvakrát, podruhé v roce 1949 již s fatálními následky. Nikdy, ani za nacistické, ani za komunistické totality nedokázal zůstat stranou, což

ho nakonec stálo život. Byl obviněn z pokusu o ozbrojený protikomunistický převrat a 5. listopadu 1949 byl na dvoře pankrácké věznice popraven.

„Neměl jsem jiné touhy od té doby, když jsem tě poznal než jak Tebe, a později také naši dceru Mahulěnku udělat šťastnou. Nepodařilo se mně to proto, že jsem se věnoval zájmům, které byly nad mé síly. Vychovávej naši dceru tak, aby nikdo nemohl říci, že nosí špatné jméno.“

Advokát, který nebyl „jen“ obhájcem generála Píky

JUDr. Rastislav Váhala (*1909 †1988)

Narodil se ve Vídni v rodině právníka, ale srdcem byl celý život na Valašsku. Práva vystudoval v Praze, za války byl pod krycím jménem „doktor Marek“ aktivní v odboji. Byl statečným vojákem s ryzím charakterem a vizáží filmového herce. Jeho životní kauzou byla obhajoba generála Heliodora Píky. Přijal ji proto, že se nemohl dívat na to, jak režim zatýká a odsuzuje statečné bojovníky

proti fašismu. Bohužel obhajoba skončila popravou generála „ve jménu republiky“. Kvůli ní v roce 1950 opustil advokacii a stal se manuálně pracujícím dělníkem. V roce 1969 se zasloužil o rehabilitaci „svého“ generála, ale návratu demokracie, za kterou tolik bojoval, se bohužel už nedožil.

„Po roce 1948 byl obhájce z aktéra odkázán pouze do role pozorovatele. O rozsudku se nerozhodovalo u soudu, nýbrž na stranických sekretariátech či přímo na Ústředním výboru strany.“

VEČERNÍ SLAVNOST V SÍDLE ČAK

Po skončení konference na Vrchním soudu v Praze pokračoval program mimořádného dne české advokacie v sídle České advokátní komory na Národní třídě, a to slavnostním předáním advokátních vyznamenání desítky představovaných advokátních osobností (sedmi z nich bohužel in memoriam) a zejména pak zahájením výstavy a spuštěním exkluzivních webových stránek <https://www.advokatiprofitotalite.cz/>. Ty jsou zpřístupněny i návštěvníkům výstavy na interaktivní velkoplošné obrazovce přímo v galerii.

Večerní část programu byla zahájena položením věnce k pomníku 17. 11. 1989 a poté, krátce po šesté hodině, již zazněly v atriu Kaňkova paláce, sídle ČAK, písně Karla Kryla. Kdysi zakázanými protestními songy, trikolórou na klopách a retro občerstvením si hosté z řad české a zahraniční advokacie, jakož i celé justice, připomínali atmosféru roku 1989. Tehdy podloubím Kaňkova paláce a Národní třídou doslova kráčely dějiny. Právě zde, v podloubí

paláce, v němž sídlilo tehdejší Ústředí české advokacie, byli zbiti mladí studenti policejními složkami. Nepřipomínali jsme si ale jen 30 let od listopadových událostí roku 1989, ale i 70 let od popravy advokátního koncipienta Jaroslava Borkovce.

Advokát, který vládl fleretem i zákony, ale hlavně odvahou JUDr. František Hejný (*1911 †1990)

Tělem i duší Valach a zapálený šermíř, který se za války zapojil do protinacistického odboje. Vystudoval v Brně, zkusil to v advokacii, ale nakonec se stal právním úředníkem na tamní Finanční prokuratuře. Až po válce se stal advokátem. Za to, že v politických procesech obhajoval klienty obžalované za protistátní činnost, byli spolu s manželkou zatčeni a krutě mučeni. Byl odsouzen

k pěti letům vězení, propadnutí veškerého jmění a také k zákazu výkonu advokacie navždy. K advokacii se už nikdy nevrátil. Přestože měl možnost odejít do exilu, nikdy to neudělal, byl vlastenec. Akademický titul mu byl vrácen v roce 1968. Rehabilitace v roce 1990 se bohužel již nedožil.

„S funkcionáři KSČ vyhledával spory, tropil si z nich posměšky a ztěžoval jejich práci nemístnými vtipy, které byly zaměřeny na představitele strany.“ (z archivu StB)

Advokátka, která byla dámou, první dámou české justice JUDr. Dagmar Burešová (*1929 †2018)

Ještě v době studií na Právnické fakultě Univerzity Karlovy poprvé prokázala svoji osobní statečnost, když ukrývala kamaráda Jana Tumlíře, který uprchl z komunistického lágru. Statečně se pak bila i za čest Jana Palacha v kauze jeho matky Libuše Palachové a později i za další disidenty postižené totalitním režimem. Ve své advokátní praxi se zabývala občanským a pracovním právem, zejména pak náhradami za škody způsobené na zdraví. Po listopadu 1989 se stala první ministryní spravedlnosti české vlády a v této pozici se zasloužila o přijetí nového zákona o advokacii.

„Strach je přirozený. Jen hlupák nemá nikdy strach, protože nemá dost fantazie, aby si dokázal představit, co vše se může stát. Ale strach je třeba umět překonávat. V jeho překonávání se rodí statečnost. Dovedeno do důsledků, kdo ho nechce překonávat, není statečný, jen zbabělý.“

Předseda České advokátní komory **Vladimír Jirousek** přivítal přítomné hosty milými slovy a připomněl, „že i v době totality se vyskytly osobnosti, které nám mohou být vzorem, a proto je třeba na ně vzpomínat. Bylo by sice lepší, kdyby se projekt jmenoval Advokáti o totalitě, ale to bude trvat ještě několik generací, než si to budeme moci dovolit. Totalitní systém sice už neexistuje, ale totalitní myšlení v mnohých lidech je a ještě dlouho bude. Bohužel se snoubí i s částí naší politické reprezentace.“ Několik slov připojil i Petr Toman, duchovní otec celého projektu (na snímku na str. 12 uprostřed).

Slavnostní předání advokátních vyznamenání

Poté již následovala nejmotivnější část celého slavnostního dne. Z rukou předsedy Komory byla předána zlatá advokátní vyznamenání. Sedmi osobnostem in memoriam a osobně třem žijícím advokátům. (S osudy této vybrané desítky hrdinů české advokacie i své země se můžete seznámit v medailoncích dole na str. 10 až 14). Vyznamenání pro muže má tradičně podobu odznaku s logem ČAK a ženám je předávána brož s logem Komory. Každý ze zúčastněných příbuzných oceněných advokátů in memoriam připojil milou a osobní vzpomínku na svého předka. Až z Kanady speciálně přiletěla praneteř Jiřího Křížka, Zuzana Petříková, která poděkovala za strýce, „na něhož je moc hrdá“.

Za Dagmar Burešovou převzala ocenění její dcera, rovněž advokátka, žena se šarmem po své mamince, Zuzana Špitálská (na snímku) se slovy: „Chtěla bych moc poděkovat za vyznamenání a všem, kteří vždy tak hezky o mojí mamě mluví. Chci říci, že ona taková doopravdy byla, byla strašně fajn.“

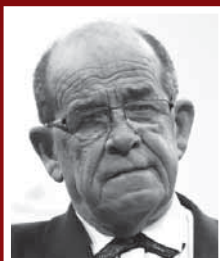
Mahulena Borkovcová (na snímku s předsedou ČAK), dcera popraveného Jaroslava Borkovce doufá, „že se tatínek odněkud shora na nás dívá a vyznamenání mu dělá radost“.

Vyznamenání in memoriam pro Otakara Motejla převzala jeho dcera, Kateřina Kulišková se slovy: „Za tátu mnohokrát děkuji, a protože jsem jenom pošťák, tak zítra to krásné vyznamenání odvezu na Vyšehrad, kde je pochován. A jestli dovolíte, protože jsem i dcera svého otce, tak si teď půjdu zapálit.“ O doktoru Motejlovi je totiž známo, že byl náruživý kuřák. I převzetí dalších ocenění in memoriam se neslo v dojemném duchu.

Osobně si ocenění převzali Milan Hulík, Jiří Machourek (na snímku vlevo) a Ján Čarnogurský.

Advokát, který hájil spravedlnost, i když nesklidil potlesk JUDr. Otakar Motejl (*1932 †2010)

Začínal jako advokát, ale vyzkoušel si i roli soudce, předsedy Nejvyššího soudu ČSFR i ČR, poslance Federálního shromáždění, ministra spravedlnosti nebo ombudsmana. Byl obhájcem desítek disidentů, obhájcem, který byl nesmírně citlivý na spravedlnost a pro svého klienta byl ochoten udělat prakticky cokoliv. Vždy mu velice záleželo na fungování české justice, která je základem demokratického státu. Jakékoliv pokusy o ovlivňování nezávislého soudnictví těžce snášel. Ve funkci veřejného ochránce práv vynikal moudrostí, se kterou řešil spory občanů a státu. Za svoji statečnost, morální kredit i odborné znalosti byl uveden do právnícké Síně slávy za rok 2009.

„Byl jsem u všeho, ale nedokázal jsem nic,“ napsal o sobě kriticky, ale jeho dcera je jiného mínění. „Chtěl být stejně dobrý jako jeho otec, také advokát. To se mu určitě podařilo.“

Advokát, který byl symbolem katolického disentu JUDr. Ján Čarnogurský (*1944)

Narodil se v Bratislavě v rodině učitele a politika. Vystudoval dvě střední školy, na pražské Karlově univerzitě pak dokončil práva. Jako koncipient začínal v Bratislavě, kde posléze zastupoval řadu náboženských aktivistů a lidí z politické opozice. Jeho osudovou klientkou byla Drahomíra Šinoglová, jejíž obhajoba byla důvodem pro jeho vyloučení z advokacie. Na jaře 1989 podepsal Ně-

kolik vět. V den sametové revoluce ještě seděl ve vězení, ale o tři týdny později už byl místopředsedou federální vlády. Ve slovenské politice se pohyboval do konce století, byl mimo jiné i ministrem spravedlnosti, od roku 2002 je znovu advokátem. „Mezi mými kauzami byl třeba případ učitelky, kterou někdo udal, že chodí do kostela. To tehdy stačilo na výpověď. Stejně to bylo i u lékařů.“

Zahájení výstavy v Galerii 17. listopadu

Výstavu společně otevřeli veřejnosti přestřížením slavnostní pásky předseda České advokátní komory Vladimír Jirousek a předseda Slovenské advokátní komory Tomáš Borec. „Otevřená výstava dokazuje, že u každého advokáta se sešla řada unikátních exponátů, takže by bylo škoda je nepředstavit veřejnosti,“ dodal k výstavě Petr Toman.

V Galerii 17. listopadu v Kaňkově paláci na Národní třídě 16 můžete od 6. listopadu 2019 vidět například brýle a úřední průkazy generála Heliodora Píky, nejznámějšího klienta dok-

tora Váhaly, posmrtnou masku Jana Palacha, jehož matku zastupovala Dagmar Burešová ve věci cti jejího syna, osobní věci Milana Hulíka (na snímku vlevo dole „studuje“ svou vitřinu) advokátní sliby, originály dopisů vězňených statečných kolegů jejich rodinám, rozsudky smrti, advokátní spisy i cený dobový tisk, ale také talár Otakara Motejla z doby, kdy byl soudcem (na snímku u taláru stojí jeho dcera Kateřina Kulíšková) a mnoho dalších vzácných předmětů.

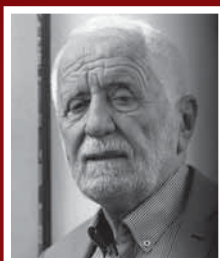
**VÝSTAVA JE PŘÍSTUPNÁ ZDARMA
AŽ DO 31. LEDNA 2020 VE VŠEDNÍ DNY
OD 8 DO 17 HODIN A O VÍKENDECH OD 10 DO 17 HODIN.**

**Obsáhlejší zprávy o celém projektu
si mohou zájemci přečíst v Advokátním deníku,
na webu ČAK v Aktualitách pak lze najít více
než šestihodinový videozáznam celé konference
i videozáznam večerní slavnosti a vernisáže.**

**MNOHO DALŠÍHO VČETNĚ BOHATÉ FOTOGALERIE,
AUDIO- A VIDEONAHRAVEK NALEZNETE TAKÉ
NA NOVĚ SPUŠTĚNÉM WEBU
<https://www.advokatiprotitotalite.cz/>.**

✦ JUDr. HANA RÝDLOVÁ, PhDr. IVANA CIHLÁŘOVÁ
✦ Foto ČTK a ANDREA KÁBELOVÁ

Advokát, který se na celý život upsal své lásce, advokacii JUDr. Jiří Machourek (*1944)

Vyrůstal v zemědělské katolické rodině v Brně. Po maturitě na gymnáziu vystudoval dvouletou knihovnickou školu a „kádrový profil“ si vylepšoval v dělnických profesích, aby měl šanci dostat se na práva. Po absolutoriu pražské právnické fakulty pracoval krátce jako podnikový právník. Pak už se „na doživotí“ upsal advokacii. Jeho praxe byla rozsáhlá, ale zásadní kauzy se týkaly od-

půrců režimu Petra Cibulky, Petra Pospíchal, Alberta Černého, Jaroslava Popelky, Ivana (Magora) Jirouse, Stanislava Devátého a dalších. Po listopadu 1989 byl necelý rok soudcem a také předsedou Krajského soudu v Brně, ale nakonec se vrátil tam, kam ho srdce táhlo – do advokacie, kde působí dodnes.

„Jako obhájce jsem se mohl s jednáním disidentů vnitřně ztotožnit, což u obhajoby obecné kriminality není možné.“

Advokát, který mohl být zedníkem, ale našťastí nebyl JUDr. Milan Hulík, Ph.D. (*1946)

Narodil se v Kolíně, vyučil se zedníkem, vystudoval stavební průmyslovku a díky událostem roku 1968 se dostal na pražská práva. Po složení advokátních zkoušek se stal členem Městského sdružení advokátů v Praze. Už jako koncipient poskytoval právní pomoc disidentům a jako advokát pak obhajoval řadu z nich, hudebníky skupiny The Plastic People, Petra Uhla, Františka Stárka a mnohé další. Strach neměl, vzorem mu byl je-

ho otec, který prošel komunistickými kriminály. Po sametové revoluci přerušil činnost v advokacii a stal se ředitelem odboru inspekce BIS a později náměstkem generálního ředitele Vězeňské služby, jejíž název také vymyslel. Ač dosáhl hodnosti podplukovníka, vrátil se do advokacie, kde působí dodnes, a ještě stihl vystudovat historii.

„Disidentům jsem záviděl, že si můžou žít vlastním životem, že můžou říkat, co chtějí, a nemusí se jako ostatní přizpůsobovat režimu. Že se nebojí, že jsou svobodní!“

Passat Variant

Kompletní
servis zdarma

Řídí se zkušeností.

Ve svých 46 letech už ví, na čem opravdu záleží. A proto vám nový Passat Variant přináší inovativní světlomety s technologií LED-Matrix, stálé online připojení a řadu vyspělých asistenčních systémů. Ať už cestujete za prací, nebo vezete rodinu, nový Passat Variant vám chce usnadnit nejen jízdu, ale i každodenní život.

Akce se vztahuje na financování nového vozu Volkswagen Passat Variant pomocí operativního leasingu. Při využití akce obdržíte kompletní servis zdarma na 3 roky či do nájezdu 60 000 km. Tato indikativní nabídka není nabídkou ve smyslu § 1732 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, a jejím přijetím nevzniká mezi společností ŠkoFIN s.r.o., a druhou stranou závazkový vztah. Kombinovaná spotřeba a emise CO₂: 4,1-7,1 l / 100 km, 108-163 g/km. Foto je pouze ilustrativní. Akční nabídka platí do vyčerpání zásob.

Volkswagen Financial Services

Autorizovaný prodejce Volkswagen

Porsche Praha-Prosek

Liberecká 12, 182 00 Praha 8

Tel.: 286 001 711, www.porsche-prosek.cz, e-mail: vw.prosek@porsche.cz

GALAVEČER

PRÁVNÍKA ROKU 2019

Tak, a pozor! Jednou to prostě přijít muselo, ceny všeho a všech stoupají, pokladnice ČAK není bezedná a partneři, kteří nám pomáhají ufinancovat galavečer pro dva tisíce hostů z justičního prostředí, své zisky rozdávají také jen úměrně ochotně...

Prostě, první letošní informace ke galavečeru Právníka roku 2019, který proběhne 31. 1. 2020 v Brně, je ta, že letošní vstupenky budou poprvé v historii soutěže všem (kromě vítězů) mírně zpoplatněny.

**CENA JEDNÉ VSTUPENKY
PRO AKTIVNÍ ADVOKÁTKU ČI
AKTIVNÍHO ADVOKÁTA: 300 Kč
CENA JEDNÉ VSTUPENKY
PRO DOPROVOD: 300 Kč**

Ve dvojici tedy letošní účastníci, kteří si rezervují vstupenky přes ČAK (podrobnosti, jak a kdy si rezervovat a jak zaplatit, najdete na straně 17 tohoto BA), zaplatí za večer plný vyhlásování výsledků soutěže, hudby, zábavy a dobrého jídla a pití 600 korun. To není nijak závratná suma, porovnejte ji třeba s cenou vstupenek do kina... A přesto pomůže Komoře snížit každoroční náklady tak, abychom si mohli dovolit udržet úroveň odpovídajícího prostředí galavečerů,

skvělých moderátorů, kteří pobaví, kvalitních hudebních produkcí a výtečných rautů.

Ostatně, spolupořadatel Právníků roku – společnost EPRAVO.CZ své vstupenky na galavečer pro justiční hosty zpoplatnila již před několika lety, a to sumou mnohonásobně vyšší.

Česká advokátní komora věří, že mírné zpoplatnění vstupenek zájemce o největší společenskou akci v justici s tak rozmanitým a pestrým programem večera nikterak neodradí a Právníkovi roku zůstanou advokáti věrní.

Patnáctý galavečer Právníka roku a pozdější koncert hvězdy večera proběhne v ZONER BOBYHALL (dřívější Laser Show Hall). Z Prahy přivezeme ještě jednu a naposled i famózní duo moderátorů – Aleše Hámu a Jakuba Wehrenberga, jméno letošní pěvecké legendy, která tu vystoupí před půlnocí, zatím ponecháme v tajnosti.

Koncerty dalších hudebníků a rautové občerstvení se jako vždy rozloží do přílehlých sálů a salonků hotelu COSMOPOLITAN BOBYCENTRUM (dříve jen Bobycentrum).

Návštěvníci galavečera se mohou znovu těšit také na pověstný vynikající catering hotelu INTERNATIONAL, který do hotelu COSMOPOLITAN BOBYCENTRUM zase přivezeme a doplníme ho tradičně skvělými moravskými víny z Vinných sklepů Valtice a kávou od našeho dalšího letitého partnera De'Longhi.

Organizační štáb udělá maximum pro další ročník soutěže, kterou ČAK před čtrnácti lety společně se společnos-

ti EPRAVO.CZ založila. Česká justice je svět, který společně vytváříme. Mít čas a prostor setkávat se, znamená budovat lepší justici. Využijme k tomu i galavečer Právníka roku 2019!

***V lednu justice nejezdí lyžovat,
v lednu jezdí na galavečer
Právníka roku!***

Jak získat vstupenky na galavečer?

Vstupenky jsou zásadně nepřenositelné na koncipty a další pracovníky advokátních kanceláří. Rozesílány budou poštou (po úhradě faktury) v průběhu ledna 2020.

Vloni jsme zavedli nový systém rezervace vstupenek. Rezervace jsou přijímány pouze prostřednictvím zcela jednoduchého online rezervačního systému na webu ČAK. Rezervační online formulář naleznete pod bannerem Právník roku 2019 na úvodní straně webu ČAK.

Aktivován bude 26. 11. 2019 v 10 hodin dopoledne. Po vyčerpání kapacity sálu bude formulář automaticky zablokován.

Pozor: vstupenky zpoplatněny, cena 1 ks vstupenky 300 Kč.

Kapacita kongresové haly ZONER BOBYHALL v Brně je sice obrovská, ale přece jen má své meze. Máte-li chuť setkat se s kolegy z právnícké branže, příjemně se pobavit, zatančit si, pak přijďte či přijedte (a zůstaňte v Brně třeba i celý víkend za výhodnou ubytovací cenou, kterou jsme pro vás ve dvou hotelech opět vyjednali). S případnou rezervací vstupenek však neotálejte, každoročně se po nich jen zapráší a ti méně šťastní z vás nám pak v lednu jen bez naděje na úspěch spílají... věříme, že ani mírné zpoplatnění vstupenek nikoho od účasti neodradí. Vstupenky bývají rozebrány v řádu minut, maximálně hodin po spuštění rezervací... Prostě, rychlejší bere!

POZOR, INFORMACE KE VSTUPENKÁM A JEJICH PLATBĚ

- Na rezervace učiněné poštou či e-mailovou korespondencí nebude brán zřetel, tento způsob rezervace vstupenek je od loňského ročníku zrušen. Jde nám o skutečně rovnou příležitost rezervací pro všechny advokáty.
- Do 14 dnů od elektronické rezervace vstupenek bude prostřednictvím datové schránky advokátům odeslána z ČAK faktura na zaplacení rezervovaného počtu vstupenek (1-2 ks) se čtrnáctidenní splatností. Po jejím uhrazení budou na adresy advokátů, cca od 10. ledna 2020, zaslány prostřednictvím České pošty papírové vstupenky na galavečer.
- Pokud jsou advokáty manžel i manželka, pak mají dohromady jako manželský pár nárok na celkem dvě vstupenky, nikoliv čtyři.
- Vstupenky jsou zásadně nepřenositelné na advokátní koncipty či další pracovníky advokátních kanceláří. Po některých neblahých zkušenostech z minulých let si organizátoři vyhrazují právo kontroly, zda na rezervované vstupenky skutečně přicházejí advokáti a advokátky s doprovodem.

MAESTOSA

EPAM 960.75.GLM

Jak se výhodně a pohodlně ubytovat v hotelu COSMOPOLITAN BOBYCENTRUM v Brně?

Česká advokátní komora sjednala jako každoročně pro účastníky letošního galavečera Právníka roku 2019 zvýhodněné ceny ubytování. Čekají na vás připravené pokoje 4* hotelu. **Ubytování si zařizuje každý sám individuálně – dle návodu na této straně. Rezervační formulář na ubytování rozhodně nezasílejte na ČAK!**

Jak správně postupovat?

1. Niže zveřejněný vyplněný formulář můžete zaslat poštou s heslem „Právník roku 2019“ na adresu: HOTEL COSMOPOLITAN BOBYCENTRUM, Rezervační oddělení Sportovní 559/2a, 602 00 Brno
2. Telefonicky si můžete zvýhodněné ubytování rezervovat na telefonním čísle rezervačního oddělení: **+420 777 738 764**, uveďte heslo „Právník roku 2019“.
3. Formulář pro ubytování naleznete ke stažení i na www.cak.cz/úvodní_strana, rozkliknout banner Právník roku 2019. Jako přílohu ho můžete zaslat na hotelovou e-mailovou adresu: reservations@hotelcosmopolitan.cz.

Chvilí to trvalo, ale konečně vás můžeme informovat, že 4* hotel COSMOPOLITAN BOBYCENTRUM je zase jako nový. Po rekonstrukci se představuje nejenom s odlišným názvem, ale i s renovovaným vzhledem. Hotel je nově technicky vybaven: vyměnily se jednotky klimatizace a koberce, zrekonstruovala se hotelová restaurace, kavárna Bruno, pokoje a částečně už i konferenční prostory. V 9. patře hotelu bylo zmodernizováno wellness se saunou a relaxačním bazénem, který je propojen s barem Cosmo Sky Lounge s výhledem na město. Všechny pokoje jsou nekuřácké a nabízejí satelitní TV, klimatizaci, minibar, trezor, fén a telefon. V celém hotelu je k dispozici zdarma wifi připojení. Charakteristická devítipodlažní budova je součástí unikátního komplexu, který v sobě jako jediný v Brně spojuje brněnskou paměť a modernost, tradici a inovaci. Jedinečný komplex poskytuje nejenom obnovený hotel a multifunkční sály, ale i různé doplňkové služby jako bowling, squash, fitness centrum. K dispozici ubytovaným při příležitosti Právníka roku 2019 bude i cca více než 400 bezplatných parkovacích míst v areálu se zajištěnou ostrahou od organizátorů galavečera.

Zvýhodněná nabídka pokojů platí do 10. 1. 2020.

ZÁVAZNÁ REZERVACE UBYTOVÁNÍ

Ceník ubytování (včetně DPH)

CENA PRO ÚČASTNÍKY GALAVEČERA PR 2019

Jednolůžkový pokoj se snídaní/noc:
Dvoulůžkový pokoj se snídaní/noc:
Třílůžkový pokoj se snídaní/noc:
Apartmán se snídaní/noc:
Příplatek za zvíře:

1 800 Kč
2 000 Kč
2 400 Kč
2 800 Kč
200 Kč

Objednat ubytování v COSMOPOLITAN BOBYCENTRUM BRNO ****

Počet pokojů: Počet osob:

Jednolůžkový pokoj se snídaní/noc:

Dvoulůžkový pokoj se snídaní/noc:

Třílůžkový pokoj se snídaní/noc:

Apartmán se snídaní/noc:

Příplatek za zvíře:

Jméno advokáta:

Název AK:

Jména dalších osob:

Telefon:

E-mail:

Podpis:

Jak se výhodně a pohodlně ubytovat v Brně v hotelu AVANTI?

Předpokládáme, že stejně jako v předchozích ročních ubytovací kapacita hotelu COSMOPOLITAN BOBYCENTRUM nebude účastníkům galavečera stačit. Proto jsme opět dojednali i možnost ubytování v sousedním 4*hotelu AVANTI vzdáleném jen přes přechod přes silnici od místa konání galavečera. Hotel AVANTI prošel během několika minulých let přestavbou a stal se prvotřídním certifikovaným čtyřhvězdičkovým hotelem, s jehož službami budete rovněž navšost spokojeni.

Jak správně postupovat?

1. Niže zveřejněný vyplněný formulář můžete zaslat poštou s heslem „Právník roku 2019“ na adresu: HOTEL AVANTI, Rezervace ubytování Střední 61, 602 00 Brno
2. Máte možnost rezervovat si ubytování i telefonicky na telefonní rezervační lince: **+420 541 510 111**. Nezapomeňte uvést heslo „Právník roku 2019“.
3. Formulář ke stažení naleznete i na www.cak.cz/úvodní_strana, rozkliknout banner Právník roku 2019. Jako přílohu ho můžete zaslat na e-mailovou adresu: hotel@hotelavanti.cz.

Špičkový 4* hotel je situován jen přes ulici od místa konání galavečera. Disponuje devadesáti dvoulůžkovými pokoji, osmi apartmá a čtyřmi novými pokoji Antialergic. Nově vybavené pokoje jsou klimatizovány, mají TV, SAT, trezor, minibar a vysoušeče vlasů. Jsou připojeny na internet. K dispozici hotelovým hostům je venkovní hlídání parkoviště, 10% sleva v hotelové à la carte restauraci a zcela zdarma luxusní wellness centrum. Pro milovníky sportu a her je denně otevřen bowlingový bar se dvěma dráhami, zajít si po objednání můžete přímo v hotelu i na masáže. Pro bohatý snídaňový bufet je otevřena nová moderní restaurace Arkáda.

AVANTI
**** Hotel

Zvýhodněná cena ubytování je i zde garantována při rezervacích učiněných do 10. 1. 2020.

✦ Připravila: icha

ZÁVAZNÁ REZERVACE UBYTOVÁNÍ

AVANTI
**** Hotel

Ceník ubytování (včetně DPH)

CENA PRO ÚČASTNÍKY GALAVEČERA PR 2019

Jednolůžkový pokoj Classic se snídaní/noc:	1 150 Kč
Dvoulůžkový pokoj Classic se snídaní/noc:	1 450 Kč
Jednolůžkový pokoj PREMIUM se snídaní/noc:	1 400 Kč
Dvoulůžkový pokoj PREMIUM se snídaní/noc:	1 700 Kč
Příplatek za zvíře:	250 Kč

Objednat ubytování v HOTEL AVANTI ****

	Počet pokojů:	Počet osob:
Jednolůžkový pokoj Classic se snídaní/noc:	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Dvoulůžkový pokoj Classic se snídaní/noc:	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Jednolůžkový pokoj PREMIUM se snídaní/noc:	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Dvoulůžkový pokoj PREMIUM se snídaní/noc:	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Příplatek za zvíře:	<input type="text"/>	

právníkroku 2019

Jméno advokáta:

Název AK:

Jména dalších osob:

Telefon:

E-mail:

Podpis:

JOHN COOPER
WORKS

306 KONÍ. TROUFNETE SI?

Stačí 4,9 sekundy, aby se nové MINI John Cooper Works Clubman dostalo z nuly na sto a vaše emoce na vrchol.

mini.cz/jcw

NOVÉ MINI JOHN COOPER WORKS CLUBMAN.

Konec čekání! Přijíždí nové Audi Q7.

Byla to jen otázka času. Spojení fyzické a digitální velikosti v jeden nepřehlédnutelný celek. Staňte se svědky nové etapy Audi Q7 s mimořádně luxusní kabinou, plně digitálním interiérem a prostorem až pro sedm osob.

**Objevte více na www.audi.autojarov.cz,
www.autojarov-kunratice.cz**

Audi
Financial Services

Úvěr. Leasing. Pojištění. Mobilita.

19 999 Kč
měsíčně bez DPH

AUTO JAROV
Osiková 2, Praha 3

AUTO JAROV
Kunratice
Vídeňská 126, Praha 4

Vzorový příklad operativního leasingu na vůz Audi Q7 45 TDI 170 kW quattro Tiptronic v ceně 1 884 800 Kč. Doba pronájmu 48 měsíců a nájezd 20 000 km ročně. Uvedená pravidelná měsíční splátka 19 999 Kč bez DPH. Tato nabídka platí pouze pro podnikatele. Splátka obsahuje záruční a pozáruční servis po celou dobu pronájmu vozidla, dále obsahuje povinné a havarijní pojištění s 10% spoluúčastí, pojištění vnějších skel do limitu 10 000 Kč a pojištění GAP. Tato indikativní nabídka není nabídkou ve smyslu § 1732 zákona č. 89/2012 Sb, občanského zákoníku, a jejím přijetím nevzniká mezi společnostmi ŠkoFIN s.r.o., a druhou stranou závazkový vztah. Kombinovaná spotřeba a emise CO₂: 6,6-6,9 l/100 km, 175-199 g/km. Foto je pouze ilustrativní. Akční nabídka platí do vyčerpání zásob.

Sdělení ČAK o povinných platbách a pojistném

- výši a splatnosti příspěvku na činnost České advokátní komory (dále jen „Komora“) za rok 2020
- výši a splatnosti odvodu do sociálního fondu Komory za rok 2020
- výši a splatnosti odvodu do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů za rok 2019
- výši a splatnosti pojistného pro rok 2020

I. Příspěvek na činnost Komory za rok 2020

Výše příspěvku advokáta na činnost Komory za rok 2020 činí

- a) 10 600 Kč,
- b) 3 800 Kč, byl-li advokátovi pozastaven výkon advokacie,
- c) 5 300 Kč, byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 30. červnu 2020.

Příspěvek je splatný do 20. ledna 2020.

Byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 20. lednu 2020, je příspěvek splatný do jednoho týdne ode dne zápisu. Tato lhůta platí při změnách v průběhu roku a u všech plateb.

II. Odvod do sociálního fondu Komory za rok 2020

Výše odvodu advokáta do sociálního fondu Komory za rok 2020 činí

- a) 500 Kč,
- b) 250 Kč, byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 30. červnu 2020,
- c) odvod neplatí advokáti, kterým byl pozastaven výkon advokacie.

Odvod je splatný do 20. ledna 2020.

Byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 20. lednu 2020, je odvod splatný do jednoho týdne ode dne zápisu.

Výše a splatnost příspěvku na činnost Komory a odvodu do sociálního fondu Komory se vztahuje rovněž na usazené evropské advokáty a advokáty zapsané do seznamu advokátů podle § 5a zákona o advokacii.

Příspěvek na činnost Komory a odvod do sociálního fondu Komory se **platí převodem na účet Komory č. 12432011/0100**. Při platbě převodním příkazem je třeba uvést variabilní symbol, kterým je číslo nerozdělené pomlčkou nebo lomítkem, sestávající ze čtyřmístného čísla roku, na který je příspěvek nebo odvod placen, a pětímístného registračního čísla advokáta.

Příklad: Variabilní symbol advokáta s registračním číslem 04876 pro rok 2020 je 202004876.

III. Odvod do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů za rok 2019

Odvod do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů jsou povinni platit advokáti, usazení evropští advokáti a obchodní společnosti zřízené k výkonu advokacie, kteří zaměstnávají advokátní koncipienty.

Výše odvodu za jednoho advokátního koncipienta za rok 2019 činí

- a) 3 600 Kč;
- b) pokud pracovní poměr advokátního koncipienta netrval celý kalendářní rok, činí výše odvodu 1/12 z částky uvedené ad a) za každý započatý měsíc trvání pracovního poměru; povinnost platit odvod vzniká dnem zápisu do seznamu advokátních koncipientů;
- c) pokud byl advokátnímu koncipientovi pozastaven výkon právní praxe, ale jeho pracovní poměr k povinnému advokátovi nadále trvá, snižuje se výše odvodu uvedená ad a) o 1/12 za každý kalendářní měsíc, po který pozastavení právní

praxe advokátního koncipienta trvá, a to počínaje kalendářním měsícem následujícím po měsíci, ve kterém k pozastavení výkonu právní praxe advokátního koncipienta došlo;

- d) pokud advokátní koncipient přeruší výkon právní praxe z důležitých osobních překážek v práci na dobu delší než 60 po sobě následujících pracovních dnů, snižuje se výše odvodu uvedená ad a) o 1/12 za každý kalendářní měsíc, po který přerušení výkonu právní praxe advokátního koncipienta z tohoto důvodu trvá, a to počínaje kalendářním měsícem následujícím po měsíci, ve kterém k přerušení výkonu právní praxe advokátního koncipienta z tohoto důvodu došlo. Povinný advokát je na výzvu Komory povinen důvod a dobu trvání přerušení výkonu právní praxe advokátního koncipienta hodnověrně doložit; pokud tak neučiní, nárok na snížení výše odvodu mu zanikne.

Odvod je splatný do 20. ledna 2020.

Poměrná částka příspěvku do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů je splatná posledním dnem měsíce následujícího po měsíci, v němž pracovní poměr advokátního koncipienta skončil.

Odvod do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů se **platí převodem na účet Komory č. 6724361087/2700**. Při platbě převodním příkazem je třeba uvést variabilní symbol, kterým je číslo nerozdělené pomlčkou nebo lomítkem, sestávající z posledního dvojčíslí roku, za který je odvod placen (19), a pětímístného registračního čísla advokátního koncipienta.

Příklad: Variabilní symbol pro odvod za advokátního koncipienta s registračním číslem 14876 za rok 2019 je 1914876.

IV. Pojištění profesní odpovědnosti pro rok 2020

HROMADNÉ POJIŠTĚNÍ

1. ADVOKÁTI VYKONÁVAJÍCÍ ADVOKACII SAMOSTATNĚ, KTERÍ JSOU POJIŠTĚNÍ V RÁMCI HROMADNÉHO POJIŠTĚNÍ

- platí pojistné ve výši **6 700 Kč** na rok 2020 do **31. 12. 2019**; č. ú. **12432011/0100**
- nezasílají Komoře certifikát o navýšeném limitu pojistného plnění
- a mají pozastaven výkon advokacie, hromadné pojištění neplatí
- a nevěří si být nadále účastní hromadného pojištění, sdělí neprodleně tuto skutečnost Komoře

POJIŠTĚNÍ NA ZÁKLADĚ RÁMCOVÉ POJISTNÉ SMLOUVY Č. 2904309313, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH DODATKŮ (DÁLE JEN „HROMADNÉ POJIŠTĚNÍ ADVOKÁTŮ“), UZAVŘENÉ MEZI GENERALI POJIŠŤOVNOU, A. S., A KOMOROU:

Hromadné pojištění advokátů se i pro rok 2020 vztahuje pouze na odpovědnost advokáta za škodu, kterou způsobí v souvislosti s poskytováním právních služeb on sám, tzn., že hromadné pojištění advokátů se u advokátů vykonávajících advokacii samostatně bude vztahovat na odpovědnost za škodu, za kterou advokát sám odpovídá klientovi podle § 24 odst. 1 zákona o advokacii.

Pojistné se vztahuje na minimální limit pojistného plnění z pojištění advokátů podle § 24a odst. 1 zákona o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, ve výši 5 000 000 Kč.

Pojistné se **platí převodem na účet Komory č. 12432011/0100**. Při platbě převodním příkazem je třeba uvést variabilní symbol, kterým je číslo nerozdělené pomlčkou nebo lomítkem, sestávající ze čtyřmístného čísla roku, na který se pojistné vztahuje, a pětímístného registračního čísla advokáta.

Příklad: Variabilní symbol advokáta s registračním číslem 04876 pro rok 2020 je 202004876.

Pro hromadné pojištění advokátů je rozhodný seznam advokátů s účinností k 1. 1. a 1. 7. kalendářního roku.

Podle pojistné smlouvy jsou hromadným pojištěním advokátů pojištěni advokáti zapsaní do seznamu advokátů v půlročním období, a to od 1. 1. do 30. 6. a od 1. 7. do 31. 12. příslušného kalendářního roku (bez ohledu na to, zda v průběhu těchto období byli do tohoto seznamu zapsaní další advokáti nebo z něj byli někteří advokáti vyškrtnuti). Znamená to, že účastníky hromadného pojištění advokátů do 30. 6. 2020 budou i advokáti zapsaní do seznamu advokátů v období 2. 1. až 30. 6. 2020, aniž by měli povinnost platit za toto období pojistné. Tito advokáti budou platit pojistné až na II. pololetí roku 2020, a to v poloviční výši. Advokáti zapsaní do seznamu advokátů v období 2. 7. až 31. 12. 2020 budou účastníky hromadného pojištění advokátů do 31. 12. 2020, aniž by měli povinnost platit za toto období pojistné. Povinnost zaplatit pojistné budou mít až pro rok 2021. Znamená to, že advokáti, kteří jsou zapsaní do seznamu advokátů v období od 2. 1. do 1. 7. 2020, hradí pouze poloviční pojistné ve výši 3 350 Kč. Toto poloviční pojistné je splatné do týdne po zápisu nebo změně ve způsobu výkonu advokacie.

Hromadné pojištění se nevztahuje na:

- Advokáty s **pozastaveným výkonem advokacie**, neboť v době pozastavení výkonu advokacie advokáci nevykonávají.
- Advokáty, kteří advokacii **vykonávají v pracovním poměru k jinému advokátovi nebo ke společnosti**, jejímž předmětem podnikání je výkon advokacie (dále jen „zaměstnaný advokát“). Za škodu způsobenou klientovi v souvislosti s výkonem advokacie zaměstnaným advokátem odpovídá jeho zaměstnavatel. Zaměstnaný advokát odpovídá svému zaměstnavateli za škodu takto způsobenou při plnění pracovních úkolů podle zákoníku práce.

Pokud advokát nechce být hromadného pojištění advokátů účasten, předloží nejpozději do 31. 12. 2019 Komoře stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy dosvědčující, že je pro rok 2020 individuálně pojištěn. Rozsah takového pojištění nesmí však být užší, než by činil v případě hromadného pojištění advokátů, a minimální limit pojistného plnění nesmí být nikdy nižší, než který stanoví usnesení představenstva č. 4/2009 Věstníku ze dne 15. září 2009, ve znění pozdějších předpisů. Stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy může nahradit „Certifikát“, v němž pojišťovna potvrzuje základní údaje uzavřené pojistné smlouvy.

2. ADVOKÁTI VYKONÁVAJÍCÍ ADVOKACII VE SDRUŽENÍ, KTEŘÍ JSOU POJIŠTĚNI V RÁMCI HROMADNÉHO POJIŠTĚNÍ

- platí pojistné ve výši **6 700 Kč** na rok 2020 **do 31. 12. 2019**; č. ú. **12432011/0100**
- mají povinnost přípojištění společníka sdružení
- nedokládají Komoře certifikát o navýšeném limitu pojistného plnění; advokáti odpovídají sami za správné nastavení limitu pojistného plnění

Viz předchozí informace týkající se advokátů vykonávajících advokacii samostatně, kteří jsou pojištěni v rámci hromadného pojištění, a navíc:

Advokáti vykonávající advokacii ve sdružení, kteří jsou účastni hromadného pojištění advokátů, jsou dále pro rok 2020 povinni být pojištěni samostatně pro případ vzniku závazku, k jehož splnění je advokát podle zvláštních právních předpisů povinen z důvodu solidární odpovědnosti.

Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii jako společník sdružení (§ 14 zákona) za újmu, za kterou advokát odpovídá podle § 24 odst. 1 zákona a podle zvláštních právních předpisů z důvodu solidární odpovědnosti, **je i pro rok 2020 stanoven částkou 3 000 000 Kč, násobenou počtem všech společníků sdružení, a to u každého společníka sdružení.**

Povinnost být pojištěn pro případ vzniku závazku k náhradě škody, k jehož splnění je advokát povinen jako společník sdružení z důvodu solidární odpovědnosti, **se vztahuje i na ty advokáty, kteří zůstávají po dobu pozastavení výkonu advokacie společníky sdružení.**

***Příklad:** U tříčlenného sdružení je povinný minimální limit pojistného plnění pro každého ze společníků sdružení 3 x 3 000 000 Kč, tj. 9 000 000 Kč. Pokud je tento společník sdružení účasten hromadného pojištění s limitem pojistného plnění 5 000 000 Kč, je třeba, aby se dále připojistil do limitu 9 000 000 Kč, tj. zvýšil si limit o další 4 000 000 Kč.*

INDIVIDUÁLNÍ POJIŠTĚNÍ

Advokáti pojištění individuální pojistnou smlouvou, stejně jako společnosti pojištěné individuální pojistnou smlouvou, doručí Komoře potvrzení o pojištění do datové schránky, osobně, příp. poštou. Na e-maily nebude brán zřetel. Individuálně pojištěnými se rozumí:

a) Advokáti vykonávající advokacii samostatně

Spolupracující advokáti

Pokud společnost nebo advokát, se kterými spolupracující advokát trvale spolupracuje, oznámí Komoře, že se na tohoto spolupracujícího advokáta vztahuje jejich individuální pojistná smlouva, není tento spolupracující advokát účastníkem hromadného pojištění advokátů. Pokud si takový advokát přeje být rovněž účastníkem hromadného pojištění, musí tuto skutečnost oznámit Komoře. Je odpovědností každého spolupracujícího advokáta oznámit Komoře, zda bude pojištěn pouze individuální pojistnou smlouvou společností, se kterou spolupracuje, nebo zda bude rovněž účastníkem hromadného pojištění advokátů.

b) Zahraniční advokáti a usazení evropské advokáty

Hromadné pojištění advokátů se nevztahuje na advokáty zapsané do seznamu advokátů podle § 5a zákona o advokacii (tzv. zahraniční advokáti) a na usazené evropské advokáty. Ti jsou povinni pojiřit se individuálně. Minimální limit pojistného plnění s účinností od 1. 1. 2019 činí 5 000 000 Kč.

c) Advokáti vykonávající advokacii jako společníci obchodní společnosti

Advokáti vykonávající advokacii jako společníci veřejné obchodní společnosti nebo jako komplementáři komanditní společnosti i pro rok 2020 nejsou účastní hromadného pojištění, a jsou tedy povinni být pojiřeni samostatně, včetně pojiřeni pro případ vzniku závazku k náhradě škody, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 zákona společnost, a advokát je podle zvláštních předpisů povinen k jeho splnění z důvodu ručení jako její společník.

Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii ve veřejné obchodní společnosti (§ 15 odst. 1 zákona) za škodu, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 zákona společnost, a za kterou advokát odpovídá podle zvláštních právních předpisů z důvodu ručení jako její společník, je stanoven i pro rok 2020 částkou 3 000 000 Kč, násobenou počtem společníků veřejné obchodní společnosti, a to u každého ze společníků společnosti.

Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii jako komplementář komanditní společnosti (§ 15 odst. 1 zákona) za škodu, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 zákona společnost, a za kterou advokát odpovídá podle zvláštních právních předpisů z důvodu ručení jako její společník, je i pro rok 2020 stanoven částkou 3 000 000 Kč, násobenou počtem komplementářů této společnosti, a to u každého z komplementářů.

Povinnost být pojiřen pro případ vzniku závazku k náhradě škody, k jehož splnění je advokát povinen jako společník veřejné obchodní společnosti nebo jako komplementář komanditní společnosti z důvodu ručení, se vztahuje také na ty advokáty, kteří zůstávají po dobu pozastavení výkonu advokacie společníky příslušné obchodní společnosti.

***Příklad:** Společnost (veřejná obchodní nebo komanditní) se třemi společníky/komplementáři hradí pojistné pro povinný limit pojistného plnění 3 x 3 000 000 Kč, tj. 9 000 000 Kč za každého společníka/komplementáře. Pojistné platí přímo pojiřiteli.*

d) Advokátní společnosti

Společnost s ručením omezeným a komanditní společnost musejí být od vzniku do dne svého zrušení pojiřeny pro případ odpovědnosti za škodu, za kterou klientovi odpovídají podle § 24 odst. 2. Minimální limit pojistného plnění z pojiřeni společnosti musí činit nejméně 50 000 000 Kč za každého společníka společnosti s ručením omezeným, kterému nebyl pozastaven výkon advokacie, nebo nejméně 10 000 000 Kč za každého komanditistu komanditní společnosti, kterému nebyl pozastaven výkon advokacie, minimálně však 50 000 000 Kč u společnosti s ručením omezeným a 10 000 000 Kč u komanditní společnosti.

Individuální pojistné smlouvy sjednané pro pojistné období roku 2020 jsou advokáti povinni předložit Komore nejpozději do 31. 12. 2019, bez ohledu na to, že již v předchozím roce či v předchozích letech doklad o individuálním pojiřeni Komore předložili. Stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy může nahradit „Certifikát“, v němž pojiřovna potvrzuje základní údaje uzavřené pojistné smlouvy.

PLATNÉ ZNĚNÍ USNESENÍ Č. 4/2009 VĚSTNÍKU S ÚČINNOSTÍ OD 1. 1. 2016 JE K DISPOZICI NA WEBOVÝCH STRÁNKÁCH KOMORY: WWW.CAK.CZ/PRO ADVOKÁTY/PŘEDPISY O ADVOKACII/STAVOVSKÉ PŘEDPISY.

Elegance is an attitude

Simon Baker
Simon Baker

LONGINES®

BECHYNĚ
HODINÁŘSTVÍ

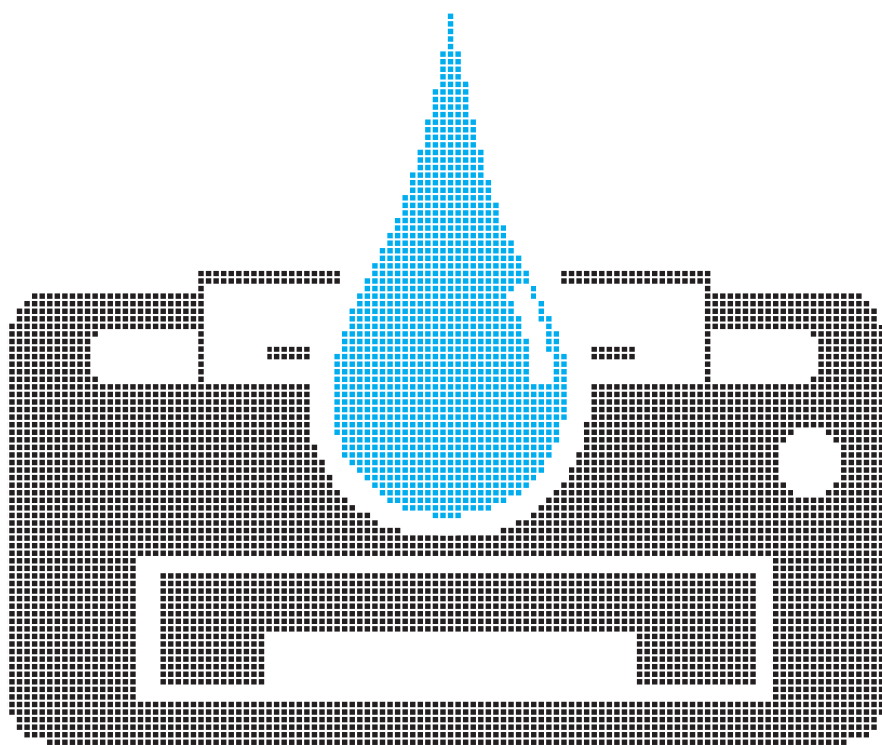
VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ 10, PRAHA 1 | +420 608 080 874
ŠTĚPÁNSKÁ 57, PRAHA 1 | +420 224 214 349
www.hodinarstvi-bechyne.cz

HydroConquest

GIGAPRINT.CZ

Tonery pro všechny tiskárny

Tonery a inkoustové kazety do nejoblíbenějších tiskáren:

HP | CANON | BROTHER | XEROX | SAMSUNG | KONICA MINOLTA | OKI | DELL | KYOCERA | LEXMARK | RICOH | DYMO

GIGAPRINT.CZ

z právní teorie a praxe

Střet zájmů člena statutárního orgánu kapitálové obchodní korporace ve vazbě na principy corporate governance

Článek se zabývá oběma situacemi, kdy se člen orgánu obchodní korporace dostává podle § 54 a násl. zák. č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (dále také jen „z. o. k.“), do střetu zájmů, tj. jak střetem dlouhodobým, tak jednorázovým, vznikajícím při uzavírání smlouvy mezi členem orgánu a obchodní korporací. Obě situace analyzuje z hlediska povinností členů orgánů při hrozícím či trvajícím střetu zájmů i z hlediska možností obchodní korporace zabránit střetu zájmů či jeho důsledkům. Zabývá se dále i zákonem o obchodních korporacích neřešenými důsledky porušení zákazu uzavřít smlouvu ve střetu zájmů a důsledky porušení povinnosti člena orgánu při střetu zájmů.

Doc. JUDr. Ivana Štenglová

je specialistkou na obchodní právo, působí na Vysoké škole CEVRO Institut a je členkou LRV.

odpověď na otázku, kde hledat úpravu střetu (konfliktu) zájmů člena voleného orgánu kapitálové obchodní korporace, se zdá na první pohled jednoznačná. Zákon o obchodních korporacích obsahuje v sedmém dílu první hlavy první části pět paragrafů (§ 54 až 58) se skupinovým nadpisem „Pravidla o střetu zájmů“, které upravují – ve zcela obecné poloze – povinnosti členů volených orgánů, zjistí-li, že dochází ke střetu jejich zájmů se zájmy obchodní korporace, ve které působí (dále též jen „střet zájmů“ nebo „konflikt zájmů“), a možnosti ochrany obchodní korporace v případě takového střetu. Podíváme-li se ale na úpravu zákona o obchodních korporacích a rovněž na úpravu zák. č. 89/2012 Sb. (dále jen „občanský zákoník“ nebo „o. z.“) blíže, uvědomíme si, že **úprava v § 54 a násl. z. o. k. rozhodně neupravuje situace, ve kterých dochází ke konfliktu zájmů mezi členem orgánu a obchodní korporací, ve které působí, komplexně.**

Co jiného, než úprava konfliktu zájmů, je úprava zákazu konkurence člena statutárního či kontrolního orgánu obecně v § 5 z. o. k. a dále v rámci úpravy jednotlivých druhů obchodních

korporací? Co jiného, než konflikt zájmů, řeší pravidla finanční asistence upravená obecně v § 40 a 41 z. o. k. a dále v rámci právní úpravy jednotlivých druhů kapitálových obchodních korporací? Co jiného, než střet zájmů, řeší požadavek schválení smlouvy o výkonu funkce nejvyšším orgánem obchodní společnosti, formulovaný v § 59 odst. 2 z. o. k.? A tak by bylo možné pokračovat dále. V tomto příspěvku se ale – vzhledem k požadavku jeho rozumného rozsahu – nebudu zabývat střetem zájmů členů volených orgánů a „jejich“ kapitálové obchodní korporace v celém rozsahu, ale **jen střetem zájmů členů statutárních orgánů** (dále též jen „člen orgánu“) **podle § 54 až 58 z. o. k., včetně navazující úpravy v občanském zákoníku, a to ve vazbě na úpravu střetu zájmů obsaženou v principech OECD pro corporate governance, jako mezinárodního standardu.**

1. Střet zájmů podle § 54 a násl. z. o. k.

1. Konfliktní situace a oznamovací povinnost

Úprava střetu zájmů v § 54 a násl. z. o. k. je nejobecnější úpravou střetu zájmů členů volených orgánů – ostatní úpravy mají obvykle charakter úprav speciálních a v jednotlivých případech je vždy třeba se rozhodovat, kterou úpravu a v jakém rozsahu použít.

1.1 Dlouhodobější střet zájmů

Ust. § 54 a násl. z. o. k. řeší dvě různé situace. Především řeší situaci, kdy se člen orgánu nebo osoba mu blízká, jím ovlivněná či ovládaná dostane do zákonem blíže neurčeného, tedy jaké-

hokoli potenciálně hrozícího střetu zájmů, a ukládá mu pro takový případ oznamovací (informační, notifikační) povinnost. Formuluje-li zákon, že se jeho pravidlo uplatní, dozví-li se člen orgánu, že při výkonu jeho funkce může dojít ke střetu zájmů, má zjevně na mysli především **střet zájmů teprve hrozící**, nikoli již existující – z hlediska obchodní korporace je nepochybně řešením konfliktu teprve potenciálního nejpříznivější – konfliktu lze předejít dříve, než k němu dojde, anebo se připravit na to, jak se s ním vypořádat bezprostředně poté, co nastane. Přitom povaha hrozícího konfliktu může být velmi různorodá. Např. osoba blízká členovi orgánu se zamýšlí přihlásit do stejného výběrového řízení o lukrativní zakázku jako obchodní korporace, ve které člen orgánu působí. Anebo člen orgánu kandiduje na místo zastupitele (s ambicí stát se starostou) v obci, se kterou vede společnost dlouhodobý náročný spor.

Situací, kdy se může člen orgánu dostat do konfliktu zájmů, je nepřeberné množství, uvedené dva příklady však postačí pro ilustraci různorodosti situací, které mohou nastat. Podíváme-li se na uvedené příklady, zjistíme, že jsou z hlediska „vědomosti“ o hrozícím konfliktu i z hlediska možnosti mu předejít dosti odlišné. **Zatímco v prvním případě se člen orgánu o hrozícím konfliktu může a nemusí dozvědět, ve druhém o něm nepochybně ví předtím, než konflikt nastane. Zatímco v prvním případě se může (dozví-li se o něm) pokusit konflikt předejít a může, ale nemusí se mu to podařit, ve druhém je vznik potenciálního konfliktu čistě věcí jeho rozhodnutí.**

Ve vztahu k uvedeným pohledům je třeba si položit dvě otázky. **Vztahuje se informační povinnost člena orgánu pouze na situaci, kdy je konflikt pouze latentní, tj. zatím pouze hrozí, nebo i na případ, kdy již konfliktní situace nastala? A je povinností člena snažit se hrozícímu konfliktu předejít, nebo takovou povinnost nemá?**

Přes dikci § 54 odst. 1 z. o. k. naznačující, že se informační povinnost vztahuje pouze na střet hrozící („*Dozví-li se člen orgánu obchodní korporace, že může při výkonu jeho funkce dojít ke střetu jeho zájmu ...*“), soudím, že se **úprava vztahuje i na situaci, kdy se člen orgánu dozví o konfliktu až poté, co již nastal, a že trvá po celou dobu, po kterou konflikt hrozí či existuje.** Samozřejmě že tam, kde o konfliktu ví před jeho vznikem, je povinen informovat bez zbytečného odkladu a za porušení této povinnosti jej stíhají důsledky vyplývající ze zákona, jak je uvedeno dále. Ale i tam, kde se o střetu dozví až poté, co k němu došlo, má povinnost o tom bez zbytečného odkladu informovat. A nesplní-li informační povinnost bez zbytečného odkladu, neznamená to, že zanikla. Jakýkoli jiný závěr by odporoval účelu posuzovaného ustanovení (dát korporaci možnost se rozhodnout, zda, popřípadě jak konflikt zájmů řešit) i logice věci.

V praxi však mohou nastat i situace, že se člen orgánu o hrozícím, popřípadě trvajícím konfliktu nedozví, a konflikt společnosti z toho důvodu nenotifikuje. Lasák¹ k tomu uvádí: „*Z povinnosti péče řádného hospodáře přitom plyne, že člen orgánu nesmí být „slepý“ ke skutečnostem zakládajícím jeho konflikt zájmů vůči společnosti. Z jeho povinnosti loajality podle mého názoru vyplývá, že člen orgánu je povinen nastavit uvnitř obchodní korporace (a současně i mezi osobami blízkými) adekvátní in-*

formační mechanismy, které zajistí, že vznikne-li materiální konflikt zájmů mezi členem orgánu a obchodní korporací ve smyslu § 54, dostane se tato informace do sféry dispozice dotčeného člena orgánu.“ Souhlasím s Lasákem v tom, že člen orgánu má vyvinout potřebné úsilí k tomu, aby se o hrozícím konfliktu zájmů dozvěděl, tato povinnost vyplývá nejen z povinnosti loajality, ale i z povinnosti jednat informovaně (s potřebnými znalostmi), tj. z další složky péče řádného hospodáře. Ne vždy je ale v silách člena orgánu potřebné informace si opatřit, jak bude rozebráno dále. K tomu je ještě třeba uvést, že i když splnění informační povinnosti a vytvoření podmínek pro její splnění je nepochybně silným příkazem, není podle mého názoru to, že člen orgánu včas nezjistil hrozící (vlastní) konflikt, protože nenastavil mechanismy potřebné k takovému zjištění, samo o sobě porušením péče řádného hospodáře (mohlo by jím být, pokud by v důsledku nedostatečné informovanosti vznikla společnosti újma). Prvotní povinností člena orgánu totiž je dostat své povinnosti loajality jako složky péče řádného hospodáře, a tedy dát v případě střetu zájmů přednost zájmům obchodní korporace před zájmem vlastním (na což výslovně upozorňuje § 54 odst. 3 z. o. k.). Učiní-li tak, povinnost péče podle mého názoru bez dalšího neporušil, přesto, že tím vlastně zbavil obchodní korporaci možnosti se rozhodnout, zda mu bude důvěřovat či nikoli. Poněkud jiná situace by mohla nastat, kdyby člen orgánu v konfliktní situaci, o které se nedozvěděl, ač měl a mohl, jednal v rozporu se zájmy obchodní korporace právě proto, že o konfliktu nevěděl.

Specifická situace může nastat ve vztahu k osobám blízkým, popř. i ovlivněným či ovládaným. Tady začasté může (ale nemusí) být na škodu, že se člen orgánu o hrozícím konfliktu nedozvěděl. To, že si možný konflikt zájmů neuvědomil, může vést k tomu, že těmto osobám poskytl informace, které by je mohly na úkor společnosti zvýhodnit, či je dokonce podnitit k tomu, aby jednaly způsobem vyvolávajícím konflikt zájmů. Tady ovšem bude porušením povinnosti péče řádného hospodáře již to, že člen orgánu takové informace poskytl – neuvědomil-li si jejich potenciální nebezpečnost, půjde ale spíše o porušení povinnosti jednat pečlivě a informovaně než o porušení povinnosti loajality. (Byl-li si nebezpečí poskytnutí informace vědom, a přesto ji poskytl, půjde nepochybně o velmi hrubé porušení povinnosti loajality.) Na druhé straně ale, neví-li člen orgánu, že existuje konflikt zájmů mezi korporací, jejímž orgánem je, a osobou blízkou (ovládanou či ovlivněnou), nepředstavuje střet zájmů důvod jednat jinak než s péčí řádného hospodáře.

Pokud jde o povinnost člena orgánu zabránit konfliktu, lze zvažovat závěr, že se musí – dozví-li se o hrozícím konfliktu – alespoň pokusit mu předejít či že jej (tam kde má situaci v rukou) nesmí dopustit či vyvolat. Nemyslím si ale, že je takový závěr vždy správný. K tomu mne opět vede to, že z § 159 odst. 1 o. z. plyne, že dostane-li se člen orgánu do střetu zájmů s obchodní korporací, ve které působí, nezaniká tím jeho povinnost jednat v zájmu obchodní korporace. Povinností člena orgánu tedy prvotně není vůbec nevytvářet konfliktní situace či se jim vždy a za každou cenu snažit zabránit. **Jeho prvotní povinností je přes existující konflikt splnit povinnost jednat v nejlepším zájmu obchodní korporace a dát přednost jejím zájmům před zájmem vlastním či zájmem osob blízkých, popř. dalších osob, ve vztahu ke kterým konflikt zájmů vznikl.**

¹ In J. Lasák, J. Pokorná, Z. Čáp, T. Doležil a kol.: Zákon o obchodních korporacích, Komentář, I. díl, Wolters Kluwer, Praha 2014, str. 460.

Nezabrání-li ale konfliktu zájmů, korporace by měla dostat možnost se sama (resp. prostřednictvím svých orgánů) rozhodnout, zda je ochotna případné porušení povinnosti péče řádného hospodáře riskovat. Podíváme-li se znovu na jeden ze shora uvedených případů, proč bránit členovi orgánu obchodní korporace, aby se stal dobrým starostou (možná dokonce jediným, kterého má obec k dispozici), bude-li jednat ve vztahu ke sporu, který obec s korporací vede, loajálně, např. nechá společnost zastupovat advokátem a poskytne mu veškeré potřebné informace a součinnost, a stejně se bude chovat jako starosta obce.

Přesto nelze vyloučit situaci, kdy bude zcela jednoznačně povinností člena orgánu pokusit se konfliktu zájmů zabránit. Tak tomu bude např. ve shora uvedeném případě, kdy člen orgánu poskytl informace, které ke konfliktu mohou vést – tam již totiž mnohdy jinou možnost, jak jednat v nejlepším zájmu korporace než snažit se zabránit konfliktu, mít nebude. Jak patrně z uvedeného, konkrétní povinnosti člena orgánu při hrozícím či existujícím střetu zájmů budou odvislé od konkrétních okolností případu.

1.2 Jednorázový střet zájmů

Dále pak řeší obecná úprava střetu zájmů v zákoně o obchodních korporacích zcela **konkrétní situaci střetu zájmů, totiž uzavírání smlouvy, kde je jednou ze stran člen orgánu** (osoba jemu blízká či osoba jím ovlivněná nebo ovládaná) a **druhou stranou „jeho“ obchodní korporace.**

V tomto případě je **informační povinnost rozsáhlejší** – člen orgánu musí bez zbytečného odkladu informovat nejen o úmyslu uzavřít smlouvu, ale musí v informaci též uvést, „za jakých podmínek má být smlouva uzavřena“, tj. informovat o jejím obsahu. Není pochyb o tom, že musí informovat před uzavřením smlouvy (viz dříve „*hodlá-li člen orgánu ... uzavřít s touto korporací smlouvu*“). Uvedenému závěru však nasvědčuje nejen gramatický výklad, ale i výklad logický a systematický. Následná informace by totiž nesplnila svůj účel, protože by korporaci neumožnila uzavření smlouvy zabránit. Ani následná informace by však zcela bez významu obvykle nebyla, a proto **nelze učinit závěr, že uzavřením smlouvy notificační povinnost zaniká.** Splní-li totiž člen orgánu notificační povinnost po uzavření smlouvy, dává tím obchodní korporaci např. šanci namítat neplatnost či neúčinnost smlouvy. To je však úvaha spíše teoretická (týkající se spíše smlouvy uzavírané osobami blízkými), obvykle nebudou člena orgánu pronásledovat výčitky svědomí pro nesplnění notificační povinnosti tak intenzivně, že by se snažil tímto způsobem své pochybení napravit. Nehledě ani na to, že v takovém případě má zpravidla k dispozici účinnější prostředky nápravy.

Oznamovací povinnost člena orgánu se vztahuje i na případy, kdy má obchodní korporace zajistit nebo utvrdit jeho dluhy nebo dluhy osob jemu blízkých, jím ovládaných či ovlivněných, a na případy, kdy se má obchodní korporace stát jejich spoludlužníkem.²

Z oznamovací povinnosti o úmyslu uzavřít smlouvu stanoví zákon jednu výjimku. Z § 57 z. o. k. plyne, že **zákonná úprava střetu zájmů se nepoužije pro smlouvy uzavírané v rámci běžného obchodního styku**, a to aniž by vymezil, které smlouvy považovat za uzavírané v rámci obchodního styku. Vzhledem k dikci § 57 z. o. k. se považuje se za sporné, zda toto pravidlo platí

i pro zajištění nebo utvrzení dluhu jednostranným právním jednáním.³ Lasák⁴ vymezení smluv uzavíraných v rámci běžného obchodního styku rozebírá velmi detailně a dospívá k závěru, že „*podle dosavadní judikatury zjištění, zda je určitá smlouva uzavírána v rámci běžného obchodního styku, vyžaduje posouzení:*

a) druhu předmětné transakce;

b) finančního rozměru (intenzity) předmětné transakce; a

c) jedinečnosti předmětné transakce.

● *a) Z hlediska posouzení druhu předmětné transakce ve světle běžného obchodního styku lze upozornit na rozhodnutí NS 23 Cdo 3867/2007, ve kterém dovolací soud uvedl, že: „Závěr, zda nabytí majetku či jeho zcizení nevybočuje z rámce běžného obchodního styku, záleží na posouzení konkrétních okolností toho kterého případu, zpravidla však půjde především o porovnání předmětu zkoumané dispozice (jeho povahy) s předmětem podnikání společnosti.“ Prvotním kritériem, které je podle Nejvyššího soudu nutné zkoumat, je tedy skutečnost, zda posuzovaná smlouva nevybočuje ze zapsaného předmětu podnikání obchodní korporace (srov. též rozsudek NS 32 Odo 613/2005). Pokud předmětná transakce z jejího předmětu podnikání vybočuje, lze na základě uvedeného rozhodnutí Nejvyššího soudu učinit závěr, že smlouva zřejmě nebude uzavírána v rámci běžného obchodního styku.*

● *b) Není rozhodující, jaký je finanční rozměr předmětné transakce ve srovnání s výší základního kapitálu obchodní korporace (případně jinou účetní kategorií). Na základě výňatku z výše citovaného rozhodnutí NS 23 Cdo 3867/2007 lze naopak učinit závěr, že při posuzování finančního rozměru (intenzity) posuzované transakce ve světle běžného obchodního styku je významné její srovnání s jinými transakcemi (smlouvami), které obchodní korporace, o kterou se v daném případě jedná, obvykle v rozhodné době uzavírala. Jakkoli nelze činit jednoznačné závěry, lze konstatovat, že pokud určitá smlouva svým rozměrem (intenzitou) významným způsobem vybočuje z finančního rozměru ostatních smluv uzavíraných obchodní korporací přibližně v téže době, pak se s velkou pravděpodobností nebude jednat o smlouvu, která je ze strany obchodní korporace uzavírána v rámci běžného obchodního styku.*

● *c) Konečně jsem toho názoru, že pod běžný obchodní styk ve smyslu § 57 není možné zařadit ty smlouvy, které jsou neopakovatelné a svým charakterem jedinečné. Uvedené podle mého názoru pojmově vyplývá z konceptu „běžného“ obchodního styku, neboť jedinečné, výjimečné a neopakovatelné smlouvy nesplňují charakter běžnosti ve smyslu citovaných ustanovení zákona o obchodních korporacích.“ K tomu lze jen podotknout, že vymezení je provedeno vyčerpávajícím způsobem.*

Co však zákonodárce v této souvislosti neřešil, je, že i poté, co byla uzavřena smlouva vyhovující podmínkám běžného obchodního styku, může být „*mimo rámeček běžného obchodního styku*“ její plnění. Např. člen orgánu uzavře jako zhotovitel smlouvu na subdodávky potřebné pro podnikatelskou činnost korporace za podmínek obvyklých v obchodním styku, ale při jejich plnění

2 I v těchto případech však uzavírá korporace s takovou osobou smlouvu, s výjimkou uznání dluhu ve vztahu ke členovi orgánu.

3 Např. J. Dědič: Úprava konfliktu zájmů v zákoně o obchodních korporacích, Právní rozhledy č. 15-16/2014, str. 532, zastává názor, že je třeba pravidlo na zajištění a utvrzení dluhu vztáhnout, pochybnosti vyjadřuje J. Lasák in J. Lasák, J. Pokorná, Z. Čáp, T. Doležil a kol., op. cit. sub 1, str. 479.

4 J. Lasák in J. Lasák, J. Pokorná, Z. Čáp, T. Doležil a kol., op. cit. sub 1, str. 480.

se chová jako člen orgánu nestandardně, např. neuplatňuje sankce za prodlení, opožděně reklamuje nebo nereklamuje vůbec apod. Není pochyb, že tím porušuje péči řádného hospodáře, ale vztahuje se na něj informační povinnost podle § 54 odst. 1 z. o. k., když v době, kdy úmysl uzavřít smlouvu pojal, ještě nemohl vědět, zda situace, kdy by se dostal do konfliktu zájmů, vůbec nastane? Řekneme-li, že tomu tak je, nezbude mnoho smluv vyloučených z informační povinnosti podle § 57 z. o. k.

Na druhou stranu ale postavíme-li se na stanovisko, že informační povinnost nemá, zbavíme společnost ochrany, kterou jí dává zákon v situaci, kdy hrozí konflikt zájmů. **Situace má dvě možná řešení. Prvním z nich je, že se na takové případy informační povinnost nevztahuje, a na člena orgánu případně dopadnou důsledky porušení péče řádného hospodáře. Druhým možným řešením je postupovat v takové situaci podle konkrétních okolností případu.** Koupí-li si člen představenstva korporace provozující obchodní řetězec v tomto řetězci svačinu, jistě taková koupě nepodléhá informační povinnosti. Uzavře-li však s korporací dlouhodobou smlouvu s plněním v hodnotě desítek milionů korun, bude situace nepochybně poněkud jiná; v takovém případě by, podle mého názoru, člen orgánu o záměru uzavřít smlouvu měl informovat, i když co do obsahu bude smlouvou zařaditelnou do rámce běžného obchodního styku.

2. Splnění oznamovací povinnosti

Orgánem, ve vztahu ke kterému člen statutárního orgánu informační povinnost plní, je především orgán, jehož je členem (resp. členové tohoto orgánu), a dále kontrolní orgán – pokud je zřízen. V této souvislosti je třeba upozornit na to, že zatímco ve vztahu k obecnému konfliktu zájmů upravenému v § 54 z. o. k. ukládá zákon členovi orgánu informovat **ostatní členy orgánu**, jehož je členem, při uzavření smlouvy ve střetu zájmů má být podle § 55 odst. 1 z. o. k. informován **orgán**, jehož je členem. Soudím, že jde o **legislativní nedopatření** – není logického důvodu, proč by měl být adresátem informace jednou orgán a jednou členové orgánu.⁵ Dále pak má člen orgánu ve střetu zájmů informovat kontrolní orgán – byl-li zřízen.

Podle judikatury Nejvyššího soudu⁶ lze oznámení, které má být adresováno orgánu společnosti, oznámit na jednání příslušného orgánu nebo je doručit společnosti, popř. předat osobě

oprávněné za společnost zásilky přebírat. Soudím, že ve vztahu k informování orgánu splní člen orgánu informační povinnost i tehdy, informuje-li mimo jeho zasedání všechny jeho členy; podává-li informaci na zasedání orgánu, není podle mého názoru potřebné, aby byli přítomni všichni členové, orgán však musí být usnášeníschopný – jinak by nešlo o řádné zasedání orgánu. Je-li informován kontrolní orgán o úmyslu člena orgánu uzavřít s obchodní korporací smlouvu, ukládá mu zákon povinnost přenést tuto informaci na nejvyšší orgán. **Je s podivem, že tuto povinnost neukládá zákon orgánu statutárnímu, a to ani není-li kontrolní orgán zřízen, a že se tato povinnost – vyjdemeli z dikce zákona – netýká konfliktu zájmů podle § 54 odst. 1 z. o. k.** Soudím, že mají-li členové kontrolního orgánu jednat s péčí řádného hospodáře, měli by přinejmenším podle konkrétních okolností případu zvažovat, zda nejvyšší orgán informovat i o ohlášeném střetu zájmů podle § 54 odst. 1 z. o. k., vždyť konflikt zájmů podle § 54 může mít pro společnost závažnější důsledky než konflikt podle § 55 z. o. k.

Člen orgánu však může splnit informační povinnost i oznámením střetu zájmů či úmyslu uzavřít smlouvu nejvyššímu orgánu – není-li jediným společníkem. V této souvislosti se nabízí otázka, **zda, informuje-li člen orgánu na zasedání valné hromady, musí být informace a rozhodnutí o ní zařazeny do programu valné hromady.**⁷ **Rozhodnutí o této otázce není jednoduché.**

Na jedné straně zákon stanoví, že záležitosti neuvedené v pozvánce na valnou hromadu/nezařazené na pořad jejího jednání⁸ lze projednat/a rozhodnout jen tehdy, jsou-li přítomni a souhlasí-li s jejich projednáním všichni společníci/projevili s tím souhlas všichni akcionáři, což je úprava sloužící především k ochraně společníků a umožňující jim se na jednání valné hromady připravit.

Na druhé straně zákon výslovně umožňuje splnit informační povinnost přímým informováním valné hromady, a lze tedy zvažovat, zda tuto úpravu nepovažovat ve vztahu k úpravě pořadu valné hromady za úpravu speciální. Přikláním se k názoru, **že by člen orgánu, který hodlá informovat valnou hromadu o střetu zájmů, měl požádat o zařazení tohoto bodu na pořad valné hromady** – odpovídá to požadavku jednání s péčí řádného hospodáře. **Nevyloučila bych ale** – zejména za situace, kdy obchodní korporace nemá kontrolní orgán a jediným orgánem oprávněným pozastavit členovi orgánu výkon funkce či zakázat uzavření smlouvy (viz níže) je nejvyšší orgán –, **projednání informace na valné hromadě bez toho, že by její projednání bylo na pořadu jednání.** Tento závěr plyne z toho, že v praxi mohou nastat situace, kdy újma vzniklá neprojednáním informace může být daleko významnější než újma způsobená nezařazením jejího projednání na pořad valné hromady; v takovém případě je podle mého názoru potřebné uplatnit princip proporcionality.

Zákon nestanoví, jakou formou má člen orgánu notifikáční povinnost splnit, je tedy možné informovat písemně i ústně, stěžejí je ovšem – z povahy věci – možné (zejména v případech podle § 54 z. o. k.) informace konkludentní.

3. Postup orgánů při splnění oznamovací povinnosti

Podle § 54 odst. 4 z. o. k. může při střetu zájmů kontrolní orgán nebo nejvyšší orgán na vymezenou dobu **pozastavit člena or-**

5 Shodně viz J. Lasák in J. Lasák, J. Pokorná, Z. Čáp, T. Doležil a kol., op. cit. sub 1, str. 461.

6 V rozsudku ze dne 10. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2863/2008, Nejvyšší soud uzavřel, že: „Ust. § 66 odst. 1 obč. zák. neupravuje formu ani způsob oznámení o odstoupení z funkce člena orgánu společnosti. Je nepochybné, že odstoupivší člen mohl oznámit své odstoupení na jednání příslušného orgánu. Avšak v době, kdy příslušný orgán nejedná, tak učinit nelze. Současně platí, že orgán obchodní společnosti není způsobilým subjektem práva, jemuž by bylo možné doručit oznámení např. prostřednictvím provozovatele poštovních služeb. Za této situace Nejvyšší soud uzavírá, že odstoupení z funkce je v souladu s ust. § 66 odst. 1 obč. zák. oznámeno orgánu společnosti i tehdy, je-li oznámení doručeno v písemné formě společnosti, o jejíž orgán jde. K tomu, aby odstoupení bylo společnosti doručeno, je třeba, aby se dostalo do sféry její dispozice, přičemž je logické, že za společnost jako právnickou osobu bude odstoupení přebírat vždy osoba fyzická, např. osoba, která je za společnost oprávněna přijímat poštu. Předání oznámení o odstoupení z funkce předsedovi představenstva akciové společnosti tento požadavek beze zbytku splňuje, neboť jde nepochybně o osobu, která je oprávněna za společnost přijímat poštu (viz ust. § 20 odst. 1 obč. zák. ve spojení s ust. § 13 odst. 1 věty druhé obč. zák.).“

7 To platí i tehdy, podal-li kontrolní orgán informaci podle § 55 odst. 3 z. o. k.

8 § 185 a § 408 odst. 3 z. o. k.

gánu, který oznámí střet zájmů, výkon jeho funkce. Soudím, že takové opatření může příslušný orgán přijmout i tehdy, pakliže člen orgánu sice střet zájmů neoznámí, ale příslušný orgán jej zjistí z jiných zdrojů. Na jakou dobu lze pozastavit výkon funkce, zákon nestanoví, měla by to však být spíše doba určitá (viz formulace „může na vymezenou dobu pozastavit členu orgánu...“ – i když formulace „vymezenou dobu“ zcela nevylučuje závěr, že vymezenou dobou je doba neurčitá). Takový závěr je ostatně i logický. Buď lze očekávat, že konflikt zájmů člena orgánu po určité době pomine, nebo je třeba situaci řešit radikálnějšími prostředky – ukončením výkonu funkce.

Pozastavení výkonu funkce se podle § 48 odst. 1 písm. e) zák. č. 304/2013 Sb. zapíše do obchodního rejstříku. Zákon neřeší, zda se uplynutím doby, na kterou byl výkon funkce pozastaven, možnost vykonávat funkci automaticky obnovuje. Soudím, že tomu tak je, a pokud by korporace měla zájem na delším trvání pozastavení funkce, musí o tom příslušný orgán rozhodnout a podat návrh na zápis prodloužení doby pozastavení do obchodního rejstříku. Zákon ani neukládá rejstříkovému soudu zapsat do obchodního rejstříku obnovení výkonu funkce – to, že došlo k obnovení, však plyne právě ze zápisu doby, na kterou byl výkon funkce pozastaven.

Uzavření smlouvy ve střetu zájmů, které není v zájmu obchodní korporace, může její nejvyšší nebo kontrolní orgán zakázat. To neplatí, jde-li o smlouvu uzavíranou v rámci běžného obchodního styku, ohledně které, jak shora uvedeno, neplatí ani oznamovací povinnost.

4. Důsledky nesplnění oznamovací povinnosti

Zákon o obchodních korporacích neřeší důsledky nesplnění oznamovací povinnosti. Není však pochyb o tom, že vznikne-li korporaci v příčinné souvislosti s jejím nesplněním škoda (a budou-li splněny ostatní podmínky stanovené zákonem), bude mít právo na její náhradu. **Bude to však jediný důsledek nesplnění oznamovací povinnosti?** Odpověď je třeba za situace, kdy je úprava střetu zájmů v § 54 a násl. z. o. k. ve vztahu k úpravě střetu zájmů v občanském zákoníku úpravou speciální, hledat právě v občanském zákoníku, a to v jeho § 437.

Občanský zákoník v § 437 odst. 1 především stanoví, že zastoupit jiného nemůže ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného, ledaže – při smluvním zastoupení – zastoupený o takovém rozporu věděl nebo musel vědět. Podle navazujícího ust. § 437 odst. 2 o. z. je pro důsledek zastupování ve střetu zájmů rozhodující to, zda osoba, se kterou zástupce ve střetu zájmů jednal, o střetu věděla či vědět musela. Je-li tomu tak, může se toho zastoupený dovolat. Současně zákon formuluje vyvrátitelnou právní domněnku, že jedná-li zástupce i za tuto třetí osobu nebo jedná-li ve vlastní záležitosti, jde o střet zájmů. Z uvedeného především plyne, že nevěděla-li třetí osoba o střetu zájmů a ani o něm nemusela vědět, nemůže se zastoupený střetu zájmů dovolávat a je jednáním takového „zástupce“ vázán. Pokud jde o důsledky toho, že osoba, se kterou zástupce ve střetu zájmů jednal, o střetu věděla či vědět musela, není teorie jednotná. Tak Svoboda⁹ dovozuje, že z dikce § 437 odst. 1 o. z. vyplývá, že rozpor mezi zájmem zástupce a zastoupeného (kromě výjimky při smluvním zastoupení) vede k nemožnosti zastoupení jako takového.

Uzavírá, že „s ohledem na existenci § 437 odst. 2 však nelze vyvodit závěr, že jednání zmocněnce je tzv. zdánlivým právním jednáním ve smyslu § 551 a násl., jež nezpůsobuje žádné hmotně-právní účinky. Jde o právní jednání, vůči němuž může zmocnitel brojit námitkou relativní neplatnosti (§ 586).“

Pro případ rozporu zájmů mezi zastoupeným a zákonným zástupcem či opatrovníkem pak uvádí, že o zdánlivé právní jednání jde, a to s odkazem na § 460 o. z., který „pro případ střetu zájmů zákonného zástupce nebo opatrovníka se zájmem zastoupeného, anebo hrozí-li takový střet, soudu ukládá, aby z moci úřední jmenoval zastoupenému kolizního opatrovníka“.

Dědič¹⁰ pak k tomu dovozuje, že „lze uvažovat i o výkladu jiném, který je založen na tom, že § 437 odst. 2 představuje zvláštní úpravu ve vztahu k § 440 o. z. Podle § 440 odst. 1 o. z., překročil-li zástupce zástupčí oprávnění, zavazuje právní jednání zastoupeného, pokud překročení schválí bez zbytečného odkladu. To platí i v případě, kdy za jiného právně jedná osoba, která k tomu není oprávněna. Případem, kdy za zastoupeného jedná osoba, která k tomu není oprávněna, by po mém soudu mohlo být i to, kdy zástupce je v nedovoleném konfliktu zájmů. V takovém případě by platilo, že pokud jedná zástupce v nedovoleném konfliktu zájmů, o kterém třetí osoba věděla nebo musela vědět, jednání zastoupeného nezavazuje, pokud nebylo právně relevantním způsobem schváleno. Pak námitkou, kterou by se zastoupený bránil, by nebyla ani námitka neplatnosti, ani námitka zdánlivosti právního jednání, ale námitka, že zastoupeného jednání zástupce nezavazuje. Jinak řečeno, jednání zástupce, který jednal v rozporu zájmů, o němž třetí osoba věděla nebo vědět musela, zastoupeného nezavazuje a zastoupený se toho může dovolat jak proti třetí osobě, tak proti zástupci.“

A konečně Čech se Šukem¹¹ dovozují, že nesplní-li člen orgánu informační povinnost, plně na něj dopadá „úprava konfliktu zájmů obsažená v § 437 o. z. a platí, že korporaci nemůže zastoupit. Pokud by tak přesto učinil, mohla by se společnost dovolat relativní neplatnosti takového jednání. Jelikož člen statutárního orgánu není smluvním zástupcem, neuplatní se pro něj výjimka ze zákazu zastoupení pro případ, že zastoupený o rozporu ví, či vědět musí (§ 437 odst. 1 o. z.).“

Důsledky porušení oznamovací povinnosti při střetu zájmů se zabýval Nejvyšší soud¹² a dospěl k závěru, že: „Splní-li člen (statutárního) orgánu svoji informační povinnost podle § 54 odst. 1 a 2 z. o. k. a nepozastaví-li mu kontrolní či nejvyšší orgán obchodní korporace výkon jeho funkce (§ 54 odst. 4 z. o. k.), může obchodní korporaci zastupovat bez ohledu na střet zájmů; ust. § 437 o. z. se v takovém případě neuplatní ... Avšak poruší-li člen statutárního orgánu povinnost informovat o (možném) střetu zájmů podle § 54 odst. 1 a 2 z. o. k., brání existující rozpor zájmů tohoto člena statutárního orgánu se zájmy obchodní korporace tomu, aby za obchodní korporaci právně jednal (na jednání takového člena statutárního orgánu dopadá § 437 o. z. se všemi důsledky z toho plynoucími).“

9 K. Svoboda in J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala a kol.: Občanský zákoník, Komentář, Svazek I, Wolters Kluwer, str. 1043.

10 J. Dědič, op. cit. sub 3, str. 532.

11 P. Čech, P. Šuk: Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní), BOVA POLYGON, Praha 2016, str. 73.

12 Usnesení ze dne 8. 12. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4384/2015.

Z uvedeného ale nplyne (a Nejvyšší soud to ani v dané situaci neřešil), jaké jsou důsledky jednání v konfliktu zájmů, o kterém druhá strana věděla. V tom směru se přikláním k závěrům Dědiče a k jeho argumentaci dodávám, že **vi-li (či musí-li vědět) druhá strana o konfliktu zájmů, a přesto smlouvu uzavře, není žádného důvodu omezovat obchodní korporaci pravidly o dovolání se relativní neplatnosti a je jen na jejím rozhodnutí, zda bez zbytečného odkladu jednání schválí.**

5. Důsledky porušení zákazu uzavřít smlouvu

Rovněž ve vztahu k důsledkům porušení zákazu uzavřít smlouvu se teorie rozchází v názorech. Tak Čileček, Štenglová a Šuk¹³ „*jsou názoru (zastávanému i J. Dědičem v článku citovaném shora¹⁴), že občanskoprávní úprava subsidiárně použitelná je, a to v případech, kdy člen orgánu nesplní svoji informační povinnost, popř. neuposlechne zákazu uzavřít smlouvu v konfliktu zájmů. Důsledky porušení této povinnosti zákon o obchodních korporacích neupravuje, a pokud by se subsidiárně neaplikovala úprava střetu zájmů v § 437 o. z., byla by jediným důsledkem porušení informační povinnosti odpovědnost člena orgánu obchodní korporace za porušení péče řádného hospodáře. Přitom z obecné povahy obou předpisů plyne použitelnost občanskoprávní úpravy k řešení otázek, které zákon o obchodních korporacích neřeší.*

Podle § 437 odst. 2 o. z. (když § 437 odst. 1 o. z. aplikovatelný není, neboť člen statutárního orgánu není smluvním zástupcem a zákon o obchodních korporacích má speciální úpravu) platí, že jednal-li zástupce, jehož zájem je v rozporu se zájmem zastoupeného, se třetí osobou, a věděla-li tato osoba o této okolnosti nebo musela-li o ní vědět, může se toho zastoupený dovolat. Má se za to, že tu je rozpor v zájmech zástupce a zastoupeného, pokud zástupce jedná i za tuto třetí osobu nebo pokud jedná ve vlastní záležitosti. Při aplikaci tohoto ustanovení se může obchodní korporace vůči osobě, která nebyla v dobré víře, dovolat toho, že ji jednání člena jejího orgánu neváže.“

Havel pak ve stejné publikaci zastává názor, že „*ustanovení § 437 odst. 2 o. z. není pro konflikt zájmů členů statutárního orgánu obchodní korporace použitelné. Zákon o obchodních korporacích považuje ve vztahu k občanskému zákoníku za lex*

specialis s tím, že využití § 437 odst. 2 o. z. není potřebné, když nesplnění informační povinnosti je postižitelné jako porušení péče řádného hospodáře a porušení zákazu uzavřít smlouvu v konfliktu zájmů je porušením vnitřního omezení jednatelského oprávnění, které nemá účinky navenek.“ K tématu se vyjádřili i další autoři, tak např. Lasák¹⁵ dovozuje, „*že v případě, že člen orgánu obchodní korporace notifikuje záměr uzavřít smlouvu podle § 55, obchodní korporace mu uzavření takové smlouvy zakáže, nicméně člen orgánu předmětnou smlouvu přesto uzavře a osoba, s níž člen orgánu jednal, o takovém zákazu věděla nebo musela vědět, lze aplikovat § 437 o. z. a důsledky jednání zástupce v konfliktu zájmů (viz § 55 odst. 1 a § 56 odst. 2). V extrémních případech nelze vyloučit ani relativní či absolutní neplatnost smlouvy pro rozpor s dobrými mravy.“*

II. Soulad úpravy konfliktu zájmů v zákoně o obchodních korporacích s OECD Principles of Corporate Governance

Právní úprava střetu zájmů v zákoně o obchodních korporacích je součástí pravidel pro řízení a správu společnosti (corporate governance). Vzhledem k tomu, že (nejen) v zemích OECD, mezi něž patří i Česká republika, jsou považovány za základní standard správy a řízení společnosti **G20/OECD Principy správy a řízení společnosti** (dále jen „Principy“¹⁶), podívejme se na to, do jaké míry je česká právní úprava konfliktu zájmů v souladu s doporučením OECD v této oblasti.

Při porovnání je třeba vycházet z toho, že, jak deklarují samotné Principy, **neexistuje žádný jednotný model dobré správy a řízení, nicméně existuje několik společných prvků tvořících jeho základy.**

Principy se o tyto prvky opírají a jsou formulovány tak, aby obsáhly různé existující modely. Z uvedeného plyne, že jsou (a musí být) formulovány obecně tak, aby mohly být aplikovány na různé modely správy a řízení obchodních korporací.

Problematikou konfliktu zájmů se Principy zabývají především ve vztahu k odpovědnosti „boardu“ (dále jen „správní orgán“¹⁷) obchodních korporací, a to v šesté části upravující odpovědnost tohoto orgánu (resp. jeho členů), konkrétně pod písmenem D v bodě 6. V tomto bodě se, mimo jiné, řeší úkoly správních orgánů při sledování a řešení potenciálních střetů zájmů „managementu“ a členů správního orgánu. Principy konstatují, že je důležité, aby správní orgány při vykonávání funkcí kontroly a dozoru podporovaly ohlašování neetického/protíprávního jednání bez strachu z odvety. Tomuto procesu by měla být nápomocna existence „firemního etického kodexu“, který by se měl opírat o právem zaručenou ochranu dotčených osob. Pro zaměstnance, kteří chtějí hlásit obavy ohledně neetického nebo nezákonného chování, které by také mohlo ohrozit integritu finančních výkazů, by mělo být vytvořeno kontaktní místo.

Jak je patrné z uvedeného, Principy nepředpokládají (ale ani nevylučují) legislativní řešení, ale vycházejí z působnosti správních orgánů (stanovené zákonem) a kladou důraz na řádný výkon této působnosti a nabízejí prostředky k získávání informací potřebných pro její výkon. Dá se říci, že česká právní úprava, která činí místem, kterému je člen statutárního orgánu povinen konflikt zájmů ohlásit, kontrolní orgány a přiznává jim zvláštní oprávnění směřující k odstranění hrozícího (a rovněž

13 I. Štenglová, B. Havel, F. Čileček, P. Kuhn, P. Šuk: Zákon o obchodních korporacích, Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2017, str. 167.

14 J. Dědič, op. cit. sub 3, str. 532,

15 J. Lasák, J. Pokorná, Z. Čáp, T. Doležil a kol., op. cit. sub 1, str. 478.

16 Principy se zaměřují především na „veřejně obchodované“ společnosti, deklarují však, že některé principy v nich zahrnuté mohou být rovněž užitečným nástrojem pro zlepšení správy a řízení jiných společností.

17 Principy vymezují správní orgány ve své úvodní části označené „O Principech“ tak, že v typickém dualistickém systému, používaném v některých zemích, znamená termín „board“ (v českém překladu Principů označený jako správní orgán) použitý v Principech „kontrolní orgán“, zatímco termín „key executives“ (v českém překladu „klíčový výkonný management“) znamená „představenstvo“. V českém právním prostředí ale vzhledem k některým specifickým úpravám volených orgánů nelze toto vymezení bez dalšího přijmout. Je třeba vycházet z toho, že: „Principy jsou koncipovány tak, že se vztahují na ten orgán, kterému jsou svěřeny funkce týkající se správy společnosti a kontroly jejího managementu“ [viz OECD (2015), G20/OECD Principles of Corporate Governance, OECD Publishing, Paris 2015, str. 45]. Proto také český Kodex správy a řízení společností ČR (2018): Czech Institute of Directors (CiOD), 1. vydání, 2018, rozpracovává pravidla správy a řízení ve vazbě na jednotlivé orgány upravené českým právním řádem, popř. pro všechny volené orgány obchodních korporací.

již existujícího) konfliktu, posiluje jejich postavení ve vztahu ke zjišťování a řešení konfliktu zájmů. Ve vztahu k získávání informací o (hrozcím) konfliktu jinak než jeho oznámením orgánem v konfliktu, zákon o obchodních korporacích žádné opatření nepřijal – je ponecháno na interních úpravách jednotlivých obchodních korporací, což považují za praktické – přijatá opatření by měla vycházet z konkrétních poměrů jednotlivých obchodních korporací.

Daleko konkrétnější je – logicky – **Kodex správy a řízení společnosti ČR** (zpracovaný Czech Institute of Directors – dále jen „Kodex“), vycházející z Principů a zpracovaný ve vazbě na podmínky české právní úpravy správy a řízení obchodních korporací.

Kodex se zabývá problematikou konfliktu zájmů v kapitole 10, konkrétně v bodě 10.1, doporučujícím – obecně – obchodním korporacím vytvořit a uplatňovat řádnou a účinnou politiku předcházení, identifikace a řízení konfliktu zájmů „osob ve společnosti“¹⁸ a uvádějící příklady, **co všechno by měla tato politika zahrnovat.**

Patří sem zejména:

- a) povinnost osob ve společnosti vyhnout se, pokud je to možné, činnostem, které by mohly vyvolat konflikt zájmů;
- b) prezentace příkladů případů, které běžně vyvolávají konflikty zájmů;
- c) povinnost dotčených osob okamžitě ohlásit stanoveným způsobem jakoukoli záležitost, která může vyvolat konflikt zájmů;
- d) povinnost osob zdržet se jednání v záležitostech, ve kterých jim vzniká konflikt zájmů;
- e) úprava transakcí se spřízněnými stranami¹⁹ společnosti;
- f) stanovení způsobů, kterými společnost řeší případné nedodržení této politiky.

Jak je patrné, v českém právním řádu je upravena povinnost pod písm. c), a to jak ve vztahu ke členům statutárních orgánů, tak ve vztahu ke členům orgánů kontrolních.²⁰ Ve vztahu k povinnosti pod písm. a) a d) neshledávám legislativní potenciál, je na každé konkrétní společnosti, jakou důvěru členům svých orgánů projeví – což rovněž preferuje česká úprava.²¹ K doporučení pod písm. b), e) a f) se lze bez dalšího připojit. Jejich realizace musí vycházet z vnitřních poměrů společnosti, takže rozhodnutí, jaký dokument společnost k jejich inkorporaci zvolí, je otázkou, jež se váže na poměry v každé jednotlivé společnosti.

To pak Kodex dále rozvádí tak, že

i) všechny transakce mezi společnostmi na jedné straně a členem jejího voleného orgánu a ředitelem²² nebo osobou jim blízkou nebo jinou spřízněnou stranou s takovým členem, ředitelem či společností na straně druhé by měly být uskutečněny za tržní ceny a za obchodních podmínek obvyklých mezi nezávislými subjekty,

ii) společnost by měla určit a specifikovat významné transakce se spřízněnými stranami, které musí vždy schvalovat valná hromada, a při jejich definování vzít v úvahu zejména vliv, který mohou mít informace o těchto transakcích na ekonomická rozhodnutí akcionářů společnosti, a riziko, které tyto transakce představují pro společnost a její akcionáře, kteří nejsou spřízněnou stranou, včetně menšinových akcionářů,

iii) společnost by měla informovat o významných transakcích se spřízněnými stranami na svých internetových stránkách, a to nejpozději v době jejich uzavření, včetně vytipování obsahu informace.

Pokud jde o doporučení Kodexu, je legislativně řešitelný především návrh pod písm. i) – uložit provádění konfliktních transakcí za tržní cenu a za obvyklých podmínek. Tento návrh nachází určitý odraz v § 57 z. o. k., vyjímajícím z režimu řešení konfliktu zájmů podle § 55 a 56 z. o. k. smlouvy uzavírané v rámci běžného obchodního styku, jak uvedeno shora. Soudím, že přímý příkaz uzavírat smlouvy v konfliktu zájmů jinak než za tržní cenu a za obvyklých podmínek by nebyl účelný, že současná právní úprava je dostatečná a zákaz uzavírat smlouvy v konfliktu jinak by mohl být v určitých případech i kontraproduktivní – kontrolní či nejvyšší orgán by měl mít možnost posoudit, zda je uzavření konkrétní smlouvy vůbec v zájmu společnosti.

Opatření pod písm. ii) a iii) jsou do určité míry začleněna do úpravy informační povinnosti obchodních společností, jejichž cenné papíry jsou veřejně obchodovatelné, podle zák. č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.²³ Tento zákon také upravuje povinnost informovat o kodexech řízení a správy společnosti, které jsou pro emitenta závazné nebo které dobrovolně dodržuje, a poskytnout informaci o tom, kde je možné do kodexu nahlédnout,²⁴ popř. informaci o tom, že společnost některé ustanovení takového kodexu nedodržuje, nebo o tom, že žádný kodex nedodržuje, včetně zdůvodnění, proč žádný kodex nedodržuje, a dále informaci o tom, jak naplňuje kodex řízení a správy společnosti, který je pro něj závazný nebo který dobrovolně dodržuje. **Český zákonodárce tedy nepřistoupil k výslovnému uložení povinnosti řídit se některým z kodexů řízení a správy společnosti,** což by bylo myslím (pro společnosti, jejichž cenné papíry jsou obchodovány na veřejných trzích) účelné, **a spíše nutí společnosti k přijetí takové povinnosti nepřímo, tím, že jim ukládá „přiznat se“ k tomu, že se žádným kodexem neřídí, což může mít vliv na vnímání společnosti jako důvěryhodné.**

Závěrem

Závěrem lze říci, že **přes některé dílčí nedostatky a nejasnosti je česká právní úprava konfliktu zájmů v § 54 a násl. z. o. k., popř. v § 118 a násl. ZPKT, co do rozsahu dostačující** (i když by jí prospělo zpřesnění) a není v rozporu s Principy ani Kodexem. Zvažovat ale lze uložení povinnosti postupovat dle Principů a Kodexu či vypracování vlastních kodexů správy a řízení pro společnosti, jejichž cenné papíry jsou obchodovány na veřejných trzích.²⁵ ❖

18 Jak patrně, Kodex neomezuje využitelnost svých pravidel na konkrétní orgány, resp. jejich členy, ale ponechává na obchodních korporacích, aby rozhodly, které členy orgánů, případně další osoby (např. klíčový management) jeho pravidlům podrobí, což rovněž považují za praktické.

19 Spřízněnou stranou (related party) Kodex rozumí stranu transakce dle definice Mezinárodního účetního standardu IAS 24 – Zveřejnění spřízněných stran, který tvoří přílohu nařízení Komise (ES) č. 1126/2008.

20 Viz § 54 odst. 1 a § 55 odst. 1 z. o. k.

21 Viz § 54 odst. 4 a § 56 odst. 2 z. o. k.

22 Za povšimnutí stojí, že v tomto doporučení Kodex výslovně rozšiřuje pravidla proti konfliktu zájmů i na „ředitele“.

23 Viz např. § 118 odst. 4 písm. b) nebo § 119 odst. 2 písm. d) bod 2.

24 § 118 odst. 4 písm. j) ZPKT.

25 Tento příspěvek byl zpracován v rámci projektu Grantové agentury ČR reg. č. 19-24949S „Srovnání českého korporáčního práva s OECD principy Corporate Governance jakožto mezinárodního standardu a vybranými evropskými jurisdikcemi“.

Uchovávání dat uložených v počítačovém systému – poskytování součinnosti, nebo nahrazování činnosti orgánů činných v trestním řízení?

Jak již Advokátní deník i Bulletin advokacie informovaly, vládní novelou provedenou zákonem č. 287/2018 Sb., účinnou od 1. 2. 2019, bylo do trestního řádu vloženo ust. § 7b, které poskytuje orgánům činným v trestním řízení možnost požadovat po osobě, která drží nebo má pod svojí kontrolou data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací, uchovat takováto data v nezměněné podobě po dobu stanovenou v příkazu a učinit potřebná opatření, aby nedošlo ke zpřístupnění informace o tom, že bylo nařízeno uchování dat, a též nařídit, aby tato osoba znemožnila přístup jiných osob k takovým datům.

Předmětné ustanovení podrobili kritice již JUDr. Petr Toman, LL.M., a JUDr. Tomáš Sokol (Advokátní deník a BA č. 9/2019, str. 15-19). Aktuální téma však vyvolává další otázky, a proto autorky v tomto článku podrobují další kritice toto ustanovení trestního řádu, které je na první pohled sice nenápadnou změnou, ve svých důsledcích ale zásadním zásahem nejen do koncepce institutu odposlechů, ale i základních práv jednotlivců, jejichž data mají být uchovávána.

Doc. JUDr. et Mgr. Jana Tlapák Navrátilová, Ph.D.,
docentkou na Katedře trestního práva Právnické fakulty UK a partnerkou v AK Němec, Bláha & Navrátilová.

JUDr. Ingrid Galovcová, Ph.D.,
je odbornou asistentkou na Katedře trestního práva Právnické fakulty UK a advokátkou v Praze.

Podle nově přijatého § 7b tr. řádu:

„(1) Je-li zapotřebí zabránit ztrátě, zničení nebo pozměnění dat důležitých pro trestní řízení, která jsou uložena v počítačovém systému nebo na nosiči informací, lze nařídit osobě, která uvedená data drží nebo je má pod svojí kontrolou, aby taková data uchovávala v nezměněné podobě po dobu stanovenou v příkazu a učinila potřebná opatření, aby nedošlo ke zpřístupnění informace o tom, že bylo nařízeno uchování dat.

(2) Je-li to zapotřebí k zabránění pokračování v trestné činnosti nebo jejímu opakování, lze nařídit osobě, která drží nebo má pod svojí kontrolou data, která jsou uložena v počítačovém systému nebo na nosiči informací, aby znemožnila přístup jiných osob k takovým datům.

(3) Příkaz podle odstavce 1 nebo 2 je oprávněn vydat předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán. Policejní orgán potřebuje k vydání takového příkazu předchodzí souhlas státního zástupce; bez předchodzího souhlasu může být příkaz policejním orgánem vydán jen tehdy, jestliže nelze předchodzího souhlasu dosáhnout a věc nesnese odkladu.

(4) V příkazu podle odstavce 1 nebo 2 musí být označena data, na která se příkaz vztahuje, důvod, pro který mají být data uchována nebo k nim má být znemožněn přístup, a doba, po kterou mají být tato data uchována nebo k nim má být znemožněn přístup, která nesmí být delší než 90 dnů. Příkaz musí obsahovat poučení o následcích neuposlechnutí příkazu.

(5) Orgán, který vydal příkaz podle odstavce 1 nebo 2, jej neprodleně doručí osobě, vůči které směřuje.“

Podstata poskytnutí součinnosti uchováním dat a důvody přijetí právní úpravy

Přijaté ustanovení rozšiřuje obecná ustanovení o součinnosti stanovením zvláštních zákonných předpokladů, jak ve vztahu k okruhu povinných osob, tak i ve vztahu ke způsobu poskytnutí součinnosti. Povinnost poskytnout součinnost má tak osoba ve specifickém postavení, tj. osoba, která drží relevantní data nebo taková data má pod kontrolou. **Není přitom rozhodné, na základě jakého právního titulu daná osoba daty disponuje.** Nejčastěji to budou subjekty zajišťující veřejné komunikační sítě nebo poskytující služby elektronických komunikací. Forma poskytnutí součinnosti nespočívá v poskytnutí informací nebo odevzdání uživatelem uložených dat, listin či věcí důležitých pro trestní řízení orgánům činným v trestním řízení, ale v **aktivní činnosti povinné osoby nahrazující činnost orgánů činných v trestním řízení**, tj. v nakládání s daty požadovaným způsobem

bez vědomí a vůle uživatele nebo vlastníka dat, jejich uchování a zabezpečení. Subjekt, který není orgánem činným v trestním řízení, tak sám realizuje jednání, kterým zasahuje do práv jednotlivců, osob, jichž se data týkají, resp. vlastníků těchto dat, a realizuje tak úkon trestního řízení, který může být v budoucnu využit při prokazování trestné činnosti konkrétních osob. **Veřejnoprávní pretenze do práv jednotlivců v trestním řízení jsou přenášeny na soukromoprávní subjekty**, které mají nahrazovat činnost orgánů činných v trestním řízení. V případě dat, která jsou údaji o telekomunikačním provozu, tak dochází, bez vědomí a vůle účastníka provozu, ke změně charakteru těchto dat na data uložená na nosiči informací, jejichž režim ochrany může být oslaben. Nehledě na fakt, že trestní řád ani neřeší otázku nákladů, které s touto činností souvisejí (což v případě velkých objemů dat uchovávaných až 90 dní nemusí být vůbec částka zanedbatelná), **podstatným nedostatkem úpravy se jeví, že „pod rouškou součinnosti“ přenášejí orgány činné v trestním řízení výkon své činnosti na třetí subjekty způsobem nerespektujícím základní práva a svobody jednotlivců.**

Potřebu přijetí právní úpravy umožňující urychlené uchování dat uložených v počítačovém systému nebo na nosiči informací pro účely trestního řízení odůvodňuje zákonodárce dle důvodové zprávy nutností zajistit plnou implementaci čl. 16 a 29 Úmluvy o počítačové kriminalitě ze dne 23. listopadu 2001 (č. 104/2013 Sb. m. s.) požadujících urychlené uchování dat pro účely jejich následného zajištění v trestním řízení. Důvodová zpráva rovněž uvádí, že „*stávající právní řád České republiky neupravuje specificky předběžné uchování dat, přičemž v praxi je pro tento účel využíváno obecného ustanovení § 8 tr. ř. o součinnosti (pokud se ovšem vede v České republice trestní řízení) nebo obecných policejních postupů. Jeví se proto jako žádoucí zakotvit do trestního řádu specifické ustanovení upravující možnost předběžného uchování dat pro účely trestního řízení, které by jasně takový postup umožnilo, a návazně upravit postupy při spolupráci s jinými státy za tímto účelem.*“

Česká republika je vázána Úmluvou o počítačové kriminalitě. **Způsob, jakým došlo k implementaci závazků z úmluvy, však není nejvhodnější a neodpovídá ani cíli a podmínkám úmluvy.** Primárním účelem Úmluvy o počítačové kriminalitě je boj proti počítačové kriminalitě a usnadnění zjišťování, vyšetřování a trestního stíhání trestných činů pod počítačovou kriminalitu podřaditelných, přičemž úmluva i přímo vymezuje jednání, která by jako trestný čin měla být postihována. V rámci závazků upravujících procesní postupy zaměřené na potírání počítačové kriminality pak přímo upravuje instituty, které to mají umožnit, a mezi nimi i urychlené uchování dat uložených v počítačovém systému. Toto tedy nemá být institutem obecné povahy využívaným při jakémkoliv druhu kriminality, ale **požadavek přijetí tohoto opatření se vztahuje „pouze“ k počítačové kriminalitě**, tj. k jednáním, která úmluva požaduje postihovat jako trestné činy i podle vnitrostátní úpravy. Úmluva tedy nepožaduje přijmout opatření umožňující uchování jakýchkoliv počítačových dat, ale jen specifických počítačových dat a provozních informací, přičemž charakter takovýchto opatření musí podléhat režimu dle čl. 14 a 15 Úmluvy, omezujících rozsah působnosti takovýchto opatření. Tato omezení jsou vázána na druh trestné činnosti, jejíž odhalování a prokazování mají sloužit, ale i druh samotných důkazů, které mají být získány. Úmluva o počítačové kriminalitě

též v čl. 15 odst. 1 přímo stanovuje, že procesní postupy upravené úmluvou je nezbytné implementovat a používat výlučně způsobem podléhajícím „*podmínkám a zárukám stanoveným podle vnitrostátních právních předpisů, které poskytnou přiměřenou ochranu lidských práv a svobod, včetně práv vyplývajících ze závazků, které převzala podle Úmluvy Rady Evropy na ochranu lidských práv a základních svobod z roku 1950, Mezinárodního paktu OSN o občanských a politických právech z roku 1966, a dalších příslušných mezinárodních dokumentů o lidských právech, a které budou obsahovat princip přiměřenosti*“. **Způsob implementace, jaký zvolil český zákonodárce, tomu závazku jednoznačně neodpovídá**, když tento postup umožňuje ohledně všech trestných činů a bez předchozí aproby nutnosti tohoto úkonu zasahujícího do základních práv jednotlivců soudem.

Požadavek na uchování počítačových dat může zasahovat do soukromí jednotlivců, kterých se daná data týkají. **Zákonná úprava § 7b tr. řádu ale vůbec nenaplnuje předpoklady pro zákonný zásah do práva na soukromí nezbytné.** Základní podmínky pro umožnění zásahu veřejné moci do práva na soukromí jsou **legalita, legitimita a proporcionalita**. Nepostačuje tedy, že určitý postup orgánů činných v trestním řízení je zákonem umožněn (legalita), ale vyžaduje se i splnění podmínek legitimity a z ní plynoucí subsidiarity možného zásahu a jeho proporcionality. Na naplnění těchto předpokladů zásahu do základních práv jednotlivců by měla pamatovat již samotná právní úprava, ale rozhodná je pak její interpretace a aplikace v konkrétním případě. **Přijátá právní úprava ust. § 7b tr. řádu tak jednoznačně stanovené limity nerespektuje.**

Problémy s implementací závazku plynoucího z čl. 15 Úmluvy o počítačové kriminalitě do vnitrostátní úpravy souvisejí i s absencí vymezení „elektronických důkazů“ v trestním řádu a netýkají se jenom České republiky a její vnitrostátní úpravy. Jak uvádí závěrečná zpráva o sedmém kole vzájemných hodnocení týkající se „*Praktického provádění a fungování evropských politik v oblasti předcházení kyberkriminalitě a boje proti ní*“, vypracovaná pro Radu EU pracovní skupinou GENEVAL, jedná se o problém značného počtu států Evropské unie. Přitom právě Úmluva o počítačové kriminalitě ve spojení se směrnicí 2013/40/EU z 12. 8. 2013 o útocích na informační systémy poskytují referenci pro toto vymezení.¹ Např. ve Slovenské republice byly mezinárodní závazky týkající se uchování dat implementovány při rekodifikaci trestního řádu v roce 2005, přičemž uchování a vydání počítačových údajů upravuje § 90 Trestného poriadku. Navzdory tomu, že tato právní úprava není podřazena pod součinnost třetích osob, její režim je přísnější než v České republice (není možné, aby příkaz vydal policejní orgán, ale jenom prokurátor nebo soud), s problematikou respektování práva na soukromí se nevypořádala dostatečně, její interpretace je rovněž nejednoznačná a odbornou veřejností je tento způsob implementace kritizován.²

1 Závěrečná zpráva o sedmém kole vzájemných hodnocení týkající se „Praktického provádění a fungování evropských politik v oblasti předcházení kyberkriminalitě a boje proti ní“ [online], [cit. 2019-8-29], dostupné z: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9986-2017-REV-2/cs/pdf>.

2 T. Abelovský: Zastavenie elektronického dôkazu vo svetle rekodifikácie trestného poriadku, *Revue pro právo a technologie* č. 11/2015, str. 35; M. Rampášek: Uchovanie a vydanie počítačových údajov v trestnom konaní, *Bulletin slovenskej advokácie* č. 5 /2013, str. 21-26.

Uchování dat versus odposlech

Zásadní problém přijatého ust. § 7b tr. řádu spočívá v tom, že právní úprava součinnosti poskytované tímto způsobem se dostává do rozporu s koncepcí právní úpravy odposlechů telekomunikačního provozu. Telekomunikační provoz je jednou z forem elektronické komunikace, přičemž poskytnutí součinnosti se může vztahovat i na data, jež se vztahují k elektronické komunikaci. Používání odposlechů, resp. právní úprava jejich používání, je samo o sobě předmětem dlouhodobé kritiky ze strany odborné veřejnosti. Teorie i aplikační praxe přijaly již ustálené závěry rozlišující příkazy podle § 88 a 88a tr. řádu z hlediska časového (na základě příkazu dle § 88 je zjišťován obsah komunikace v období po vydání příkazu a na základě příkazu dle § 88a provozní a lokalizační údaje o telekomunikačním provozu do minulosti). Tato koncepce je nově přijatým ust. § 7b tr. řádu a jeho aplikací v praxi narušena. Ten totiž umožňuje beze svolení soudu „zamrazit“ počítačová data (včetně obsahu komunikace) a ta mají být dále uchovávána a následně i zpřístupněna orgánům činným v trestním řízení, bez toho, že by obsahoval zákonnou licenci umožňující prolomení práva na ochranu soukromí. Sporný je přitom i postup, jakým si data tyto orgány žádají.

Posloupnost kroků orgánů činných v trestním řízení je v praxi následující:

1. Orgán činný v trestním řízení (předseda senátu, v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán se souhlasem státního zástupce a ve věcech, které nesnesou odklad, i bez jeho předchozího souhlasu) vydá příkaz k uchování dat dle § 7b tr. řádu, v němž určí rozsah dat i dobu, po kterou mají být uchována.

2. Osoba, která data drží nebo je má pod svojí kontrolou, je na podkladě vydaného příkazu povinna data uchovat, a to po určenou dobu, a je též povinna informovat o provedení uchování dat orgán činný v trestním řízení, jenž příkaz vydal.

3. Orgán činný v trestním řízení následně zváží, jestli uchovávaná data potřebuje získat pro potřeby trestního řízení, pokud ano, postupuje v praxi (dle našeho názoru zcela nevhodně) dle ust. § 158d tr. řádu upravujícího postup při sledování osob a věcí. Na podkladě rozhodnutí soudu o povolení sledování podle § 158d odst. 1, 3 tr. řádu jsou uchovaná data vyžádána Útvarem zvláštních činností Policejního prezidia ČR, přičemž den, ke kterému byla data uchována, nespadá do doby, po kterou je povoleno sledování podle § 158d. Data jsou uchována nejdříve a až následně, nejčastěji s odstupem několika dní, je povoleno sledování. Tento postup orgány činné v trestním řízení využívají navzdory tomu, že sledování se povoluje do budoucna, a ani ze znění ust. § 158d odst. 3 nelze vyvodit jinou interpretaci, než že povolení soudu musí předcházet zásahu do nedotknutelnosti obydlí, listovního tajemství nebo zjišťování obsahu jiných písemností a záznamů uchovávaných v sou-

kromí za použití technických prostředků, když výslovně uvádí, že jej lze „uskutečnit jen na základě předchozího povolení soudu“.

Jenom na dokreslení bezbřehosti zásahů do práva na soukromí rozebíraným postupem policejních orgánů uvádíme, že v praxi jsme se dokonce střetly s použitím formulace, a to ze strany Útvoru zvláštních činností Policejního prezidia ČR v žádosti o vydání zálohy s daty adresované subjektu, který data uchoval, že „žádáme o provedení úkonu sledování osob a věcí dle § 158d odst. 1, 3 tr. řádu za podmínek § 88 odst. 1 tr. řádu, a to vydání obsahu e-mailové schránky ze zálohy vytvořené na základě příkazu...“, tj. subjekt, který není orgánem činným v trestním řízení, je žádán o provedení úkonu sledování!

Přijatá úprava a její používání v aplikační praxi je tak ve zřejmém rozporu se zákonnou úpravou odposlechů, dle které zpětně lze požadovat na základě příkazu soudu jenom údaje o telekomunikačním provozu, a ne obsah komunikace. Orgány činné v trestním řízení výše uvedeným postupem získávají „zamrazená“ data na základě povolení soudu ke sledování osob a věcí podle § 158d odst. 1, 3 tr. řádu zpětně, přičemž tato data nejsou jenom údaji o telekomunikačním provozu, ale zahrnují i samotný obsah komunikace, tj. získávají i údaje, které je procesně legitimním způsobem možné získat jenom na základě příkazu k provedení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dle § 88 tr. řádu. Ten přitom určuje limity pro oprávněnost zásahu do soukromí jednotlivců nejen stanovením časové podmínky, tj. vydání příkazu k odposlechu musí předcházet jeho samotné realizaci, ale též vymezením okruhu trestních věcí, ve kterých je tento zásah odůvodněn veřejným zájmem z hlediska naplnění podmínky proporcionality. Současně vymezuje nezbytnost rádného odůvodnění potřeby realizace odposlechu a nemožnosti objasnit relevantní okolnosti jiným způsobem, nespojeným s tak výrazným zásahem do práv jednotlivců (subsidiarita), a stanovuje další nezbytné podmínky nejen pro vydání příkazu, ale i pro samotnou realizaci odposlechu. Zmrazením a následným vyžádáním dat o komunikaci je obcházen zákonný postup pro režim odposlechů, čímž je ohrožena využitelnost takto zjištěných informací a skutečnosti jako důkazu v trestním řízení. Na nepoužitelnost údajů zjištěných podle § 158 odst. 3 tr. řádu v situaci, kdy pro jejich vytěžení zákon určuje jiný režim, upozorňuje Zaoralová, argumentující poměrem speciality ustanovení o odposlechu ve vztahu k zákonné úpravě sledování osob a věcí podle § 158 tr. řádu.³

Nerespektování procesního postupu a podmínek pro realizaci odposlechu a jejich obcházení s odkazem na ust. § 7b tr. řádu ve spojení s § 158d odst. 1, 3 tr. řádu je **neoprávněným zásahem do základních práv jednotlivců** zaručených zejména čl. 10 Listiny základních práv a svobod, čl. 7 Listiny základních práv Evropské unie a čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod. Evropský soud pro lidská práva ve své bohaté judikatuře k výkladu čl. 8 vymezil limity pro zásah veřejné moci do práva na soukromí a opakovaně zdůraznil potřebu adekvátních a účinných záruk proti zneužití vnitrostátní úpravy tento zásah umožňující.⁴ Rozhodovací činnost Evropského soudu pro lidská práva přitom ovlivňuje i vývoj zákonného rámce pro utajené sledování ve vnitrostátních úpravách států Evropy.⁵ Je nepochybné, že Česká republika při zavedení ust. § 7b tr. řádu neakceptuje tyto trendy, když přijatá právní úprava, její interpretace a aplikace v praxi je v rozporu se závěry plynoucími z této rozhodovací činnosti.

3 P. Zaoralová: Procesní použitelnost důkazů v trestním řízení a její meze, Leges, Praha 2018, str. 252.

4 Viz např. rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věcech *Khan proti Spojenému království* ze dne 12. 5. 2000, *Librety a další proti Spojenému království* ze dne 1. 7. 2008, *Roman Zakharov proti Rusku* ze dne 4. 12. 2015, *Szabó a Vissy proti Maďarsku* ze dne 12. 1. 2016, *Dragojević proti Chorvatsku* ze dne 25. 10. 2016 a mnohé další.

5 J. Záhora et al.: *Obrazové a zvukové záznamy v trestním konání*, Wolters Kluwer, Bratislava 2018, str. 28.

Už samotná právní úprava sledování osob a věci ohledně forem sledování, jimiž se zasahuje do práva na soukromí, zejména ve vztahu k vyhotovování obrazových a zvukových záznamů při sledování osob a věci podle § 158d odst. 1, 3 tr. řádu (označované též jako prostorový odposlech), je odbornou veřejností kritizována jako nedostatečná.⁶ Vyžádání údajů uchovaných na zákl. §7b tr. řádu od provozovatele počítačového systému ale zachází ještě dál. **V praxi je prostředkem pro získání obsahu komunikace i údajů o telekomunikačním provozu za období předcházející době, po kterou je povoleno sledování, a to i bez toho, že by byl vydán příkaz k odposlechu podle § 88 nebo 88a tr. řádu.** Podle našeho názoru se nejedná o úkon, který by se dal pod sledování osob a věci jako operativně-pátracího úkonu podřadit. Obsah komunikace a údaje o telekomunikačním provozu se k orgánům činným v trestním řízení dostávají mimo zákonnou úpravu odposlechů v trestním řádu, což je nepřijatelné.

Závěr

Výše naznačeným postupem při vyžadování součinnosti podle § 7b tr. řádu a následnou žádostí o vydání dat s poukazem podle § 158d odst. 1, 3 tr. řádu orgány činné v trestním řízení zcela obcházejí zákonnou úpravu získání dat telekomunikačního provozu a zneužívají institut součinnosti nepřipustným způsobem. Jde o zásadní nepochopení podstaty institutu součinnosti, které bohužel v aplikační praxi není ojedinělé. Už v minulosti byly medializovány informace o tom, že pátrací odbor Celní správy požadoval poskytnutí součinnosti podle § 8 tr. řádu od Vojenského zpravodajství realizováním sledování osob a věci podle § 158d tr. řádu.⁷ Součinnost měla být tedy poskytnuta subjektem, který není orgánem činným v trestním řízení, a to způsobem, který je operativně-pátrací činností, kterou v trestním řízení mohou realizovat výlučně orgány činné v trestním řízení.

Je proto nezbytné, aby orgány činné v trestním řízení při své činnosti důsledně rozlišovaly mezi úkony trestního řízení a procesními postupy, které jsou oprávněny realizovat výlučně orgány činné v trestním řízení, na jedné straně a povinnostmi jiných subjektů stanovených trestním řádem na straně druhé. **Sledování osob a věci podle § 158d je úkonem trestního řízení, k jehož realizaci jsou povolány výlučně orgány činné v trestním řízení, a třetím osobám tuto povinnost není možné uložit, a to ani na základě žádosti o poskytnutí součinnosti.** Součinnost, jak již ze samotného pojmu plyne, není nahrazováním činnosti, ale jistým druhem pomoci ze strany osob nezúčastněných na řízení při realizaci úkonů trestního řízení. Poskytnutím součinnosti se ale po povinných subjektech nelze dožadovat činnosti, kterou by zasahovaly do práv a svobod jednotlivců způsobem vyhrazeným v souladu se zásadou enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí výlučně orgánům veřejné moci.⁸ ❀

6 J. Jelínek: K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu, Bulletin advokacie č. 7-8/2018; T. Grívna: Zákonnost důkazů získaných sledováním osob a věci, in J. Jelínek a kol.: Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces, Leges, Praha 2018, str. 314-326.

7 Ekonomický deník: Šlachtovi celníci použili ke sledování vojenské specialisty z Prostějova [online], [cit. 2019-8-21], dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/12/ekonomicky-denik-slachtovi-celnici-pouzili-ke-sledovani-vojenske-specialisty-z-prostejova>.

8 Článek je publikačním výstupem v rámci programu institucionální podpory vědy na Univerzitě Karlově, Progres Q02 „Publicizace práva v evropském a mezinárodním srovnání“.

Sprinz/Jirmásek/Řeháček
Vrba/Zoubek a kol.

Insolvenční zákon Komentář

- zcela nový komentář k insolvenčnímu zákonu z edice velkých komentářů přináší komplexní pohled na problematiku insolvenčního řízení z právního i ekonomického pohledu
- publikace je psaná s důrazem na maximální praktičnost a přehlednost výkladu
- samozřejmostí je reflexe nejnovější soudní judikatury vyšších soudů
- komentář upozorňuje i na některé výkladové problémy, které dosud nejsou soudní praxí řešeny

2019, vázané s přebalem, 1 248 stran
cena 2 590 Kč, obj. číslo EVK9

Jemelka/Pondělíčková/Bohadlo

Správní řád Komentář. 6. vydání

- nové vydání komentáře reaguje na změny v právní úpravě nastalé od jeho pátého vydání
- jedná se o novou úpravu správního trestání v podobě zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení nich, ať již jde změny terminologické, či změny v konkrétních procesních ustanoveních zákona
- zohledněny jsou novely správního řádu související se změnou stavebního zákona či přijetím zákona o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce

2019, vázané v plátně, 1 048 stran
cena 1 690 Kč, obj. číslo EKZ194

Telec/Tůma

Autorský zákon Komentář. 2. vydání

- po více než deseti letech přichází na trh druhé, přepracované a doplněné vydání komentáře k autorskému zákonu
- aktualizovaný komentář reaguje v prvé řadě na významnou novelu z roku 2017, která se týká zejména kolektivní správy práv, dále na vývoj evropského unijního práva a v neposlední řadě na rekonstrukci soukromého práva z roku 2012

2019, vázané v plátně, 1 320 stran
cena 2 890 Kč, obj. číslo EVK19

Možnost obviněného vzdát se obhájce a důsledky pro obhajobu

Ust. § 36b odst. 1 trestního řádu dává obviněnému možnost vzdát se obhájce ve třech případech nutné obhajoby uvedených v § 36 odst. 3, § 36a odst. 2 písm. b) a v § 36 odst. 4 písm. a) tr. řádu. Nad možnými negativními důsledky využití ust. § 36b tr. řádu pro obhajobu obviněných se zamyslím v následujícím článku.

Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.,
je bývalým advokátem
a vysokoškolským pedagogem.

Kdy se může obviněný vzdát obhájce

Důvody nutné obhajoby, tedy případy, kdy obviněný musí mít obhájce, jsou upraveny v § 36 a 36a trestního řádu¹ a v § 42 zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Po novelizaci provedené zákonem č. 459/2011 Sb. je v trestním řádu ust. **§ 36b odst. 1**, které dává obviněnému možnost vzdát se obhájce ve třech případech nutné obhajoby:

1. koná-li se řízení o trestném činu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let, a kdy musí mít obhájce již v přípravném řízení (§ 36 odst. 3),
2. v řízení o stížnosti pro porušení zákona, v řízení o dovolání a v řízení o návrhu na povolení obnovy musí mít odsouzený obhájce, jde-li o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let [§ 36a odst. 2 písm. b)],
3. v hlavním líčení konaném ve zjednodušeném řízení proti zadrženému [§ 36 odst. 4 písm. a)].

V těchto případech nutné obhajoby uvedených v § 36b odst. 1 není podle zákonodárce dán věcný důvod, aby bylo nezbytné nutit obviněného nebo odsouzeného, aby se proti své vůli nechal zastupovat obhájcem, **je-li dostatečně způsobilý hájit se sám, v efektivním uplatňování práva na obhajobu mu nebrání žádné faktické překážky a nejedná-li se o případy, kdy je výkon obhajoby kvalifikovaným obhájcem odůvodněn výjimečným trestem dle § 54 tr. zákoníku.** Důvodová zpráva také uvedla, že cílem vytvoření § 36b je v ústavně přípustném rozsahu optimalizovat rozsah nutné obhajoby.²

Ve všech případech nutné obhajoby uvedených v § 36 a 36a

si musí obviněný obhájce zvolit, nebo je mu ustanoven. Následně se však může obhájce vzdát, a to pouze z důvodů uvedených v § 36b odst. 1. Také v těchto případech musí obviněný obhájce mít, i když si jej výslovně nepřeje, protože to zákonodárce neponechal na jeho vůli. Později se však může obviněný obhájce vzdát, protože není důvod nutit jej, aby se nechal zastupovat obhájcem proti své vůli.

Kdy jsou splněny zákonné podmínky pro to, aby se obviněný nadále hájil bez obhájce? Tak je tomu, pokud se obviněný vzdá obhájce podle § 36b odst. 1, a to buď **výslovným písemným prohlášením, nebo ústně do protokolu** u orgánu činného v trestním řízení, který vede řízení. Musí to však učinit za přítomnosti obhájce a po předchozí poradě s ním. V praxi orgán činný v trestním řízení nezjišťuje, zda je obviněný dostatečně způsobilý hájit se sám, ani to, zda mu v uplatňování práva na obhajobu brání faktické překážky. Nezjišťuje to proto, že mu ust. § 36b tuto povinnost neukládá.

Komentář Wolters Kluwer k § 36b odst. 1 uvádí: „*Ustanovení může být praktické zejména u skutkově jednoduchých řízení, případně u skupinových soudních řízení v částech, které se obviněného netýkají, nelze totiž pominout ani jeho ekonomický význam jak na straně obviněného [úhrada sjednané odměny zvolenému obhájci, povinnost nahradit státu odměnu a hotové výdaje uhrazené ustanovenému obhájci státem – § 152 odst. 1 písm. b)], tak na straně státu, neboť ne všichni obvinění, kterým byl obhájce ustanoven, nahradí státu veškeré náklady s obhajobou ustanoveným advokátem spojené. Ekonomický aspekt však nesmí nikdy převládnout nad požadavkem práva na obhajobu a spravedlivý proces.*“³

Není jasné, jak může obviněný spolehlivě posoudit, která trestní věc je skutkově jednoduchá. Pro obviněného je lákavá možnost neplatit odměnu zvolenému obhájci nebo nehradit státu odměnu a hotové výdaje za ustanoveného obhájce. Proto se vesměs nezabývá úvahami týkajícími se náročnosti obhajoby v konkrétní věci.

Kdy musí mít obviněný obhájce

Podle **§ 36 odst. 3** musí mít obviněný obhájce už v přípravném řízení, koná-li se řízení o trestném činu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let. Česká advokátní komora odmítla možnost vzdát se obhajoby obhájcem v těchto případech, neboť obviněný by třeba jen z ryze ekonomických důvodů mohl být nucen vzdát se účasti obhájce. To by mohlo vést ke značné rozdílnosti mezi obviněnými z hlediska jejich ekonomických možností, neboť i v těchto případech, kdy méně majetný obviněný bude vysta-

1 Pokud v textu neodkazuji v podobě zkratky na konkrétní zákon, jde vždy o trestní řád. Zkratku tr. řád uvádím jen v případech, kdy v jednom odstavci odkazuji na více zákonů.

2 Srov. důvodovou zprávu k novele trestního řádu provedené zákonem č. 459/2011 Sb., zvláštní část, bod 9, ust. § 36b.

3 A. Drašík, J. Fenyk a kol.: Trestní řád komentář, I. díl, Wolters Kluwer ČR, a. s., Praha 2017, str. 311.

ven trestu s horní hranicí převyšující pět let, bude jeho rozhodnutí o vzdání se účasti obhájce motivováno pouze touto skutečností. Komora vyjádřila obavu, že to ve svých důsledcích povede i ke zhoršení kvality rozhodování soudů, neboť obžaloba nebude mít v obhájci potřebného oponenta a obviněný bez účasti obhájce nebude schopen ani při uložení mnohaletěho trestu odnětí svobody učinit kvalifikované vyjádření se k obžalobě, odvolání apod., a tím bude jeho postavení výrazně zhoršeno oproti stávající právní úpravě.⁴ Tyto argumenty Komory však zákonodárce nezohlednil.

Zvolená konstrukce § 36b odst. 1 je v kolizi s právem obviněného na obhajobu, protože nevyklučuje lehkomyšlné rozhodnutí obviněného o tom, že se obhájce vzdá z finančních důvodů. I když podle § 36 odst. 3 jde o nutnou obhajobu, obviněný si neklade otázku, proč ze zákona musel mít obhájce, a přesto se jej může vzdát poté, co si jej zvolil nebo mu byl ustanoven. Možnost nehradit odměnu obhájci je však pro některé obviněné významnější než snaha zabezpečit kvalitní obhajobu.

V případech nutné obhajoby uvedených v **§ 36a odst. 2 písm. b)**, tedy v řízení o stížnosti pro porušení zákona, v řízení o dovolání a v řízení o návrhu na povolení obnovy řízení odsouzený nemusí mít obhájce, jde-li o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let. **Nelze souhlasit s tím, že obviněný se může vzdát obhájce v řízení o dovolání a v řízení o návrhu na povolení obnovy řízení.** Neúčast obhájce je v těchto případech v rozporu se zájmem obviněného na změně pravomocného rozsudku. **Souhlasit lze pouze s neúčastí obhájce obviněného u veřejného zasedání Nejvyššího soudu, v němž se projednává stížnost pro porušení zákona, pokud s tím souhlasí obviněný i jeho obhájce.**

Podle **§ 36 odst. 4 písm. a)** obviněný musí mít obhájce též v hlavním líčení konaném ve zjednodušeném řízení proti zadrženému. Přesto se však může obviněný i v tomto případě vzdát obhájce. **Tak je tomu přesto, že ve zjednodušeném řízení lze se souhlasem obviněného provést hlavní líčení v rámci zadržení (§ 77 odst. 2), v době, kdy je zadrženému omezena svoboda.** To je z pohledu práva zadrženého obviněného na obhajobu nepřijatelné, protože zadržený obviněný je v obdobné situaci jako obviněný, který je ve vazbě. V efektivním uplatňování práva na obhajobu brání obviněnému nemožnost volného pobytu na svobodě v době zadržení, což zásadně limituje možnosti jeho obhajoby. Přesto se zadržený obviněný může vzdát obhájce, i když u vazebně stíhaného obviněného to je vyloučeno. Přitom možnosti obhajoby zadrženého ve zjednodušeném řízení jsou v podstatě stejné jako možnosti obhajoby vazebně stíhaného obviněného.

Podle důvodové zprávy k zákonu č. 459/2011 Sb. bylo cílem vytvoření § 36b v ústavně přípustném rozsahu optimalizovat rozsah nutné obhajoby, tedy zvýšit její efektivitu. Ani po sedmi letech účinnosti této novelizace trestního řádu nebyla zodpovězena otázka, v čem se zvýší efektivita obhajoby obviněného, který se vzdá obhájce.

Jak se může obviněný vzdát obhájce

Obviněný se může vzdát obhájce dvěma způsoby (§ 36b odst. 1, 2). Buď **výslovným písemným prohlášením, nebo ústně do protokolu** u orgánu činného v trestním řízení, který vede

řízení, za přítomnosti obhájce a po předchozí poradě s ním. K tomu Česká advokátní komora uvedla zásadní připomínku. *„Důvodně se obáváme toho, že může být na obviněné v tomto směru, aby se vzdali obhájce, vyvíjen značný nepřímý nátlak orgánů činných v trestním řízení, a to v zájmu usnadnění jejich vlastního postupu a rozhodování. Toto kritérium by však nemělo převážet nad zájmy obviněného, kde by měl stát být garantem toho, že se obviněnému bez ohledu na jeho materiální a společenské postavení dostane kvalifikované právní pomoci advokátem.“*⁵

V praxi se **potvrzuje odůvodněnost těchto obav.** Někteří obvinění nadřazují možnost nehradit obhajobu nad zájem na kvalitní obhajobě. Proto se vzdají obhájce krátce poté, co převzou usnesení o zahájení trestního stíhání, nežřídka ještě před svým prvním výslechem. Když obhájce absolvuje poradou s obviněným, tak nežřídka zjistí, že je již od policejního orgánu podrobně informován o možnosti vzdát se obhájce.

Důvodová zpráva k § 36b odst. 2 uvádí: *„Bude-li prohlášení činěno písemně, pak by na něm měl být uveden kromě podpisu obviněného též podpis obhájce, který stvrdí, že prohlášení bylo učiněno za jeho přítomnosti.“*⁶

Komentář Wolters Kluwer k trestnímu řádu pak uvádí: *„Nebýt podmínkou je, aby z výslovného písemného prohlášení o vzdání se obhájce vyplývalo, že bylo učiněno za přítomnosti obhájce a po předchozí poradě s ním, což by měl podepsat nejen obviněný, ale i jeho obhájce. Pokud by tyto skutečnosti z písemného prohlášení o vzdání se obhájce nepochybně nevyplývaly, musel by si příslušný orgán činný v trestním řízení buď vyžádat doplnění písemného prohlášení v tomto směru, anebo k tomu vyslechnout obviněného za přítomnosti obhájce ústně do protokolu.“*⁷

Někdy uvede obviněný své prohlášení o vzdání se obhájce ústně do protokolu. Jindy obdrží obhájce písemné prohlášení obviněného, jimž se jej jako obhájce vzdává. Pokud se obviněný vzdá obhájce za jeho přítomnosti a po předchozí poradě s ním, tak je splněna podmínka uvedená v § 36b odst. 2. Spory vznikají v praxi až poté, když chce obhájce odejít z výslechové místnosti, protože již obviněného neobhajuje. Policejní orgán konající vyšetřování trvá na tom, aby obhájce na prohlášení obviněného o vzdání se obhájce připojil svůj podpis, který by tam „**měl být**“. Námitka obhájce, že mu § 36b neukládá povinnost podepsat prohlášení obviněného o vzdání se obhájce, zůstává mnohdy bez reakce.

Některý obhájce svůj podpis k prohlášení obviněného o vzdání se obhájce nepřipojí, protože nechce, aby vznikl mylný dojem, že s prohlášením obviněného o vzdání se obhájce souhlasí. Další obhájci se na prohlášení obviněného podepíší a případně zdůvodní svůj nesouhlas s postupem obviněného, např. takto: *„Prohlášení obviněného o vzdání se obhájce podepisuji proto, že bylo učiněno za mé přítomnosti a po poradě se mnou, avšak v rozporu s mým doporučením obviněnému, aby se obhájce nevzdával.“*

4 Připomínky České advokátní komory k vytvoření § 36b, obsažené v návrhu zák. č. 459/2011 Sb.

5 Tamtéž.

6 Srov. důvodovou zprávu k novele trestního řádu provedené zákonem č. 459/2011 Sb., zvláštní část, bod 9, k ust. § 36b, str. 1.

7 A. Drašítk, J. Fenyk a kol., op. cit. sub 3, str. 312, obdobně P. Šámal a kol.: Trestní řád I, § 1 až 156, Komentář, 7. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, str. 462-463.

K možnosti obviněného vzít zpět prohlášení o vzdání se obhájce

Problémy, které se při obhajobě bez obhájce objeví, si mnozí obvinění uvědomí s určitým časovým odstupem. Někteří obvinění postrádají obhájce již v průběhu vyšetřování, jiní při nahlédnutí do spisu, další zažívají rozčarování při studiu spisu při skončení vyšetřování. Jsou také obvinění, kteří nenahlížíjí do spisu ani se s ním neseznamují, protože to není jejich povinností. Ti jsou spokojeni s klidným průběhem vyšetřování, protože vycházejí pouze z vlastní výpovědi a předpokládají, že neexistují důkazy v jejich neprospěch. Pak jsou překvapeni, když je státní zástupce vyrozumí o tom, že na ně podal u soudu obžalobu. To je pak iniciuje k vyhledání advokáta, jehož žádají o převzetí obhajoby s odůvodněním, že nejsou schopni hájit se sami, nebo žádají o ustanovení obhájce.

Prohlášení o vzdání se obhájce může vzít obviněný kdykoli zpět (§ 36b odst. 3), a to jakýmkoli podáním podle § 59. Spolu se zpětvzetím prohlášení však musí předložit plnou moc obhájce, kterého si nově zvolil nebo mu ho zvolila některá z osob uvedených v § 37 odst. 1, případně může požádat o ustanovení obhájce. Obviněný může plnou moc udělit i do protokolu o úkonu, jemuž je společně se zvoleným obhájcem přítomen. Jinak je mu obhájce neprodleně ustanoven.

Vzdal-li se obviněný ustanoveného obhájce a následně vzal toto prohlášení zpět, ustanoví se mu též obhájce, je-li to možné (§ 39 odst. 3 poslední věta). K tomu má dojít proto, aby obviněného mohl obhajovat obhájce, který jej již obhajoval, a proto může na dřívější obhajobu v této věci navázat. Tento předpoklad je mylný, pokud obhájce, jehož se obviněný vzdal, nebyl přítomen úkonům, které se konaly v průběhu vyšetřování, či dokonce i v řízení před soudem. Obhájce je sice ve věci orientován, avšak na dřívější obhajobu v této věci nemůže navázat bez prostudování spisu. Především si však obhájce uvědomuje, co vše mohl pro obviněného učinit, pokud by jej obhajoval po celou dobu trestního stíhání.

Přesto by znovu ustanovený obhájce neměl kritizovat obviněného proto, že se jej vzdal. Měl by vzít na vědomí, že obviněný pouze využil své zákonné právo dle § 36b odst. 1, a proto se jej jako obhájce vzdal, a později, v souladu s § 36b odst. 3, své prohlášení o vzdání se obhájce vzal zpět. Stejně by měl uvažovat obhájce, jemuž udělil obviněný plnou moc ke své obhajobě a později se jej jako obhájce vzdal a následně vzal toto prohlášení zpět.

Obhájci se vesměs nebrání převzít znovu obhajobu v případech, kdy se konaly jen některé úkony v průběhu vyšetřování. Odlišně uvažují v případech, kdy skončilo vyšetřování, byla podána obžaloba nebo již bylo nařízeno, či dokonce započalo hlavní líčení. Zejména v případech, kdy se již koná hlavní líčení, si je kterýkoli advokát, jehož žádá obžalovaný o převzetí obhajoby, vědom toho, že bude mít řadu obtížně řešitelných problémů, počínaje studiem spisu a následným určením taktiky obhajoby. V případě obsáhlých spisů musí žádat o odročení hlavního líčení, případně opakovaně, a to s rizikem, že bude podezírán z obstrukčního jednání. Vzhledem

k tomu se stává, že více advokátů postupně nepřevzme plnou moc k obhajobě obžalovaného, který se obhájce vzdal.

Musí se opakovat úkony trestního líčení konané poté, co se vzdal obviněný obhájce? Podle § 36b odst. 4 není třeba opakovat úkony provedené od doručení prohlášení o vzdání se obhájce orgánu činnému v trestním řízení do jeho zpětvzetí jen proto, že obviněný neměl v této době obhájce. V praxi obviněný sám nese důsledky své nedostatečně kvalitní obhajoby z doby, kdy se hájil sám. Podstatné je, že všechny úkony, které se uskutečnily poté, co se obviněný vzdal obhájce, se konaly bez jeho účasti, tedy i bez otázek, námitek i jakýchkoli jiných forem jeho aktivní účasti při výslechu obviněného i při jiných úkonech trestního řízení.

Může se obhajoba domoci opakování úkonů provedených od doručení prohlášení o vzdání se obhájce do jeho zpětvzetí? Obhajoba může navrhnout opakování úkonů provedených od doručení prohlášení o vzdání se obhájce orgánu činnému v trestním řízení do jeho zpětvzetí. Umožňuje to § 36b odst. 4, dle něhož „není třeba opakovat úkony“ provedené od doručení prohlášení o vzdání se obhájce do jeho zpětvzetí, nevylučuje však opakování provedených úkonů, protože nestanoví, že se tyto úkony neopakují. Proto orgán činný v trestním řízení může nařídit opakování těchto úkonů jak na návrh obhajoby, tak i bez něj. K tomu by mělo docházet vždy, pokud obviněný prokáže, že není dostatečně způsobilý hájit se sám, i když to není důsledek tělesných nebo duševních vad obviněného (§ 36 odst. 2). S využitím možnosti opakování úkonů provedených od doručení prohlášení obviněného o vzdání se obhájce do jeho zpětvzetí jsem se v praxi nesetkal.

Nemá-li obviněný obhájce, i když jsou splněny podmínky nutné obhajoby, uvedené v § 36 a 36a, jedná se o závažné porušení práva na obhajobu, jež je důvodem pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) po předběžném projednání obžaloby, resp. podle § 260 po zrušení rozsudku v odvolacím řízení (R 45/1976, R 40/1994), či pro podání stížnosti pro porušení zákona či zejména dovolání [§ 265b odst. 1 písm. c)]. Ust. § 36 a 36a obsahují důvody nutné obhajoby, které vyrovnávají handicap ve formě oslabení nebo zvlášť citelného ohrožení možnosti obviněného účinně se hájit.⁸ **Novelizací trestního řádu provedenou zákonem č. 459/2011 Sb. zákonodárce usoudil, že pokud se obviněný dle § 36b odst. 1 vzdá obhájce, nebude to mít za důsledek oslabení ani zvlášť citelné ohrožení možnosti obviněného účinně se hájit. Tento předpoklad se v praxi mnohdy nenaplnuje.**

Vzal-li obviněný své prohlášení o vzdání se obhájce zpět, nemůže se obhájce znovu vzdát (§ 36b odst. 3 věta třetí). Proti této úpravě, která má předcházet opakovanému vzdávání se obhájce ze strany obviněného, nelze nic namítat.

V trestním řádu jsou dvě odlišné formy nutné obhajoby

Institut nutné obhajoby je jedním z prostředků, jimiž je zajišťováno ústavně zaručené právo na obhajobu zakotvené v čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, dle něhož „obviněný má právo, aby mu byl poskytnut čas a možnost k přípravě obhajoby a aby se mohl hájit sám nebo prostřednictvím obhájce. Jestliže si obhájce nezvolí, ačkoliv ho podle zákona mít musí, bude mu ustanoven soudem“ (nález ÚS 190/2001-n.).

8 A. Draštík, J. Fenyk a kol., op. cit. sub 3, str. 303.

Jde o všechny případy uvedené v ust. § 36 a 36a, kdy obviněný musí mít obhájce, a to i tehdy, pokud by své zastoupení obhájcem výslovně odmítl.

V trestním řádu jsou však od 1. 1. 2012 dvě odlišné formy nutné obhajoby, které vznikly vytvořením ust. § 36b:

1. První forma nutné obhajoby je v případech, kdy se obviněný (odsouzený) může dle § 36b odst. 1 obhájce vzdát [§ 36 odst. 3 nebo § 36a odst. 2 písm. b), § 36 odst. 4 písm. a)].
2. Druhá forma nutné obhajoby je v dalších případech uvedených v § 36 a 36a, kdy se obviněný (odsouzený) obhájce vzdát nemůže.

Proč má obviněný právo vzdát se obhájce v některých případech nutné obhajoby a v jiných nikoli?

Odpověď na tuto otázku není známa, přestože ve všech případech nutné obhajoby uvedených v § 36 a 36a se považuje obhajoba obhájcem za tak důležitou, že se rozhodnutí o ní neopouští na úvaze obviněného. Přesto se však obviněný v případech uvedených v § 36b může podle své volné úvahy obhájce vzdát. Vzhledem k tomu je ust. § 36b, umožňující obviněnému vzdát se práva na obhájce v případech uvedených v § 36 odst. 3 nebo § 36a odst. 2 písm. b) a § 36 odst. 4 písm. a), v **rozporu s čl. 40 odst. 3 Listiny**. V praxi tento rozpor dokladují mnohé situace, kdy obviněný po určité době od vzdání se obhájce zjistí, že sám není schopen náležitě se obhajovat.

Je možnost obviněného vzdát se obhájce v souladu s institutem nutné obhajoby? Možnost obviněného vzdát se obhájce, upravená v § 36b, **zpochybňuje institut nutné obhajoby, pokud jde o jeho obsah i název**. Případy, kdy se obviněný může obhájce vzdát, i když jde o některý důvod nutné obhajoby, jsou v rozporu s tím, že zákon v situacích popsaných v § 36 a 36a vzhledem k určitým přesně stanoveným okolnostem považuje obhajobu obhájcem za tak důležitou, že rozhodnutí o ní nenechává na úvaze obviněného, a nutná obhajoba je stanovena v těch případech, kdy obviněný nemůže svou obhajobu vzhledem k určitým objektivním okolnostem sám náležitě obstarávat. V důvodové zprávě, v komentářích i v judikatuře k ust. § 36 a 36a se uvádí, že jde o případy, kdy nelze ponechat na vůli obviněného (odsouzeného), zda se bude hájit sám, nebo zda jej bude hájit obhájce. Úprava vytvořená v § 36b, umožňující obviněnému vzdát se obhájce, to však v rozporu s institutem nutné obhajoby ponechává na jeho vůli.

„*Nutná obhajoba je ze zákona nezbytná především tehdy, když obviněný nemůže svoji obhajobu vzhledem k určitým objektivním okolnostem náležitě vykonávat.*“⁹ Je otázkou, zda v případě, že se obviněný z některého z důvodů nutné obhajoby uvedeného v § 36b vzdá obhájce, je schopen svoji obhajobu náležitě vykonávat bez obhájce, i když tomu určité objektivní okolnosti nadále brání. Jde-li o důvod nutné obhajoby dle § 36 odst. 3, tedy je-li obviněný stíhán pro trestný čin s horní hranicí trestu odnětí svobody převyšující pět let, tak se nic nemění. Obdobně to platí, koná-li se řízení o mimořádných opravných prostředcích uvedených v § 36a odst. 2 nebo hlavní líčení proti zadrženému podezřelému dle § 36 odst. 4 písm. a).

Ve všech případech nutné obhajoby uvedených v § 36, 36a má obviněný povinnost mít obhájce, protože bez něj se nemůže sám účinně hájit. Proto si obviněný musí v těchto případech

bud' obhájce zvolit, a pokud to neučiní, je mu ustanoven. Je to proto, že pokud by obviněný v kterémkoli z těchto případů obhájce neměl, nebyl by s to účinně se hájit nebo by svoji obhajobu nemohl náležitě vykonávat. Proto zde také jde o nutnou obhajobu. V rozporu s povinností obviněného mít obhájce však z § 36b odst. 1 plyne, že v případech nutné obhajoby uvedených v § 36 odst. 3, nebo § 36a odst. 2 písm. b) a § 36 odst. 4 písm. a) obhajoba obhájcem nutná není.

Jedná se v případech dle § 36 odst. 3, § 36a odst. 2 písm. b) a § 36 odst. 4 písm. a) o nutnou obhajobu, či nikoli? Podle čl. 40 odst. 3 Listiny a § 36 odst. 3, § 36a odst. 2 písm. b) a § 36 odst. 4 písm. a) tr. řádu obhajoba obviněného obhájcem také v těchto případech je **nutná**. Podle § 36b však obhajoba obviněného obhájcem v případech zde uvedených nutná není, a to jen proto, že se obviněný obhájce vzdá. To však je v **rozporu s principem nutné obhajoby**, kdy obviněný obhájce mít musí, a není podstatné, zda si jej přeje, nebo jej odmítá.

I když s účinností od 1. 1. 2012 bylo vytvořeno nové ust. § 36b, které umožňuje obviněnému vzdát se obhájce, nadále jde ve všech případech popsaných v § 36 a 36a formálně o nutnou obhajobu. Protože však za podmínek uvedených v § 36b má obviněný na výběr, zda chce být obhajován obhájcem či nikoli, potom po obsahové stránce o nutnou obhajobu *de facto* nejde. Proto by případy obhajoby dosud uvedené v § 36 odst. 3, § 36a odst. 2 písm. b) a § 36 odst. 4 písm. a) neměly být začleněny v ust. § 36 a 36a mezi případy nutné obhajoby.

Co chybí v § 36b o právu obviněného vzdát se obhájce? V praxi se orgány činné v trestním řízení a také obhájci setkávají s obviněnými, u nichž je pochybné, zda jsou dostatečně způsobilí hájit se sami. V těchto případech obhájce i policejní orgán shodně doporučují obviněnému, aby se obhájce nevzdával, protože sám náročnou obhajobu nezvládne. Někteří obvinění, kteří nejsou dostatečně způsobilí hájit se sami, se přesto vzdají obhájce a ani v průběhu vyšetřování nevezmou zpět své prohlášení o vzdání se obhájce, jiní tak činí až v průběhu řízení před soudem.

Jak má postupovat orgán činný v trestním řízení, když zjistí, že obviněný, který se vzdal obhájce, není schopen se sám obhajovat? Trestní řád neposkytuje odpověď na otázku, jak bude postupovat orgán činný v trestním řízení, když zjistí, že obviněný, který se vzdal obhájce, se nedokáže sám náležitě obhajovat, i když si to neuvědomuje. Ust. § 36b nestanoví orgánům činným v trestním řízení žádnou povinnost v tomto směru. Proto některé orgány činné v trestním řízení v těchto případech podpůrně využívají § 36 odst. 2, dle něhož obviněný musí mít obhájce také tehdy, považuje-li to soud a v přípravném řízení státní zástupce za nutné, zejména proto, že vzhledem k tělesným nebo duševním vadám obviněného mají pochybnosti o jeho způsobilosti náležitě se hájit.

Podstatné je, že negativní důsledky vzdání se obhájce obviněným, který následně prokáže, že není dostatečně způsobilý hájit se sám, zůstávají plně na něm samém. I to zpochybňuje možnost obviněného vzdát se obhájce v případech popsaných v § 36b odst. 1, i když se jedná o nutnou obhajobu.

9 P. Šámal, J. Musil, J. Kuchta a kol.: Trestní právo procesní, 4. přepracované vydání, C. H. Beck, Praha 2013, str. 212.

Proč byla obviněnému dána možnost vzdát se obhájce?

Odpověď na otázku, co bylo důvodem vytvoření ust. § 36b, dal Jiří Pospíšil, který jako ministr spravedlnosti uvedl, že „*novela do určité míry stanovuje racionálnější využívání nutné obhajoby tak, aby byly finanční prostředky na to poskytnuté lépe využity*“.¹⁰ Za racionálnější využívání nutné obhajoby označil snížení finančních prostředků vydávaných resortem spravedlnosti ze státního rozpočtu na ustanovené obhájce.¹¹ Česká advokátní komora ve svých připomínkách k § 36b uvedla, že „*z návrhu je zřejmé, že je motivován především úspornými důvody ve vztahu k vynakládaným zdrojům na odměnu a hotové výdaje ustanoveného obhájce*“.¹² Pokud jde o obviněné, kteří si obhájce zvolili, dal jim zákonodárce stejnou možnost vzdát se obhájce zřejmě jen proto, aby nebyli znevýhodněni oproti ustanoveným obhájcem. Tak je tomu přesto, že u zvolených obhájců, jichž se obvinění vzdají, nedochází ke snížení finančních prostředků vydávaných resortem spravedlnosti ze státního rozpočtu.

Jaké jsou v praxi důsledky vzdání se obhájce pro obviněného? Obviněný, který se vzdá obhájce ještě před svým výslechem, zpravidla není s to vhodně reagovat na usnesení o zahájení trestního stíhání. Protože nezná ustanovení o výslechu obviněného, tak neví, zda je výslech veden v souladu s § 92 a násl. a nevěnuje potřebnou pozornost ani protokolaci. Obviněný mnohdy nevyužívá svá práva, nežádá o kopie protokolů o úkonech, nepožaduje, aby mu policejní orgán umožnil účast při vyšetřovacích úkonech (§ 165 odst. 1), a proto není informován o stavu vyšetřování. I v případech, kdy se obviněný výjimečně účastní vyšetřovacích úkonů, není s to klást vyslychaným otázky, které by v praxi položil obhájce, nevznášá důvodné námitky ani netrvá na protokolaci skutečností, které jsou v jeho prospěch. Obvinění, kteří se vzdají obhájce, zpravidla nenahlíží do spisu ani nepodávají žádosti o přezkoumání postupu policejního orgánu dle § 157a a celkově nevyužívají oprávnění daná trestním řádem. V důsledku toho neznají v průběhu vyšetřování obsah spisu, a proto nevědí, že existují důkazy, které svědčí proti nim, ani to, že jejich výpověď jako obviněných není podporována dalšími důkazy, nýbrž je s nimi v rozporu. To nezřídka

zjistí až při seznámení se spisem, a pokud se ho nezúčastní, protože to není jejich povinnost, tak až z podané obžaloby. V takových případech obvinění prokazatelně nečiní ve svůj prospěch to, co by činil obhájce. To je pak negativním důsledkem vzdání se obhájce, i když k němu došlo v souladu s § 36b. Pokud již obvinění, kteří se hájí sami, podají opravné prostředky, postupují zpravidla intuitivně a nevyužívají vše, co je v jejich prospěch.

V praxi se vyskytují případy spoluobviněných z trestného činu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let (§ 36 odst. 3). Pokud se jeden obviněný vzdá práva na obhájce dle § 36b odst. 1 a další obviněný obhájce má, potom se již v průběhu vyšetřování může jejich obhajoba zásadně odlišovat. Tuto skutečnost si obviněný, který se hájí sám, neuvědomuje, protože nemá v průběhu vyšetřování možnost srovnat svoji obhajobu a obhajobu obviněného, který má obhájce. Tyto odlišnosti zjistí až při skončení vyšetřování ze spisu, a pokud se s ním neznámí, tak až v hlavním líčení a pak prohlášení o vzdání se obhájce vezme podle § 36b odst. 3 zpět. Ovšem nedostatky v jeho obhajobě nebude možné vesměs odstranit, protože úkony provedené od doručení prohlášení o vzdání se obhájce orgánu činnému v trestním řízení do jeho zpětvzetí není třeba opakovat.

Závěr

V praxi dochází k tomu, že obviněný se vzdá obhájce dle § 36b odst. 1, i když jde o nutnou obhajobu, a následně si třeba až v řízení před soudem obhájce zvolí nebo požádá o jeho ustanovení. Takto sami obvinění dokladují, že jejich rozhodnutí o vzdání se obhájce bylo nepromyšlené, unáhlené, motivované snahou ušetřit na obhajobě či jinými subjektivními důvody. Přesto mohou být důsledky pro obhajobu naprosto nevratné. Nic na tom nezmění tvrzení obžalovaného před soudem, že rozhodnutí o vzdání se obhájce nebyl schopen odpovědně učinit, a proto nebyl schopen se sám hájit tak, jak by to činil obhájce, pokud by jej měl. Tyto příklady z praxe dokladují, že **možnost obviněného vzdát se obhájce dle § 36b zpochybňuje institut nutné obhajoby, a to pokud jde o jeho obsah i název.** ❖

VOLNÁ KANCELÁŘ NA MALÉ STRANĚ!

nabízím ke sdílení krásnou zařízenou kancelář
v Michnově Paláci na Malé Straně,
možnost parkování i spolupráce.
Měsíční náklady 6 000 Kč,
ideální pro advokáta důchodce
nebo start v advokacii.

JUDr. Hášová – volejte 603 24 74 98.

inzerce

10 Vystoupení ministra spravedlnosti Jiřího Pospíšila k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., na 19. schůzi Poslanecké sněmovny dne 14. 6. 2011.

11 Ministerstvo spravedlnosti dlužilo v srpnu 2009 občanům a firmám 500 milionů Kč. Značnou část z toho tvořily pohledávky ustanovených obhájců za nutnou obhajobu. In D. Kovářová: Soudní poplatky brzy vrátíme, HN.IHNED.CZ, 27. 8. 2009, <http://hn.ihned.cz/c1-38158270-daniela-kovarova-soudni-poplatky-brzy-vratime>.

12 Připomínky České advokátní komory k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, k bodu č. 10 – nové ust. § 36b tr. ř., str. 1.

V labyrintech úpravy nahlížení do spisu podle správního řádu

Právo nahlížet do spisu představuje jednu z podstatných součástí komplexu práv garantujících fair proces vedený před kterýmkoli orgánem veřejné moci, již jen proto, že bez něho by účastník řízení, resp. i jiné subjekty, nemohl realizovat další procesní práva. Článek představuje systematický rozbor úpravy tohoto práva ve správním řízení a odchylek obsažených ve zvláštních zákonech, přístupu k utajovaným informacím, soudní ochrany tohoto práva i řešení konkurence úpravy práva nahlížet do spisu a práva na svobodný přístup k informacím.

Doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
působí na Vysoké škole finanční
a správní Praha a Fakultě sociálně
ekonomické UJEP Ústí nad Labem.

Ústavní východiska

Nepochybně není třeba obsírněji argumentovat pro tvrzení, že právo nahlížet do spisu představuje jednu z podstatných součástí komplexu práv garantujících fair proces vedený před kterýmkoli orgánem veřejné moci, již jen proto, že bez něj by účastník řízení, resp. i jiné subjekty, nemohl realizovat další procesní práva. Mj. s ním souvisí oprávnění vyjádřit své stanovisko ke shromážděným důkazům i ostatním skutečnostem, zakotvené v čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, vyjádřit se před vydáním rozhodnutí k podkladům, na jejichž základě má být vydáno, a navrhnout jejich doplnění (§ 36 odst. 2-3 správního řádu) a v širším smyslu i právo na opravné prostředky, resp. soudní přezkum rozhodnutí podle čl. 36 odst. 2 Listiny.¹

Co je to spis

Obecně je spis vymezen jako **spojení dokumentů, které se týkají téže věci.**² Ust. § 17 odst. 1 správního řádu ukládá, aby se o každé věci založil spis, který pak definuje obsahově tím, že demonstrativním výčtem určuje, že jej mají tvořit **zejména protokoly, záznamy, písemná vyhotovení rozhodnutí a další písemnosti a případně též přílohy, jimiž jsou zejména důkazní prostředky, obrazové a zvukové záznamy a záznamy na elektronických médiích.** Vždy pak musí spis obsahovat soupis jeho součástí, jakož i příloh, a to s uvedením data, kdy byly do spisu vloženy, z čehož plyne, že při jeho vedení jde o systematické zpracovávání údajů, včetně osobních. Pokud se týče technologie, může být spis veden ve **formě analogové, tj. listinné, nebo digitální čili elektronické,** což není z hlediska práva na nahlížení nijak významné.³

Kdo může nahlížet

Okruh těch, jimž svědčí subjektivní veřejné právo nahlížet do spisu, se podle § 38 správního řádu člení na **dvě skupiny.**

• **První tvoří účastníci a jejich zástupci** (§ 38 odst. 1), kterým náleží toto právo bez dalšího, nemusí tedy zejména prokazovat ani odůvodňovat proč nebo vymezovat, do jaké části spisu chtějí nahlížet. Správní orgán nemůže tuto možnost nijak upřít či vázat na další podmínky, samozřejmě kromě takových, jakými je to, že nahlížet lze pouze v pracovní době a v prostorách správního úřadu, nelze se dožadovat, aby spis byl zaslán poštou,⁴ vyloučeno je zpřístupnit protokol o hlasování nebo v řízení o výběru žádosti umožnit nahlížení do spisu před uplynutím lhůty pro podávání žádostí apod.

Jakkoli je v uvedeném smyslu právo na nahlížení neomezené, neznamená to, že by za všech okolností muselo být požadavku na nahlédnutí nutně vyhověno v termínu, který si účastník či jeho zástupce určí, není-li to reálně možné třeba proto, že správní orgán se spisem ještě pracuje nebo by tím byla dotčena práva dalších účastníků řízení, a nelze tedy považovat za omezení práva na nahlížení, jestliže za takové situace určí správní orgán jiný termín. Přitom ovšem musí postupovat tak, aby účastník mohl toto a na něj navazující práva reálně a efektivně uplatnit, což určují takové okolnosti, jakými je složitost případu, obsáhlost spisu nebo to, je-li účastník zastoupen advokátem.⁵

Právo nahlížet do spisu je dáno **všem účastníkům řízení**, tj. jak tzv. **hlavním** (esenciálním) podle § 27 odst. 1 správního řádu, tak i **vedlejším** (ostatním) podle § 27 odst. 2 správního řádu,⁶ přičemž není rozhodné, zda jsou účastníky jen v urči-

1 Viz např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Milatová a ostatní proti České republice* z roku 2005, *Nideröst-Huber proti Švýcarsku* z roku 1997, rozsudky Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Aps 4/2008-138 a 5 As 75/2009-78, rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 11 A 44/2011-67, náleží Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 49/10; J. Vedral: *Správní řád, Komentář*, Bova polygon, Praha 2012, str. 427; E. Wagnerová, V. Šimíček, T. Langášek, I. Pospíšil a kol.: *Listina základních práv a svobod, Komentář*, Wolters Kluwer, Praha 2012, str. 797-798.

2 M. Kunt, T. Lechner: *Spisová služba*, Leges, Praha 2017, str. 80.

3 Zatím ne zcela jednoznačně je řešena otázka, jak má vypadat příloha u elektronického spisu, pokud ji tvoří např. trojrozměrné důkazní prostředky. Lze se setkat i s představou, že i ty by mohly být vedeny elektronicky, a to tak, že budou naskenovány.

4 V konkrétním případě byla taková žádost soudem zamítnuta jednak s ohledem na absenci právní úpravy a dále poukazem na rozpor se zásadou ekonomie řízení a enormní zatěžování správních orgánů při vyřizování takových žádostí, a to i v případě, že by komunikace probíhala elektronicky (rozsudek Krajského soudu v Brně č. j. 73 A 29/2017-39).

5 Rozsudky Nejvyššího správního soudu č. j. 6 As 310/2018-72 a 4 As 232/2015-46.

6 Zvláštní zákony mohou obecnou úpravu správního řádu modifikovat. Tak např. podle § 115 odst. 4-5 vodního zákona (zák. č. 254/2001 Sb.) je účastníkem řízení též obec, v jejímž územním obvodu může dojít rozhodnutím vodoprávního úřadu k ovlivnění vodních poměrů nebo životního prostředí, a správce vodního

té části řízení.⁷ Mají ho též všichni zástupci, jak zákonní, tak zmocněnci na základě plné moci a společní zmocněnci/zástupci a opatrovníci, a jestliže není účastník zastoupen, může spolu s ním nahlížet do spisu jeho podpůrce.

Pokud jde o tzv. **opomenuté účastníky, nabývají tohoto práva, jakmile bude rozhodnuto, že se účastníky stali.** Jednodušší je v tomto ohledu samozřejmě situace, rozhoduje-li se o jejich postavení ještě v rámci řízení u orgánu I. stupně, již jen proto, že v této fázi lze snáze napravit to, že nemohli realizovat svá práva. Uzná-li postavení účastníka až odvolací instance, musí se vypořádat s tím, mělo-li upření tohoto procesního postavení na práva účastníka zásadní vliv, či nikoli. V prvním případě bude namísto napadené rozhodnutí zrušit a vrátit k novému projednání, jinak může zjednat odvolací orgán nápravu sám a v tomto rámci „novému“ účastníkovi umožnit nahlédnout do spisu.⁸

Vedle účastníků mohou v plném rozsahu nahlížet do spisu a obdržet materiály tvořící jeho součást rovněž **dotčené orgány**, tedy prakticky oprávněné úřední osoby, v souvislosti s posouzením otázky, zda zahájit řízení, probíhající řízením nebo výkonem kontroly, a dále mohou také obdržet kopie materiálů, které tvoří součást spisu a jsou podstatné pro výkon jejich působnosti (§ 136 odst. 4 správního řádu).

Uvedený režim platí pro řízení v obou instancích, jakož i řízení o dozorcích a mimořádných opravných prostředcích a je dán i pro případ, že rozhodnutí ve věci je již v právní moci.⁹

Vymezení spisu podle § 17 správního řádu se vztahuje pouze na správní řízení, resp. tam, kde je na jeho přiměřené použití odkazováno, což není případ úkonů před zahájením správního řízení, kde se spis zakládá podle režimu zákona o archivnictví a spisové službě, jako je tomu např. při podání vysvětlení a zajištění důkazu před zahájením řízení podle § 137-138 správního řádu nebo prověřování oznámení o podezření, že byl spáchán

toku v případech, kdy se řízení dotýká vodního toku; příkladem, kdy je naopak okruh účastníků zužován, je stavební zákon, podle jehož § 128 odst. 6 není účastníkem řízení o odstranění stavby, terénních úprav a zařízení nájemce bytu, nebytového prostoru nebo pozemku. Mimo to může zvláštní zákon rozšířit toto právo i na osoby, které nejsou účastníky řízení, příkladem je § 71 zákona o odpovědnosti za přestupky, který oprávnění nahlížet do spisu dává osobě přímo postižené spácháním přestupku.

- 7 Takové postavení má např. poškozený podle § 68 zákona o odpovědnosti za přestupky (zák. č. 250/2016 Sb.), který je účastníkem řízení toliko v části týkající se uplatněného nároku na náhradu škody, resp. vydání bezdůvodného obohacení.
- 8 Např. rozsudky Nejvyššího správního soudu č. j. 4 As 126/2013-37 a 1 As 147/2012-66; P. Mates, M. Kopecký: Řádné opravné prostředky ve správním řízení (podle správního řádu a stavebního zákona), Leges, Praha 2015, str. 51-56.
- 9 Po vyřízení se spisy ukládají po dobu trvání skartační lhůty ve spisovně, případně též ve správním archivu. Pro nahlížení do takto uložených spisů platí obecná ustanovení o nahlížení do spisů v řízení před správním orgánem (§ 68 zákona o archivnictví a spisové službě, zák. č. 499/2004 Sb.).
- 10 Rozsudky Nejvyššího správního soudu č. j. 8 As 80/2010-68 a 8 As 81/2010-63 a rozsudek Krajského soudu v Ostravě-pobočka v Olomouci č. j. 76 A 35/2013-40; shodné stanovisko zaujímá též J. Vedral, op. cit. sub 1, str. 431-432, který ještě dodává, že v úvahu zřejmě nepřichází neformální odmítnutí pouhým písemem.
- 11 Např. rozsudky Nejvyššího správního soudu č. j. 10 As 193/2014-48, 3 As 274/2017-59 a 5 As 313/2017-34.
- 12 Závěr č. 148 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 4. 3. 2016; spis jí může být v tomto případě zpřístupněn právě jen v rozsahu potřebném k výkonu této kontroly a obec nemůže takto získat zejména osobní údaje dotčených osob.
- 13 Rozsudek Vrchního soudu v Praze č. j. 6 A 34/96-24, rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 15 A 68/2013-67, rozsudky Nejvyššího správního soudu č. j. 9 As 324/2016-52 a 1 As 87/2013-73.
- 14 V konkrétním případě odmítl správní orgán možnost nahlédnutí do spisu osobě podezřelé ze spáchání přestupku, s odkazem na potřebu chránit práva osob, které v této věci podaly vysvětlení (zde se jednalo o situaci, kdy správní řízení ještě nebylo zahájeno).

přestupek podle § 74 a násl. zákona o odpovědnosti za přestupky. Judikatura zde nicméně na základě extenzivního výkladu správně dovodila, že i do těchto spisů lze nahlížet, a s ohledem na aktivitu toho, kdo se nahlížení dožaduje, buď podle § 38 odst. 2 správního řádu, kdy by dotčený musel prokázat právní zájem nebo jiný vážný důvod, nebo poskytnutím jeho vybraných částí podle zákona o svobodném přístupu k informacím.¹⁰

Nahlížení do spisu je veřejným subjektivním právem a na účastníkovi řízení je, zda jej využije. Na rozdíl od práva vyjádřit se před vydáním rozhodnutí k jeho podkladům podle § 36 odst. 3 správního řádu, kdy musí být správní orgány aktivní a účastníka k vyjádření vyzvat, záleží zde naopak jen na jeho iniciativě, a jestliže této možnosti nevyužije nebo jedná obstrukčně, jde to k jeho tíži. Tím spíše zavazuje povinnost k aktivnímu přístupu advokáta, k jehož prvořadým povinnostem patří seznámit se s obsahem spisu co nejdříve po převzetí zastoupení.¹¹

● **Druhou skupinu těch, kteří mohou nahlížet do spisu, tvoří osoby odlišné od účastníků (§ 38 odst. 2).** Na rozdíl od předchozích jim **tuto možnost správní orgán poskytne, toliko pokud prokáží právní zájem či jiný vážný důvod a současně tím nebude porušeno právo některého z účastníků řízení, resp. jiných dotčených osob, nebo veřejný zájem.**

Vzhledem k tomu, že podmínky pro realizaci tohoto práva jsou formulovány neurčitými pojmy, je na správním orgánu, aby je v každém případě vyložil, a dojde-li k závěru, že důvod je dán, musí nahlédnutí umožnit, aniž by měl prostor k uvážení. Prokázání jejich existence je ovšem na žadateli a na tomto základě se pak správnímu orgánu otevírá velmi široké pole pro interpretaci. Zásadně platí, že **důvod, pro který je nahlížení žádáno, musí být dostatečně konkrétní a nelze zůstat jen na neurčitých tvrzeních**, jakými je např. blíže nespecifikovaná hrozba možného poškození práva na soukromí nebo jen nepodložené tvrzení, že žadatel je vědecký pracovník.

Oprávněný zájem byl např. přiznán osobě, která oznámila přestupek, a správní orgán neshledal důvod pro zahájení řízení, která se tohoto práva na nahlížení domáhala proto, aby zjistila, zda je o této skutečnosti nadále veden spis obsahující její osobní údaje, dále v případě, kdy žadatel potřeboval nahlédnout do spisu proto, aby mohl uplatnit svoje účastenství ve stavebním řízení a podat na tomto základě opravný prostředek, shledán byl také u žadatele, který zvažoval podání civilní žaloby a spis podle něj obsahoval relevantní skutečnosti, nebo v případě obce, která hodlala zkontrolovat oprávněnost vyúčtovaných nákladů spojených s výkonem přestupkové agendy, kterou přenesla veřejnoprávní smlouvou na jinou obec.¹²

Součástí posuzování, je-li oprávněný zájem dán, však **zásadně nesmí být, nalik bude či nebude žadatel o nahlédnutí v následném správním, civilním nebo jiném řízení úspěšný.**¹³

Ještě složitější může být, s ohledem na značnou obecnost tohoto pojmu, prokazování druhé podmínky, kde bude třeba prokázat jak existenci konkrétního důvodu, tak i to, že je vážný (jako příklad je nejčastěji uváděno, že požadovanou informaci žadatel potřebuje pro vědeckou či pedagogickou činnost).

Současně musí brát správní orgán v úvahu, nebude-li nahlédnutím porušeno právo některého z účastníků, resp. jiných dotčených osob, což mohou být zejména osobnostní práva, jakými je právo na ochranu tělesné integrity, soukromí a osobních údajů nebo bezpečnost těchto osob, či veřejný zájem.¹⁴

Bude-li žádost vyhověno, je právo žadatele realizováno a není třeba o tom vydávat rozhodnutí. V opačném případě musí být vydáno usnesení, které se sděluje toliko této osobě (§ 38 odst. 5 správního řádu), a jako každé negativní rozhodnutí má být náležitě odůvodněno. Protože se jedná o samostatné veřejné subjektivní právo, není přípustné, aby toto rozhodnutí bylo pojato do jiného rozhodnutí, a tím spíše vyřízeno jen neformálním přípisem, který nelze ani materiálně považovat za rozhodnutí. Sotva proto obстоjí závěr, že nevydání takového usnesení nemá vliv na zákonnost meritorního rozhodnutí, vzhledem k tomu, že tu nepochybně dochází k zásahu do významných procesních práv účastníka řízení.¹⁵

V této souvislosti je nastolována na první pohled poněkud minuciózní otázka, zda se má toto usnesení vydávat při odepření práva k nahlédnutí vždy nebo pouze v případě tzv. třetích osob.

Jednota panuje v tom, že **není-li prokázán právní zájem nebo jiný vážný důvod, musí být usnesení o odmítnutí žádosti vydáno vždy.** Totéž platí, jestliže bude odmítán požadavek o nahlédnutí účastníky řízení, jejich zástupci a podpůrci, což přichází v úvahu v případě výjimek stanovených ve správním řádu (např. pokud by byl požadován přístup k utajovaným informacím, jimiž nemá být proveden důkaz), resp. zvláštním zákonem.

Stanoviska se různí ohledně toho, jak řešit situaci, kdy někdo tvrdí, že je účastníkem, a z toho titulu se dožaduje nahlížení a správní orgán mu postavení účastníka odepře, čímž se stává „třetí osobou“. Podle některých autorů by se i zde mělo usnesení vydat, jiní mají za to, že by se vydávat nemělo, a to s poukazem, že tento subjekt není vůbec k nahlížení aktivně legitimován.¹⁶ Tomuto argumentu lze přitakat, a to již jen proto, že této třetí osobě nevzniká, a to přímo *ex lege*, subjektivní veřejné právo k nahlížení do spisu, takže jej nelze ani zamítnout. Vhodným postupem, kterým je naplňován požadavek právní jistoty a princip dobré správy, se zde jeví pojmout tento závěr alespoň do odůvodnění rozhodnutí, jimž se řeší otázka účastnictví žadatele.

Nahlížení do spisu nelze nahradit odkazem na to, že účastník je již o věci informován z jiného zdroje, např. předchozího správního řízení. Současně však sotva obстоjí, byť zcela ojedinělý závěr, že nahlížel-li účastník do spisu, nespovídá mu nezbytně právo být seznámen s jeho obsahem před vydáním rozhodnutí a dána mu možnost se k němu vyjádřit, třebaže po nahlédnutí nebyl spis nijak doplňován, již jen proto, že by tak bylo popřeno jeho ústavou garantované právo podle čl. 38 odst. 2 Listiny, což se nemůže stát ani zákonem, tím méně již rozhodnutím.¹⁷

Výpisy a kopie spisu

Součástí práva na nahlížení do spisu je **možnost činit si z něho výpisy a oprávnění požadovat na správním orgánu, aby pořídil kopie spisu/jeho částí** (§ 38 odst. 4 zákona).

Obrázek osoby, která sedí v úřadovně správního orgánu a vypisuje si na papír údaje ze správního spisu, může být pro generaci těch, jejichž život je neodmyslitelně spojen s chytrými telefony a digitálními fotoaparáty, téměř nepředstavitelný, nicméně i taková možnost je v § 38 odst. 4 správního řádu dána.¹⁸ Podle toho ustanovení je **správní orgán povinen:**

a) umožnit, aby si ten, který je oprávněn nahlížet do spisu, činil výpisy;

b) pořídit této osobě kopie spisu/jeho částí, tedy včetně příloh v písemné nebo jiné podobě.

Tato práva přísluší jak účastníkům řízení a jejich zástupcům a podpůrci, tak i jiným osobám, jimž bylo umožněno nahlédnutí do spisu, protože byl prokázán jejich právní zájem či jiný vážný důvod.

Samozřejmostí je, že právo činit si výpisy zahrnuje i možnost vlastními prostředky kopírovat celý spis i jeho částí.¹⁹

Náhledy na to, zda v případě, že je požadováno, aby kopii pořídil správní orgán, stíhá žadatele povinnost zaplatit správní poplatky, se různí.²⁰ Podle některých musí zaplatit správní poplatek v částce 15-50 Kč za každou stránku, v závislosti na technologii pořízení kopie. Proti tomu je namítáno, že nahlížením do spisu realizují účastníci řízení své ústavní právo vyjádřit se k podkladům, takže by ke zpoplatňování kopii dokumentů vůbec nemělo docházet, protože zejména při větším počtu kopií by náklady vzrostly tak, že by někteří účastníci řízení fakticky vůbec toto právo nemohli realizovat, a tím by byla narušena zásada rovnosti. Toto zvýhodnění by se ovšem mělo týkat právě jen účastníků, a nikoli těch, kteří nahlížejí z titulu právního zájmu či jiného vážného důvodu, ani v případech, kdy dochází k nahlížení do spisu v pravomocně ukončené věci, ledaže by se jednalo o přezkumné řízení nebo řízení o mimořádných opravných prostředcích.²¹

Nebyl by to však český právní řád, pokud by z této obecné zásady nestanovil **výjimky.** Takovou je **§ 23a zákona o azylu** (zák. č. 325/1999 Sb.), **podle něhož Ministerstvo vnitra nepořizuje kopie spisu ani jeho částí.** Důvodu a smyslu této výjimky se nelze dopátrat, důvodová zpráva o nich mlčí, takže lze jen spekulovat, proč toto omezení zákonodárce stanovil, roli by tu sotva mohla hrát otázka nákladů, potřeby utajení údajů nebo nadměrné zatěžování správních orgánů. Smyslně proto vyznívá závěr, že pokud kopii Ministerstvo vnitra neposkytuje, nijak tím není omezena možnost pořizovat si je svým vlastním zařízením, což mj. nijak správní orgán nezatěžuje.²²

Jestě více komplikací vyvolává v praxi ust. § 168 odst. 2 stavebního zákona, přesněji jeho druhá věta. Zatímco pokud se týká

15 Rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 19 A 4/2017-52, rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 11 A 95/2018-52, usnesení Městského soudu v Praze č. j. 30 A 10/2014-67 a rozsudek Krajského soudu v Ostravě-pobočka v Olomouci č. j. 76 A 35/2013-40.

16 J. Vedral, op. cit. sub 1, str. 437; L. Jemelka, K. Pondělíčková, D. Bohadlo: Správní řád, Komentář, C. H. Beck, Praha 2013, str. 186.

17 Rozsudek Krajského soudu Ústí nad Labem-pobočka v Liberci č. j. 59 A 87/2010-3; rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 8 Afs 21/2009-243.

18 Nemohu odolat a musím vzpomenout patetický výkřik mé studentky, které jsem vrátil smart mobil, zapomenutý v semináři: „*To bych snad umřela, kdyby se mi ztratilo!*“

19 Toto právo bylo přiznáno již podle úpravy správního řádu z roku 1967, v němž tato možnost výslovně zakotvena nebyla, a to s odkazem na to, že v době jeho přijetí byla na správních úřadech málo rozšířena kopírovací kancelářská technika, což bylo po roce 1990 překonáno (rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 A 143/2001-151).

20 Obecně platí, že úkony zahájené z moci úřední, s výjimkou místního šetření, a úkony související s přestupkovým a s trestním řízením nejsou předmětem poplatku, ledaže by sazebník stanovil jinak. P. Průcha mimoto dovozuje, že povinnost platit tyto poplatky vzniká pouze v případě kopie s úředním označením a s parafoou úřední osoby, kdežto u prosté kopie se má platit jen úhrada nákladů na její pořízení (P. Průcha: Správní řád s poznámkami a judikaturou, Leges, Praha 2019, str. 146).

21 J. Vedral, op. cit. sub 1, str. 437.

22 Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 Azs 3/2008-64.

vedení spisové služby a nahlížení do spisu, platí obecný režim správního řádu a zákona o archivnictví a spisové službě, **kopie dokumentace stavby poskytuje stavební úřad, jen předložil-li žadatel souhlas toho, kdo dokumentaci pořídil, resp. vlastníka stavby, které se dokumentace týká.**²³

Shoda panuje v tom, že úprava stavebního zákona ohledně poskytování kopií dokumentace jakožto součástí spisu je speciální ve vztahu k § 38 odst. 4 správního řádu, a kopie se tedy poskytují podle něj.²⁴ Omezení zde obsažená mají ovšem soudy tendenci vykládat restriktivně, tím, že kladou rovnítko mezi nahlížením a právem na kopie, z čehož je dovozováno, že si je žadatel může poříditi svým vlastním zařízením, aniž by o to musel žádat stavební úřad. Zřejmě nejkrajnější stanovisko zaujal v tomto směru Městský soud v Praze, který dovedl, že ust. § 168 odst. 2 stavebního zákona vůbec generálně nedopadá na účastníka běžícího stavebního či územního řízení, čímž nepochybně dotvořil právo nad rámec zákonné úpravy. Poradní sbor ministra vnitra nešel tak daleko, když shledal právo nahlížet do projektové dokumentace chráněné jako dílo podle autorského zákona a pořizovat kopie z ní z toho, že jde o případ tzv. úřední licence podle § 34 autorského zákona, s tím ovšem, že toto oprávnění náleží jen účastníkům řízení, kteří pak smějí kopie použít pouze k uplatnění svých dalších procesních práv. Samozřejmě existují i opačná stanoviska vycházející z doslovného a systematického výkladu stavebního zákona, která argumentují tím, že smyslem jeho úpravy je především ochrana projektanta stavby a následně jejího vlastníka.²⁵

Přijatelné východisko bude zřejmě nalezeno v uplatnění principu proporcionality, z něhož plyne, že stavební úřady by měly v každém konkrétním případě zvážit, v jakém rozsahu má být právo na získání kopie omezeno, čehož bude dosaženo porovnáním práv projektanta, resp. vlastníka stavby, a žadatele o získání kopie. Vyhovět lze např. požadavku na získání části dokumentace zachycující pouze vnější rozměry stavby, nikoli však, bude-li se žádost týkat částí obsahujících informace ohledně vnitřního uspořádání rodinného domu.²⁶

23 S ohledem na potřebu jejich ochrany je zřejmé, že může být v odůvodněných případech usnesením odepřeno nahlížení do vybraných částí dokumentace u staveb důležitých pro obranu státu, staveb civilní ochrany a bezpečnosti, resp. z důvodů ochrany osob a jejich majetku.

24 Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 1 As 112/2011-100, rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem-pobočka Liberec č. j. 59 A 97/2010-27 a rozsudek Krajského soudu v Brně č. j. 29 A 107/2015-86.

25 Rozsudky Městského soudu v Praze č. j. 5 A 241/2011-69 a 48 A 13/2016-40, rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 30 A 4/2015-70, rozsudek Krajského soudu v Brně č. j. 29 A 107/2015-86; závěr č. 27 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 6. 3. 2006.

26 P. Průcha, J. Gregorová a kol.: Stavební zákon, Praktický komentář, Leges, Praha 2017, str. 755-758.

27 Např. rozsudek Krajského soudu v Ostravě č. j. 22 A 123/2017-63, rozsudky Nejvyššího správního soudu č. j. 1 As 112/2011-100, 5 As 75/2009-78 a 5 A 12/2002-91.

28 Rozsudek Krajského soudu v Plzni č. j. 30 A 28/2015-33.

29 Toto ustanovení je třeba vykládat v souvislostech s dalšími ustanoveními správního řádu, zejména o vedení spisu (§ 17), o vyjadřování se k podkladům rozhodnutí (§ 36 odst. 3), o odůvodnění rozhodnutí (§ 68 odst. 3) a o rozkladové komisi (§ 152 odst. 4); zevrubný rozbor viz J. Vedral: K posledním novelám správního řádu, Správní právo č. 5/2019, str. 267-275.

30 Tento postup se neuplatní, jestliže se účastník řízení/jeho zástupce prokáže osvědčením pro příslušný stupeň utajení utajované informace a poučením vydanými podle zákona upravujícího ochranu utajovaných informací.

Soudní přezkum usnesení, jímž se odmítá žádost o nahlédnutí do spisu

Možnost soudního přezkoumání usnesení, jímž se zamítá nahlédnutí do spisu, plyne z podstaty tohoto práva, které je, jak zmíněno, součástí komplexu práv zajišťujících fair proces.

Vlastní realizace tohoto práva je pak přiznávána odlišně v závislosti na tom, kdo je žadatelem a ve které procesní fázi se řízení nalézá. Jedná-li se o usnesení, jímž byla v průběhu řízení zamítnuta žádost o nahlížení účastníka, považuje se za rozhodnutí o vedení řízení, které nepodléhá samostatnému soudnímu přezkumu [§ 70 písm. c) soudního řádu správního], a námítky proti němu tak jsou posuzovány až v rámci žaloby proti konečnému, meritornímu rozhodnutí. Naproti tomu, jestliže je žadatelem někdo jiný než účastník řízení, podléhá takové usnesení samostatnému přezkumu, protože není považováno za rozhodnutí o vedení řízení. Totéž platí pro případ, je-li žádáno o nahlížení do spisu ve věci pravomocně skončené.²⁷ Otázkou je, má-li tato dichotomie jiný význam než spíše jen formální.

Soudní ochraně podléhá i právo na vydání tohoto usnesení s tím, že se jí lze dožadovat žalobou pro nečinnost, nikoli žalobou zásahovou.²⁸

Utajované informace

Speciální režim je stanoven pro nahlížení do těch částí spisu, které obsahují utajované informace nebo skutečnosti, na které se vztahuje zákonem uložená/uznaná povinnost mlčenlivosti (§ 38 odst. 6 správního řádu).

Jako zásada platí, že **části spisu obsahující tyto informace nebo skutečnosti jsou z nahlížení vyloučeny.**²⁹ **Smí však do nich nahlížet účastník řízení,** resp. jeho zástupce, bude-li takovými částmi spisu prováděn důkaz, a zřejmě není důvod upřít toto právo také podpůrci a nepřiznat je ohledně jiných podkladů pro vydání rozhodnutí, než jsou jen důkazy. Ti, kterým toto právo svědčí, se mohou s obsahem písemností jen seznámit nahlížením, aniž by si mohli pořizovat výpisy či kopie, resp. požadovat, aby kopie pořídil správní orgán. Před nahlédnutím do spisu se jim musí dostat **poučení o povinnosti mlčenlivosti** o utajovaných informacích nebo skutečnostech, na něž se vztahuje zákonem uložená/uznaná povinnost mlčenlivosti, jakož i **právních následcích porušení této povinnosti,** o čemž je třeba sepsat protokol. Jestliže dojde při nahlížení do spisu k přístupu k utajované informaci, má protokol obsahovat i poučení (zřejmě správním orgánem, který vede řízení) podle zákona upravujícího ochranu utajovaných informací a bezpečnostní způsobilost (zák. č. 412/2005 Sb.) a jeho stejnopis je třeba zaslat Národnímu bezpečnostnímu úřadu.³⁰ Případná absence tohoto poučení však samozřejmě nic nemění na odpovědnosti toho, kdo by porušil povinnosti uložené v souvislosti s ochranou utajovaných informací.

Uvedené omezení se netýká informací, které jsou předmětem obchodního tajemství, protože to nespadá do okruhu těch, jež jsou chráněné zákonem uznanou povinností mlčenlivosti, nicméně seznamovat se s nimi nahlížením do spisu je přiznáváno toliko účastníkům řízení. Současně platí, že ten, kdo se s obchodním tajemstvím prostřednictvím nahlížení do správního spisu seznámil, má povinnost zachovávat o něm mlčenlivost a už vůbec nesmí takto získané informace

použit jinak než v rámci daného řízení.³¹ Nutno pak ještě dodat, že pro nahlížení do spisů podle zákona o ochraně utajovaných informací o bezpečnostní způsobilosti platí zvláštní režim a správní řád se na něj nevztahuje.³²

... a právo na informace

S jistou mírou nadsázky lze říci, že dosud zmíněné problémy nikdy nedosáhly úrovně těch, které musely být řešeny v souvislosti s poměrem mezi nahlížením do spisu ve správním řízení a právem na informace podle zák. č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Je tomu tak nepochybně i proto, že z hlediska legislativně-technického, ale i obsahového patří tento zákon k těm nejméně zdařilým a je zřejmé, že zákonodárce si vůbec neuvědomil, jaké otázky mohou vyvstat, bude-li přístup do spisu požadován podle tohoto zákona nebo podle správního řádu.³³

Judikatura se vcelku záhy dopracovala k následujícím závěrům. **Správní řád, resp. zvláštní zákony**, jakými je např. zák. č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, **jsou ve vztahu k zákonu o svobodném přístupu k informacím předpisy speciálními**, takže poskytování informací podle nich má přednost před postupem podle informačního zákona. Soudy však, věrné své tendenci nalézat to nejkomplicovanější řešení, dospěly i k závěru, že **správní řád tímto zvláštním předpisem není, je jím ale jeho ustanovení o nahlížení do spisu**, takže tam, kde se toto ustanovení aplikuje, nepřichází v úvahu postup podle informačního zákona.³⁴ Touto interpretací je iniciován požadavek, aby byl vždy velmi detailně zkoumán obsah jednotlivých předpisů a složitě shledáváno, nakolik jsou jejich jednotlivá ustanovení k sobě v poměru speciality, pro což lze, při trošce dobré vůle, nalézt argumenty i velmi překvapivé.

Jak je patrné, postavila se judikatura víceméně od počátku jednoznačně za co nejširší realizaci práva na informace, a to i v souvislosti s nahlížením do spisu. Musela přirozeně akceptovat fakt, že nejširší právo získávat informace ze správního spisu mají účastníci a jejich zástupci a dále osoby, které prokázaly právní zájem nebo jiný vážný důvod. Současně ovšem dospěla k závěru, že není možné klást rovnítko mezi nahlížením do spisu, jakožto institutem práva procesního, a požadavkem na získání informací jinou formou (např. získáním kopie), čímž se realizuje právo hmotné. Vzhledem k tomuto pojmání není pak zřejmý smysl konstrukce, podle níž údaje podle informačního zákona může požadovat také účastník řízení. I toto krajní řešení ovšem odmítá přiznat účastníku oprávnění, aby byla zaslána k žádosti o poskytnutí informace kopie celého spisu, protože tím by se fakticky obcházel ustanovení správního řádu o nahlížení do spisu.³⁵ Současně platí, že bude-li žádost podána v režimu informačního zákona, nelze ji odmítnout s odkazem na správní řád.

Zásadní rozdíl mezi nahlížením do spisu a právem na informace je i v tom, že podle správního řádu nemusí účastníci ani další osoby specifikovat rozsah, v němž chtějí tímto získat informace, zatímco v případě postupu podle informačního zákona je to nezbytné, a pokud takové vymezení nebude provedeno, a to ani po výzvě ke specifikaci, bude žádost odmítnuta. Je na každém, aby si určil, podle kterého z obou předpisů chce informace získat, a tento výběr musí být správním orgánem respektován, a to se všemi důsledky, jež z toho pro žadatele plynou. Nicméně, ani

tento závěr nepřináší jednoduchá řešení, protože platí zásada, že každé podání je zapotřebí posuzovat podle jeho obsahu. **Je-li tedy např. žádána kopie celého spisu, je nutné ji posoudit vždy jako požadavek o nahlížení podle správního řádu.** Tím však možné komplikace nekončí, protože neexistuje jednoznačná odpověď na to, jak postupovat, bude-li třeba posuzovat žádost o poskytnutí kopie podstatné části spisu, nebo dílem podle správního řádu a dílem podle informačního zákona.³⁶

Okruh údajů, které může žadatel získat podle informačního zákona, je užší než při nahlížení do spisu, protože ten je limitován nejen omezeními stanovenými zejména v § 7 a násl. zákona, s ohledem na což je třeba např. anonymizovat osobní údaje, ale také tím, že poskytnuty mu mohou být pouze údaje, o které je výslovně žádáno.³⁷ Nicméně i zde se můžeme setkat se závěry, eufemisticky řečeno překvapivými, např. konstatováním, že povinnost mlčenlivosti v souvislosti s realizací práva na informace váže jen konkrétní fyzické osoby, nikoli správní orgán, takže ten musí i takto chráněné informace žadateli zpřístupnit, protože jej povinnost mlčenlivosti nezavazuje, což, jak je patrné, celý smysl úpravy popírá.

Závěr

Nahlížení do spisu patří jistě k nejdůležitějším procesním právním účastníkům řízení a záruky jeho realizace jsou nezbytným předpokladem k zajištění *fair processu*, přičemž na každém je, aby vzal v potaz, že *vigilantibus leges sunt scriptae* a této možnosti využil.

Otázkou zůstává, kam se bude ubírat nikoli ani tak právní úprava, která je vcelku jasná a nekomplikovaná, ale judikatura. Např., zda někdy soudy dospějí k závěru, že možnost zaslání celého elektronického spisu účastníkovi není pro správní orgán zase takovým zatížením, zúží-li ještě více cézury mezi právem nahlížet a právem na informace, nebo v jakém směru vyloží některé neurčité pojmy, na něž je nahlížení vázáno. Lze odhadovat, že vývoj se ponese ve směru rozšiřování práva na informace, čemuž mimo jiné nahrává i technologický vývoj, který činí přístup k informacím stále dostupnější. ❀

31 Závěr č. 38 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 10. 4. 2006; např. Vrchní soud v Olomouci odůvodnil právo účastníků seznamovat se s obchodním tajemstvím tím, že v opačném případě by jim byla omezena možnost obrany vůči postupům a rozhodnutím správního orgánu (rozsudek č. j. 2 A 4/99-46).

32 Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 As 18/2014-29.

33 Již delší čas existuje situace, kdy každý správní úřad a postupně i soud mají svého K., osobu, která se domáhá informací, které vůbec nepotřebuje nebo na které nemá právní nárok. Přitom není vzácná situace, kdy je takový povinný subjekt svými žádostmi zahlit tak, že není schopen je v zákonné lhůtě vyřídit, a dožaduje se, někdy dokonce i úspěšně, náhrady škody za nesprávný úřední postup. Mnohdy přitom bývají žadatelé o informaci velmi urputní a dožadují se informace, kterou zcela zřejmě, tedy již na první pohled, nemohou získat, jako je např. informace o organizaci bezpečnostních informačních služeb.

34 Např. rozsudky Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 38/2007-78 a 5 A 158/2001-100 a usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 156/02; tyto závěry v podstatě beze změn přebírá rovněž odborná literatura, např. J. Jelínková, M. Tuháček: Zákon o svobodném přístupu k informacím, Wolters Kluwer, Praha 2017, str. 60; A. Furek, L. Rothanzl: Zákon o svobodném přístupu k informacím, Linde Praha, Praha 2010, str. 369.

35 Rozsudky Nejvyššího správního soudu č. j. 5 As 3/2006-70 a 5 As 3/2006-70, rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 75 A 16/2015-58, rozsudek Krajského soudu v Plzni, č. j. 30 A 211/2016-35.

36 Usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1112/19, rozsudky Nejvyššího správního soudu č. j. 7 Ans 18/2012-23 a 6 As 52/2007-80 a rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 8 A 81/2016-45.

37 Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 3 As 13/2007-75 a rozsudek Krajského soudu v Brně č. j. 29 A 9/2013-45.

Aktuální otázky AML regulace

Právní úprava opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (Anti Money Laundering and Counter Terrorist Financing – AML/CTF) se stále zpřísňuje. Tento vývoj je způsoben nejenom stále sofistikovanějšími metodami legalizace, které si osoby páchající tuto činnost osvojují, ale i pokračujícím technologickým rozvojem, na který je třeba legislativně reagovat. Tento článek se zaměřuje na tři současné problémy AML/CTF regulace, a to na rozdělení KYC¹ procedur na identifikaci a kontrolu klienta, pojetí virtuálních měn a způsob vedení licenčních řízení Českou národní bankou.

Mgr. Bc. Pavel Martiník

působí v KPMG Legal, s. r. o., advokátní kancelář, a je doktorandem Katedry finančního práva a finanční vědy Právnické fakulty UK v Praze.

Identifikace a kontrola klienta

Instituty identifikace a kontroly klienta ve smyslu ust. § 7, resp. § 9 a násl. zák. č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů („AML zákon“), jsou v českém právním řádu přítomny po celou dobu platnosti a účinnosti AML zákona, tedy od 1. září 2008. Předchozí právní úprava AML/CTF² přitom pracovala pouze s pojmem identifikace, další povinnosti v rámci opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti byly nicméně uloženy v tehdy účinném znění zákona o bankách.³

- 1 Know Your Customer – Poznej svého zákazníka.
- 2 Zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů.
- 3 Viz např. povinnost prokázání totožnosti klienta u každého obchodu, jehož hodnota převyšuje částku 100 000 Kč, a při pronájmu bezpečnostních schráněk podle ust. § 37 odst. 1 zák. č. 21/2008 Sb., o bankách, ve znění do 31. 8. 2008.
- 4 Definice klienta není v AML zákoně uvedena. Klient je nicméně zmiňován např. v ust. § 4 odst. 3 AML zákona, kde je uvedeno, že příkazem klienta se pro účely AML zákona rozumí „každý jeho úkon, na jehož základě má povinná osoba nakládat s majetkem“. Výkladem pak lze podle názoru autora dovodit, že klientem je jakákoliv osoba, s jejíž majetkem může povinná osoba nakládat.
- 5 Viz ust. § 2 odst. 1 písm. g) body 1. až 4. AML zákona.
- 6 Definice politicky exponovaných osob je uvedena v ust. § 4 odst. 5 AML zákona, přičemž se zejména jedná o osoby, které jsou nebo byly ve významné veřejné funkci s celostátním nebo regionálním významem nebo jejich osoby blízké.
- 7 Jedná se o pojmy definované v ust. § 4 odst. 1, resp. odst. 2 AML zákona.
- 8 Viz ust. § 9 odst. 3 a 4 AML zákona. Hodnocení rizik je proces, v rámci kterého povinná osoba identifikuje a posoudí rizika praní špinavých peněz, která mohou nastat při její činnosti. Toto hodnocení musí některé povinné osoby zpracovat povinně písemně (§ 21a odst. 2 AML zákona) a osoby podléhající dohledu České národní banky („ČNB“) se při jeho zpracování musí podle ust. § 21 odst. 9 AML zákona držet vyhlášky č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu („AML vyhláška ČNB“).

Povinnost provést identifikaci a případně také kontrolu klienta⁴ dopadá na všechny povinné osoby ve smyslu ust. § 2 AML zákona, mezi které vedle úvěrových a dalších finančních institucí patří také advokáti, notáři, soudní exekutoři nebo daňoví poradci.

Advokáti se nicméně za povinné osoby považují pouze při úschově peněz, cenných papírů nebo jiného majetku svého klienta, anebo jestliže klientem požadované služby mají spočívat nebo spočívají v jednání jménem klienta v rámci taxativního výčtu právních jednání.⁵

Od povinnosti provést kontrolu klienta (nikoliv však identifikaci) jsou advokáti zproštěni v případě, že informace získají během nebo v souvislosti s poskytováním právních porad nebo následným ověřováním právního postavení klienta, obhajobou klienta v trestním řízení, při zastupování klienta v řízení před soudy nebo při poskytování právních porad týkajících se trestních řízení nebo řízení před soudy.

Identifikace klienta spočívá podle § 8 v ověření a zaznamenání základních identifikačních údajů klienta a dále zjištění, zda klient není politicky exponovanou osobou⁶ nebo osobou, proti které Česká republika uplatňuje mezinárodní sankce.

Účelem kontroly klienta, která je jakousi nadstavbou nad identifikací, je zjištění dalších informací o obchodu nebo obchodním vztahu,⁷ zjištění vlastnické a řídicí struktury nebo prozkoumání původu zdrojů prostředků, kterých se obchod nebo obchodní vztah týká.

Povinná osoba vždy provádí kontrolu v rozsahu potřebném pro posouzení rizika praní špinavých peněz klientem v rámci její činnosti a obligatorně musí při posouzení tohoto rizika vzít v úvahu své vnitřní hodnocení rizik vypracované podle § 21a AML zákona.⁸

Samotné rozdělení na identifikaci a kontrolu je pak inovací českého práva. Takovéto rozdělení totiž v žádné z implementovaných směrnic nenalezneme. Jakkoliv se může zdát rozdělení na „jednoduchou“ identifikaci a „složitou“ kontrolu klienta v obecné rovině jako vhodné, současné nastavení podle názoru autora účelné není.

Jedním z argumentů proti tomuto rozdělení může být nekompatibilita s AML/CTF systémy, které mají zavedeny mateřské společnosti povinných osob v zahraničí. Ačkoliv v této oblasti není zavedena plná harmonizace, přirozeně každé takovéto (neopodstatněné) národní specifikum přináší další náklady povinným osobám a nepřispívá k vytváření jednotného trhu.

Zásadním argumentem proti tomuto rozdělení je nicméně vnitřní nekonzistentnost. Podle výše citovaného ust. § 9 odst. 4

AML zákona musí povinná osoba v rámci provedení kontroly zohlednit rizikové faktory, které zjistila v rámci svého interního hodnocení rizik, provedeného podle ust. § 21a AML zákona.

To může vést k paradoxní situaci, kdy povinná osoba zjistí v rámci kontroly klienta (neboť zjišťování těchto údajů neprobíhá během identifikace), že jsou přítomny některé z rizikových faktorů identifikovaných v interním hodnocení rizik. Správně by tak měla proběhnout druhá kontrola, a to na základě rizikového profilu určeného pomocí dat získaných v první kontrole.

Podle názoru autora by tak větší smysl dávalo rozdělení úkonů prováděných ve vztahu ke klientovi na část, ve které vedle informací nutných pro stávající identifikaci klienta dojde k získání informací pro určení rizikového profilu. Ten by pak byl použit pro určení rozsahu informací pro provedení druhé fáze (kontroly), a ta by následně proběhla.

Ačkoliv je kontrola klienta kontinuální proces, který s větší či menší periodicitou probíhá během trvání obchodního vztahu⁹ a během kterého mohou vyvstávat nové skutečnosti, jež povedou k rekvizifikaci rizikového profilu klienta, nespaturuje autor z pohledu AML/CTF opatření žádnou přidanou hodnotu v provádění dvojité kontroly na začátku obchodního vztahu. Naopak, podle současné právní úpravy **by mohlo dojít ke stavu, kdy povinná osoba nejprve zjistí v rámci první kontroly klienta rizikový profil a až po nějaké době, v rámci průběžného sledování obchodního vztahu, provede kontrolu klienta v rozsahu odpovídajícím jeho stanovenému profilu.** Tento stav jistě není žádoucí a z pohledu prevence praní špinavých peněz by bylo účelnější, pokud by kontrola ve správném rozsahu proběhla co nejdříve.

Prakticky by tak vedle zjišťování, zda je daný klient politicky exponovanou osobou nebo osobou, proti níž Česká republika uplatňuje mezinárodní sankce, povinné osoby během identifikace také zjišťovaly údaje nezbytné pro určení rizikového profilu klienta, a to v případě, kdy by z okolností bylo zřejmé, že je následně provedení kontroly povinné.

Virtuální měny

Virtuální měny jsou fenoménem, který v poslední době stále silněji rezonuje v médiích. Vzhledem k jejich počtu, kdy k dnešnímu dni existuje více než 2 379 typů virtuálních měn s tržní kapitalizací přes 250 miliard amerických dolarů,¹⁰ je zřejmé, že z technologického (a potažmo i z právního) hlediska nepůjde o homogenní množinu, která by se dala obsáhnout v jednoduché právní definici.

Jak je uvedeno i v existující odborné literatuře, k podnikání s virtuálními měnami není třeba specifické licence, a postačuje tak pouze **živnostenské oprávnění k volné živnosti.** Transakce také mohou v zásadě probíhat na anonymní bázi, a tím služby spojené s virtuálními měnami představují z **pohledu AML/CTF značné riziko.**¹¹ Toto riziko by v případě nezahrnutí pod AML/CTF regulaci bylo dále umocněno skutečností, že osoby poskytující služby spojené s virtuálními měnami by, na rozdíl např. od osob poskytujících platební služby, nepodléhaly správnímu dozoru ani dohledu.

Český zákonodárce předběhl evropskou regulaci a virtuální měny do působnosti AML zákona zahrnul již s účinností od 1. ledna 2017. V současné době jsou tak virtuální měny definovány v AML zákoně¹² jako „elektronicky uchovávané jed-

notky bez ohledu na to, zda mají nebo nemají emitenta, a které nejsou peněžním prostředkem¹³ podle zákona o platebním styku, ale jsou přijímány jako platby za zboží nebo služby i jinou osobou odlišnou od jejího emitenta“.

Tato definice ale neodpovídá definici uvedené v páté AML směrnici,¹⁴ jejíž implementace má v České republice proběhnout do 10. ledna 2020. Zde jsou virtuální měny vymezeny jako „digitální reprezentace hodnoty, která není vydána či garantována centrální bankou ani orgánem veřejné moci, není nutně spojena se zákonně stanovenou měnou a nemá právní status měny či peněz, je však fyzickými nebo právníckými osobami přijímána jako prostředek směny a může být elektronicky převáděna, uchovávána a obchodována“.¹⁵

Ministerstvo financí tedy navrhlo novou definici, kterou jako součást novely AML zákona implementující pátou AML směrnici (dále „novela“) odeslalo do připomínkového řízení:¹⁶

„Virtuální měnou se pro účely tohoto zákona rozumí elektronicky uchovávaná jednotka, která je:

a) způsobilá plnit platební, směnnou nebo investiční funkci, bez ohledu na to, zda má nebo nemá emitenta, pokud se nejedná o:

1. zaknihovaný cenný papír, investiční nástroj, nebo peněžní prostředek podle zákona o platebním styku,

2. prostředek podle § 3 odst. 3 písm. c) bodu 4 až 7 zákona o platebním styku, nebo

3. prostředek, kterým je prováděna platba podle § 3 odst. 3 písm. e) zákona o platebním styku, nebo

b) prostředkem podle písmene a) bodu 2 a kterou lze v konečném důsledku zaplatit pouze za úzce vymezený okruh zboží nebo služeb, který zahrnuje elektronicky uchovávanou jednotku podle písmene a).“

Povinnými osobami pak mají zůstat osoby poskytující jakékoliv služby spojené s virtuálními měnami.¹⁷

Nová definice tak přináší zpřesnění ve vztahu k investičním nástrojům a zaknihovaným cenným papírům a vyjmutí taxativně vymezených prostředků ve smyslu zákona o platebním styku v rozsahu výše citovaných ustanovení písm. a) bodů 2. a 3. Lze také konstatovat, že výše uvedená definice navrhovaná v novele pokrývá definici obsaženou v AML směrnici.

Tím ale pozitivně navrhované definice podle názoru autora končí. Výše uvedené zpřesnění totiž není dostatečné, a to zejména proto, že dopadá i na instrumenty, u kterých to, ales-

9 Viz ust. § 9 odst. 1 písm. c) a odst. 2 písm. c) AML zákona.

10 Viz <https://coinmarketcap.com/all/views/all/>, citováno dne 15. 9. 2019.

11 Viz J. Tvrđý, A. Vavrušková: Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu: komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2018, str. 11.

12 Viz ust. § 2 odst. 1 písm. l) AML zákona.

13 Peněžní prostředky jsou v ust. § 2 odst. 1 písm. c) zák. č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů („zákon o platebním styku“), definovány jako bankovky, mince, bezhotovostní peněžní prostředky a elektronické peníze.

14 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU), kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu.

15 Viz čl. I bod 2) písm. d) V. AML směrnice.

16 PID materiálu v eKLEP: KORNBDJKEVE2, č. j. MF-11223/2019/32-15, dostupné na: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBDJKEVE2>, citováno dne 15. 9. 2019.

17 Viz ust. § 2 odst. 1 písm. l) AML zákona a bod 17 novely.

poň jak vyplývá z preambule páte AML směrnice a důvodové zprávy k novele, nebylo zamýšleno.

Jedná se o kvaziměny, které jsou využívány při MMOGs,¹⁸ mezi které patří např. World of Warcraft nebo RuneScape. Za tyto kvaziměny si hráči v online prostředí „nakupují“ přístup k hernímu obsahu. Tyto kvaziměny jsou také, ze své podstaty, přijímány ostatními hráči během hry.¹⁹ Ačkoliv existuje spodní hranice hodnoty obchodu, od které je povinná osoba povinna provést identifikaci, a to ve výši 1 000 eur,²⁰ identifikace musí být provedena vždy v případě, že jde o vznik obchodního vztahu.²¹ O obchodní vztah se pak v těchto případech jednat bude, neboť hráči mají u provozovatelů zřízený hráčský účet na dobu neurčitou a zároveň obvykle platí provozovatelům MMOGs pravidelné měsíční poplatky.

Praktickým dopadem takto široké definice tak je nezamýšlené podřazení provozovatelů MMOGs pod definici povinných osob v AML zákoně. Ačkoliv jsou s fenoménem MMOGs jistě také spojena AML/CTF rizika, podle názoru autora nejsou stejná jako v případě „tradičních“ virtuálních měn, mezi jejichž zástupce patří např. již notoricky známé bitcoiny. Z tohoto důvodu by měly mít tyto kvaziměny specifický režim a AML/CTF regulaci podléhat pouze v případě, že bude docházet k jejich směně za fiat měny.

Licenční řízení před ČNB

Právní úprava napříč jednotlivými sektory finančního trhu je stále značně nejednotná. I tak lze ale obecně konstatovat, že součástí licenčního řízení vedeného ČNB je pro osoby, které žádají o povolení k výkonu k činnosti,²² osvědčení, že splňují podmínky k výkonu této činnosti stanovené zákonem.²³ Způsob

osvědčení těchto podmínek je následně konkretizován v prováděcích vyhláškách k jednotlivým sektorovým zákonům.

AML vyhláška ČNB²⁴ pak upravuje všeobecné požadavky na vnitřní systém zásad²⁵ a hodnocení rizik podle ust. § 21a AML zákona pro všechny povinné osoby, které podléhají dohledu ČNB. Ve vztahu k hodnocení rizik pak AML vyhláška ČNB výslovně specifikuje zdroje, ze kterých má hodnocení rizik u osob, které podléhají dohledu ČNB, vycházet.²⁶ Jedná se mimo jiné o **národní hodnocení rizik** vypracované v souladu s ust. § 30a AML zákona.

Lhůta pro vypracování písemného hodnocení rizik je pak pro vybrané povinné osoby²⁷ stanovena na **60 dnů ode dne, kdy se staly povinnou osobou**. V případě předmětných úvěrových a dalších finančních institucí se tedy jedná o 60 dnů od získání licence k výkonu činnosti.

Ačkoliv by se mohlo zdát, že pouhým jazykovým výkladem lze jasně dovodit, že interní hodnocení rizik podle ust. § 21a AML zákona není třeba při licenčním řízení předkládat, ČNB zaujala v praxi opačnou správní praxi. Vyžaduje totiž předložení interního hodnocení rizik podle ust. § 21a AML zákona jako nutnou podmínku pro udělení oprávnění k výkonu činnosti. Obdobně pak také vyžaduje předložení vnitřního systému zásad.

Nerealizovatelný je v případě požadavku na předložení vnitřního hodnocení rizik před udělením licence požadavek na zohlednění národního hodnocení rizik obsažený v AML vyhlášce ČNB. Některé části hodnocení rizik jsou totiž neveřejné a Finanční analytický úřad je zpřístupňuje sektorově, a to pouze povinným osobám.²⁸

Je tak zřejmé, že žadatelé o licenci nemohou mít před úspěšným ukončením licenčního řízení k dispozici všechny informace potřebné k vypracování vnitřního hodnocení rizik, které by splňovalo požadavky AML vyhlášky ČNB.

Na druhou stranu lze v postupu České národní banky, kdy vnitřní hodnocení rizik a vnitřní systém zásad požaduje již v rámci licenčního řízení, najít jistou logiku. Finanční instituce totiž na rozdíl od jiných povinných osob musí již v době žádosti o licenci vědět, jakými činnostmi a v jakém rozsahu se budou po jejím udělení zabývat. V jejich případě tak není třeba čekat na to, až se skutečně stanou povinnými osobami, tedy na udělení licence. Česká národní banka nicméně nemůže výslovně znění zákona obejít vytvořením správní praxe.²⁹ Takovéto dotváření práva správním orgánem totiž není možné.

I v případě licenčních řízení před ČNB tak lze nalézt prostor pro legislativní úpravu, která by přispěla k vyšší smyslnosti AML/CTF opatření.

Závěr

Jak vyplývá z výše uvedeného, podle názoru autora by na národní úrovni bylo vhodné modifikovat vymezení identifikace a kontroly klienta, aby se odstranila zbytečná duplicita těchto procesů. Obdobně by pak mohlo dojít k úpravě správní praxe při licenčním řízení před ČNB, nebo k novelizaci znění AML zákona.

Na evropské úrovni by pak byla žádoucí změna definice virtuálních měn, aby do této množiny nespadały věci v právním slova smyslu, o kterých to zákonodárce zjevně nezamýšlel.³⁰ ❀

18 Massively Multiplayer Online Games.

19 Více k tomuto fenoménu in I. Baranová, P. Martiník: Virtuální legalizace špinavých peněz, Právní rádce č. 11/2017, str. 50-51.

20 Viz ust. § 7 odst. 1 AML zákona.

21 Viz ust. § 7 odst. 2 písm. b) AML zákona.

22 Nejedná se tak o osoby, jejichž oprávnění vzniká zápisem do registru vedeného Českou národní bankou.

23 Viz např. ust. § 4 odst. 5 písm. f) zák. č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, ve vztahu k bankám, ust. § 6 odst. 1 písm. h) zák. č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, ve vztahu k obchodníkům s cennými papíry, nebo ust. § 9 odst. 1 písm. f) a g) zákona o platebním styku ve vztahu k platební instituci.

24 Viz výše.

25 Vnitřní systém zásad představuje podle ust. § 21 odst. 1 AML zákona zavedení a uplatňování odpovídající strategie a postupů vnitřní kontroly a komunikace ke zmiřování a účinnému řízení rizik legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, identifikovaných v hodnocení rizik provedeném podle ust. § 21a AML zákona.

26 Viz ust. § 5 odst. 1 AML vyhlášky ČNB.

27 Viz ust. § 21a odst. 2 AML zákona v kombinaci s ust. § 2 odst. 1 písm. a) až d) a h) AML zákona.

28 Viz internetové stránky Finančního analytického úřadu <http://www.financnianalytickyurad.cz/hodnoceni-rizik/narodni-hodnoceni-rizik.html>, citováno dne 17. 9. 2019.

29 A to obzvláště v případě, kdy u některých povinných osob, nad kterými vykonává dohled, není pro doručení vnitřního systému zásad příslušná. Viz ust. § 21 odst. 6 AML zákona, přičemž tato dualita nemá být odstraněna ani novelou.

30 Tento článek vychází z práce SVOČ obhájené na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, která byla oceněna Cenou Bulletinu advokacie. Tento text byl zpracován v rámci projektu studentského vědeckého výzkumu „Finance a informační technologie jako hybatelé právní regulace v zemích Evropské unie a jejich trestněprávní aspekty“ realizovaného v letech 2017-2019 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, SVV 260 360/2017.

Zproštění odpovědnosti právnické osoby za přestupek

Tento příspěvek se zabývá pro právní praxi významnou otázkou liberace odpovědnosti právnické osoby za přestupek, která v důsledku účinnosti stále relativně nového zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich doznala určitých změn. Liberace představuje zmírnění objektivní odpovědnosti, která se u přestupků právnických osob uplatňuje. Otázkou je, kdo má nést ohledně naplnění liberačních důvodů důkazní břemeno a jak má být liberační důvod vůbec formulován.

Mgr. Tomáš Grygar

působí v AK Brož & Sokol & Novák, pobočka Přerov, a jako doktorand na Katedře správního a finančního práva Právnické fakulty UP v Olomouci.

V červenci to byly již dva roky od okamžiku, kdy nabyl účinnosti nový zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále jen „přestupkový zákon“), který představuje dlouho očekávanou (re)kodifikaci obecné části přestupkového práva. Jeho součástí je nově i právní úprava tehdejších správních deliktů (dnes přestupků) právnických osob.¹ Řízení o správních deliktech právnických osob v minulosti podléhalo procesnímu režimu dle správního řádu² (s možnými modifikacemi ve zvláštních zákonech), který však coby obecný procesní kodex správního práva pochopitelně nemohl reflektovat specifika řízení o správních deliktech (přestupcích) právnických osob coby zpravidla řízení o trestním obvinění ve smyslu čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv.³

Tato roztržitost, resp. absence kodexu obecné části přestupkového práva *sensu lato*, se negativně projevovala i v oblasti liberace právnické osoby za správní delikt, neboť některé zvláštní zákony na možnost liberace (zcela neracionálně) vůbec nepamatovaly, zatímco jiné ano, čímž docházelo k nerovnosti v postavení obviněných právnických osob u různých správních deliktů. Ústavní soud ve své době velmi správně poznamenal, že „zatímco ... právní úpravu sankcí ukládaných za přestupky je možno pokládat za vcelku vyhovující, úprava sankcí za jiné správní delikty je velmi špatná a chaotická...“⁴ Nová právní úprava v přestupkovém zákoně, která se zjevně v mnohém inspirovala zákonem o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „ZTOPO“), si dala za cíl tento stav napravit. Jak však poukáží v tomto příspěvku, tak na mnoha místech nová právní úprava obrazně řečeno spíše vyvolává více otázek, než kolik poskytuje odpovědi.

Objektivní odpovědnost jako důvod pro zakotvení liberace

Z hlediska charakteru odpovědnosti (zavázanosti) právnických osob za přestupky stojí přestupkový zákon po vzoru mo-

delu *strict liability*⁵ na **odpovědnosti objektivní**. Zvolený model odpovědnosti právnických osob za přestupky zakotvený v přestupkovém zákoně je však na rozdíl od tradičního *strict liability*⁶ i některých dřívějších speciálních právních úprav⁷ změkčen možností **liberace**. Nejedná se tedy o objektivní odpovědnost absolutní, jako je tomu např. podle zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (§ 2), tedy o objektivní odpovědnost bez možnosti zproštění odpovědnosti.

Zakotvení liberace tedy můžeme chápat jako důsledek příklonu ke koncepci objektivní odpovědnosti právnických osob a snahy o její zmírnění – bez možnosti liberace by se totiž objektivní odpovědnost jevila příliš tvrdou a nespravedlivou.⁸ Lze zde koneckonců poukázat na právní stav v minulosti, kdy byla v některých speciálních zákonech *de facto* zakotvena absolutní objektivní odpovědnost právnických osob za správní delikt, neboť příslušný právní předpis nepamatoval na žádný liberační důvod.⁹ Tento stav byl v právní doktríně i judikatuře podroben oprávněné kritice.¹⁰

1 Nový pojem přestupek v sobě v zásadě zahrnuje veškeré správní delikty s výjimkou deliktů pořádkových, disciplinárních a platebních. Viz T. Grygar: *Problematické otázky odpovědnosti právnických osob za přestupky v nové právní úpravě*, Právní rozhledy č. 12/2017, str. 426; P. Mates: *K některým procesním ustanovením zákona o odpovědnosti za přestupky*, Právní rozhledy č. 3/2017, str. 71.

2 K problematice blíže: T. Grygar in K. Fumarová et al.: *Správní trestání*, Leges, Praha 2017, str. 46-47.

3 Rozsudek ESLP ze dne 8. 6. 1976 ve věci *Engel a další proti Nizozemsku*, s přihlédnutím k rozsudku ESLP ze dne 23. 11. 2006 ve věci *Jussilla proti Finsku* a rozsudku ESLP ze dne 10. 2. 2009 ve věci *Zolotukhin proti Rusku*.

4 Nález Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 14/09.

5 H. Prášková: *Základy odpovědnosti za správní delikty*, C. H. Beck, Praha 2013, str. 313.

6 Blíže H. Schäfer, F. Müller in M. Faure et al.: *Tort Law and Economics*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham 2009, str. 3-45.

7 Viz Z. Kühn: *Nový přestupkový zákon, odpovědnost právnických osob a problematika dvojího trestání téhož deliktu*, Právní rozhledy č. 3/2018, str. 80.

8 Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 7. 2009, č. j. 7 As 17/2009-61: „*Tato odpovědnost, někdy označovaná jako absolutní, však s sebou vždy přináší riziko nepřiměřené tvrdosti a možné nespravedlnosti.*“

9 Např. tehdejší § 76 a násl. zák. č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, nebo tehdejší § 48 zák. č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách.

10 Souhlasím s konstatováním Petra Černého, podle něhož „*vzhledem k tomu, že mezi přítomností liberačního důvodu a jeho absencí v jednotlivých zákonech chyběla zjevná racionalita a fakticky tak docházelo k nerovnosti mezi pachateli správních deliktů, z nichž některým byla poskytnuta podstatně širší možnost obhajoby, byla tato teorie absolutní odpovědnosti kritizována pro svoji nepřiměřenou tvrdost a možnou nespravedlnost.*“ P. Černý: *Zproštění odpovědnosti právnické osoby za přestupek*, in L. Potěšil, D. Hejč, J. Valdhan (eds.): *Dny práva 2017 – Days of Law 2017, Část VIII. – Odpovědnost za přestupky podle nové právní úpravy*, AUB Iuridica Editio Scientia, Masarykova univerzita, Brno 2018, str. 10.

Zavinění se tedy u přestupků právnických osob nedokazuje, neboť není obligatorním znakem skutkové podstaty přestupku (na rozdíl od odpovědnosti fyzické osoby nepodnikající, kde je zavinění vyžadováno).¹¹ To se reflektuje i v tom, že ve výrokové části rozhodnutí o přestupku není u obviněné právnické osoby uváděna forma zavinění.¹²

Pro vyvození přestupkové odpovědnosti právnické osoby je tedy plně dostačující samotný fakt porušení či nesplnění uložené povinnosti za předpokladu, že ze strany fyzické osoby, jejíž jednání se přičítá právnické osobě podle kritérií § 20 přestupkového zákona, došlo k porušení právní povinnosti uložené právnické osobě, její organizační složce či jiné součásti (§ 20 odst. 1 *in fine* přestupkového zákona), a to při její činnosti či v přímé souvislosti s ní, popř. ku prospěchu či v zájmu právnické osoby.

Z objektivního charakteru odpovědnosti právnické osoby však není dle mého názoru možné dovozovat, že by u přestupků právnických osob nebylo možné aplikovat ustanovení o okolnostech vylučujících protiprávnost¹³ nebo že by dokonce nemusel být naplněn materiální znak přestupku.¹⁴

Liberace a důkazní břemeno

Zákon stanoví, že bude-li se chtít právnická osoba zprostit odpovědnosti za přestupek (liberace), bude muset prokázat, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možné požadovat, aby přestupku zabránila (§ 21 odst. 1 přestupkového zákona). Lze ocenit, že přestupkový zákon zde používá (na rozdíl od ZTOPO)¹⁵ terminologicky správný termín, a to zproštění odpovědnosti. Nelze souhlasit s názory, že vhodnější by bylo užití pojmu vyvinění (exkulpace), neboť tento termín se v české právní teorii váže zásadně k subjektivní odpovědnosti.¹⁶ Použití termínu vyvinět se by mohlo dokonce způsobovat dohady o tom, zda je přestupková odpovědnost právnických osob vůbec odpovědností objektivní.¹⁷

11 § 15 odst. 1 přestupkového zákona.

12 Argumentum *a contrario* § 93 odst. 1 písm. d) přestupkového zákona.

13 Shodně H. Prášková: Nové přestupkové právo, Leges, Praha 2017, str. 152.

14 Tamtéž.

15 Viz J. Jelínek in J. Jelínek et al.: Trestní odpovědnost právnických osob – pět let poté, Leges, Praha 2017, str. 45-46.

16 S možností vyvinění počítala varianta II věcného záměru nového přestupkového zákona, která byla založena na presumované subjektivní odpovědnosti. V. Ondráčková: Nová právní úprava odpovědnosti za přestupky a řízení o nich – vybrané otázky, Správní právo č. 1/2014, str. 8.

17 To se stalo u trestní odpovědnosti právnických osob, která je založena na koncepci odpovědnosti subjektivní a u níž zákonodárce nesprávně použil termín zprostit se odpovědnosti (namísto vyvinět).

18 Přiměřeně k rozdílům mezi subjektivním a objektivním důkazním břemenem srov. P. Lavický: Důkazní břemeno v civilním řízení soudním, Leges, Praha 2017, str. 37-62.

19 Obdobně z dřívějšíka rozsudek NSS ze dne 19. 9. 2014, č. j. 4 As 123/2014-33, bod 41 odůvodnění.

20 Obdobně v trestním procesu: P. Šámal in P. Šámal, J. Musil, J. Kuchta et al.: Trestní právo procesní, 4. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, str. 354-355.

21 Tamtéž, str. 355.

22 J. Jelínek, op. cit. sub 15, str. 46.

23 F. Gvozdek: Zamyšlení nad novelou zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, Bulletin advokacie č. 11/2016, str. 45.

24 Obdobně Petr Černý pokládá § 21 odst. 2 přestupkového zákona za omezení liberačního důvodu: P. Černý, op. cit. sub 10, str. 10. Odlišně: L. Jemelka, P. Vetešík: Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Zákon o některých přestupcích, Komentář, C. H. Beck, Praha 2017, str. 176: „Na základě výše uvedeného proto platí, že i kdyby právnická osoba prokázala, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby přestupku zabránila, ale přitom by nevykonávala povinnou nebo potřebnou kontrolu ... odpovědnosti za přestupek se nemůže zprostit.“

Jak je patrné z textace zákona, tak břemeno tvrzení i břemeno důkazní (objektivní i subjektivní)¹⁸ ve vztahu k naplnění liberačních důvodů nese obviněná právnická osoba, přičemž správní orgán pouze posuzuje důvodnost, resp. naplnění liberačního důvodu.¹⁹ Toto obrácení objektivního důkazního břemene ve vztahu na objektivní odpovědnost právnické osoby shledávám v zásadě správným. **Správní orgán musí prokázat, že skutek, o nějž se řízení vede, je přestupkem, který lze po splnění všech zákonných podmínek přičíst právnické osobě, přičemž současně nedošlo k zániku odpovědnosti za přestupek.** K obrácení objektivního důkazního břemene dochází až v okamžiku, kdy se chce právnická osoba coby tzv. informační insider odpovědnosti zprostit.

K naplnění liberačního důvodu a jeho dokazování

Dokazování představuje v řízení o přestupku právnické osoby zpravidla nejdůležitější procesní činnost správního orgánu směřující ke zjištění skutečností relevantních pro vydání správního aktu, resp. k rozhodnutí o vině a případném správním trestu. Předmětem dokazování jsou pak veškeré relevantní skutečnosti mající přímo či nepřímo vliv na výsledek správního řízení, resp. na vydání meritorního rozhodnutí.²⁰ Předmětem dokazování je tedy nejen to, zda se stal skutek, pro který se řízení vede (a zda jej spáchala obviněná právnická osoba), ale jsou to kupř. též podstatné okolnosti k posouzení osobních poměrů právnické osoby coby pachatele,²¹ otázky okolností vylučujících protiprávnost, otázka liberace apod. Právě ve vztahu k dokazování naplnění liberačních důvodů však bude v praxi vznikat řada problematických otázek.

V první řadě lze z hlediska aplikační praxe za poněkud problematické považovat slovní spojení „*veškeré úsilí*“ v § 21 odst. 1 přestupkového zákona. *De lege ferenda* by bylo **vhodné prostřednictvím pozitivního, byť jen demonstrativního výčtu uvést, co se vynaložením veškerého úsilí vůbec myslí**, čímž by se bezpochyby alespoň zčásti zvýšila právní jistota adresátů právní normy.²² V zásadě je však možné ztotožnit se s názorem F. Gvozdeka, podle něhož „*vynaložení veškerého úsilí představuje nepřísňější možnou variantu, neboť nic více než veškeré úsilí nelze... požadovat*“.²³

Lze však ocenit, že zákonodárce poskytuje alespoň určité vodítko v podobě negativního výčtu situací, kdy k liberaci dojít nemůže. Podle ust. § 21 odst. 2 přestupkového zákona platí, že se právnická osoba nemůže liberovat, „*jestliže z její strany nebyla vykonávána povinná nebo potřebná kontrola nad fyzickou osobou, která se za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby za přestupek považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě, nebo nebyla učiněna nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení přestupku*“. Pokud právnická osoba naplní některou z tzv. negativních podmínek (§ 21 odst. 2 přestupkového zákona), dochází podle mého názoru z povahy věci k vyloučení možnosti, že před spácháním přestupku vynaložila veškeré úsilí k zabránění přestupku.²⁴

To, zda došlo k vynaložení patřičného úsilí ze strany právnické osoby, bude předmětem dokazování. Naplnění liberačního důvodu bude muset správní orgán posuzovat vždy individuálně, případ od případu. Přestože podle důvodové zprávy platí, že „*vynaložení veškerého úsilí je nutno posuzovat objektivně, a nikoliv subjektivně, liberační důvod proto nebude dopadat na případy subjektivních hospodářských*

potíží...“²⁵ je podle mého názoru nepopíratelné, že „vynaložení veškerého úsilí“ se bude muset posuzovat vždy ve vztahu ke konkrétní právnické osobě.²⁶ Jinou míru vynaložení veškerého úsilí je schopen vynaložit spolek zahrádkářů o třech členech, a jinou akciová společnost s několika tisíci zaměstnanci.²⁷

Formulace liberace v přestupkovém zákoně (§ 21) je podobná exculpaci v ZTOPO (§ 8 odst. 5) s tím rozdílem, že ZTOPO hovoří o vynaložení veškerého úsilí, které bylo možné po právnické osobě **spravedlivě** požadovat. Přestože v přestupkovém zákoně onen výraz *spravedlivě* chybí, domnívám se ve shodě s Helenou Práškovou, že požadavky na liberaci „by neměly být bezbřehé, nepřiměřené a ekonomicky neúnosné. V žádném případě pak nelze souhlasit s tvrzením, které někdy předkládá správní praxe, že právnická osoba nevynaložila veškeré úsilí, protože ke správnímu deliktu došlo (s argumentem, že kdyby takové úsilí vynaložila, správní delikt by nebyl spáchán).“²⁸ Podle mého názoru by bylo vhodné, aby požadavek spravedlivosti, resp. přiměřenosti ve vztahu k opatřením k zabránění přestupku, byl při nejbližší novelizaci přímo v textu zákona reflektován. Dlužno však upozornit na to, že i ve vztahu k formulaci „*spravedlivě požadovat*“ vznikají v trestněprávní doktríně námitky ve vztahu k její neurčitosti, resp. nereflexivní zásady *nullum crimen sine lege certa*.²⁹

Pro zproštění odpovědnosti právnické osoby bude vždy třeba, aby z její strany byla nad příslušnými fyzickými osobami vykonávána potřebná kontrola a byla učiněna opatření k zamezení či odvrácení přestupku (§ 21 odst. 2 přestupkového zákona). Za tímto účelem lze právnickým osobám doporučit vytvoření si vlastního **compliance programu sensu lato**, zahrnujícího v sobě např. etický kodex zaměstnanců, organizační řád, interní pravidla pro ochranu osobních údajů, systém interního auditu, archivační či skartační řád apod.³⁰

Podoba konkrétních interních preventivních³¹ i reaktivních opatření pochopitelně bude záviset na řadě faktorů, jako zejména na předmětu činnosti právnické osoby, její velikosti, počtu zaměstnanců, způsobu jejího řízení, struktuře zákazníků a smluvních partnerů (např. zda obchoduje s rizikovými zeměmi), zcela zvláštní pravidla se pak budou objevovat u právnických osob podléhajících zvláštní regulaci (banky, obchodníci s vojenským materiálem apod.).³² V podrobnostech zde lze odkázat na literaturu věnující se právě otázce compliance programů.³³

Ve vztahu k přestupkovému zákonu prozatím chybí judikatura, která by se problematice liberace v režimu současné

25 Důvodová zpráva k přestupkovému zákonu, str. 158.

26 Viz můj starší příspěvek: T. Grygar: Problematické otázky odpovědnosti právnických osob za přestupky v nové právní úpravě, Právní rozhledy č. 12/2017, str. 428. S odkazem na tento můj závěr shodně též: P. Mates in P. Mates et al.: Základy správního práva trestního, 7. vydání, C. H. Beck, Praha 2017, str. 103.

27 T. Grygar, op. cit. sub 26.

28 H. Prášková, op. cit. sub 13, str. 157-158.

29 F. Gvozdek, op. cit. sub 23, str. 45.

30 J. Fenyk, L. Smejkal: Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, Komentář, Wolters Kluwer, Praha 2012, str. 153.

31 K liberaci je třeba, aby právnická osoba vynaložila předmětné úsilí ještě před spácháním přestupku, nikoliv až následně (např. v průběhu správního řízení o daném přestupku). Srov. rozsudek NSS ze dne 9. 2. 2011, č. j. 1 As 112/2010-52, bod 37 odůvodnění.

32 Tamtéž, str. 147.

33 Z tuzemských zejména: K. Schenková, J. Lasák et al.: Compliance v podnikové praxi, C. H. Beck, Praha 2017; K. Hurychová, M. Sýkora: Compliance programy (nejen) v České republice, Wolters Kluwer, Praha 2018.

Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR)

Zákon o zpracování osobních údajů

Komentář 2. aktualizované a doplněné vydání

J. Pattynová, L. Suchánková,
J. Černý, M. Růžička a kol.

Druhé vydání úspěšně publikace je doplněno o zákon provádějící a doplňující GDPR a aktualizováno v souvislosti s vývojem aplikační praxe.

připravujeme na prosinec

Autorské právo a práva související

2. aktualizované vydání

Jiří Srstka a kolektiv: J. Barták,
T. Dobřichovský, P. Koukal,
R. Leška, P. Mates, P. Prchal,
F. Púry, P. Skřejpková,
V. Smejkal, I. Telec,
F. Vyskočil, P. Žikovská

Aktualizované vydání učebnice systematicky vykládá jednotlivé pojmy a instituty autorského práva, reaguje na novelizace autorského zákona a na změny v unijní úpravě. Výklad je doplněn praktickými příklady.

432 stran, 590 Kč

Tajemství v českém právním řádu

Alena Bányaiová, Josef Benda,
Daniela Kovářová, Pavel Mates,
Stanislav Příbyl, František Púry,
Pavel Uherek

Pavel Mates, Jan Tuláček (eds.)

Jedinečná publikace nahlíží na institut tajemství pohledem jednotlivých oborů. Analyzuje tajemství lékařské, advokátní, obchodní i zpovědní, neopomene institut tajemství v rodinných vztazích ani problematiku tajemství v médiích.

392 stran, 490 Kč

právní úpravy věnovala. V oblasti obdobně formulovaného exkulpčního důvodu u trestní odpovědnosti právnických osob je pak situace jen o málo lepší, neboť ust. § 8 odst. 5 ZTOPO bylo do zákona vloženo až novelou provedenou zákonem č. 183/2016 Sb.³⁴ – k dispozici je tak velmi omezené množství judikatury, a to navíc pouze soudů nižšího stupně.

V minimálně jednom případě však okresní soud již zprostil právnickou osobu obžaloby pro přečin podílnictví z nedbalosti s odkazem na naplnění exkulpčního důvodu, neboť právnická osoba pro své zaměstnance pravidelně organizovala školení zaměřená na výkup odcizených věcí, přičemž v daném případě došlo k excesivnímu jednání pouze u jednoho z mnoha zaměstnanců.³⁵

Jako memento pak působí rozhodnutí Městského soudu v Praze, podle něhož k vyvinění právnické osoby jako důkazní prostředek postačuje pouhé prohlášení fyzické osoby, jejíž jednání je osobě právnické přičítáno, o tom, že se zavázala k dodržování interních pravidel etického chování.³⁶ Toto rozhodnutí bylo zrušeno Vrchním soudem v Praze, který po mém soudu správně konstatoval, že „pouhé zjištění, že obviněná právnická osoba v době spáchání protiprávního činu ... měla vypracovaný etický kodex a pravidla chování, a zjištění, že tento její zaměstnanec se zavázal tento kodex a tato pravidla respektovat a řídit se jimi, nemůže vést k závěru, že právnická osoba vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu osobami uvedenými v § 8 odst. 1 TOPO zabránila (§ 8 odst. 5 TOPO). Jde pouze o první nezbytný krok, který musí právnická osoba učinit. Druhým krokem je výše zmíněné naplnění kodexu.“³⁷

S ohledem na podobnost právní úpravy liberace v přestupkovém zákoně (§ 21 odst. 1) a exkulpce v ZTOPO (§ 8 odst. 5) se domnívám, že trestněprávní judikatura zde bude přinejmenším podpůrně využitelná.³⁸ To bude přiměřeně platit i *vice versa*.³⁹ Skutečnost, že přestupková odpovědnost právnických

osob je objektivní, kdežto trestní odpovědnost subjektivní, však bude mít vliv na důkazní břemeno ve vztahu k prokazování naplnění liberačního důvodu. Zatímco v řízení o přestupku naplnění liberačního důvodu prokazuje obviněná právnická osoba, v řízení trestním je nemyslitelné, aby ve vztahu k naplnění exkulpčních důvodů nesla subjektivní důkazní břemeno (v subjektivním slova smyslu) právnická osoba.⁴⁰

V žádném případě tedy podle mého názoru **nemůže k liberaci právnické osoby v režimu přestupkového zákona postačovat pouhé formální přijetí compliance programu, aniž by dodržování těchto pravidel bylo řádně kontrolováno a případná porušení sankcionována**, např. nástroji pracovního práva (tzv. labour compliance).⁴¹

Stejně tak lze z judikatury správních soudů vztahující se ještě k předcházející právní úpravě dovodit, že liberačním důvodem zpravidla samo o sobě nebude námátkou např. přesvědčení (dobrá víra), že se na subjekt vůbec nevztahuje zákonná povinnost, za jejíž splnění je sankcionován,⁴² že došlo k problémům při zavádění nového softwaru a hardwaru,⁴³ k vnitřní organizační změně spočívající ve výměně klíčového pracovníka,⁴⁴ k subjektivním hospodářským potížím, jako je platební neschopnost (viz i znění důvodové zprávy citované shora), apod. V obecné rovině lze velmi zjednodušeně konstatovat, že mezi liberační důvody „nepatří skutečnosti spočívající výlučně ve vnitřních poměrech odpovědného subjektu“.⁴⁵

Výjimku z výše uvedeného budou představovat zejména zjevné, stěží předvídatelné a stěží zabránitelné excesy osob jednajících za právnickou osobu, pokud právnická osoba učinila vše, co bylo v jejich silách (a co po ní lze spravedlivě požadovat), aby jim zabránila. Nesouhlasím tedy s názory či neúplně jednoznačnými tvrzeními některých, že individuální excesy fyzických osob spáchaných při činnosti právnické osoby se nebudou právnické osobě vůbec přičítat. Přičítat se jí (pochopitelně za splnění všech zákonných podmínek) budou, nicméně zde bude v řadě případů dán prostor pro liberaci. V opačném případě by dovedeno *ad absurdum* celá odpovědnost právnických osob ztratila smysl,⁴⁶ neboť téměř každé protiprávní jednání fyzické osoby jednající za právnickou osobu lze totiž označit za exces a jistě vybočení z mezí zmocnění dané fyzické osoby.

Závěr

Přestože lze přivítat snahu zákonodárce upravit a sjednotit liberační důvody v oblasti přestupkové odpovědnosti právnických osob, nelze si nevšimnout některých nedopatření či nejasností, které se ve vztahu k nové právní úpravě objevily. Ust. § 21 přestupkového zákona, které liberaci právnické osoby upravuje, je příliš obecné a neurčité. Shledávám jako poněkud kontraproduktivní, pokud se zákonodárce při přípravě přestupkového zákona z větší části inspiroval právní úpravou v ZTOPO, vůči níž byly již v té době vznášeny vážné odborné námitky. V každém případě **lze de lege ferenda doporučit zpřesnění liberačního důvodu a zejména alespoň naznačení toho, že požadavky na liberaci právnické osoby v přestupkovém řízení musí být přiměřené a ekonomicky racionální**. S ohledem na mimořádně širokou paletu forem právnických osob od spolků přes obchodní korporace, politické strany až po právnické osoby veřejného práva je rovněž otázkou, zda by koncepce přestupkové odpovědnosti (zavázanosti) a zejména pak liberační důvody měly být pro všechny právnické osoby stejné. ❀

34 Čl. I odst. 6 zák. č. 183/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

35 K. Hurychová in K. Hurychová, M. Sýkora, op. cit. sub 33, str. 32. Autorka zde čerpá z metodiky Nejvyššího státního zastupitelství, která však rovněž neobsahuje spisovou značku rozhodnutí.

36 Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. 1. 2017, sp. zn. 10 T 6/2016.

37 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 3. 2017, sp. zn. 6 To 7/2017.

38 Obdobně P. Černý, op. cit. sub 10, str. 13-14.

39 Na judikaturu správních soudů dokonce odkazuje ve své metodice i NSZ. Viz Nejvyšší státní zastupitelství: Aplikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, Průvodce právní úpravou pro státní zástupce, 2. vydání [online], publikováno 14. 8. 2018 [cit. 23. 8. 2019], dostupné na: < <http://www.nsz.cz/index.php/cs/tiskove-zpravy/2142-nsz-zveejuje-novou-metodiku-k-trestni-odpovednosti-pravnickych-osob> >.

40 V. Pejc in J. Jelínek et al.: Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces, Leges, Praha 2018, str. 118, 121.

41 K. Hurychová, op. cit. sub 33, str. 171.

42 Tato skutečnost však mohla mít podle názoru soudu v konkrétním případě vliv na výši sankce, viz rozsudek NSS ze dne 12. 12. 2003, č. j. 5 A 110/2001-34.

43 Rozsudek NSS ze dne 16. 2. 2005, č. j. 6 A 109/2000-73.

44 Tamtéž.

45 Tamtéž. Na druhou stranu však tyto čistě subjektivní potíže mohou představovat polehčující okolnost, kterou bude správní orgán reflektovat při ukládání správního trestu. Obdobně: D. Bohadlo in D. Bohadlo, J. Brož, S. Kadečka et al.: Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Komentář, Wolters Kluwer, Praha 2018, str. 140.

46 Shodně u ZTOPO: P. Šámal, J. Dědič in P. Šámal et al.: Trestní odpovědnost právnických osob, Komentář, C. H. Beck, Praha 2012, str. 199. Opačně: K. Beran: Trestní odpovědnost právnických osob z pohledu nového občanského zákoníku, Trestněprávní revue č. 7-8/2014, str. 181.

Nejvyšší soud:

K použitelnosti judikatury o disparitě podílů v řízení o vypořádání SJM podle o. z.

Judikatura k disparitě podílů vytvořená v poměrech obč. zák. č. 40/1964 Sb. je v zásadě použitelná i při vypořádání společných jmění manželů podle o. z.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2018, sp. zn. 22 Cdo 2362/2018

K věci:

Soud prvního stupně z věci, které měli účastníci řízení ve společném jmění manželů (dále jen „SJM“), přikázal do výlučného vlastnictví žalobkyně věci ve výroku blíže specifikované v celkové hodnotě 22 400 Kč, žalobkyni přikázal ze SJM účastníků finanční prostředky na účtech specifikovaných ve výroku v celkové výši 850 853 Kč, z věci, které měli účastníci řízení v SJM, přikázal do výlučného vlastnictví žalovaného věci ve výroku blíže specifikované v celkové hodnotě 4 429 000 Kč a žalovanému přikázal ze SJM účastníků finanční prostředky na účtech specifikovaných ve výroku v celkové výši 953 151 Kč. Dále uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni na vypořádání jejího podílu ze zaniklého SJM částku 3 025 306 Kč do 3 měsíců od právní moci rozsudku a rozhodl o náhradě nákladů řízení.

K odvolání obou účastníků odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o nákladech odvolacího řízení.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, které považuje za přípustné podle § 237 o. s. ř. V první řadě vytýká, že odvolací soud se paušálně, nepřesvědčivě a bez jakéhokoliv odůvodnění odmítl zabývat argumentací žalovaného ve smyslu jeho odkazů na řadu rozhodnutí Nejvyššího soudu. Dále uvádí, že přes zjištěná skutková zjištění odvolací soud nedospěl k závěru o disparitě vypořádacích podílů 60 : 40 ve prospěch žalovaného u nemovitostí jemu přikázaných do výlučného vlastnictví. Zdůrazňuje, že při vynaložení zvýšeného úsilí dosahoval během zahraničního pobytu v Singapuru vysokých příjmů, kdežto žalobkyně po tuto dobu nepracovala, ačkoliv jí v tom nic nebránilo. Poukazuje též na dlouhodobý mimomanželský poměr žalobkyně a další okolnosti; zdůrazňuje, že disparitu nemusí podle judikatury zakládat toliko jediný důvod. Dále namítá, že prokázal „odklony“ žalobkyně minimálně ve výši 410 000 Kč, a nikoliv toliko ve výši 379 000 Kč. Poukazuje na nepřezkoumatelnost rozhodnutí odvolacího soudu, jakož i na skutečnost, že žalobkyně neprokázala původ 25 000 Kč, pročež tuto finanční částku je nezbytné považovat za „odklon“. Rovněž poukazuje na skutečnost, že vyjádřil nesouhlas s půjčkou K. J. Namítá, že soud nepostupoval při hodnocení důkazů „odklonů“ v souladu s § 132 o. s. ř. Za čtvrté žalovaný nesouhlasí s tím, že předmětem

vypořádání SJM byla částka 255 615,33 Kč, nacházející se na účtu stavebního spoření M. R.; tyto peníze byly v dědicím řízení převedeny na matku žalovaného na základě dohody účastníků. I kdyby žalovaný neuzavřel dohodu, nebyly by tyto finanční prostředky součástí SJM; svou argumentaci podrobně rozvádí. Dále vytýká zjevnou nepřezkoumatelnost vkladů na účet matky ve výši 257 000 Kč, jakož i nesprávnost výpočtů. Žalovaný rovněž nesouhlasí s tím, že byla vypořádána částka týkající se bydlení u matky žalovaného, která byla použita na úhradu dluhu za užívání a jakožto náhrada účastníky způsobené škody. Žalovaný vyjadřuje nesouhlas také s půjčkou ve výši 19 000 Kč od své matky, když mu není zřejmé, na základě jakých skutečností soud dospěl k závěru, že půjčka nebyla realizována, a ani s tím, že plynový sporák a úpravna vody byly žalovanému přikázány jako samostatné věci, ale byly považovány za součást domu. Nesouhlasí ani s tím, že mu bylo uloženo zahrnout do vypořádání celou částku 800 000 Kč, přičemž zdůrazňuje, že mu bylo stanoveno neobvykle vysoké výživné. Navrhuje, aby nebyla zohledněna částka 75 000 Kč coby půjčka synovi a částka 118 370 Kč coby výživné placené do rozvodu manželství. Žalovaný namítá rovněž nedostatky v rozsudcích ohledně závěrů týkajících se finančních prostředků, konkrétně u životního pojištění u společnosti AXA životní pojišťovna, a. s.

Žalobkyně se k dovolání nevyjádřila.

Dovolání není přípustné.

Z odůvodnění:

Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Podle judikatury dovolacího soudu [např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013 (uveřejněné pod č. 4/2014 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, rozh. obč.), ze dne 30. 10. 2013, sp. zn. 32 Cdo 1389/2013, či ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2488/2013 (dostupná na www.nsoud.cz)], má-li být dovolání přípustné podle § 237

o. s. ř. proto, že napadené rozhodnutí závisí na řešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, musí být z obsahu dovolání patrné, o kterou otázku hmotného nebo procesního práva jde a od které ustálené rozhodovací praxe se řešení této právní otázky odvolacím soudem odchyluje. Má-li být dovolání přípustné z toho důvodu, že napadené rozhodnutí závisí na řešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla řešena, musí být z obsahu dovolání patrné, kterou otázku hmotného nebo procesního práva má dovolatel za dovolacím soudem dosud nevyřešenou. Spatřuje-li dovolatel přípustnost dovolání v tom, že dovolacím soudem vyřešená právní otázka má být posouzena jinak, musí být z dovolání zřejmé, od kterého svého řešení otázky hmotného nebo procesního práva se má (podle mínění dovolatele) dovolací soud odchýlit. Konečně, má-li být dovolání přípustné proto, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky rozhodované dovolacím soudem rozdílně, musí být z dovolání patrné, ve kterých rozhodnutích dovolacího soudu je tato otázka rozdílně řešena.

Požadavek, aby dovolatel v dovolání uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, je podle § 241a odst. 2 o. s. ř. obligatorní náležitostí dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř. (jako v této věci), je dovolatel povinen v dovolání vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné, přičemž k projednání dovolání nepostačuje pouhá citace textu § 237 o. s. ř. či jeho části [k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2013, sen. zn. 29 NSČR 55/2013 (dostupné na www.nsoud.cz)]. **K přípustnosti dovolání nepostačuje vymezení jednotlivých dovolacích námitek, aniž by společně s nimi byla vymezena otázka přípustnosti dovolání** [k tomu srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 3524/13 (dostupné na <http://nalus.usoud.cz>)], neboť dovolací řízení nemá být bezbřehým přezkumem, v němž procesní aktivitu stran nahrazuje soud [srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2008, sp. zn. 28 Cdo 2402/2007, nebo ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. 22 Cdo 1936/2015 (obě dostupná na www.nsoud.cz)]. Otázku přípustnosti dovolání si není oprávněn vymezit sám dovolací soud, neboť by tím narušil zásady, na nichž spočívá dovolací řízení, zejména zásadu dispoziční a zásadu rovnosti účastníků řízení. Z judikatury Ústavního soudu se potom podává, že pokud občanský soudní řád vyžaduje a Nejvyšší soud posuzuje splnění zákonem stanovených formálních náležitostí dovolání, nejedná se o přepjatý formalismus, ale o zákonem stanovený postup [např. usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 4. 2015, sp. zn. I. ÚS 1092/15 (dostupné na <http://nalus.usoud.cz>)].

Uvedené potvrdilo i stanovisko Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16 (dostupné na <http://nalus.usoud.cz>), týkající se problematiky přípustnosti dovolání, neboť i Ústavní soud požaduje, aby dovolatel v souladu se zákonem řádně vymezil otázku přípustnosti dovolání.

V řízení o vypořádání SJM i nadále platí, že dovolací soud zkoumá přípustnost dovolání ohledně každé vypořádávané položky zvlášť. Skutečnost, že ve vztahu k některé z vypořádávaných položek je dovolání přípustné, neznamená, že je dovolání přípustné bez dalšího i proti těm částem rozsudku odvolací-

ho soudu, které se týkají jiných položek, a že dovolací soud je již jen z tohoto důvodu oprávněn přezkoumat celé rozhodnutí [srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. 22 Cdo 2537/2013 (uveřejněný pod č. C 12 873 v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C. H. Beck – dále jen „Soubor“)].

Předně je třeba zdůraznit, že dovolatel ve svém velmi rozsáhlém dovolání uvedl řadu námitek a výhrad, jimiž brojil proti rozsudku odvolacího soudu, avšak **zásadně nebyl schopen v jejich souvislosti řádně vymezit otázku přípustnosti dovolání, kterou by se měl dovolací soud zabývat.**

Dovozuje-li dovolatel přípustnost dovolání z pouhé citace § 237 o. s. ř., pak je již v této části dovolání vnitřně rozporné. V dané věci totiž nemůže jít o právní otázku, která dosud nebyla v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu řešena, současně pak o otázku, která naopak ustáleně řešena dovolacím soudem je a odvolací soud se měl od této praxe odchýlit, současně o případ, kdy sám dovolací soud určitou otázku řeší v jednotlivých rozhodnutích odlišně, resp. o případ, kdy je rozhodovací praxe dovolacího soudu jednotná, ale podle názoru dovolatele by se měl dovolací soud od svého přijatého řešení odchýlit. Tuto rozpornou přípustnost pak dovolatel uvádí fakticky u každé dílčí položky vypořádání, se kterou v dovolání polemizuje, čímž přípustnost dovolání zjevně diskvalifikuje.

Podle § 241a odst. 2 o. s. ř. musí být v dovolání vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).

Jestliže tedy v poměrech dané věci kupř. dovolatel brojí proti nesprávnému posouzení disparity vypořádacích podílů, nemůže zůstat toliko u vyjádření nesouhlasu se závěry odvolacího soudu, nýbrž musí v dovolání zcela zřetelně vymezit právní otázku, kterou by se měl dovolací soud zabývat, a měl by ozřejmit, jak se její řešení promítne do poměrů dovolatele. Při vymezení právní otázky by měl dovolatel současně uvést, zda se jedná o otázku v judikatuře dovolacího soudu, popř. Ústavního soudu neřešenou, zda se odvolací soud od závěrů vyslovených v judikatuře dovolacího soudu odchýlil, zda je judikatura nejednotná či zda má být dosavadní judikatura překonána.

Současně platí, že dovolací soud se může ve shodě s § 241a odst. 1 o. s. ř. zabývat jen právními námitkami (v případě přípustnosti dovolání též vadami řízení), pročež zcela logicky může být otázka přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř. formulována toliko v souvislosti s nesprávným právním posouzením, a nikoliv v souvislosti s nesprávně zjištěným skutkovým stavem. Tomu však dovolatel i přes velmi rozsáhle formulované dovolání zásadně nedostál.

Předně dovolatel namítal, že se odvolací soud paušálně, nepřesvědčivě a bez jakéhokoliv odůvodnění odmítl zabývat argumentací žalovaného „*ve smyslu jeho odkazů na řadu rozhodnutí Nejvyššího soudu*“. Tato námitka přípustnost dovolání nezakládá, neboť je formulována natolik obecně, že není jasné, jak by se měla promítnout do poměrů konkrétní věci, *de facto* pak nutí dovolací soud k tomu, aby provedl komplexní přezkum napadeného rozhodnutí; k tomu však dovolací řízení sloužit nemá.

Nesouhlasí-li dovolatel s tím, že soudy dospěly k závěru, že žalobkyně „odklonila“ jen 379 000 Kč, a nikoliv 410 000 Kč, pak v této souvislosti rádně nevymezil právní otázku, kterou by se měl dovolací soud zabývat, nadto ve skutečnosti nepřipustně rozporuje zjištěný skutkový stav.

Obdobné závěry lze učinit v souvislosti s námitkami nesprávného vypořádání vkladů na účtu dovolatelovy matky ve výši 257 000 Kč, s nesouhlasem ohledně zahrnutí částky vyplacené matce žalovaného jakožto náhrady za užívání, ohledně ne-realizování půjčky od matky žalovaného a ohledně toho, že část z žalobcem vybrané částky 800 000 Kč z účtu byla použita na potřeby rodiny.

Rovněž v souvislosti s životním pojištěním u společnosti AXA životní pojišťovna, a. s., nebyla rádně vymezena otázka přípustnosti dovolání, nadto v tomto ohledu se dovolatel opětovně snaží přimět dovolací soud k tomu, aby přezkoumával zjištěný skutkový stav, který mu však přezkoumávat nepřislouší. Nesouhlasí-li žalovaný s tím, že neměla být půjčka ve výši 19 000 Kč realizována, tedy nemělo dojít k předání peněz, rozporuje dovolatel opětovně nepřipustně zjištěný skutkový stav, a nikoliv nesprávné právní posouzení věci.

Co se týče vypořádání movitých věcí, dovolatel vyjádřil nesouhlas s tím, že mu byl samostatně přikázán do vlastnictví plynový sporák, jakož i úprava vody. Dovolatel uvádí, že dovolací soud se měl dopustit nesprávného právního posouzení věci, jakož i že se jedná o „nevřešenou otázku“; o jakou otázku se má jednat, však z dovolání nevyplývá, pročez tato námitka je z dovolacího přezkumu vyloučena.

K přípustnosti dovolání v žádné z uvedených otázek pak nevede ani poukaz na údajné porušení práva na spravedlivý proces; žalovaný v souvislosti s tímto poukazem nijak nevymezuje otázku, která by se vskutku práva na spravedlivý proces týkala.

Ani v souvislosti s námitkou disparity nebyla otázka přípustnosti dovolání vymezena v souladu s judikaturou dovolacího soudu. S ohledem na podrobnější dovolací argumentaci s odkazy na řadu rozhodnutí dovolacího soudu považuje dovolací soud za nutné nad rámec uvedeného zdůraznit, že odvolací soud se při posouzení disparity vypořádacích podílů od judikatury dovolacího soudu neodchýlí.

V rozsudku ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 6109/2017 (dostupném na www.nsoud.cz), Nejvyšší soud ozřejmil, že i v poměrech zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), může soud při vypořádání SJM rozhodnout s využitím tzv. disparity (nerovnosti) podílů.

K disparity vypořádacích podílů se v poměrech zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák. č. 40/1964 Sb.“), vytvořila rozsáhlá judikatura; ta je s ohledem na obdobný účel a obdobnou právní úpravu obecně nadále použitelná i v poměrech o. z.

Soudní odklon od (základního) pravidla o rovnosti vypořádacích podílů (tzv. disparita podílů) musí být opodstatněn konkrétními okolnostmi případu [srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2008, sp. zn. 22 Cdo 3174/2007 (dostupné na www.nsoud.cz)]. Disparita se může vztahovat na veškeré položky náležející do SJM či jen na některé z nich [srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2914/99 (uveřejněný pod č. C 803 v Souboru)]. Určení výše disparity vypořádacích podílů je na úvaze soudu,

zohledňující všechny okolnosti případu [srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1781/2004 (uveřejněný v časopise Právní rozhledy č. 4/2006, str. 152)].

Při posouzení možné disparity podílů je vedle okolností samotných nutné přihlédnout také k jejich intenzitě, době trvání či časovému rozsahu jejich existence. Disparitu vypořádacích podílů nemusí nutně založit toliko jeden důvod o dostatečné intenzitě, nýbrž je možné uvažovat také o tom, že v určitém případě bude shledáno více okolností, které by samy o sobě nemusely disparitu založit, ale ve svém souhrnu či kombinaci uplatnění disparity opodstatňují [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 7. 2014, sp. zn. 22 Cdo 1488/2013 (uveřejněný pod č. C 14 030 v Souboru)].

Dovolací soud přezkoumá naplnění podmínek pro odklon od principu rovnosti podílů při vypořádání SJM jen z toho pohledu, zda nejsou relevantní úvahy soudu v nalézacím řízení zjevně nepřiměřené [srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2009, sp. zn. 22 Cdo 3636/2008 (uveřejněné v časopise Soudní rozhledy č. 3/2010, str. 100), či ze dne 18. 5. 2016, sp. zn. 22 Cdo 5228/2015 (dostupné na www.nsoud.cz)].

Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2016, sp. zn. 22 Cdo 5384/2015 (dostupného na www.nsoud.cz), mohou být důvodem vedoucím k disparity vypořádacích podílů negativní okolnosti v manželství, jakož i zohlednění principu zásluhovosti, případně další okolnosti.

Ve vztahu k negativním okolnostem v manželství z judikatury dovolacího soudu vyplývá, že jednání, která jsou v rozporu s § 18 zák. č. 94/1963 Sb., o rodině (dnes § 687 o. z.), resp. jednání, která lze podle obecného náhledu považovat za negativně ovlivňující vzájemné soužití manželů, mohou vést k úvaze o odklonu od principu rovnosti podílů, jestliže se významným způsobem promítají v hospodaření se společným majetkem nebo v péči o rodinu. Odklon od principu rovnosti podílů nebude dán jakýmkoliv negativním jednáním, ale pouze takovým, které se významněji promítá do majetkové sféry zákonného majetkového společenství manželů nebo do péče o rodinu [srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2012, sp. zn. 22 Cdo 3637/2010 (uveřejněný v časopise Soudní rozhledy č. 6/2012, str. 214)]. Toliko výjimečně je možné přistoupit k disparity vypořádacích podílů i v případě, kdy se negativní okolnost bezprostředně nepromítla do majetkových poměrů. Půjde zpravidla o momenty morálně tak silné, že by bylo v rozporu s dobrými mravy, kdyby k nim soud při vypořádání přiměřeně nepřihlédl [srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 22 Cdo 1683/2013 (uveřejněný pod č. C 13 611 v Souboru), či ze dne 20. 4. 2016, sp. zn. 22 Cdo 5384/2015 (uveřejněný pod č. C 15 742 v Souboru)].

Z judikatury se dále podává, že vypořádací podíl jednoho z manželů na zaniklém SJM nelze snížit jenom proto, že příčinou rozvratu manželství byl jeho mimomanželský vztah [srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2007, sp. zn. 22 Cdo 2921/2005 (uveřejněný v časopise Právní rozhledy, 2007, č. 15, str. 569), nebo ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. 22 Cdo 1112/2006 (uveřejněný pod č. C 5060 v Souboru)], neboť právní úprava neumožňovala vyslovit „vinu“ manžela na rozvodu, i když ukládá soudu přihlédnout k příčinám rozvratu. Jde mnohdy o těžko postihnutelné příčiny, mající původ v intimní sféře, a i zdánlivě jasné příčiny rozvratu (v da-

ném případě navázání mimomanželského vztahu) mají své příčiny. Není ovšem vyloučeno, aby nevěra jednoho z manželů ve spojení s dalšími skutečnostmi vedla soud k úvaze o disparitě podílů, a to např. tehdy, pokud by vedla k výrazně snížené péči o děti a rodinu, měla za následek negativní promítnutí do hospodaření se společným majetkem nebo by se jednalo o momenty morálně tak silné, že by bylo v rozporu s dobrými mravy, kdyby k nim soud při vypořádání přiměřeně nepřihlédl [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 22 Cdo 1683/2013 (uveřejněný pod č. C 13 611 v Souboru)]. **Samotné příčiny rozvratu manželství tak nejsou pro stanovení výše podílů manželů na jejich vypořádávaném SJM významné, pokud neměly přímý dopad na hospodaření se společným majetkem nebo na péči o rodinu** [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3110/2010 (uveřejněný pod č. 35/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozh. obč.)].

Co se pak týče principu zásluhovosti, vychází judikatura z teze, že odklon od rovnosti podílů manželů je namístě jenom za situace, kdy zvýšené úsilí jednoho z manželů zajistilo nabytí a udržení majetku značné hodnoty [srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1781/2004 (uveřejněný v časopise Právní rozhledy č. 4/2006, str. 152)].

Pokud jeden z manželů pečuje řádně o společnou domácnost, přichází do úvahy disparita podílů jen v případě mimořádných zásluh druhého manžela o nabytí společného majetku. Jestliže druhému z manželů nelze vytýkat nedostatek péče o rodinu a – v mezích jeho možnosti – o společný majetek, je rozhodnutí o disparitě naprosto výjimečné a musí být odůvodněno mimořádnými okolnostmi daného případu. Jinak je tomu ovšem v případě, kdy jeden z manželů své povinnosti týkající se rodiny a společného majetku bez důvodu přijatelného z hlediska dobrých mravů zanedbával; pak je namístě rozhodnout o disparitě podílů [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 22 Cdo 1096/2011 (uveřejněný pod č. C 13 321–13 323 v Souboru), ze dne 11. 12. 2012, sp. zn. 22 Cdo 3000/2011 (uveřejněný pod č. C 12 230–12231 v Souboru), či ze dne 22. 1. 2013, sp. zn. 22 Cdo 3976/2011 (uveřejněný pod č. C 12 237 v Souboru)].

Soud prvního stupně uvedl, že žalovaný dosahoval nadprůměrných příjmů, kdy v roce 2010 byl jeho výdělek 944 000 Kč hrubého ročně cca třikrát vyšší než žalobkyně a v letech 2003 až 2008 (pracovní pobyt v zahraničí) ještě vyšší, od konce roku 2013 měl příjem více než dvakrát vyšší než žalobkyně. Žalobkyně nebyla během zahraničního pobytu zaměstnána, při značném pracovním vyčerpání žalovaného spočívala převážně na ní péče o děti a domácnost v cizím prostředí. Manželství trvalo bezmála 27 let a nebylo přítom tvrzeno, že by žalobkyně za tuto dobu s výjimkou pětiletého zahraničního pobytu a období péče o společné děti nebyla výdělečně činná a nepřispívala k nabytí a udržení majetku manželů, byť v nižší míře než žalovaný. Žalobkyně péči o domácnost a děti nezanedbávala. Při zohlednění péče o společnou domácnost a děti nelze rozdíl v příjmech považovat za natolik zásadní, aby bylo možné uvažovat o disparitě podílů. Ohledně odnášení věci ze společné domácnosti pak zdůraznil, že tím ještě věci režim SJM neopustily. Ohledně ztráty nebo poškození věci se jednalo o věci nepatrné hodnoty, v ří-

zení se nezjistilo, kdo ztrátu zavinil, nadto vyvádění hodnot ze SJM se výrazněji dopouštěl žalovaný než žalobkyně. Pro disparitu nehovoří ani opuštění společné domácnosti žalobkyní, i kdyby tomu předcházelo navázání mimomanželské známosti a porušení manželské věrnosti. Není rovněž pravda, že by se žalobkyně vůči žalovanému dopouštěla domácího násilí, za to nelze považovat ojedinělé napadení žalovaného žalobkyní.

S uvedeným se ztotožnil odvolací soud, podle něhož nelze žalobkyni opodstatněně vytýkat jakýkoliv nedostatek v péči o rodinu a domácnost v době, kdy celá rodina žila v České republice či v cizině; nelze jí vyčítat ani nedostatek péče o společný majetek, jestliže s výjimkou období, kdy pečovala o dvě malé děti, vždy vyvíjela přiměřené pracovní úsilí, které rovněž přinášelo do rodiny příjem, ze kterého se nabýval společný majetek. Co se týče pětiletého období pobytu rodiny v Singapuru, je významné to, že oba účastníci shodně předem přijali tuto možnost práce žalovaného v zahraničí s přítomností rodiny s tím, že žalobkyně bude vytvářet pro žalovaného příznivé rodinné prostředí, jež mu umožní maximální možný pracovní výkon a úspěch; tímto žalobkyně kompenzovala svůj podíl na získání a udržení společného majetku. Jiná výjimečná okolnost nebyla dána. Co se týče příčin rozvratu manželství, nelze je klást výlučně jen k tíži žalobkyně, neboť manželství se rozpadlo pro vzájemné neshody obou účastníků, které se hromadily a vedly k postupnému vzájemnému odcizení; navázání mimomanželské známosti žalobkyní pak bylo již jen důsledkem těchto dlouhodobě existujících vzájemných neshod. Rovněž výhrada, že žalobkyně zanedbávala údržbu společného majetku, není namístě; správa majetku je solidární odpovědností obou manželů, jednalo se o období, kdy spolu již účastníci nežili ve společné domácnosti, žalobkyně ve větší míře zajišťovala potřeby nezletilých dcer účastníků, a užíval-li nemovitosti výlučně žalovaný, měl rovněž on zajišťovat jejich provoz a pojištění.

Soudy obou stupňů správně refletovaly, že k **disparitě vypořádacích podílů je nezbytné přistupovat zdrženlivě, neboť se jedná o institut, jehož použití musí být odůvodněno okolnostmi konkrétního případu.** Soudy zcela přesvědčivě vysvětlily, proč v dané věci nejsou dány důvody pro disparitu vypořádacích podílů ohledně veškerého majetku ani ohledně jeho části. V souladu s dostupnou judikaturou soudy dovodily, že zásluha žalovaného na zisku majetku do SJM byla kompenzována péčí žalobkyně o rodinu; ta se rovněž na zisku hodnot podílela prací. Co se pak týče pětiletého období pobytu účastníků v Singapuru, dovolací soud považuje za přiměřené závěry, že žalobkyni nelze nic vytýkat, jestliže si zde nehledala pracovní místo a vytvářela toliko žalovanému příznivé rodinné zázemí. Rovněž natolik negativní okolnosti, které by měly vést k úvaze o disparitě vypořádacích podílů, nebyly dány. Samotná nevěra důvodem pro disparitu vypořádacích podílů zásadně být nemůže. V řízení se nezjistilo, kdo ztrátu společných věcí zavinil, domácí násilí podle soudů obou stupňů nebylo prokázáno. Dovolací soud tak závěry soudů obou stupňů nepovažuje za zjevně nepřiměřené, protože v dovolacím přezkumu ob stojí.

Jelikož Nejvyšší soud neshledal dovolání žalovaného přípustným, podle § 243c odst. 1 o. s. ř. je odmítl.

Komentář:

Tzv. disparita podílů byla v soudní praxi vždy spravedlnostním nástrojem, který umožňoval soudům nalézt spravedlivé uspořádání právních poměrů v řízení o vypořádání SJM. Navzdory tomu se disparita podílů prosazovala v soudní praxi poměrně obtížně, v zásadě až na základě rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR, která v posledních dvaceti letech vytvořila typový katalog případů, ve kterých lze o disparitě podílů uvažovat. Tento přehled judikatury byl v odborné literatuře dostatečně zmapován.¹

Principy a východiska nového kodexu soukromého práva na přístupu k disparitě neměly v úmyslu nic měnit, neboť u vypořádání vycházely z toho, že „*pojetí tohoto institutu se zásadně nezmění*“.² Ostatně i důvodová zpráva u § 742 odst. 1 o. z. výslovně uvádí, že „*se jedná o přepis dosavadní právní úpravy*“.³ Jak si však ukážeme dále, přepis úpravy z obč. zák. č. 40/1964 Sb. důsledný není.

V poměrech o. z. formuloval Nejvyšší soud svůj přístup k disparitě podílů v rozsudku ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 6109/2017 (Rc 63/2019), tak, že soud při vypořádání SJM podle o. z. může rozhodnout, že podíly obou manželů na vypořádávaném jmění nejsou stejné; může tedy přistoupit k disparitě podílů. Potřeba formulovat tento – na první pohled dnes již vcelku obecně přijímaný – závěr vycházela z poněkud odlišné textace § 149 odst. 2 věty první obč. zák. č. 40/1964 Sb. a § 742 odst. 1 písm. a) o. z.⁴ V tomto rozhodnutí dovolací soud podrobně zdůvodnil, proč disparita podílů platí i v poměrech o. z. Ostatně, **vyločením disparity podílů by právní praxe přišla o nástroj, který při vypořádání SJM umožňuje zohlednit všechny okolnosti případu.**⁵

V publikovaném rozhodnutí dovolací soud otázku disparity rozvedl a učinil jistou výjimku z rezervovaného přístupu k formulaci obecných závěrů ohledně použitelnosti judikatury vytvořené k SJM v režimu obč. zák. č. 40/1964 Sb. i do poměrů o. z.⁶

Nejvyšší soud zde vyslovil názor, že **judikaturu k tzv. disparitě podílů bude možné použít v následujících ohledech: a) zpochybnění závěrů soudů ohledně použití či nepoužití disparity podílů je možné pouze v případě zjevné nepřiměřenosti úvah soudů v nalézacím řízení, b) princip zásluhovosti promítající se v úvahu o disparitě, c) zdůraznění hlediska nutnosti individuálního posouzení jednoho každého případu, d) použitelnost kritéria negativních okolností ovlivňujících manželské majetkové společenství, e) domácí násilí jako neomluvitelná okolnost umožňující závěr o disparitě, f) zohlednění judikatury posuzující nevěru jako důvod disparity podílů.**⁷

Z oblasti judikatury k disparitě podílů lze zmínit ještě dvě okolnosti: a) rozšíření SJM o dosud výlučný majetek jednoho z manželů, b) potřeby nezletilých (dnes nezaopatřených) dětí jako důvod disparity podílů. Tyto oblasti disparity nebyly pro posouzení věci podstatné, takže se do výčtu použitelné judikatury nedostaly.

Pro úplnost k nim lze dodat, že případy rozšíření SJM o dosud výlučný majetek jednoho z manželů pojmala praxe v poměrech obč. zák. č. 40/1964 Sb. tak, že nešlo o tzv. vnos, ale o možný důvod disparity podílů, pokud to odůvodňovaly okolnosti případu. Současná odborná literatura naznačuje alternativu a otevírá diskusi, zda tyto případy skutečně nelze považovat za vnos. Potře-

by nezletilých dětí pak rozhodovací praxe v poměrech obč. zák. č. 40/1964 Sb. umožňovala zohlednit i v rámci disparity podílů. I zde odborná literatura naznačila otevření diskuse, zda tyto případy důvodem disparity podílů být mohou.⁸ Lze předpokládat, že pokud se v poměrech o. z. tyto otázky stanou opětovně předmětem dovolacího přezkumu, vypořádá se dovolací soud i s názory vyslovenými v uvedené odborné literatuře.⁹

S ohledem na Rc 63/2019 a zde publikované rozhodnutí je zřejmé, že **i v poměrech o. z. bude disparita podílů při vypořádání SJM součástí právní praxe.** Rozhodovací činnost Nejvyššího soudu v této souvislosti dává praxi především vodítka v podobě principů a hledisek, které lze do disparity promítnout (nebo naopak nepromítnout). To, zda soudy v jednotlivých věcech k disparitě podílů přistoupí či nikoliv, však závisí na okolnostech jednotlivých případů.

Z procesního hlediska snad můžeme uvést ještě praktickou poznámku, že **k disparitě mohou soudy přistoupit jak na základě námítky účastníka řízení, tak také z úřední povinnosti, jestliže důvody pro disparitu podílů vyjdou v průběhu řízení najevo.**

Dosavadní rozhodovací praxe Nejvyššího soudu k vypořádání SJM v poměrech o. z. je dosud poměrně omezená. Je tomu tak proto, že SJM zaniklá, zrušená nebo zúžená do 31. 12. 2013 se vypořádávají podle obč. zák. č. 40/1964 Sb. (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3779/2014 – Rc 103/2015). Teprve tehdy, pokud SJM zanikne za účinnosti o. z., postupuje se při vypořádání podle o. z. To platí nejenom tehdy, jde-li o SJM vzniklá za účinnosti o. z., ale také za účinnosti obč. zák. č. 40/1964 Sb. (Rc 63/2019). Proto je také judikatura k SJM již v poměrech nové právní úpravy výrazně méně četná než v jiných oblastech věcných práv. To platí tím spíše i pro dovolací řízení, kam se věci dostávají až po jejich projednání okresním a následně krajským soudem.

Můžeme-li však odhadovat, v poměrech o. z. bude problematika disparity podílů při vypořádání SJM určitě méně problémovou oblastí než jiné otázky spojené se SJM a zejména jeho vypořádáním.

❖ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

1 K tomu srov. M. Králík: Věcná práva podle starého a nového občanského zákoníku, Uplatňování nároků a rozhodování o nich (procesní a hmotněprávní souvislosti), 2. podstatně doplněné a rozšířené vydání, Leges, Praha 2014, str. 334-364.

2 K. Eliáš, M. Zuklínová: Principy a východiska nového kodexu soukromého práva, Linde Praha a. s., Praha 2001, str. 164.

3 K. Eliáš a kol.: Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem, Sagit, Ostrava 2012, str. 324.

4 K tomu bližší srov. M. Králík: Judikatura NS: Společné jmění manželů z pohledu aktuální rozhodovací praxe, Soudní rozhledy č. 10/2018, str. 314.

5 K tomu srov. blíže tamtéž.

6 Op. cit. sub 4, str. 311.

7 Proti uvedenému rozhodnutí byla podána ústavní stížnost, kterou Ústavní soud odmítl pro zjevnou neopodstatněnost usnesením ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. II. ÚS 463/19.

8 K tomu srov. F. Melzer, P. Tégl a kol.: Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV, § 655-975, Leges, Praha 2016, str. 618 a násl., resp. str. 637 a násl.

9 Lze obtížně odhadovat, zda a kdy k tomu dojde, vzhledem k tomu, že i v poměrech obč. zák. č. 40/1964 Sb. řešila rozhodovací praxe Nejvyššího soudu tyto otázky až na samém sklonku účinnosti zákoníku.

Ústavní soud:

K odměně advokáta za výkon funkce opatrovníka ustanoveného osobě neznámého pobytu

Stanoví-li § 9 odst. 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, že při výkonu funkce opatrovníka mimo jiné osobě neznámého pobytu se pro účely výpočtu odměny advokáta jako opatrovníka považuje za tarifní hodnotu částka 1 000 Kč, pak takové pravidlo je podle Ústavního soudu v rozporu nejen s principem rovnosti vztaženo k výkonu advokacie v širším slova smyslu a v rozporu s právem advokáta získávat prostředky pro své životní potřeby prací (čl. 26 odst. 3 Listiny základních práv a svobod), ale také s právem opatrovaného na právní pomoc (čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Zaručuje-li stát právním předpisem vymezeným účastníkům řízení právní pomoc ve formě opatrovnictví, musí také vytvořit podmínky pro to, aby taková právní pomoc byla poskytována na odpovídající úrovni.

**Nález Ústavního soudu ze dne 24. 9. 2019,
sp. zn. Pl. US 4/19**

Z odůvodnění:

Na Ústavní soud se obrátila stěžovatelka, která se podanou ústavní stížností domáhala zrušení usnesení krajského soudu, neboť měla za to, že jím bylo porušeno její právo na spravedlivou odměnu za vykonanou práci *per analogiam* podle čl. 28 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), resp. na stejnou odměnu za práci stejné hodnoty podle čl. 26 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, podle čl. 7 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech a podle čl. 23 odst. 2 Všeobecné deklarace lidských práv. Dále pak tímto usnesením bylo podle stěžovatelky porušeno její právo na ochranu vlastnictví podle čl. 11 odst. 1 Listiny a podle čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). Dále jím byl porušen podle stěžovatelky princip rovnosti podle čl. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny a čl. 14 Úmluvy, jakož i právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, když tato práva zahrnují též princip rovnosti účastníků řízení.

Z ústavní stížnosti, jakož i z vyžádaného spisu okresního soudu Ústavní soud zjistil, že okresní soud usnesením přiznal stěžovatelce jako advokátce odměnu za zastupování žalované (toho času neznámého pobytu), neboť podle § 140 odst. 2 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), platí advokátovi jeho hotové výdaje a odměnu za zastupování stát. Okresní soud vyčísлил odměnu opatrovníka (stěžovatelky) na částku 14 759,48 Kč (za čtyři úkony právní služby, kdy hodnota jednoho úkonu je 2 544 Kč). Naproti tomu okresní soud stěžovatelce nepřiznal odměnu za je-

den vyúčtovaný úkon, a to za studium spisu, neboť v daném případě nešlo podle jeho názoru o úkon právní služby.

Proti usnesení okresního soudu podala stěžovatelka odvolání; poukazovala v něm i na to, že studium spisu bylo nezbytným a účelným úkonem právní pomoci. Krajský soud odvoláním stěžovatelky napadené usnesení okresního soudu změnil tak, že výši odměny stěžovatelky stanovil na částku 4 880 Kč, jinak rozhodnutí potvrdil. Podle krajského soudu z obsahu spisu vyplynulo, že usnesením okresního soudu byla žalovaná podle § 29 odst. 3 o. s. ř. ustanovena opatrovnice (sc. stěžovatelka). Okresní soud však podle krajského soudu při vyčíslení odměny opatrovnice pochybil, když jí za jeden úkon právní služby přiznal odměnu ve výši 2 544 Kč, neboť podle § 9 odst. 5 a § 7 bodu 2 a § 12a odst. 1 relevantního znění vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, činí odměna za jeden úkon právní služby 400 Kč. Krajský soud se naopak s okresním soudem ztotožnil v nepřiznání odměny za další úkon (za studium spisu), neboť ten je součástí úkonu „příprava a převzetí zastoupení“. Na druhou stranu měl ale stěžovatelce přiznat náhradu hotových výdajů a náhradu za promeškaný čas spojený právě se studiem spisu, neboť přípravu věci prováděla s ohledem na neznámý pobyt žalované účelně mimo své sídlo.

Stěžovatelka v ústavní stížnosti uvedla, že přiznání odměny za zastupování ve věci o zaplacení částky 51 874,32 Kč ve výši 400 Kč za jeden úkon právní služby s odůvodněním, že jde o ustanoveného opatrovníka účastníku řízení, jehož pobyt není znám, je v rozporu se zásadou spravedlivé odměny za vykonanou práci. **Stěžovatelka fakticky vykonávala zastoupení v řízení o zaplacení výše uvedené částky a byla v zastupování převážně úspěšná. Stěžovatelce tak měla být podle jejího názoru přiznána odměna za jeden úkon právní služby z předmětu řízení (tedy**

z částky 51 874,32 Kč), a nikoliv podle § 9 odst. 5 advokátního tarifu. Dále stěžovatelka upozornila na to, že v daném případě okresní soud uložil ve větší části neúspěšnému žalobci zaplatit náhradu nákladů řízení ve výši 11 217,21 Kč, a to na účet tohoto soudu. **Soud tak sám sobě (resp. státu) přiznal odměnu ve výši 2 544 Kč za jeden úkon, ale stěžovatelce jako ustanovenému opatrovníkovi přiznal odměnu pouze ve výši 400 Kč za jeden úkon.**

Daný postup krajského soudu je dále podle stěžovatelky nespravedlivý proto, že mezi činností advokáta, jenž byl ustanoven opatrovníkem účastníka neznámého pobytu, a advokáta, který byl ustanoven zástupcem účastníka podle § 30 odst. 2 o. s. ř., není žádný zásadní rozdíl, naopak ustanovený opatrovník má při ochraně práv zastupovaného ztíženou pozici, neboť může vycházet jen z obsahu spisu. Není naproti tomu žádný důvod pro to, aby odměna opatrovníka byla oproti odměně advokáta ustanoveného podle § 30 odst. 2 o. s. ř. určené podle § 7 advokátního tarifu zásadně snížena. Použití § 9 odst. 5 advokátního tarifu krajským soudem v jejím případě proto stěžovatelka považuje za rozporné s § 1 odst. 2 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o advokacii“), a dále za rozporné s čl. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny, neboť zakládá neodůvodněnou nerovnost v odměně za shodnou práci advokáta.

Z dosavadní rozhodovací činnosti Ústavního soudu jeho III. senát zjistil, že **zakotvení zvláštních podmínek odměňování podle § 9 odst. 5 advokátního tarifu je opakovaně předmětem ústavních stížností** [srov. např. usnesení ze dne 22. 9. 2016, sp. zn. II. ÚS 1713/16 (všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>)]. Sám Ústavní soud přitom toto ustanovení hodnotí jako problematické [srov. k tomu náleze ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. II. ÚS 2751/11 (N 34/68 SbNU 361), a výslovně též body 6. a 7. *in fine* odůvodnění naposledy citovaného usnesení Ústavního soudu], byť je zatím neprobral abstraktní kontrole ústavnosti, popř. zákonnosti a sám v jednom případě soud zavázal k jeho aplikaci [srov. náleze ze dne 15. 12. 2011, sp. zn. I. ÚS 2205/09 (N 212/63 SbNU 457)]. Akcesorický návrh na zrušení § 9 odst. 5 advokátního tarifu je podán podle § 74 zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), spolu s ústavní stížností vedenou pod sp. zn. I. ÚS 392/19, a další návrhy na zrušení uvedeného ustanovení jsou vedeny pod sp. zn. II. ÚS 1086/19 a sp. zn. III. ÚS 1251/19.

Podle názoru III. senátu Ústavního soudu není ve věci použité ust. § 9 odst. 5 advokátního tarifu v souladu s ústavním pořádkem, neboť porušuje mimo jiné princip akcesorické rovnosti podle čl. 3 odst. 1 ve spojení s čl. 26 odst. 3 Listiny, podle jehož věty první platí, že každý má právo získávat prostředky pro své životní potřeby prací. Tato skutečnost (tedy rozpor s principem akcesorické rovnosti) se projevuje zakotvením zvláštních podmínek odměňování v § 9 odst. 5 advokátního tarifu, podle něhož platí, že „*Při výkonu funkce opatrovníka ustanoveného správním orgánem účastníku řízení, ustanoveného soudem podle zákona upravujícího trestní odpovědnost právnických osob, jmenovaného soudem podle zákona upravujícího zvláštní řízení soudní nebo ustanoveného soudem účastníku řízení, jehož pobyt není znám, jemuž se nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, který byl stížen duševní poruchou nebo z jiných zdravotních důvodů se nemůže nikoliv jen po přechodnou dobu účastnit řízení nebo který není schopen srozumitelně*

se vyjadřovat^{1b)}, se považuje za tarifní hodnotu částka 1 000 Kč.“

Z popsanych důvodů III. senát Ústavního soudu rozhodl podle § 78 odst. 2 zákona o Ústavním soudu o přerušení řízení o ústavní stížnosti a **navrhl zrušení § 9 odst. 5 advokátního tarifu zejména pro rozpor s čl. 3 odst. 1 ve spojení s čl. 26 odst. 3 Listiny.**

Ústavní soud poukázal na to, že jde o tzv. konkrétní kontrolu norem, při níž se rozhodování Ústavního soudu omezuje toliko na konkrétní aspekty daného případu, jež pochybnosti vyvolaly. V posuzované věci přitom dochází jen k částečnému použití napadeného § 9 odst. 5 advokátního tarifu, a to v té části jeho hypotézy, která je tvořena slovy „*jehož pobyt není znám*“. To proto, že stěžovatelka, jejíž stížnost je evidována pod sp. zn. III. ÚS 395/19 a která vedla III. senát Ústavního soudu k předložení právě posuzované věci plénu Ústavního soudu, byla opatrovaná ustanovena jako advokátka – opatrovnice právě z důvodu, že opatrovaná byla neznámého pobytu.

V souladu s těmito závěry pak Ústavní soud podrobil meritornímu přezkumu jen tu část napadeného ustanovení, kde se uvádí, že: „*Při výkonu funkce opatrovníka ustanoveného správním orgánem účastníku řízení, ustanoveného soudem podle zákona upravujícího trestní odpovědnost právnických osob, jmenovaného soudem podle zákona upravujícího zvláštní řízení soudní nebo ustanoveného soudem účastníku řízení, jehož pobyt není znám (...) se považuje za tarifní hodnotu částka 1 000 Kč.*“ Jen u této části návrhu je totiž naplněn požadavek aktivní legitimace navrhovatele. Naopak v části, kdy navrhovatel, alespoň formálně, brojí proti tomu, že: „*Při výkonu funkce opatrovníka ustanoveného správním orgánem účastníku řízení, ustanoveného soudem podle zákona upravujícího trestní odpovědnost právnických osob, jmenovaného soudem podle zákona upravujícího zvláštní řízení soudní nebo ustanoveného soudem účastníku řízení, (...) jemuž se nepodařilo doručit na známou adresu v cizině, který byl stížen duševní poruchou nebo z jiných zdravotních důvodů se nemůže nikoliv jen po přechodnou dobu účastnit řízení nebo který není schopen srozumitelně se vyjadřovat*^{1b)}, se považuje za tarifní hodnotu částka 1 000 Kč“, návrh odmítl, neboť je podán někým k tomu zjevně neoprávněným [srov. k tomu přiměřeně např. náleze Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 33/09 (N 205/58 SbNU 827; 332/2010 Sb.)].

S odkazem na judikaturu Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ELSP“) Ústavní soud učinil několik dílčích závěrů. Opatrovníka může soud účastníkovi řízení ustanovit až tehdy, nejsou-li k dispozici jiná vhodná opatření způsobilá ochránit práva tohoto účastníka s tím, že takový účastník si ochranu svých práv nemůže (v dostatečné míře) zajistit sám. Opatrovníkem – má-li být naplněn smysl a účel tohoto institutu – by měla být primárně osoba opatrovanému blízká (jejíž zájmy nejsou s opatrovaným v rozporu) a zároveň osoba, která má k výkonu takové funkce dostatečnou kompetenci. Vzhledem k podstatě právě posuzované věci přitom postačí zjednodušující konstatování, že advokát takovou vhodnou osobou zpravidla je, byť patrně v části případů může postrádat jinak vhodnou podmínku blízkého vztahu k opatrovanému; nicméně jde o osobu vhodně vzdělanou (kdy podstatou její činnosti je ochrana práv těch, kdo o takovou ochranu projeví zájem), u níž se předpokládá mimo jiné dodržování morálních zásad [což je podmínka u advokáta vynutitelná a vázaná v konečném důsledku na samotnou (ne)možnost vykonávat povol-

lání advokáta], a pro případ, že by advokát způsobil při výkonu opatrovnictví (tedy advokacie) škodu, je proti takové situaci chráněn jemu uloženou povinností sjednat si pojištění. I když soud opatrovníkem ustanoví advokáta – tedy osobu obecně považovanou k výkonu opatrovnictví za vhodnou –, musí průběžně rámcově hodnotit, zda opatrovník svou roli vykonává řádně, byť samozřejmě jeho konkrétní procesní úkony, jakož i způsob argumentace, spadají do autonomní rozhodovací sféry opatrovníka [srov. k tomu rozsudek ze dne 23. 11. 1983 ve věci *Van der Musselle proti Belgii* (stížnost č. 8919/80) a nález ze dne 27. 4. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2128/07 (N 98/53 SbNU 243)]. Judikatura ESLP, jakož i judikatura Ústavního soudu je jednotná v závěru, že nelze spatřovat porušení základních práv (a svobod) bez dalšího v tom, jsou-li příslušníci určitého svobodného povolání, stavu či profese pověřeni ve veřejném zájmu činností, kterou vykonávají za sníženou odměnu, hrazenou jim státem, nebo bez nároku na odměnu. Aby taková činnost nepředstavovala porušení základních práv (svobod), musí však být splněna shora obecně definovaná kritéria s tím, že zátěž vyvolaná takovým druhem práce (tedy práce ve veřejném zájmu, za sníženou odměnu nebo bez nároku na odměnu) musí být nějakým způsobem kompenzována a musí být přiměřená.

Ústavní soud konstatoval, že jak plyne z nálezu ze dne 13. 9. 2016, sp. zn. I. ÚS 848/16 (N 174/82 SbNU 693), stanovení podmínek případné nižší odměny musí být – při srovnání s obdobnými případy, kdy právní řád nestanoví snížení odměny – rozumné (předvídatelné). Opačný přístup je totiž schopen vyvolat porušení zákazu diskriminace, neboť eventuální nerovnost (ať už byla dána chybným nastavením jakéhokoliv parametru) v odměňování by osobu konající takovou činnost znevýhodňovala oproti osobám jiným, konajícím činnost stejnou nebo srovnatelnou. Nadto Ústavní soud dovodil, že **porušení práva na spravedlivou odměnu za práci za přispění k nalezení spravedlnosti při poskytnutí právní pomoci znamená zároveň porušení ústavně garantovaného práva na právní pomoc (obhajobu)**, protože obojí je v takovém případě dotčeno současně. Účel práva na právní pomoc (obhajobu) je totiž naplněn jedině tehdy, zajistí-li stát účastníku řízení – který, ať už z jakéhokoliv důvodu, nemůže svá práva v řízení bránit vlastními silami – takovou pomoc a podporu, aby se mohl bránit stejně efektivně jako účastník řízení, který nikterak v možnosti bránit se omezen není. Ostatně, daný vztah mezi právem na právní pomoc a právem získávat prostředky pro své životní potřeby prací je nutné podle názoru Ústavního soudu vnímat v ještě širším kontextu. Již v nálezu ze dne 29. 11. 1994, sp. zn. I. ÚS 89/94 (N 58/2 SbNU 151), se zmiňuje, že právo na právní pomoc (citovaný nález hovoří o „právním zastoupení *ex officio*“) je „*nepochybně jedním z prvků právního státu*“ [na správnosti tohoto závěru nic nemění skutečnost, že ve své navazující judikatuře – srov. zejména stanovisko pléna ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. Pl. ÚS-st. 1/96 (ST 1/9 SbNU 471), a přiměřeně též stanovisko pléna ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. Pl. ÚS-st. 23/06 (ST 23/42 SbNU 545), kdy ani exekutoři nejsou v postavení zaměstnanců – identifikoval Ústavní soud jako možnou diskrepanci, související s chybně stanovenými podmínkami určení odměny za výkon advokacie, porušení práva získávat prostředky pro své potřeby prací podle čl. 26 odst. 3 Listi-

ny, a nikoliv tedy porušení práva zaměstnanců na spravedlivou odměnu za práci, které v nálezu sp. zn. I. ÚS 89/94 aplikoval Ústavní soud na advokáty *per analogiam*].

Ústavní soud uvedl, že bylo-li podrobně, v souladu s nálezuovou judikaturou, vysvětleno, že byť i ve stěžovatelské věci, jejíž ústavní stížnost stojí za tímto návrhem III. senátu Ústavního soudu na zrušení ustanovení jiného právního předpisu, resp. jeho výše vymezených slov, jde podle Ústavního soudu primárně o její právo podle čl. 26 odst. 3 Listiny, zároveň je s tímto právem spojeno právo na právní pomoc. Zde tedy Ústavní soud musel vážit, jak k přezkumu ust. § 9 odst. 5 advokátního tarifu ve slovech „*jehož pobyt není znám*“, přistoupí, neboť by bylo možné použít jak test racionality (a to ve vztahu k právu stěžovatelky získávat prostředky pro své životní potřeby prací), tak test proporcionality s příkazem k optimalizaci (a to ve vztahu k právu na právní pomoc svědčícímu klientce stěžovatelky). Platí ovšem, že § 9 odst. 5 advokátního tarifu (obecně i k nyní Ústavním soudem přezkoumávané části) je vlastně jen jedním z prvků, jež teprve společně s dalšími komponenty obsaženými především v jiných právních předpisech tvoří oporu pro realizaci práva na právní pomoc v několika jeho variantách. Proto Ústavní soud použil metodologii příslušnou k posouzení ústavnosti zásahu do práva na právní pomoc. Ostatně, úvaha v tomto směru lze podle Ústavního soudu vést i tak, že obstojí-li posuzovaná právní úprava v testu přísnějším, obstála by i v testu méně přísném. Navíc, vzhledem k provázanosti obou práv v kontextu daného ustanovení, kdy odměna advokáta jako opatrovníka slouží k realizaci práva jiného (odměna je jen jednou z podmínek, jak dosáhnout chtěného výsledku, tedy zajištění práva na právní pomoc, za jehož smysluplnost a efektivitu odpovídá v konečném důsledku tak jako tak stát), neznamená daná volba ani vykročení Ústavního soudu ze zásady sebeomezení, kdy Ústavnímu soudu zpravidla nepřísluší, aby zasahoval do prostoru svobodné politické tvorby, garantovaného Ústavou České republiky (dále jen „Ústava“) pro ostatní orgány [srov. k tomu odst. 14 nálezu Spolkového ústavního soudu ze dne 31. 7. 1973, sp. zn. 2 BvF 1/73, nebo odst. 34 odůvodnění nálezu Ústavního soudu ze dne 27. 2. 2018, sp. zn. Pl. ÚS 15/17 (69/2018 Sb.)].

Ústavní soud zrekapituloval, že **stanovení nižší odměny pro advokáta jako opatrovníka vychází z ničím nepodloženého – pausalizujícího – předpokladu jednoduchosti a menší finanční náročnosti takového zastupování, což ohrožuje kvalitu poskytované právní pomoci. To přitom za situace, kdy vlastním stimulem k takovému zásahu byla toliko obecná snaha o zlepšení stavu veřejných rozpočtů. Takový zásah do práva na právní pomoc Ústavní soud nemůže akceptovat už proto, že je tím ohrožena nezávislost a nestrannost výkonu právní pomoci opatrovníkem, jak vyplynulo z vyjádření samotného ministerstva. Normotvůrcem stanovená nižší odměna opatrovníka tak není vhodným opatřením vzhledem k cíli, jež byl tímto opatřením sledován.**

Kromě systémových nedostatků vůči právu na právní pomoc však Ústavní soud považoval za nutné zmínit i další poruchu již výše naznačenou, a to v souvislosti s nálezem sp. zn. I. ÚS 848/16. I v kontextu právní úpravy zařazené do § 9 odst. 5 advokátního tarifu dochází k porušení principu rovnosti, a to – vzdor přesvědčení Ministerstva spravedlnosti (dále jen „ministerstvo“) – zejména vůči ustanoveným zástupcům podle § 30 o. s. ř. Názor opačný přitom ministerstvo zakládá na tom, že

advokát jako opatrovník osoby neznámého pobytu (např. oproti advokátu jako ustanovenému zástupci) nepotřebuje kancelář, nevynakládá prostředky na sebe prezentaci. Takové východisko, z něhož teoreticky skutečně plynou menší náklady, by prakticky mohlo obstát snad jen tehdy, kdyby se advokát specializoval výlučně na opatrovnictví, ba co více, jen na opatrovnictví osob neznámého pobytu, neboť snad jen tehdy by bylo možné vyjít z toho, že alespoň po dobu výkonu funkce opatrovníka by skutečně advokáta v jeho kanceláři nikdo nenavštívil. Pokud by však advokát, což je jistě pravděpodobné a žádoucí, již jen pro udržování své odborné kompetence, měl klientů více (zvláště, měli by i jiné klienty, pro něž by nepůsobil jako opatrovník), pak by úvaha ministerstva znamenala jen to, že klienti, kteří budou advokáta navštěvovat, by nutně nesli v ceně poskytované služby větší část některých provozních nákladů. To by ovšem takového advokáta znevýhodňovalo oproti kolegům jiným, kteří by funkci opatrovníka nevykonávali nebo ji vykonávali méně často. Nadto ministerstvo ve svém vyjádření nezmínilo prakticky jediné kritérium, z něhož by bylo možné dovodit, že činnost opatrovníka osoby neznámého pobytu je myšlenkově *a priori* obecně méně náročná než zastupování osoby jiné. Naopak, činnost opatrovníka (a to i v případě osoby neznámého pobytu) vyžaduje širší spektrum znalostí a dovedností, než tomu zpravidla bývá u „běžného“ zastupování. Při zastupování osoby neznámého pobytu je kupř. návodná úvaha, že opatrovník musí na zjištění okolností případu a skutkového stavu vynaložit mnohem větší úsilí a spolehnout se jen sám na sebe. Zde Ústavní soud znovu zdůraznil, že samozřejmě není vyloučeno, že některé případy výkonu opatrovnictví (opatrovnictví osoby neznámého pobytu z toho nevyjímaje) mohou být snadné, stejně jako ale nemusí být komplikovaný případ, v němž byl advokát účastníků řízení ustanoven právním zástupcem podle § 30 o. s. ř. V jeho případě však právní předpis nepředjímá, že je jeho činnost – jen proto, že byl ustanoven – jednodušší, či že ji lze vykonávat s menšími náklady [ostatně ve shora citovaném usnesení sp. zn. II. ÚS 1713/16 je příležitostně naznačeno, že existují-li konkrétní případy opatrovnictví, které vlastně zastoupení advokátem nevyžadují (nejde v nich např. o prosazení či zpochybnění určité právní argumentace), pak není důvod, aby opatrovníka vykonával advokát, a bylo by naopak příhodnější, aby jím byl např. orgán sociální péče].

Pro úplnost Ústavní soud poznamenal, že i v případě advokáta ustanoveného jako právního zástupce podle § 30 o. s. ř.,

stejně jako v případě advokáta jako opatrovníka např. osoby neznámého pobytu, právní předpis stanoví paušální procentní snížení odměny podle § 12a advokátního tarifu. Obecné snížení, jak lze dovodit zejména z citované judikatury ESLP, však není bez dalšího rozporné se základními právy, neboť po advokátu lze požadovat, aby některé činnosti vykonával v přiměřeném rozsahu bez nároku na odměnu nebo za odměnu sníženou; rozhodné ovšem je, aby se tak nedělo diskriminačně, na základě nevhodných (svévolných) kritérií.

Ústavní soud přitom v řadě svých rozhodnutí [např. nálezy ve věcech ze dne 8. 11. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 5/95 (N 74/4 SbNU 205; 6/1996 Sb.), ze dne 21. 1. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 15/02 (N 11/29 SbNU 79; 40/2003 Sb.), a další] rovněž vyložil obsah ústavního principu rovnosti. Ztotožnil se v nich s chápáním rovnosti, jak ji vyjádřil Ústavní soud České a Slovenské Federativní Republiky v nálezu ze dne 8. 10. 1992, sp. zn. Pl. ÚS 22/92 (nálež č. 11 Sbírký usnesení a náleží Ústavního soudu ČSFR), když v něm pojal rovnost jako kategorii relativní, jež vyžaduje odstranění neodůvodněných rozdílů. Zásadě rovnosti v právech je proto podle Ústavního soudu třeba rozumět tak, že právní rozlišování v přístupu k určitým právům nesmí být projevem libovůle, neplyne z ní však závěr, že by každému muselo být přiznáno jakékoliv právo. Ústavním pořádkem chráněná práva tak ústavodárce nekoncepce v zásadě jako absolutní (totéž odráží např. čl. 4 Listiny, který přímo předpokládá existenci zákonem stanovených povinností a omezení, nebo čl. 2 odst. 3 Listiny, v němž se předvídá možnost uložit určité povinnosti či omezení). Podle Ústavního soudu lze tedy vyjít z toho, že ne každé nerovné zacházení s různými subjekty lze kvalifikovat jako porušení principu rovnosti, tedy jako protiprávní diskriminaci jedněch subjektů ve srovnání se subjekty jinými.

Ústavní soud uvedl, že aby k porušení došlo, musí být splněno několik podmínek: s různými subjekty, které se nacházejí ve stejné nebo srovnatelné situaci, se zachází rozdílným způsobem, aniž by existovaly objektivní a rozumné důvody pro uplatnění rozdílný přístup (obsah principu rovnosti je tím vlastně posunut do oblasti ústavněprávní akceptovatelnosti hledisek odlišování subjektů a práv a vyloučení libovůle). Hledisko druhé vyplývá z právního názoru vyjádřeného v nálezu ze dne 7. 6. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 4/95 (N 29/3 SbNU 209; 168/1995 Sb.): „(...) nerovnost v sociálních vztazích, má-li se dotknout základních lidských práv, musí dosáhnout intenzity zpochybňující, alespoň v určitém směru, již samu

PL. ÚS 4/19

podstatu rovnosti. Tak se zpravidla děje tehdy, je-li s porušením rovnosti spojeno i porušení jiného základního práva (...).“ Hlediskem druhým při posuzování neústavnosti právního předpisu zakládajícího nerovnost je tedy tímto založené dotčení některého ze základních práv a svobod.

Ústavní soud konstatoval, že určitá právní úprava, jež zvyšuje jednu skupinu či kategorii osob oproti jiným, tedy nemůže být sama o sobě bez dalšího označena za porušení principu rovnosti. Normotvůrce má určitý prostor k úvaze, zda takové preferenční zacházení zakotví. Musí ale dbát o to, aby odlišující přístup byl založen na objektivních a rozumných důvodech (legitimní cíl) a aby mezi tímto cílem a prostředky k jeho dosažení existoval vztah přiměřenosti [viz také přiměřeně např. odst. 41 rozsudku ELSP ve věci *Inze proti Rakousku* ze dne 28. 10. 1987 (stížnost č. 8695/79) a další tam citovanou judikaturu]. Byť pak mj. v oblasti práv hospodářských (kam náleží i práva garantovaná čl. 26 Listiny), v nichž je stát za časté povinován k aktivním zásahům mířícím právě i k odstranění nerovnosti mezi různými skupinami rozvrstvené společnosti, disponuje normotvůrce mnohem větším prostorem k uplatnění své politické vůle, než je tomu např. v oblasti občanských a politických práv, i zde se musí vyvarovat libovůle a jim eventuálně zvolená kritéria odlišení musejí být alespoň obecně rozumná a objektivizovaná. Tak tomu však, uvedl Ústavní soud, v daném případě ani při poměrování dané právní úpravy principem rovnosti – jak bylo právě ukázáno – není.

Ústavní soud poukázal na to, že aniž by to pak mělo na hodnocení (ne)ústavnosti předmětného § 9 odst. 5 advokátního tarifu (resp. jeho relevantní části) vliv, nepřehlédl ve vyjádření ministerstva úvahu, že přistoupl-li by Ústavní soud ke zrušení § 9 odst. 5 advokátního tarifu, mohl by stát „z hospodářských důvodů“ zajišťovat výkon opatrovnictví např. skrze „státní úředníky“, což má „demonstrovat neúčelnost požadavku stěžovatelky“ (tedy Mgr. B. – poznamenal Ústavní soud). Jakkoliv totiž Ústavnímu soudu nepřislouší hodnotit úvahy normotvůrce *de lege ferenda*, stěžovatelka v kontextu skutkových okolností svého případu upozornila na to, že ač jí byla vyplacena odměna snížená podle § 9 odst. 5 advokátního tarifu, neúspěšný účastník řízení zaplatil na účet soudu náhradu nákladů řízení, v níž se redukce podle § 9 odst. 5 advokátního tarifu nepromítla. Ústavnímu soudu je přitom z úřední činnosti známo, že takový postup není ojedinělý. Ústavní soud se přitom již v nálezu ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. II. ÚS 622/10 (N 211/59 SbNU 85), nad touto praxí kriticky pozastavil. Podle něj je právo státu na náhradu účelně vynaložených nákladů omezeno podle § 148 odst. 1 o. s. ř. výší nákladů, které skutečně hradil. Není tedy podle Ústavního soudu spravedlivé, aby neúspěšný účastník řízení státu hradil náklady řízení, které stát na opatrovníka vůbec nevynaložil. Ač přitom závěry v řízení o ústavní stížnosti (tedy nikoliv v řízení o kontrole norem) vyústily právě v nález sp. zn. II. ÚS 622/10 a směřují k ochraně práv neúspěšného účastníka řízení, jenž musel státu náhradu nákladů řízení na opatrovníka hradit, a tedy citovaný nález nelze vykládat tak, že by zároveň zakládal právo opatrovníka na státem požadovanou vyšší úhradu, přesto nález sp. zn. II. ÚS 622/10 má význam i pro úvahy v řízení o kontrole norem (zde tedy relevantní části § 9 odst. 5 advokátního tarifu). Minimálně totiž alespoň zčásti relativizuje ministerstvem předkládané tvrzení o ekonomické zátěži spojené se zajištěním opatrovnic-

tví. Právě uvedený odkaz na nález sp. zn. II. ÚS 622/10 Ústavní soud nezmínil proto, že by snad soudy měly postupovat způsobem v tomto nálezu kritizovaným (ba právě naopak!), ale proto, aby ukázal, jaký ve skutečnosti může být rozsah reálných proměnných majících na nákladovou efektivnost opatrovnictví vliv.

V daném kontextu Ústavní soud rovněž nepřehlédl ani argumentaci objevující se v některých rozhodnutích obecných soudů o odměně opatrovníka a náhradě hotových výdajů, že totiž navýšení odměny opatrovníka ohrožuje zájmy takto zastoupené osoby – což je v rozporu s advokátní etikou –, neboť odměna vyplacená advokátům je po skončení trestního řízení (v daném případě jde o zastoupení právnické osoby opatrovníkem podle zákona o trestní odpovědnosti právnických osob) požadována po zastoupených účastnících zpět. Ústavní soud se sice – jak vysvětleno shora – v tomto řízení nezabýval a nemůže zabývat posuzováním ústavnosti § 9 odst. 5 advokátního tarifu ve vztahu k opatrovnictví právnické osoby podle zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, nicméně podstatná i pro opatrovnictví osoby neznámého pobytu je úvaha soudu, že nárokování vyšší odměny je vlastně v rozporu s advokátní etikou. Takto jednoduše však na vztah mezi (ne)etickým chováním a výší odměny podle Ústavního soudu nahlížet nelze. V konečném důsledku by takto totiž bylo možné dojít k poněkud absurdnímu závěru, že neetická je jakákoliv odměna právního zástupce (nebo opatrovníka). Případný rozpor mezi advokátní etikou a výší odměny by bylo možné dovozovat až od odměny stanovené jakkoliv nepřiměřeně, nikoliv ale bez dalšího v situaci, je-li požadována odměna pro daný typ činnosti – zde tedy pro zastupování právním odborníkem v rámci širšího chápání sociální solidarity – obvyklá, a to zvláště, bude-li takto poskytnutá pomoc kvalifikovaná a efektivní. Oba příklady, tedy jak okruh otázek a postupů vyplývajících z reality nálezu sp. zn. II. ÚS 622/10, tak poněkud zkratkovitý závěr o eventuální (ne)mravnosti požadavku na vyšší odměnu, pak podle Ústavního soudu ukazují, že poměrování poskytování bezplatné právní pomoci kritérii nákladové efektivnosti je dosti zužující (a tedy nepřesné), což vyplývá koneckonců i z nálezu sp. zn. I. ÚS 89/94, neboť právní pomoc, jak již uvedeno, patří neoddělitelně k pilířům demokratického právního státu. Takové uspořádání společnosti – založené na vládě práva – pak přes všechny své eventuální problémy lze označit rovněž z ekonomického pohledu za efektivní (srov. k tomu R. A. Posner: *Economic analysis of law*, 7. vydání, Wolters Kluwer, Austin 2007, zejm. str. 266-267).

Ze všech uvedených důvodů pak Ústavní soud dovodil, že stanovil-li normotvůrce nižší odměnu, kterou obdrží advokát jako opatrovník osoby neznámého pobytu, nezvolil nejšetrnější řešení k dotčeným základním právům – tedy k právu na právní pomoc a k právu získávat prostředky pro své životní potřeby prací. Bylo již naznačeno, že snaha dosáhnout vyrovnaných veřejných rozpočtů nemůže sama o sobě ospravedlnit zásah do základního práva na právní pomoc, neboť stát má dostatek možností, aby s veřejnými prostředky hospodařil způsobem, který se žádného základního práva při běžném společenském vývoji nedotýká. Nejvyšší prioritou pro společnost uspořádanou v demokratický právní stát je právě ochrana hodnot, které jsou takovému uspořádání vlastní. Vyrovnaný (nebo dokonce přebytečný) státní rozpočet je k dosažení a udržení takového stavu společnosti jistě důležitou podmínkou, nemůže však stát nad hodnotami, které má ve svém důsled-

ku napomoci chránit. Proto Ústavní soud podle § 70 odst. 1 zákona o Ústavním soudu rozhodl o zrušení § 9 odst. 5 advokátního tarifu ve slovech „jehož pobyt není znám,“ a to ke dni vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů. Ve zbývající části návrh III. senátu Ústavního soudu odmítl jako návrh podaný někým k tomu zjevně neoprávněným [srov. § 43 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 43 odst. 2 písm. b) zákona o Ústavním soudu].

Ústavní soud uvedl, že ačkoliv nemohl podrobit přezkumu celé ust. § 9 odst. 5 advokátního tarifu, je zřejmé, že jeho výtky přesahují jím nyní zrušenou část hypotézy tohoto ustanovení. K tomu považoval za vhodné připomenout, že obecné soudy jsou podle čl. 95 odst. 1 Ústavy vázány jen zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu, když dále jsou oprávněny posoudit soulad jiného právního předpisu se zákonem (te-

dy i s ústavním zákonem) nebo s takovou smlouvou. Podle judikatury Ústavního soudu [srov. např. nález ze dne 11. 3. 2003, sp. zn. I. ÚS 276/01 (N 34/29 SbNU 291)] je soudce při použití jiného právního předpisu (tedy podzákoného předpisu) rozporného podle něj se zákonem oprávněn jej v konkrétním případě (tedy s účinky *inter partes*) nepoužít. **Shledají-li proto obecné soudy v jiných jimi vedených řízeních, že důvody, které v této věci vedly Ústavní soud ke zrušení § 9 odst. 5 advokátního tarifu ve slovech „jehož pobyt není znám,“ jsou naplněny i vůči jiné části § 9 odst. 5 advokátního tarifu, nebudou ani ve zbývající části dané ustanovení v konkrétním případě aplikovat.**

✿ Rozhodnutí zpracovala JUDr. RENATA RÁZKOVÁ, Ph.D.,
asistentka soudce Ústavního soudu.

Nejvyšší správní soud:

Poskytování právních služeb advokátním koncipientem

Advokátní koncipient není oprávněn vlastním jménem a na vlastní účet poskytovat právní služby ve smyslu § 1 odst. 2 věty první zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, a to ani se souhlasem advokáta. Takovou činnost nelze považovat za jinou výdělečnou činnost podle čl. 15 odst. 4 usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 7. 2019, č. j. 9 As 155/2018-48

K věci:

Žalobce byl rozhodnutím kárného senátu České advokátní komory ze dne 14. 8. 2013 uznán vinným z kárného provinění, spočívajícího v porušení § 16 odst. 2 zákona o advokacii, proti čemuž se bránil podáním odvolání k odvolacímu senátu ČAK. Rozhodnutím odvolacího senátu následně bylo odvolání žalobce proti rozhodnutí kárného senátu zamítnuto a toto rozhodnutí bylo potvrzeno.

Podle rozhodnutí kárného senátu se žalobce dopustil kárného provinění tím, že jako advokátní koncipient vykonávající praxi u advokáta J. S. v době od 22. 2. 2012 nejméně do 14. 9. 2012 poskytoval právní služby městu Ž. na základě mandátní smlouvy, kterou s ním uzavřel dne 22. 2. 2012 svým jménem a na svůj účet. Porušil tak § 16 odst. 2 zákona o advokacii ve znění účinném pro projednávanou věc, § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 ze dne 31. října 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla součinnosti advokátů České republiky, ve znění účinném pro projednávanou věc (dále jen „etický kodex“), a § 38 odst. 1 a 2 zákona o advokacii, vše ve spojení s § 39 zákona o advokacii. Bylo mu uloženo kárné opatření napomenutí a povinnost zaplatit náhradu nákladů řízení.

Žalobce napadl rozhodnutí odvolacího senátu žalobou u Městského soudu v Praze, v níž namítal, že se nedopustil poruše-

ní stavovských předpisů, protože se v jeho případě nejednalo o vykonávání soustavné činnosti.

Jádrem sporu je otázka, zda činnost žalobce byla poskytováním právních služeb ve smyslu § 1 odst. 2 věty první zákona o advokacii a zda ji mohl v souladu s čl. 15 odst. 4 etického kodexu vykonávat.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 12. 4. 2018 rozhodnutí odvolacího senátu České advokátní komory zrušil a věc mu vrátil k novému rozhodnutí, přičemž vyslovil názor, že v posuzovaném případě jednání žalobce nenaplnilo všechny kumulativní znaky poskytování právních služeb ve smyslu § 1 odst. 2 věty první zákona o advokacii, a byť bylo úplatné, nenaplnilo podmínku spočívající v soustavnosti poskytování právních služeb. V projednávané věci dal školitel žalobci souhlas k činnosti, jež nebyla rozsáhlá. Jednalo se o činnost výjimečnou (nikoli pravidelnou či nenahodilou), přičemž z ničeho neplyne, že by jí byl ohrožen výkon praxe žalobce. Jednání žalobce neodporovalo etickým pravidlům. Z výsledku jeho činnosti je naopak zřejmé, že čest advokátního stavu zvýšil.

V souladu s § 32 odst. 2 zákona o advokacii je dle městského soudu kárným proviněním závažné porušení právní povinnosti. Závažnost je třeba hodnotit s ohledem na význam chráněného zájmu, nastalé nebo hrozící následky, způsobilost poškodit advokátní stav a vztah k advokátní činnosti.

Žalovaná (stěžovatelka Česká advokátní komora) napadla kasační stížností rozsudek městského soudu s námitkou, že žalobce prováděl soustavnou činnost svým jménem na svůj účet, na základě mandátní smlouvy, činil tak za úplatu po delší časové období. Nemohl mít pro tuto činnost pověření svého ško-

litele, neboť takové pověření nemohl v daném případě školitel dle platných předpisů udělit, a zároveň se nejednalo o výkon vedlejší činnosti, na který se vztahuje výjimka dle § 2 odst. 2 zákona o advokacii, neboť žalobce nebyl vůči městu v zaměstnaneckém poměru dle zákoníku práce ani se nejednalo o poskytování právních služeb mimo výkon koncipientenské praxe.

Nejvyšší správní soud rozsudek městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Podle § 1 odst. 2 věty první zákona o advokacii „*poskytováním právních služeb se rozumí zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, udělování právních porad, sepsávání listin, zpracovávání právních rozborů a další formy právní pomoci, jsou-li vykonávány soustavně a za úplatu*“.

Poskytováním právních služeb ve smyslu citovaného ustanovení je tedy soustavná a úplatná činnost, jejímž obsahem je právní pomoc. Z výroku rozhodnutí kárného senátu i odůvodnění kárných rozhodnutí plyne, že jednání žalobce, pro něž byl uznán kárně odpovědným, spočívalo v činnosti, kterou pro město Ž. skutečně vykonával. Posouzení, zda činnost žalobce byla poskytováním právních služeb ve smyslu § 1 odst. 2 věty první zákona o advokacii, proto nelze učinit pouze na základě uzavřené mandátní smlouvy ze dne 22. 2. 2012.

Mandátní smlouva je relevantní pro posouzení právního režimu smluvního vztahu a jeho podmínek. V souladu s ní tak městský soud dospěl k závěru, že žalobce vykonával činnost vlastním jménem a na vlastní účet (nikoli v pracovněprávním vztahu) a za úplatu, přičemž v kasačním řízení nebyly tyto závěry zpochybněny. Soud proto v této souvislosti pouze podotýká, že s prve uvedeným závěrem se žalobce ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnil.

Závěr o tom, zda v projednávané věci byla činnost žalobce soustavná a zda jejím obsahem byla právní pomoc, je však zapotřebí učinit na základě žalobcem skutečně vykonané činnosti. Činnost, kterou vykonával, žalobce popsal ve vyjádření ze dne 4. 11. 2012. Kárný senát v souladu s tímto vyjádřením zdůraznil, že žalobce dne 24. 4. 2012 vypracoval právní posouzení, dne 25. 4. 2012 podal návrh na předběžné opatření, podnět k přezkumu správních rozhodnutí a návrh na přezkum stavebního povolení, dne 24. 5. 2012 jednal na Radě města Ž., dne 18. 6. 2012 jednal s právníky společnosti K., dne 26. 6. 2012 obhajoval postup na zastupitelstvu města Ž., dne 28. 6. 2012 odeslal přípis Radě města Ž. a společnosti K., dne 14. 8. 2012 podal žalobu, dne 21. 8. 2012 se účastnil jednání města Ž. a společnosti K., dne 29. 8. 2012 vypracoval návrh dohody o narovnání, kterou v období od 4. 9. do 18. 9. 2012 upravoval.

Mezi účastníky není sporu o tom, že výše uvedenou činnost žalobce vykonával. Jejím obsahem byla právní pomoc a z jejího rozsahu plyne, že byla vykonávána soustavně. Z výše uvedeného popisu je totiž zřejmé, že sestávala z několika právních služeb (ve smyslu úkonů právní pomoci), a to přinejmenším ze zpracování právního rozboru, zastupování v řízení před správním orgánem, zastupování v řízení před soudem, udělení právních porad a sepsání listiny. Zároveň se jednalo o činnost, k jejímuž provedení bylo zapotřebí delší doby (ví-

ce než půl roku). Činnost žalobce tedy měla trvalý charakter. Není proto podstatné, pokud nebyla vykonávána opakovaně či pravidelně (popř. neměl-li to žalobce ani v úmyslu).

Soustavnost zároveň nelze spojovat s počtem právních případů (kauz) či počtem osob, pro něž je činnost vykonávána. Pokud by se týkala více právních případů či byla vykonávána ve prospěch více osob, nemusí jít o činnost trvalou, opakovanou či pravidelnou (např. poskytnutí právní služby spoluvlastníkům). Avšak i naopak, pokud by se týkala jednoho právního případu či byla vykonávána ve prospěch jedné osoby, nemusí jít o činnost jednorázovou, nahodilou či výjimečnou. Takové kritérium není způsobilé rozlišit již proto, že jeden případ (popř. činnost ve prospěch jedné osoby) může sestávat z jedné právní služby i více právních služeb.

V projednávané věci proto není podstatné, že žalobcem poskytnuté právní služby souvisely s výstavbou bioplynové stanice v katastrálním území Ž. Z popisu činnosti žalobce je rovněž zřejmé, že nesestávala pouze ze zastoupení v soudním řízení podle § 27 odst. 1 o. s. ř., byla daleko rozsáhlejší. Není proto ani rozhodné, že žalobce nezastupoval opětovně v různých věcech. V této souvislosti soud pro úplnost uvádí, že pojem věc ve smyslu uvedeného ustanovení občanského soudního řádu [*a contrario* pojmu (těže) věci ve smyslu § 83 odst. 1 a § 159a odst. 4 o. s. ř.] nelze s pojmem případ (kauza) ztotožňovat.

Soud tedy dospěl k závěru, že činnost žalobce byla vykonávána též soustavně, jelikož měla trvalý charakter, a byla tedy s ohledem na výše uvedené poskytováním právních služeb ve smyslu § 1 odst. 2 věty první zákona o advokacii.

Pro úplnost soud uvádí, že pokud stěžovatelka zároveň namítá, že posouzení výše uvedené právní otázky není v projednávané věci nezbytné, jelikož žalobce měl naplnit skutkovou podstatu § 32 odst. 2 zákona o advokacii tím, že porušil § 38 zákona o advokacii, nikoli § 1 a 2 zákona o advokacii, brojí sama proti vlastním rozhodnutím. Kárný i odvolací senát totiž jednání žalobce posoudily jako poskytování právních služeb ve smyslu § 1 odst. 2 věty první zákona o advokacii, na základě čehož dospěly k závěru, že žalobce porušil povinnosti plynoucí ze zákona o advokacii a stavovských předpisů, a to nadto nikoli pouze § 38 zákona o advokacii. Jestliže městský soud dospěl k závěru, že podmínka soustavnosti naplněna nebyla, míjí se tvrzení stěžovatelky, že její naplnění není nezbytné (tedy že ke shodným závěrům by bylo nutné dospět i tehdy, pokud by jednání žalobce nebylo poskytováním právních služeb ve smyslu § 1 odst. 2 věty první zákona o advokacii), s důvody, o něž opřela své závěry v kárných rozhodnutích. Tato část argumentace proto nemůže obstát. Správní soud je totiž soudem přezkumným, přičemž rámeček jeho přezkumu je určován správním rozhodnutím, které je žalobcem napadáno a které by měl příslušný správní orgán po skutkové i právní stránce obhájit (§ 75 s. ř. s.).

Podle čl. 15 odst. 4 etického kodexu „*advokát může dát advokátnímu koncipientovi souhlas k výkonu jiné výdělečné činnosti podle právního předpisu^{5a)} jen výjimečně, pokud jsou k tomu závažné důvody a nenaruší-li to řádný výkon právní praxe*“ (poznámka pod čarou odkazuje na § 304 zákoníku práce).

Jelikož žalobce vlastním jménem a na vlastní účet poskytoval právní služby ve smyslu § 1 odst. 2 věty první zákona o advokacii, nejedná se o případ, na který by dopadal čl. 15 odst. 4 etic-

kého kodexu. Jinou výdělečnou činností totiž může být pouze činnost, kterou zákon advokátnímu koncipientovi nezakazuje. Poskytovat právní služby ve smyslu § 1 odst. 2 věty první zákona o advokacii vlastním jménem a na vlastní účet jsou však oprávněny pouze osoby uvedené v § 2 zákona o advokacii, nikoli advokátní koncipient. Proto není v této souvislosti ani podstatné, zda žalobce naplnil podmínky čl. 15 odst. 4 etického kodexu.

Je nesporné, že advokátní koncipient je oprávněn poskytovat právní služby v rámci výkonu koncipientenské praxe (viz § 26 odst. 2 zákona o advokacii a pravidla pro výkon substitučního oprávnění). V této souvislosti soud pro úplnost uvádí, že se v projednávané věci nejedná o případ, kdy by advokátní koncipient poskytoval právní služby, avšak nikoli ve smyslu § 1 odst. 2 věty první zákona o advokacii (např. nebyla-li by naplněna podmínka soustavnosti, a jednalo by se tedy o jednorázové, nahodilé či výjimečné poskytnutí právní služby), ani o případ, kdy by advokátní koncipient poskytoval právní služby ve smyslu uvedeného ustanovení jako zaměstnanec podle § 2 odst. 2 písm. b) zákona o advokacii. Jejich posouzení je především s ohledem na vývoj úpravy čl. 15 odst. 4 etického kodexu nejednoznačné, kasační soud se jím však v projednávané věci nezabýval, neboť o takové jednání zjevně šlo.

Podle § 32 odst. 2 zákona o advokacii „kárným proviněním je závažné nebo opětovné zaviněné porušení povinností stanovených advokátovi nebo advokátnímu koncipientovi tímto nebo zvláštním zákonem nebo stavovským předpisem“.

Městský soud stěžovatele vytkl, že dostatečně neodůvodnila, že porušení povinností žalobce bylo závažné, a že se proto jednalo o kárné provinění. Kasační soud přisvědčuje závěru, že při posouzení závažnosti je třeba přihlídnout nejen k významu chráněného zájmu, nýbrž též k následkům skutku (ve vztahu ke klientovi, dalším osobám i advokátnímu stavu), k okolnostem, za nichž byl spáchán, k osobě kárně obviněného a míře jeho zavinění [přiměřeně srov. § 24 odst. 2 vyhlášky č. 244/1996 Sb., kterou se podle zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, stanoví kárný řád (advokátní kárný řád)].

Rozhodnutí odvolacího senátu těmto požadavkům dostalo. Odvolací senát sice vyšel z významu chráněného zájmu spočívajícího v regulaci trhu s právními službami (a to ve vztahu k poskytovatelům i příjemcům těchto služeb). Zohlednil však i způsob a další okolnosti jednání žalobce (jeho skutečným klientem měla být politická strana, nikoli město Ž., s nímž uzavřel mandátní smlouvu, což mělo vést k nesouladu mezi zájmy zastoupeného a zástupce). Přihlédl rovněž k výsledku jeho činnosti. Nakonec vzal v potaz i to, že podnět k zahájení kárného řízení podala obecně prospěšná společnost Transparency International – Česká republika. Odvolací senát tedy podmínku závažnosti posoudil a svůj závěr dostatečně odůvodnil.

V dalším řízení proto městský soud v mezích žalobních bodů rozhodne o tom, zda uvedenou právní otázku posoudil odvolací senát správně. Pro úplnost kasační soud uvádí, že pokud městský soud dospěl v obecné rovině k závěru, že kvalitní (případně pro klienta prospěšné) poskytnutí právní služby vyžaduje naplnění podmínky závažnosti, dopustil se téhož pochybení, které napadeným kárným rozhodnutím vytýká. Jelikož přihlédl výhradně k jedinému kritériu hodnocení závažnosti, ani tento jeho závěr neobstojí.

Komentář:

Komentované rozhodnutí Nejvyššího správního soudu spadá do oblasti tzv. advokátního práva, které se v poslední době v rozhodovací praxi správních soudů objevuje poměrně často (srov. např. v Bulletinu advokacie č. 9/2019 na str. 61-63 zveřejněné rozhodnutí Městského soudu v Praze, sp. zn. 10 Ad 6/2014).

V řešené věci jde o poměrně závažnou otázku poskytování právních služeb advokátním koncipientem. Z rozhodnutí je zřejmá tendence přísného posuzování činností, které jdou nad rámec poskytování právních služeb advokátním koncipientem vykonávaných na základě jeho pracovněprávního poměru k advokátovi.

Nejvyšší správní soud tuto otázku řešil ze dvou rovin, které lze shrnout následujícím způsobem.

1. Podle § 1 odst. 2 věty první zákona o advokacii náleží poskytování právních služeb soustavným a úplatným způsobem advokátům, nikoli advokátním koncipientům.

Nejvyšší správní soud v této souvislosti dospěl k závěru, že není namístě formální posuzování soustavnosti (typ smlouvy uzavírané s klientem), nýbrž posuzování materiální – tedy mimo jiné četnost, délka trvání a návaznost poskytovaných úkonů právní služby.

2. Nejvyšší správní soud se dále zabýval otázkou, za jakých podmínek může advokátní koncipient poskytovat právní služby. Dospěl k závěru, že by mohlo jít v zásadě o a) poskytování právní služby jednorázově, nesoustavně; b) poskytování právní služby na základě pracovního poměru, tedy nikoli vlastním jménem a na vlastní účet, a to (i) v rámci § 26 odst. 2 zákona o advokacii a pravidel pro výkon substitučního oprávnění nebo (ii) v rámci § 2 odst. 2 zákona o advokacii.

Naznačil, že v případě a) a případě b) (ii) by bylo rovněž třeba případ zkoumat z pohledu etického kodexu, resp. jeho čl. 15 odst. 4. Ve vztahu k případnému dalšímu pracovnímu poměru advokátního koncipienta komentářová literatura dodává, že bude vždy nutné zvažovat rozsah i obsah dalšího pracovního poměru, o jehož navázání koncipient advokáta ze závažného důvodu žádá. Pokud jde o rozsah, zdá se, že by takový další pracovní poměr rozhodně neměl přesahovat 50 % hlavního úvazku koncipienta (J. Svejkský, M. Vychopeň, L. Krym, A. Pejchal a kol.: Zákon o advokacii, Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, komentář k čl. 15 etického kodexu).

Obecně se připouští výkon takových činností, které nebudou v rozporu s právními i stavovskými předpisy, případně nenaruší důstojnost a vážnost advokátního stavu [např. pedagogická práce, obecně ani výkon povinností vyplývajících z funkce senátora, poslance Poslanecké sněmovny, Parlamentu či člena obecního zastupitelstva – k tomu dále přiměřeně sdělení představenstva České advokátní komory k otázce výkonu činností neslučitelných s výkonem advokacie (Věstník ČAK č. 3/1997)].

✿ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

Soudní dvůr EU:

K nařízení povinnosti smazat urážlivé příspěvky napříč sítí

Unijní právo nebrání tomu, aby byla takovému poskytovateli hostingu, jako je Facebook, uložena povinnost odstranit komentáře, které jsou stejné jako komentář, který byl dříve prohlášen za protiprávní, a za určitých podmínek i komentáře jemu rovnocenné. Unijní právo nebrání ani tomu, aby takový soudní příkaz vyvolával podle relevantního mezinárodního práva, které musí členské státy zohledňovat, účinky na celosvětové úrovni.

Rozsudek ESLP ze dne 3. 10. 2019 ve věci C-18/18, Eva Glawischnig-Piesczek v. Facebook Ireland

Z odůvodnění:

Eva Glawischnig-Piesczek, která byla poslankyní Nationalrat (Národní rada, Rakousko), předsedkyní poslaneckého klubu „die Grünen“ (Zelení) a spolkovou mluvčí této politické strany, vede u rakouských soudů při se společností Facebook Ireland. Navrhuje, aby bylo společnosti Facebook nařízeno smazat komentář, který jistý uživatel zveřejnil na této sociální síti a který jí ubližuje na cti, jakož i totožná tvrzení nebo tvrzení rovnocenného obsahu.

Dotyčný uživatel Facebooku sdílel na svém soukromém profilu článek z rakouského informačního internetového portálu oe24.at nazvaný „Zelení: jsme pro zachování minimálního příjmu pro uprchlíky“. V důsledku toho se na tomto profilu objevil „náhled“ původní stránky s názvem tohoto článku, jeho stručným shrnutím a fotografií E. Glawischnig-Piesczek. Tento uživatel rovněž k uvedenému článku zveřejnil komentář, jehož znění podle rakouských soudů mohlo E. Glawischnig-Piesczek ublížit na cti, urazit ji a pomluvit. Tento příspěvek si mohl prohlédnout každý uživatel Facebooku.

Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud, Rakousko) za této situace požádal Soudní dvůr EU o výklad směrnice o elektronickém obchodu.

Takový poskytovatel hostingu, jako je Facebook, podle této směrnice nenese odpovědnost za ukládané informace, pokud nebyl seznámen s jejich protiprávností nebo pokud jednal neprodleně s cílem je odstranit nebo k nim znemožnit přístup, jakmile se o tom dozvěděl. Toto zproštění odpovědnosti ovšem nebrání tomu, aby byla poskytovateli hostingu uložena povinnost ukončit protiprávní jednání nebo mu předejít, a to zejména na základě odstranění protiprávních informací nebo zamezení přístupu k nim. Ve směrnici je naproti tomu zakázáno uložit poskytovateli hostingu povinnost v obecné rovině dohlížet na jím ukládané informace nebo aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní činnost.

Soudní dvůr EU v rozsudku odpověděl tak, že **směrnice o elektronickém obchodu, jejímž cílem je vytvořit rovnováhu mezi různými zájmy, nebrání tomu, aby soud členského státu mohl poskytovateli hostingu uložit povinnost:**

- odstranit informace, které ukládá a které mají **stejný obsah** jako informace, která byla dříve prohlášena za protiprávní, nebo k nim zablokovat přístup bez ohledu na to, kdo požádal o ukládání těchto informací;

- odstranit informace, které ukládá a které mají **rovnocenný obsah** jako informace, která byla dříve prohlášena za protiprávní, nebo k nim zablokovat přístup, pokud se povinnosti dohledu a vyhledávání informací, kterých se týká takový soudní příkaz, omezují na informace, z nichž plyne sdělení, jehož obsah se oproti sdělení, které bylo prohlášeno za protiprávní a obsahuje údaje vymezené v soudním příkazu, v podstatě nezměnil, a pokud rozdíly ve formulaci tohoto rovnocenného obsahu v porovnání s formulací informace, jež byla dříve prohlášena za protiprávní, nejsou takové povahy, aby byl poskytovatel hostingu nucen tento obsah samostatně posoudit (poskytovatel hostingu může v tomto směru využít automatizovaných technických způsobů a nástrojů vyhledávání);

- odstranit informace, kterých se týká soudní příkaz, nebo k nim na **celosvětové úrovni** zablokovat přístup podle relevantního mezinárodního práva, které musí členské státy zohledňovat.

CENNÉ PAPIRY, KAPITÁLOVÝ TRH, INVESTIČNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY

- novelizovaný zákon o podnikání na kapitálovém trhu
- zákon směnečný a šekový, zákon o dluhopisech
- dohled nad kapitálovým trhem, investiční společnosti a investiční fondy
- celkem 31 zákonů, nařízení vlády a vyhlášek v aktuálním znění

Sagit více informací na www.cnp.sagit.cz

❖ Rozhodnutí zpracovala JUDr. HANA RÝDLOVÁ.

Evropský soud pro lidská práva:

K odnětí rodičovské zodpovědnosti a zájmům dítěte při osvojení

Rozhodování o odnětí rodičovské zodpovědnosti a o svolení k adopci dítěte musí zahrnovat zvažování zájmů dítěte a zájmů jeho biologické rodiny.

Rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 10. 9. 2019 ve věci *Strand Lobben a další v. Norsko* [GC], stížnost č. 37283/13

Shrnutí fakt:

V roce 2008 první stěžovatelka porodila za svobodna své první dítě (druhého stěžovatele). Ještě před porodem se obrátila na orgán sociálně-právní ochrany dětí s žádostí o poradenství s péčí o dítě a přijala nabídku setrvat s dítětem v zařízení pro rodinu během prvních tří měsíců života dítěte, aby mohla být vyhodnocena její schopnost řádné péče o dítě. Poté, kdy pracovníci zařízení konstatovali obavy ohledně její způsobilosti o dítě pečovat, orgán sociálně-právní ochrany dětí dospěl k závěru, že péče o dítě první stěžovatelkou mimo zařízení by představovala riziko pro dítě (které mělo silnou podváhu a potřebu výživy a sledování). Dítě proto bylo, po necelém měsíci od narození, okamžitě umístěno do provizorní pěstounské péče na základě nařízení správního orgánu s tím, že jej první stěžovatelka a její matka mohly navštěvovat na maximálně jednu a půl hodiny týdně.

První stěžovatelka se do rozhodnutí o umístění do provizorní pěstounské péče odvolala k nadřízenému správnímu orgánu s tím, že je připravena se o dítě starat společně se svou matkou a za asistence orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Její odvolání bylo zamítnuto a první stěžovatelka podala odvolání k soudu. Místně příslušný soud neshledal důvod pro zrušení nařízení o umístění dítěte do pěstounské péče a konstatoval, že není v nejlepším zájmu dítěte, aby pěstounskou péčí opustilo, a to vzhledem k jeho speciálním potřebám a k zásadnímu omezení způsobilosti matky o dítě pečovat.

V roce 2009 správní orgán rozhodl o umístění dítěte do stálé pěstounské péče s tím, že matka bude mít upraven styk s dítětem šestkrát do roka na dvě hodiny, a to proto, aby dítě mělo povědomí o své matce. První stěžovatelka se odvolala k místně příslušnému soudu, který jejimu odvolání vyhověl. Avšak v roce 2010 soud druhé instance, na základě opravného prostředku, rozhodl o nezbytnosti setrvání dítěte v pěstounské péči.

Dítě setrvalo v pěstounské péči tři roky. V roce 2011 správní orgán (složený z právníka, psychologa a laika) rozhodl o odnětí rodičovských práv první stěžovatelky a o svolení k adopci dítěte. Adopce dítěte byla shledána v nejlepším zájmu dítěte. V roce 2012 bylo rozhodnutí potvrzeno prvoinstančním soudem, dále soudem odvolacím a posléze Nejvyšším soudem. Ačkoliv se situace první stěžovatelky v mezidobí změnila – stěžovatelka se provdala a porodila dceru, o kterou se sama starala, soudy dospěly k závěru, že není dostatečně schopná

rozpoznat nebo porozumět speciálním potřebám dítěte, které bylo znalci označeno za psychicky zranitelné a se zvláštními potřebami. Soudy mimo jiné shledaly, že si dítě vytvořilo silné vazby na pěstounské rodiče, jelikož s nimi žilo téměř od narození, a že by adopcí získalo dlouhodobý pocit bezpečí.

Předmět stížnosti:

Předmětem stížnosti, kterou podali dva stěžovatelé (matka a její dítě), bylo jak rozhodnutí vnitrostátních orgánů o odnětí rodičovské zodpovědnosti první stěžovatelky, tak rozhodnutí o svolení k adopci dítěte. Bylo namítáno porušení čl. 8 Úmluvy.

Rozhodnutí ESLP:

V roce 2017 ESLP, který rozhodoval v sedmičlenném senátu, rozhodl čtyřmi hlasy ku třem, že v daném případě nedošlo k porušení čl. 8 Úmluvy. Dle mínění ESLP vzhledem k tomu, že u mateřské způsobilosti stěžovatelky nedošlo k pozitivnímu vývoji během tří let, kdy měla možnost kontaktu s dítětem, rozhodovací proces vnitrostátních orgánů byl spravedlivý. ESLP dále konstatoval, že rozhodnutí vnitrostátních orgánů byla odůvodněna výjimečnými okolnostmi a že byla motivována ochranou nejlepších zájmů dítěte. V roce 2018 byl na žádost stěžovatelů případ postoupen Velkému senátu ESLP.

Sedmnáctičlenný Velký senát se neztotožnil se závěry senátu a shledal, že **rozhodnutí vnitrostátních orgánů o odnětí rodičovské zodpovědnosti první stěžovatelky a rozhodnutí o svolení k adopci dítěte jednoznačně představovala zásah do práva na rodinný život obou stěžovatelů**. Ačkoliv byl zásah v souladu s právem (zákonem o blahu dítěte) a byl odůvodněn „ochranou zdraví a morálky“ a „práv a svobod“ dítěte, vnitrostátní orgány se v rámci rozhodování nezabývaly vážením zájmů dítěte na jedné straně a zájmů jeho biologické rodiny na straně druhé, a ani se nikdy vážně nezabývaly otázkou opětovného sloučení dítěte s jeho biologickou rodinou.

Velký senát zejména poznamenal, že rozhodnutí byla z velké části založena na zjištění, že matka by nebyla schopna zajistit dítěti řádnou péči. V tomto ohledu však rozhodování vnitrostátních orgánů vykazovala pochybení. Za prvé, rozhodnutí byla přijata za situace, kdy mezi matkou a dítětem byl malý styk. Styk probíhal často v kanceláři orgánu sociálně-právní ochrany dětí za přítomnosti pěstounky a dohlížejícího úředníka, a nemohl tak vést k vytvoření vazeb mezi matkou a dítětem. Ze strany státních orgánů bylo učiněno velmi málo pro vyzkoušení alternativních řešení. Ačkoliv soudy uváděly, že účelem styku mezi matkou a dítětem bylo udržování jejich vzájemného kontaktu, aby si dítě bylo vědomo svých

kořenů, nikdy nebylo zvažováno navázání jejich vzájemného vztahu tak, aby dítě mohlo být navraceno do péče jeho biologické matky. Existovaly tudíž omezené důkazy, na jejichž základě bylo možné činit jasné závěry o pečovatelských dovednostech biologické matky.

Rodinná jednota a reunifikace rodiny v případě odloučení jsou otázky, které je nutné zohledňovat v rámci čl. 8 Úmluvy, a proto v případech veřejné péče omezující rodinný život mají státy pozitivní povinnost přijímat opatření směřující k reunifikaci rodiny (*K a T v. Finsko*, § 178). V případech, kdy se zájmy dítěte a zájmy rodičů střetávají, čl. 8 Úmluvy vyžaduje, aby vnitrostátní orgány zachovaly spravedlivou rovnováhu mezi těmito zájmy a aby při procesu jejich poměrování byl přikládán obzvláštní význam nejlepším zájmům dítěte, které podle jejich povahy a závažnosti mohou převážit nad zájmy rodičů (*Sommerfeld v. Německo* [GC], § 64). Nejlepší zájmy dítěte na jedné straně diktují, aby byly zachovány vazby mezi dítětem a jeho rodinou, s výjimkou případů, kdy je rodina shledána obzvlášť nevhodná, jelikož přerušeni těchto vazeb znamená odříznutí dítěte od jeho kořenů. Proto rodinné vazby mohou být přerušeny pouze za velmi výjimečných okolností a musí být učiněno vše pro to, aby osobní vztahy byly zachovány, a případně „přestavět“ rodinu (*Gnahoré v. Francie*, § 59). Na druhou stranu je také v zájmu dítěte, aby vyrůstalo ve zdravém prostředí, a rodič nemůže mít právo podle čl. 8 na taková opatření, která by uškodila zdraví a rozvoji dítěte (*Neulinger and Shuruk v. Švýcarsko* [GC], § 136; *Elsholz v. Německo* [GC], § 50; *Maršálek v. Česká republika*, § 71).

Za druhé, v řízeních před soudy, která vedla k rozhodnutím z roku 2012, nebyly nařízeny nové expertní posudky pro zkoumání schopnosti biologické matky pečovat o dítě, a to přestože se matka v mezidobí provdala a porodila další dítě. Při rozho-

dování se soudy opíraly o důkazy předložené dvěma psychology, kteří byli předvoláni jako experti a vypracovali posudky v rámci předchozích řízení z roku 2010 o umístění do pěstounské péče, avšak od té doby neprovedli žádný odborný přezkum. Pouze jeden z těchto posudků vycházel z pozorování průběhu styku mezi matkou a dítětem, a navíc pouze ve dvou případech. **Tam, kde jsou státní orgány zodpovědné za rozpad rodiny, protože nedostaly pozitivní obligaci přijmout taková opatření, která by usnadnila reunifikaci rodiny, nemohou založit své rozhodnutí o svolení k adopci na argumentu o absenci vazeb mezi rodiči a dítětem** (*Pontes v. Portugalsko*, § 92, 99). Umístění do náhradní rodinné péče by mělo být dočasným opatřením a mělo by být přerušeno, kdykoliv to okolnosti dovolují [*Olsson v. Švédsko* (č. 1), § 81].

Za třetí, ačkoliv soudy při posuzování způsobilosti první stěžovatelky pečovat o dítě věnovaly zvláštní pozornost speciálním potřebám dítěte, které bylo označeno za zranitelné, **ve skutečnosti jeho zranitelnost podrobněji nezkoumaly**. Soudy podrobněji neanalyzovaly povahu uvedené zranitelnosti a pouze stručně konstatovaly, že dítě snadno podléhá stresu a že potřebuje klid, bezpečí a podporu. Soudy se dále nezabývaly otázkou, **proč dítě zůstávalo zranitelné, ačkoliv se nacházelo v pěstounské péči od tří týdnů jeho života**.

Velký senát proto dospěl k závěru, že v rámci vnitrostátního rozhodovacího procesu nebyly řádně zohledněny veškeré zájmy a veškerá hlediska stěžovatelů, a tudíž že rozhodování vnitrostátních orgánů nebylo doprovázeno dostatečnými zárukami odpovídajícími jak závažnosti zásahu do práv stěžovatelů, tak významu dotčených zájmů. **Došlo tedy k porušení čl. 8 Úmluvy u obou stěžovatelů.**

✦ Rozhodnutí zpracovala Mgr. VLADIMÍRA PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Ph.D., LL.M.

DÍKY ADVOKÁTNÍMU DENÍKU VÁM NEUNIKNE NIC AKTUÁLNÍHO A PODSTATNÉHO NEJEN Z ADVOKACIE, ALE I Z CELÉHO SVĚTA PRÁVA

ADVOKÁTNÍ ONLINE DENÍK

– váš nový zpravodaj v PC i telefonu

JE TO I VÁŠ DENÍK, UVÍTÁME VAŠE ČLÁNKY, NÁZORY,
POZVÁNKY, TIPY A PODNĚTY!
PIŠTE NA ADVOKATNIDENIK@CAK.CZ

**ZAŘAĎTE SI NAŠE STRÁNKY
WWW.ADVOKATNIDENIK.CZ
MEZI SVÉ OBLÍBENÉ ZÁLOŽKY!**

**Petr Toman, Ondřej Šebesta
a kolektiv:**

Advokáti proti totalitě

Mladá fronta a Česká advokátní
komora, Praha 2019, 300 stran,
399 Kč.

V rámci rozsáhlého projektu „Advokáti proti totalitě“, kterým se Česká advokátní komora u příležitosti 30. výročí 17. listopadu 1989 rozhodla připomenout veřejnosti deset svých kolegů, vznikla naprosto ojedinělá stejnojmenná publikace kolektivu autorů pod vedením Petra Tomana a Ondřeje Šebesty. Nejde pouze o historii české a slovenské advokacie v průběhu dvacátého století, v němž byli její členové podrobeni mnohým zkouškám.

Oba totalitní režimy – nacismus a komunismus – nestály o nezávislé advokáty a jejich stavovskou samosprávu, ale o poslušné nástroje výkonu státní moci. Nebylo divu, že jejich počet poklesl od roku 1938 z 3 845 v průběhu okupace a po komunistickém puči na 570 advokátů v roce 1951. Komunistický režim navíc odstranil soukromý charakter výkonu tohoto povolání a zlikvidoval advokátní komory.

Jak dokládá deset prezentovaných životních osudů (Kamill Resler, Jiří Křížek, Jaroslav Borkovec, Rastislav Váhala, František Hejný, Dagmar Burešová, Otakar Motejl, Ján Čarnogurský, Jiří Machourek, Milan Hulík), i mezi advokáty se našly statečné osobnosti schopné postavit se obłudným mechanismům obou totalitních režimů. Polovina z nich patřila mezi účastníky protinacistického odboje a po 2. světové válce se postavila též komunistickému režimu (tři skončili před soudem a jeden z nich byl popraven).

Druhá polovina advokátů se profilovala obhajováním pronásledovaných z politických důvodů, případně po roce 1978 spolupracovali s Výborem na obranu nepravdivě stíhaných. Nebylo divu, že byli sledováni, či přímo perzekvováni Státní bezpečností. Po pádu komunistického totalitního režimu navíc pomáhali transformaci a obnově nezávislé justice.

Jedním z nejdůležitějších počínů této knihy je prezentace advokátů, kteří hájili naše národní hrdiny (Milada Horáková, Heliodor Píka ad.) či v pozdějších letech řadu dalších představitelů nezávis-

lých iniciativ a opozice. Jenom nemnoho z advokátů se této úlohy zhostilo se ctí, bojovali dlouhodobě např. o rehabilitaci popravených obětí, řada z nich tuto službu klientům nezvládla a zaprodala se komunistickému režimu i jeho mocenským orgánům.

Biografický přístup měl tu výhodu, že se autoři mohli zaměřit na roli justice a práva ve všech historických obdobích 20. století na pozadí konkrétního osudu, včetně zdůraznění klíčových aspektů advokátní činnosti, jakými jsou nezbytnost ochrany důvěrnosti vztahu s klientem a potřeba samosprávy advokátního stavu.

Velkým přínosem publikace a jednotlivých biografii je pečlivá práce s dokumenty komunistické moci, včetně svazků a spisů Státní bezpečnosti, z Archivu bezpečnostních složek, případně Národního archivu, které byly citlivě doplněny soukromou dokumentací a fotografiemi z rodinných archivů.

Publikace „Advokáti proti totalitě“ má oprávněnou ambici být inspirací nejenom pro členy advokátního stavu. Věříme v této souvislosti, že slova předsedy České advokátní komory Vladimíra Jirouska o dekomunizaci a jejím završení „až v rámci soudního dne“ nebudou demotivující při snaze o zachování principů právního státu, prosazování a ochrany nezávislosti, včetně nezávislosti a svobodného výkonu advokacie.

✦ PhDr. PAVEL ŽÁČEK, Ph.D., historik a novinář, první ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů, poslanec Parlamentu ČR

Christian Bibelriether

Advokát · Rechtsanwalt

Právní služby v Německu

(již od roku 1998)

česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

tel.: 0049 851 33403
00420 910 259 869
fax: 0049 851 34327

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

C. H. BECK NOVINKA

Pavel Simon

Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci

2019, brožovaná, 416 stran
cena 690 Kč, obj. číslo PP145

Objednávejte na www.beck.cz

inzerce

z advokacie

Unie obhájců k třiceti letům svobodné obhajoby

Unie obhájců dostává díky vstřícnosti Bulletinu advokacie pravidelně prostor seznámit čtenáře s tím, co se událo, čím se aktuálně zabývá, jaké problémy obhajoby řeší. Ne že bychom měli málo aktuálních témat. Ať je to již aktuální atak vůči advokátní mlčenlivosti ze strany poslanecké vyšetřovací komise k OKD, či problematika odposlechů a sledování. V poslední době též kvasí legislativní změny v oblasti trestního práva, ať již v podobě novelizace trestního zákoníku, či prací na přípravě nového trestního řádu.

Tento příspěvek si dovoluji nahladit trochu jinak. Slavíme třicáté výročí 17. listopadu 1989, okamžiku, který bezesporu změnil životy všech lidí v naší zemi včetně advokátů a obhájců.

Velmi si cením iniciativy Petra Tomana, člena prezidia Unie obhájců, který je duchovním otcem projektu České advokátní komory „Advokáti proti totalitě“. Jedná se o mimořádnou iniciativu, která nám připomíná statečné osobnosti dějin advokacie, jejich osudy. Společným jmenovatelem všech těchto osobností byla vždy bezpodmínečná ochrana práv jejich klientů, často za cenu osobních obětí. Jejich přístup k výkonu advokacie by měl být inspirací pro nás i nastupující generace kolegů advokátů, byť zdánlivě žijeme v klidné a prosperující době.

Co stojí za zvláštní pozornost, je skutečnost, že z deseti vybraných advokátních osobností, které budou v rámci projektu představeny, je sedm významných obhájců. JUDr. Rastislav Váhala, obhájce Heliodora Píky, JUDr. Kamill Resler, obhájce K. H. Franka, JUDr. Dagmar Burešová, JUDr. Otakar Motejl, JUDr. Ján Čarnogurský, JUDr. Milan Hulík a JUDr. Jiří Machourek, obhájci disidentů v době normalizace.

Není náhoda, že právě advokáti – obhájci museli a musí čelit mimořádným tlakům, které ať již politická moc, či širší společnost vyvíjí jak vůči jejich klientům, tak vůči nim samotným. Politici, média ani veřejnost nejsou často schopni porozumět tomu, proč se obhájci „zastávají darebáků“, kteří mají být odsouzeni a potrestáni.

Kdyby mohli, své by o tom jistě povyprávěli kolegové obhájci, ať již doktor Resler, který obhajoval K. H. Franka, či

doktor Váhala hájící generála Heliodora Píku. Stejně tak by mohli vyprávět (a někteří naštěstí ještě můžou), co znamenalo ve své době hájit politicky nepohodlné osoby vůči totalitnímu režimu v pozdějších letech normalizace. Při obhajobě klientů dělali přesně to samé, co se snažíme dělat i my, obhájci v demokratické republice dvacátého prvního století. Hájili bez kompromisů, při využití všech zákonných prostředků, práva svých klientů. Činili tak bez ohledu na to, o jakého klienta se jednalo a co mu bylo kladeno za vinu. Stejně tak se nezabývali dopředu pronášenými odsudky politiků či veřejnosti. Dělali prostě dobře svoji práci. Máme štěstí, že žijeme

v době, kdy nám za poctivý výkon advokacie již nehrozí odsouzení k mnohaletým žalářům, propadnutí majetku, ztráta cti a občanských práv, jako se to stalo doktoru Křížkovi, advokátovi odsouzenému v procesu s Miladou Horákovou, který musel v rámci závě-

rečné řeči pronést ponižující slova, ze kterých dodnes mrazí „...byla to ta okolnost zaměstnání advokáta 20 let v Bratislavě, 10 let v Praze, co přivádělo mě výlučně do styku s buržoazií, aristokracií a posléze diplomacií. Byla to moje vlastní chyba, což dnes uznávám, že jsem nehledal nikdy styku s prostým lidem, a tak mi zůstaly jeho přání a tužby neznámy.“

Doba se změnila, ale obhájci se pořád vypořádávají se stejným tlakem, který má neměnicí se podtext – proč hájí toho či onoho veřejného nepřítele, o jehož vině není pochyb. Tlak, kterému obhájci čelí, je o to intenzivnější, oč modernější je doba. Obhájci jsou často konfrontováni s informacemi z trestního řízení prakticky online a je vyžadována jejich okamžitá reakce. Přitom i obhájci jsou jenom lidé a jako profesionálové často nesou mnohem citlivěji menší či větší nespravedlnosti, které musí jejich klienti snášet.

Je však třeba vydržet, nevzdat se toho, proč má smysl obhajobu vykonávat, tedy chránit beze zbytku za použití práva zájmy klientů. Pokud budou obhájci důsledně, nekompromisně a často i proti vůli ostatních hájit právo, tak jak to činily velké osobnosti advokacie v minulosti, budou zároveň posilovat právní stát, který bez takové obhajoby nemůže existovat.

Mgr. LUKÁŠ TROJAN,
viceprezident Unie obhájců ČR

Z kárné praxe

Je kárným proviněním, jestliže advokát oslovuje protistranu, přestože ví, že je zastoupena advokátem, a přestože nemá od tohoto zástupce souhlas.

Kárné rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 11. 1. 2019, sp. zn. 1/2018

Kárně obviněný JUDr. A. B., advokát,

se dopustil kárného provinění tím, že

ačkoliv mu bylo známo, že ve sporech jeho klienta, vedených s M. N., nar. 1921, bytem v USA, je M. N. ve všech předmětných věcech souvisejících s Českou republikou právně zastoupena advokátkou JUDr. O. P. na základě udělené plné moci ze dne 15. 6. 2012, bez předchozího souhlasu této advokátky a bez jejího vědomí,

– zaslal přímo M. N. dopis ze dne 28. 4. 2017, a to takového obsahu, kterým se snažil v ní vzbudit nedůvěru k JUDr. O. P., přičemž na M. N. činil nepřipustný nátlak, který v ní mohl vzbudit dojem, že se mohla dopustit protiprávního jednání, s cílem přimět ji, aby splnila požadavky jeho klienta,

– kontaktoval R. S., advokáta v USA poskytujícího právní služby M. N. v jejích věcech projednávaných v USA, dopisy ze dne 3. 5. 2017 a 7. 6. 2017 a e-mailem ze dne 21. 6. 2017,

tedy

- při výkonu advokacie nejednal čestně a svědomitě,
- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedorušoval pravidla profesionální etiky ukládající mu
 - povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu,
 - povinnost, je-li osoba, se kterou poskytovaná právní služba souvisí, zastoupena advokátem, nejednat s ní přímo bez předchozího souhlasu tohoto advokáta,

čímž porušil

- ust. § 16 odst. 2 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o advokacii“),
 - ust. § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1, odst. 11 větou druhou usnesení představenstva České advokátní komory (dále jen „ČAK“) č. 1/1997 Věstníku, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla současně advokátů České republiky (dále jen „etický kodex“).
- Za to se mu podle § 32 odst. 3 písm. c) zákona o advokacii ukládá kárné opatření

pokuta ve výši 54 000 Kč.

Kárně obviněný je povinen zaplatit částku 8 000 Kč jako náhradu nákladů kárného řízení. Pokuta a náhrada nákladů

řízení jsou splatné ve lhůtě 15 dnů od právní moci rozhodnutí na účet České advokátní komory.

Z odůvodnění:

1. Kárný žalobce podal dne 3. 1. 2018 na kárně obviněného kárnou žalobu pro výše uvedený skutek.

2. Kárně obviněný se na výzvu k celé věci vyjádřil podáním ze dne 31. 1. 2018. Z jeho obsahu se podává, že kárně obviněný měl informace od klienta o tom, kdo paní M. N. zastupuje, a byla mu jeho klientem předložena plná moc z roku 2012, kterou však považoval za neplatnou, protože na jejím podkladě by nebylo možné provést vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí, a o novém zmocnění nevěděl. Dopis zasláný M. N. podle jeho přesvědčení žádným způsobem neočerňoval JUDr. O. P. a nečinil nepřipustný nátlak s cílem přimět M. N. k vyhovění požadavkům jeho klienta. Stejně tak odmítl, že by se dopustil kárného provinění tím, že zaslal dvě písemnosti R. S., když tak činil z přesvědčení, že je zástupcem paní M. N. v USA. Přípisy adresované R. S. nebyly podle něho způsobily poškodit paní M. N. a žádným způsobem neznevažovaly JUDr. O. P., a navrhl proto, aby byl zproštěn kárné žaloby.

3. K projednání kárné žaloby bylo nařízeno ústní jednání, k němuž se kárně obviněný řádně dostavil. V rámci svého výslechu připustil pochybení a zpětně vyhodnocoval, že mohl kontaktovat JUDr. O. P. za účelem objasnění rozsahu zmocnění. Setrval však na tom, že nátlak na paní M. N. nebyl nepřiměřený, a pokud by měl být uznán vinným, navrhl uložení sankce v podobě napomenutí.

4. Kárný senát po provedeném dokazování, kdy měl k dispozici především listinné důkazy, a to stížnost společnosti JUDr. O. P., plnou moc ze dne 15. 6. 2012, dopis kárně obviněného ze dne 28. 4. 2017 adresovaný paní M. N., dopisy adresované advokátovi v USA R. S. z 3. 5. 2017 a 7. 6. 2017 a jejich překlady do českého jazyka a dále e-mailovou korespondencí mezi nimi z června 2017, dopis stěžovatelce JUDr. O. P. a dále vyjádření kárně obviněného a jim předložené listinné důkazy, a to plnou moc ze dne 15. 6. 2012, plnou moc ze dne 27. 2. 2017, plnou moc ze dne 7. 3. 2017, žalobní návrhy a podání kárně obviněného činěná za jeho klienta proti M. N. ze dne 28. 3. 2017, 7. 3. 2017 a 8. 3. 2017, usnesení obvodního soudu ze dne 10. 3. 2017, vyjádření kárně obviněného ke stížnosti a ke kárné žalobě a jeho výslech, dospěl k závěru, že jednání kárně obviněného naplňuje znaky kárných provinění, a to z následujících důvodů:

5. Z obsahu dopisu kárně obviněného adresovaného přímo paní M. N. ze dne 28. 4. 2017 jednoznačně vyplývá jeho vědomost o tom, že paní M. N. je v záležitosti jeho klienta, který se zajímal o její nemovitosti, zastoupena advokátkou JUDr. O. P., neboť sám kárně obviněný v dopise uvedl, že „... dne 7. února 2017 byla uzavřena smlouva o smlouvě budoucí mezi jednatelem klienta a Vámi (mysleno paní M. N.) zastoupenou JUDr. O. P.“ Z obsahu plné moci ze dne 15. 6. 2012, kterou měl kárně obviněný od klienta rovněž k dispozici, mu muselo být zřejmé, že paní M. N. je zastoupena advokátem. Již jen tyto dvě skutečnosti měly být pro kárně obviněného dostatečné proto, aby neoslovoval přímo paní M. N. a jednal vůči pa-

ni M. N. pouze prostřednictvím advokátky JUDr. O. P. Kárně obviněný neměl jedinou indicii o tom, že by právní zastoupení realizované JUDr. O. P. bylo ukončeno nebo že by paní M. N. v ČR zastupoval někdo jiný. V rámci řízení nebylo prokázáno, ale ani tvrzeno, že by kárně obviněný obdržel souhlas od JUDr. O. P. k přímému oslovení její klientky, naopak z tvrzení kárně obviněného vyplynulo pouze to, že plná moc udělená JUDr. O. P. k zastupování je dle jeho názoru neplatná.

6. Kárný senát uvádí, že advokát při vědomí, že protistrana je zastoupena advokátem, není oprávněn vyhodnocovat platnost plné moci a v případě pochybnosti má vždy možnost dotazem u zmocněnce ověřit, zda protistranu zastupuje. Lze konstatovat, že kárně obviněný navíc ani nečinil žádné právní jednání, pro které by byl namítán nedostatečný rozsah zmocnění podle původní plné moci udělené JUDr. O. P. paní M. N. nezbytný, nýbrž šlo o výzvěrný dopis k náhradě škody a upozornění na plánované právní kroky. Za této situace nebyl kárně obviněný oprávněn oslovovat ani R. S. jakožto právního zástupce paní M. N. v USA. Z jednotlivých kroků kárně obviněného je spíše patrné, že nechtěl jednat s JUDr. O. P. a zcela vědomě a nečestně se jí snažil obejít. Tomu odpovídá i e-mail ze dne 21. 6. 2017, který zaslal kárně obviněný R. S. poté, co jím byl dříve upozorněn na to, že paní M. N. je pro záležitosti v ČR zastoupena advokátkou JUDr. O. P., a vyzván, aby kontaktoval JUDr. O. P.

7. Podle kárného žalobce kárně obviněný svým jednáním porušil povinnosti advokáta stanovené v § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 11 odst. 1 etického kodexu, a to závažně ve smyslu § 32 odst. 2 zákona o advokacii. Obhajoba kárně obviněného, že jedinou zmínkou o JUDr. O. P. byla informace od klienta, že JUDr. O. P. uzavřela v zastoupení paní M. N. s klientem kárně obviněného smlouvu o smlouvě budoucí kupní dne 7. 2. 2017, nemůže obstát a je v rozporu s ustálenou výkladovou praxí.

8. Pochybení kárně obviněného spatřuje kárný senát jednoznačně v přímém kontaktování protistrany, o které věděl, že je zastoupena jiným advokátem, což vyplývá nejen z plné moci ze dne 15. 6. 2012, ale i z tvrzení kárně obviněného, že samotná JUDr. O. P. učinila za svou klientku paní M. N. právní jednání, které nakonec bylo předmětem právních služeb poskytovaných kárně obviněným svému klientovi proti paní M. N., ale je zřejmé i z obsahu dopisu ze dne 28. 4. 2017 adresovaného kárně obviněným paní M. N.

9. Z čl. 11 etického kodexu vyplývají povinnosti kolegiální, zejména pak, že je-li osoba, se kterou poskytovaná právní služba souvisí, zastoupena advokátem, nesmí s ní advokát jednat přímo bez předchozího souhlasu advokáta, který ji zastupuje, ani odmítnout s tímto advokátem jednat.

10. Pokud snad měl kárně obviněný pochybnosti o platnosti plné moci udělené JUDr. O. P. ze strany paní M. N., je namístě opětovně uvést, že taková obhajoba nemůže obstát ani za situace ustálené praxe, že advokáti se ve vzájemném styku zejména zdrží vzájemného vyžadování plných mocí svých klientů, neboť kdyby byla podobná formalistická jednání mezi advokáty připuštěna, byl by účel pravidla o zákazu obcházení advokáta jiné strany zcela zmařen.

11. Z obsahu dopisu kárně obviněného ze dne 28. 4. 2017 a další skutečnosti, že kárně obviněný věděl, že paní M. N.

je osobou velmi pokročilého věku, vyplývají okolnosti, které zvyšují závažnost provinění. Přestože bylo kárně obviněnému známo, a to nejen z informací poskytnutých mu jeho klientem, ale i ze sdělení advokáta v USA R. S., že je paní M. N. zastoupena JUDr. O. P. a že si paní M. N. již nepřeje vyjednat s jeho klientem, tento na ni, a to velmi razantním způsobem, zejména uvedením potenciálních citelných zásahů do její majetkové sféry v řádech stovek milionů korun českých, včetně nebezpečí soudních a jiných řízení, vyvíjel nátlak na změnu jejího postoje, který byl způsobilý vyvolat u paní M. N. dojem, že její zájmy v České republice nejsou hájeny legálním způsobem či jsou jinak ohroženy, a tím mohl vzbudit nedůvěru paní M. N. vůči JUDr. O. P. Škodlivost jednání kárně obviněného zvyšuje také skutečnost, že se nejednalo o jednotlivost, že taková provinění byla v podstatě tři, neboť každé jednotlivé zaslání dopisu či e-mailu, které obcházelo advokátku – JUDr. O. P., naplňuje znaky kárných provinění, jak jsou uvedena ve výrokové části.

12. Závěr kárného senátu o vině kárným proviněním pak koresponduje i s dosavadní rozhodovací praxí kárné komise ČAK, kdy opakovaně bylo judikováno, že povinnost advokáta respektovat zastoupení protistrany jiným advokátem je naprosto bezvýjimečná a musí být splněna do nejmenších důsledků (k tomu např. K 62/99).

13. Kárný senát proto shledal, že kárně obviněný při výkonu advokacie nejednal čestně a svědomitě, při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržoval pravidla profesionální etiky ukládající mu povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu, a zejména nedodržel povinnost, je-li osoba, se kterou poskytovaná právní služba souvisí, zastoupena advokátem, nejednat s ní přímo bez předchozího souhlasu tohoto advokáta. Takové jednání vykazuje znaky kárného provinění ve smyslu § 16 odst. 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1, čl. 11 odst. 1 větou druhou etického kodexu.

14. K osobě kárně obviněného zjistil kárný senát z matričního listu, že kárně obviněný vykonává advokacii jako samostatný advokát od 1. 7. 2003 a dosud nebyl kárně postižen. Je ženatý, má dvě děti, je jediným společníkem ve společnosti, v níž vykonává advokacii, s měsíčním příjmem ve výši několika násobku průměrné mzdy; dále vlastní rodinný dům, který je zatížen hypotékou.

15. Při ukládání kárného opatření kárný senát přihlédl zejména k tomu, že se jednalo o tři dílčí skutky, které na sebe vzájemně navazují, k závažnosti spáchaných provinění, kdy zejména hodnota právní záležitosti a stáří paní M. N. jednoznačně vyžadovaly citlivý přístup, namísto vyvíjení výrazného nátlaku na osobu ve věku blížícímu se 100 let a obcházení právního zástupce. Kárný senát pak přihlédl k alespoň částečné sebereflexi kárně obviněného, který v rámci projednávání uznal, že měl v případě svých pochybností JUDr. O. P. kontaktovat a vyjasnit si s ní rozsah jejího zmocnění. Při ukládání sankce kárný senát přihlédl také k dosavadní bezúhonnosti kárně obviněného a jako přiměřenou sankci shledal kárný senát uložení pokuty ve výši 54 000 Kč, což odpovídá cca 4,5 násobku minimální mzdy, když za kárné provinění lze uložit sankci až do výše stonásobku minimální mzdy. Sankce

tak byla uložena téměř při spodní hranici sazby pokuty. Jen pro úplnost kárný senát dodává, že již v devadesátých letech byla taková provinění v podstatně méně exponovaných případech sankcionována výraznými pokutami v porovnání s cenovou hladinou doby, a že takové jednání bylo a je posuzováno jako poměrně závažné.

Proti tomuto kárnému rozhodnutí podal kárně obviněný odvolání, které odvolací kárný senát odvolací kárné komise ČAK rozhodnutím ze dne 29. 5. 2019 podle § 32 písm. c) vyhl. č. 244/1996 Sb. zamítl a toto kárné rozhodnutí potvrdil.

Z odůvodnění odvolacího kárného rozhodnutí:

1. Citace výroku napadeného kárného rozhodnutí.

2. Proti tomuto rozhodnutí podal kárně obviněný odvolání, a to podáním ze dne 29. 3. 2019, v němž navrhuje, aby napadené kárné rozhodnutí bylo odvolacím kárným senátem zrušeno a bylo rozhodnuto tak, že bude kárné žaloby zproštěn, popř. aby bylo uloženo mírnější kárné opatření, neboť uložené kárné opatření považuje za nepřiměřeně přísné.

Z podaného odvolání je zřejmé, že kárně obviněný si je sice vědom své povinnosti obsažené v čl. 11 odst. 1 etického kodexu – zdržet se přímého kontaktu s protistranou, která je zastoupena advokátem, ale poukazuje na okolnosti případu zejména v tom směru, že se jedná o hraniční situaci, která nedosahuje podle jeho názoru intenzity závažného zaviněného porušení povinností stanovených advokátovi stavovským předpisem, a že dopis, který zaslal přímo M. N., neobsahuje nepravdivá tvrzení a není způsobilý očernit či znevážit JUDr. O. P. v očích klientky, a že advokáta R. S. v USA kontaktoval přímo z toho důvodu, aby bylo zajištěno hladké vyřízení věci mezi klienty.

Ve vztahu k uloženému kárnému opatření poukázal na to, že kárný žalobce navrhoval uložení pokuty ve výši 5 000 Kč, a že tedy uložené kárné opatření neodpovídá hlediskům uvedeným v § 24 odst. 2 advokátního kárného řádu a jeví se jako nepřiměřeně přísné.

3. Kárný žalobce byl informován o podání odvolání kárně obviněným, a to doručením jeho stejnopisu s přípisem předsedy kárné komise ze dne 4. 4. 2019 – k podanému odvolání se však nevyjádřil.

4. Odvolání kárně obviněného bylo projednáno ve smyslu ust. § 27 odst. 1 advokátního kárného řádu bez nařízení jednání, neboť to nebylo k řádnému posouzení věci nezbytné.

5. Odvolací kárný senát přezkoumal ve smyslu ust. § 28 advokátního kárného řádu celý výrok odvoláním napadeného rozhodnutí, jakož i správnost kárného řízení, které tomuto rozhodnutí předcházelo, a dospěl k závěru, že odvolání kárně obviněného není důvodné.

6. Pokud jde o samotný průběh kárného řízení, neshledal odvolací kárný senát žádná pochybení. Kárně obviněnému bylo umožněno vyjádřit se ke všem skutečnostem, které mu byly kladeny za vinu, hájit se a navrhopvat důkazy, čehož kárně obviněný v průběhu kárného řízení využil. Samotné kárné rozhodnutí pak bylo vydáno na základě úplně zjištěného skutkového stavu, přičemž hodnocení jednotlivých provedených důkazů kárný senát i v napadeném rozhodnutí pečlivě a přiléhavě odůvodnil.

7. Odvolací kárný senát se zcela ztotožňuje s napadeným kárným rozhodnutím v tom směru, že pokud kárně obviněný přímo kontaktoval protistranu, o které věděl, že je zastoupena advokátem, porušil tím povinnosti advokáta stanovené v § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 11 odst. 1 etického kodexu a takovéto porušení je třeba považovat za závažné ve smyslu § 32 odst. 2 zákona o advokacii. Kárně obviněný měl nepochybně vědomost o právním zastoupení paní M. N. v České republice advokátkou JUDr. O. P., a přesto se obrátil způsobem uvedeným ve výroku kárného rozhodnutí přímo na M. N., resp. jejího advokáta v USA, přičemž způsob, kterým tak učinil, není možné v žádném případě akceptovat, jak podrobně zdůvodnil kárný senát mimo jiné v bodě 11. napadeného kárného rozhodnutí. Pokud kárně obviněný namítá, že advokát není povinen vlastním šetřením zjišťovat, zda a který advokát převzal zastoupení protistrany, a to při absenci předchozího kontaktu mezi advokáty, tak v obecné rovině je tato úvaha správná, pokud ovšem advokát nemá vědomost o existenci zastoupení protistrany jiným advokátem, a to i ve formě určité indicie – např. plné moci z dřívější doby, jak tomu bylo v případě kárně obviněného.

Jestliže tedy kárně obviněný nerespektoval v tomto konkrétním případě zastoupení protistrany jiným advokátem, nelze uzavřít jinak, než že se dopustil kárného provinění, tak, jak je uvedeno v napadeném kárném rozhodnutí.

8. Pokud jde o uložené kárné opatření, nesdílí odvolací kárný senát názor kárně obviněného, že by toto kárné opatření bylo nepřiměřeně přísné, a to vzhledem k hlediskům uvedeným v § 24 odst. 2 advokátního kárného řádu. Není možné přisvědčit ani odvolací námitce kárně obviněného v tom směru, že kárný žalobce navrhoval za skutek, který je předmětem kárné žaloby, uložení pokuty ve výši 5 000 Kč. Z protokolu o jednání kárného senátu ze dne 11. 1. 2019 – č. l. 78 – je zřejmé, že kárný žalobce v rámci závěrečného návrhu navrhl pro případ uznání viny uložení pokuty ve výši pětinašobku minimální mzdy.

9. Pokud tedy kárný senát uložil pokutu ve výši 54 000 Kč, což odpovídá 4,5násobku minimální mzdy, je sankce uložena při spodní hranici sazby pokuty, kterou bylo možné uložit. Výše této sankce podle názoru odvolacího kárného senátu zcela odpovídá i okolnostem, za kterých byl skutek spáchán, jeho následkům, a též míře a formě zavinění, když dle názoru odvolacího kárného senátu se kárně obviněný dopustil tohoto skutku z nedbalosti vědomé, neboť věděl, že může svým jednáním porušit své povinnosti advokáta, uvedené v čl. 11 odst. 1 větě druhé etického kodexu (nepochybně věděl, že paní M. N. je zastoupena v České republice advokátkou), ale bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že příslušný předpis neporuší (dovožoval, že plná moc advokátky pro zastupování M. N. je neplatná). Konečně výše sankce je podle názoru odvolacího kárného senátu přiměřená i osobním poměrům kárně obviněného, tak, jak byly v průběhu kárného řízení zjištěny.

S ohledem na výše uvedené skutečnosti bylo odvolacím kárným senátem rozhodnuto tak, jak je ve výroku rozhodnutí uvedeno.

✿ JUDr. JAN SYKA, Oddělení pro věci kárné ČAK

informace a zajímavosti

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v paláci Dunaj

ve čtvrtek 28. listopadu 2019

Odčinění újmy na přirozených právech člověka a jiné nemateriální újmy z pohledu soudce Ústavního soudu

Lektor: JUDr. Jaromír Jirsa, soudce Ústavního soudu

ve čtvrtek 12. prosince 2019

Hojivá advokacie nejen pro rodinné advokáty

Lektorka: JUDr. Daniela Kovářová, advokátka a prezidentka Unie rodinných advokátů

ve čtvrtek 5. prosince 2019

Jak posílit psychickou odolnost a získat nadhled v práci i v životě advokáta

Lektor: PhDr. Miloslav Hrubý, psycholog, kouč, mediátor

ve čtvrtek 9. ledna 2020

Dítě v rozvodovém řízení

Lektor: Mgr. Ondřej Bouša, psycholog Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí, vysokoškolský pedagog MU v Brně

v úterý 10. prosince 2019

Právní jednání v novém občanském právu (prakticky k existenci, platnosti, účinnosti a výkladu)

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva Právnické fakulty UK

ve čtvrtek 16. ledna 2020

Počítání času, promlčení práva

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva PF UK

ve středu 11. prosince 2019

Advokát a Komora aneb proč ji nezatracovat

Lektoři: JUDr. Vladimír Jirousek, advokát a předseda ČAK
 JUDr. Marek Nespala, advokát a předseda Výboru pro odbornou pomoc a ochranu zájmů advokátů ČAK
 Mgr. Petra Vrábliková, advokátka a vedoucí Oddělení pro věci kárné ČAK
 PhDr. Iva Chaloupková, vedoucí Odboru vnějších vztahů ČAK
 JUDr. Milan Hoke, advokát a vedoucí Oddělení odboru sekretariátu ČAK
 Mgr. Miroslava Sedláčková, vedoucí Odboru hospodářského a organizačního ČAK
 JUDr. Jaroslava Macková, advokátka a vedoucí Odboru matriky ČAK
 JUDr. Daniela Kovářová, advokátka a předsedkyně Sekce pro rodinné právo ČAK
 JUDr. Martina Doležalová, advokátka a předsedkyně Sekce pro ADR ČAK

ve čtvrtek 23. ledna 2020

Cochemská praxe: úvod do interdisciplinární spolupráce

Lektoři: Mgr. Ing. Martina Cirbusová, Ph.D., vedoucí Mediačního centra v Brně, spoluautorka publikace Interdisciplinární spolupráce v nejlepším zájmu dítěte, prvního komplexního materiálu věnovaného zavádění prvků a procesů tzv. cochemské praxe v ČR
 Mgr. Robin Brzobohatý, vedoucí mediačního programu na Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně, kontaktní osoba pro komunikaci s mediátorem Evropského parlamentu pro řešení mezinárodních únosů dětí rodiči, spoluautor publikace Interdisciplinární spolupráce v nejlepším zájmu dítěte

ve čtvrtek 30. ledna 2020

Aktuální problémy exekučního řízení

JUDr. Martina Kasiková, soudkyně Krajského soudu v Praze, působí na Katedře občanského práva PF UK

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK**. Telefonické informace na tel. č. 273 193 251 – pi Marie Knížová.

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK Brno v sále Veřejného ochránce práv

ve čtvrtek 12. prosince 2019

Výběr z obchodněprávní judikatury za rok 2019

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva Právnické fakulty UK

v úterý 17. prosince 2019

Vybrané otázky věcných práv v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 16. ledna 2020

Pronájem bytů a nebytových prostor

Lektorka: JUDr. Pavlína Brzobohatá, soudkyně Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 23. ledna 2020

Žaloba a dispozice s předmětem řízení

Lektor: JUDr. Karel Svoboda, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

Semináře pro advokáty pořádané v přednáškové místnosti pobočky ČAK v Brně

v úterý 7. ledna 2020

Aktuální rozhodování v kárné praxi advokátů, nové druhy kárných opatření

Lektorka: JUDr. Irena Schejbalová, ředitelka pobočky ČAK v Brně, místopředsedkyně Kontrolní rady ČAK
JUDr. Jan Skřípský, Ph.D., místopředseda Kárné komise ČAK

od pondělí 20. ledna 2020 do pondělí 22. června 2020

Kurz právnické angličtiny – jaro 2020

Pololetní kurz – 17 lekcí + intenzivní tříhodinový modul, vždy v pondělí od 16 do 17.30 hodin

Lektorka: Denisa Petriláková, Lic. Dip. TEFLA, akreditovaná členka Cambridgeské rady školitelů a lektorů UCLES

od pondělí 20. ledna 2020 do pondělí 22. června 2020

Kurz právnické ruštiny – jaro 2020

Pololetní kurz – 17 lekcí vždy v pondělí od 14 do 15.30 hodin

Lektor: Mgr. Vladimír Srebnickij, lektor, jazykový poradce, překladatel a tlumočnick

Seminář pro advokáty pořádaný regionem Severní Čechy v Ústí nad Labem

v úterý 17. prosince 2019

Advokátní tarif dnes a zítra

Lektorka: JUDr. Daniela Kovářová, advokátka

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce**. Telefonické informace: 513 030 115 – Mgr. Lenka Danilišin.

asociace insolvenčních správců

Asociace insolvenčních správců si vás dovoluje pozvat na seminář:

(Více či méně) praktické poznatky (nejen) soud(c)ů o oddlužovací novele aneb co (všechno) nás při jejím prvním čtení nenapadlo

Přednáší: **JUDr. Jolana Maršíková**, místopředsedkyně Krajského soudu v Hradci Králové
JUDr. Ing. Zdeněk Strnad, Ph.D., místopředseda Krajského soudu v Českých Budějovicích

Datum konání: **2. prosince 2019 od 9 do 15 hodin**

Místo konání: **Justiční areál Na Mičánkách, 28. pluku 1533/29b, Praha**

Účastnický poplatek za seminář: **1 590 Kč členové ASIS, 2 790 Kč ostatní účastníci**

(cena je včetně DPH a občerstvení)

Přihlašte se e-mailem na seminare@asis.cz nebo na www.asis.cz.

Milí přátelé známé bílé stopy, přijměte pozvání na

36. ročník naší sportovní a společenské kratochvíle na běžkách.

Závod KRAKONOŠŮV POHÁR 2020

se koná v sobotu 18. ledna 2020 od 11 hodin ve Špindlerově Mlýně.

Prezence závodníků na osmikilometrovou trasu stopy **BUĎ FIT** (poblíž restaurace Myslivna) započne o 20 minut dříve, tj. od 10.40 hodin.

Vyhlášení výsledků kategorií bude od 17.30 v Interhotelu Montana.

Závod je určen pro **advokáty/advokátky a advokátní koncipienty/koncipientky zapsané na seznamu ČAK**, popř. jejich rodinné příslušníky.

Ostatní závodníci jsou vítáni, nicméně se mohou zúčastnit pouze mimo soutěž.

Přihlásit se a rezervovat si ubytování můžete vyplněním a odesláním online přihlášek nejpozději do 7. ledna 2020 na:
<http://www.action-m.com/krakonosuvpohar/>

ČAK přispěje „věrným“ (nejméně již 5x závodícím a včas přihlášeným) zájemcům a nově také „prvně startujícím“ příspěvek na ubytování v Interhotelu Montana na sobotní noc 18. 1. 2020 (popř. na páteční noc 17. 1. 2020) ve výši 500 Kč/noc a závodníka.

Jednolůžkový pokoj/noc	1 200 Kč
Dvoulůžkový pokoj obsazený jednou osobou/noc	1 500 Kč
Dvoulůžkový pokoj/noc	1 900 Kč

Ceny zahrnují snídaní, DPH a městský poplatek.

Rezervace ubytování za tyto ceny je možná pouze vyplněním přihlášky online na výše uvedené webové stránce a hotel vám ji musí zpětně potvrdit.

Startovné ve výši 200 Kč/osobu uhradte rovněž nejpozději do 7. ledna 2020 na účet Mileny Zeithamlové, číslo 221442101/0100 u Komerční banky Praha 10, s použitím variabilního symbolu „1801“.

Případné dotazy k závodu vám ráda zodpoví **Milena Zeithamlová** telefonicky na číslech 267 312 333, 602 324 951 nebo e-mailem na adrese milena@action-m.com.

Nezapomeňte, prosím, informovat a pozvat kolegy.

S tradičním pozdravem **LYŽÍ MISTR MAŽE KLISTR**

M. Jelínek, V. Zeithaml (za organizátory)

Čtyři ze šesti letošních oceněných. Na snímku zleva: prof. Pavel Šturma, doktorka Alena Novotná, prof. Jan Kuklík a prof. Michal Tomášek.

Slavnostní předání Randových medailí za rok 2019

Již tradičně se v pátek 25. října 2019 konalo ve Vlasteneckém sále Karolina Univerzity Karlovy slavnostní zasedání Jednoty českých právníků, během kterého byly předány medaile Antonína rytíře Randy; ty uděluje Rada Jednoty českých právníků významným českým i zahraničním právníkům jako výraz uznání zásluh na rozvoji právní vědy, zákonodárství, právní praxe, organizování právního života v zemi a upevňování přátelských vztahů.

Uvodní slovo přednesl JUDr. Pavel Rychetský, předseda Jednoty českých právníků a předseda Ústavního soudu, který připomněl, že právě před několika dny, 6. října 2019, uplynulo sto let od smrti JUDr. Antonína rytíře Randy, nestora české civilistiky a spoluzakladatele Jednoty právnické, dnešní Jednoty českých právníků, která je s rokem založení 1864 nejstarším právnickým spolkem v českých zemích.

Obvyklou slavnostní přednášku tentokrát nepřednesl právník, ale významný český filozof a sociolog, prof. Václav Bělohradský, který svoji úvahu, nazvanou „Revoluce antropocén“, věnoval úvahám o konci liberální demokracie a s ní spjatých přístupů k řešení problémů.

Po přednášce prof. Bělohradského již následovalo vyhlášení jmen osobností, které Randovy medaile získaly v letošním roce.

Bronzovou medaili Antonína rytíře Randy za rok 2019 obdržely dvě soudkyně:

- JUDr. Pavlína Brzobohatá, soudkyně Nejvyššího soudu a předsedkyně jeho senátu 26 Cdo, který řeší dovolání ve věcech nájemních sporů a sporů mezi vlastníky jednotek, členka kárného senátu při Nejvyšším správním soudě, za přínos na poli občanského práva a za vedení odborných seminářů pro Jednotu českých právníků.

- JUDr. PhDr. Alena Novotná, Ph.D., místopředsdkyně Obvodního soudu pro Prahu 1, která byla před odchodem do justice osmnáct let advokátkou, dlouholetá členka prezidia

Jednoty českých právníků a koordinátorka jeho vzdělávací činnosti, za dlouholetou činnost pro Jednotu českých právníků.

Stříbrnou medaili Antonína rytíře Randy letos získali:

- děkan Právnické fakulty Univerzity Karlovy prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc., člen její Katedry právních dějin, za dlouholetou spolupráci Právnické fakulty Karlovy univerzity s Jednotou českých právníků.

- soudce Soudního dvora Evropské unie prof. JUDr. Jiří Malenovský, za dlouholeté působení na poli mezinárodního práva, dlouholeté soudcovské působení u Ústavního soudu ČR a u Soudního dvora EU a za vynikající reprezentaci České republiky v této funkci.

- vedoucí Katedry mezinárodního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc., člen pražského sdružení JČP, za dlouholetou významnou činnost na poli mezinárodního práva a spolupráci při vzdělávací činnosti Jednoty českých právníků.

- vedoucí Katedry evropského práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy prof. JUDr. Michal Tomášek, DrSc., za dlouholetou výzkumnou, přednáškovou a vědeckou činnost a za jeho přednáškovou činnost pro Jednotu českých právníků.

Na závěr slavnostní akce vystoupil prof. Jan Kuklík, který jménem všech oceněných poděkoval za poctu, které se jim udělením Randových medailí dostalo.

✦ PhDr. IVANA CIHLÁŘOVÁ
✦ Foto MARTIN KNOPP

Právnická firma roku 2019

přinesla změny v některých tradičních kategoriích

Společnost EPRAVO.CZ vyhlásila výsledky již 12. ročníku firemního žebříčku Právnická firma roku. Záštitu nad letošním ročníkem převzalo, stejně jako v minulých letech, Ministerstvo spravedlnosti, záštitu nad galavečerem pak již tradičně Česká advokátní komora. Výsledky firemního žebříčku Právnická firma roku 2019 byly slavnostně vyhlášeny 4. listopadu 2019 v prostorách pražského paláce Žofín za účasti zástupců předních advokátních kanceláří a osobností české justice. Vítěze určila jako již tradičně nezávislá skupina hodnotitelů z řad firem a institucí a rovněž pořádající společnost EPRAVO.CZ, která činnost právníků v České republice monitoruje dlouhodobě.

Kdo si rozdělil hlavní ceny

Hlavní cenu v kategorii *Právnická firma roku pro domácí kancelář* získala advokátní kancelář **PRK PARTNERS**. Kromě toho se stala vítězem i ve dvou odborných kategoriích *Řešení sporů a arbitráže* a *Pracovní právo*.

Hlavní cena v kategorii *Právnická firma roku pro mezinárodní kancelář* pak patří advokátní kanceláři **DENTONS**. Ta zabodovala i v odborných kategoriích, kde se stala vítězem v kategorii *Bankovníctví a finance*.

Ocenění za nejlepší clientské služby získala advokátní kancelář **HAVEL & PARTNERS**, která získala ocenění i v kategorii *Fúze a akvizice* a *Veřejné zakázky*. **HAVEL & PARTNERS** je zároveň dle celkového součtu ocenění v rámci dosavadních ročníků žebříčku **Právnická firma roku nejvíce oceňovanou advokátní kanceláří**.

Přehled vítězů Právnická firma roku 2019:

ODBORNÉ KATEGORIE

- **Právo obchodních společností**
Skils s. r. o. advokátní kancelář
- **Právo hospodářské soutěže**
ROWAN LEGAL, advokátní kancelář s. r. o.
- **Developerské a nemovitostní projekty**
Clifford Chance Prague LLP, organizační složka
- **Fúze a akvizice**
HAVEL & PARTNERS s. r. o., advokátní kancelář
- **Restrukturalizace a insolvence**
ŽIŽLAVSKÝ, advokátní kancelář s. r. o.
- **Řešení sporů a arbitráže**
PRK Partners s. r. o. advokátní kancelář
- **Bankovníctví a finance**
Dentons Europe CS LLP, organizační složka
- **Kapitálové trhy**
Skils s. r. o. advokátní kancelář
- **Telekomunikace a média**
ŘANDA HAVEL LEGAL advokátní kancelář s. r. o.
- **Duševní vlastnictví**
ROWAN LEGAL, advokátní kancelář s. r. o.
- **Právo informačních technologií**
Kinstellar, s. r. o., advokátní kancelář
- **Veřejné zakázky**
HAVEL & PARTNERS s. r. o., advokátní kancelář
- **Pracovní právo**
PRK Partners s. r. o. advokátní kancelář
- **Trestní právo**
Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s. r. o.
- **Firemní compliance**
Trojan, Doleček a partneři, advokátní kancelář
- **Daňové právo**
Rödl & Partner, advokáti, v. o. s.
- **Energetika a energetické projekty**
ROWAN LEGAL, advokátní kancelář s. r. o.
- **Logistika a dopravní stavby**
Advokátní kancelář Hartmann, Jelínek, Fráňa a partneři, s. r. o.

ZVLÁŠTNÍ KATEGORIE

- **Regionální právnická firma roku**
Advokátní kancelář JELÍNEK & Partneři s. r. o.
- **Česká firma na mezinárodních trzích**
DBK PARTNERS, advokátní kancelář, s. r. o.
- **Pro Bono/CSR**
CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ s. r. o., advokátní kancelář

HLAVNÍ CENA

- **PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU PRO MEZINÁRODNÍ KANCELÁŘ**
Dentons Europe CS LLP, organizační složka

- **PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU PRO DOMÁCÍ KANCELÁŘ**
PRK Partners s. r. o. advokátní kancelář

- **PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU ZA NEJLEPŠÍ KLIENTSKÉ SLUŽBY**
HAVEL & PARTNERS s. r. o., advokátní kancelář

Kompletní žebříček právnických firem roku 2019, včetně velmi doporučovaných a doporučovaných naleznete na epravo.cz.

✿ Red.

✿ Foto EPRAVO.CZ

Advokát a nabízené svědectví

Současný směr právního výzkumu označovaný jako „právo a krásná literatura“ může mít řadu podob. Jedna z nich v beletrii hledá poznatky o chování lidí, kteří se v té či oné roli podílejí na tvorbě či nalézání práva. Příkladem budiž román *Babbitt*, za který jeho tvůrce Sinclair Lewis obdržel Nobelovu cenu. (Do češtiny přeložil Josef Škvorecký a vydalo v roce 1966 nakladatelství Odeon.) Hlavním hrdinou tohoto díla je realitní makléř a z knihy se čtenář dozví mnohé o transakcích s nemovitostmi, co může připomínat naši současnost. Zajímavý je i psychologický portrét titulní postavy, o které Josef Škvorecký v doslovu ke knize napsal: „Uvažuje-li o *Babbittovi*, nepíše Sinclair Lewis nikdy žlučí, ale spíše slzami, které zakrývá klaunským úšklebkem.“

Advokáty by mohla profesně zvlášť zajímat jedna z vedlejších epizod románu (viz strana 254 a násl.), jež se zabývá příběhem Paula Rieslinga a jeho manželky Zilly. Jejich dlouhodobé manželské patálie totiž vrcholí tím, že kulka z *Paulovy obrovské staré armádní čtyřřadčítky* ji roztránila rameno, projela vzhůru a vylétla ven.

Když se zvěst o této události rozšířila a *Babbitt* se vrátil domů, uvítala ho manželka, zářící zděšeným zájmem, jaký míváme o tragédie starých přátel. „Ovšem, není to jen *Paulova vina*, ale takhle to dopadne, když člověk lítá za jinými ženskými, místo aby po křesťansku nesl svůj kříž,“ pronášela slavnostně.

Babbitt byl příliš skleslý, aby jí odpověděl, jak by si býval přál. Řekl jen, co bylo třeba říct o nošení křížů po křesťansku, a šel ven umýt vůz... Když manželka po večeri začala nevyhnutelný námět, zařval: „Zakazuji vám všem říct jediné slovo o *Paulovi*! Všechno potřebné mluvení na toto téma obstarám sám, rozumíte? V tomto uklepaném městě nebudou aspoň v jednom domě lidi mravnější než papež. A všechny ty dryádnické večerníky vyhoďte z domu!“

Ale po večeri si noviny sám přečetl.

Před devátou se vypravil do obydlí advokáta *Maxwella*. Byl přijat nesrdečně. „Ano?“ řekl *Maxwell*.

„Chci vám nabídnout své služby při procesu. Dostal jsem nápad. Proč bych třeba nemohl odpřisáhnout, že jsem byl při tom a že ten revolver vytáhla ona a on s ní zápasil a revolver spustil nešťastnou náhodou?“

„A dopustit se křivopřísežnictví?“

„Jak? No ano, asi by to byla křivá přísaha. Ale – pomohlo by to?“

„Ale, můj milý! Křivá přísaha!“

„Nedělejte hloupého! Promiňte, *Maxwelli*, nechtěl jsem vás namíchnout. Chci prostě říct: vím a vy také víte o mno-

ha případech křivopřísežnictví jen proto, aby člověk dostal nějaký mizerný kousek parcely, a tady, když jde o to zachránit *Paula*, aby nemusel do kriminálu, jsem ochoten přísahat tak křivě, až zmodrám.“

„Ne. Nehleď na etickou stránku věci, obávám se, že to není uskutečnitelné. – Prokurátor by vaše svědectví roztrhal na cucky. Je známo, že v osudné době byli v bytě jen *Riesling* a jeho žena.“

„Tak co takhle. Půjdu k soudu a odpřisáhnou – a tohle by byla čistá pravda a nic než pravda – že mu tak otravovala život, až se z toho svým způsobem zbláznil.“

„Ne. Lituji. *Riesling* absolutně odmítá jakékoliv svědectví proti své ženě. Trvá na tom, že se přizná k vině!“

Je mi líto, *Babbitte*, ale nejlepší, co můžete udělat – nerad to říkám, ale nejvíc byste nám pomohl, kdybyste se do toho vůbec nepletl.“

Babbitt, který otáčel v ruce kloboukem jak insolventní chudý pachytř, zamrkal tak zřetelně, že *Maxwell* pravil laskavěji:

„Nerad bych se vás nějak dotknul, ale podívejte se, oba chceme udělat pro *Rieslinga*, co je v našich silách, a nesmíme brát ohled na nic jiného. S vámi je ten kříž, *Babbitte*, že patříte k lidem, kteří moc mluví. Vy se rád slyšíte. Kdybych vás k něčemu potřeboval jako svědka, vy byste se rozpovídal a všechno pokazil. Lituji. A teď si musím prostudovat nějaké dokumenty – opravdu lituji.“

V závěru této epizody autor o *Babbittovi* píše: Předstával si, nepochybně podle nějakého románu, že *Paulův* proces bude dlouhé zápolení, plné trpkých hádek, s napjatým obecnstvím, zakončené náhlým a nevývratným svědectvím. Ve skutečnosti netrval proces ani patnáct minut a většinu času zabraly lékařské výpovědi, že *Zilla* se uzdraví a že *Paul* byl postižen okamžitým pominutím smyslu. Jen proto byl *Paul* odsouzen ke třem letům ve státní věznici a odveden naprosto nedramaticky, bez želez, jenom se unaveně vlekl po boku veselého šerifova zástupce...

Nepochybuji o tom, že zkušený český advokát by v obdobné situaci uvažoval a jednal podobně jako advokát *Maxwell* a nemusel si pak vyčítat ani svědka, kterého povolal, ani otázku, kterou mu položil. Začínající advokátní koncipienti i další právníci a možná také již studenti práv by měli být obeznámeni s nestejným psychologickým ustrojením těch, kdo v různých rolích působí při nalézání práva. Užitečným zdrojem takového poučení může být i beletrie.

✿ prof. PETR HAJN

NEMĚLO BY NÁS BÝT VÍC ?

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- kandidát advokacie, který vykonával povinnou soudní praxi podle advokátního řádu z roku 1868, nebyl považován za praktikanta ve služebním poměru? Dovedil tak Vrchní pojišťovací soud v Praze rozsudkem ze dne 30. října 1933, č. j. Cpo 407/33-1. Soud provedl srovnání účelu praxe soudcovských právních praktikantů a praxe nesoudcovského praktikanta. Podle ust. § 6 nařízení č. 5/1911 ř. z., které praxi upravovalo, „bylo nepřipustné využití pracovní síly právního praktikanta nesoudcovského, jež by odporovalo účelu výcviku k povolání, jež sledovala praxe“. I po dobu soudní praxe byl pak kandidát advokacie považován za zaměstnance advokáta. Citované rozhodnutí bylo publikováno v časopise Právník z roku 1934.

- prvním předsedou vlády první Španělské republiky se stal advokát? Estanislao Figueras y de Moragas (1819-1882) působil po právnických studiích jako advokát v Tarragoně a v Madridu. Již v roce 1837 patřil Figueras ke straně progresistů a v roce 1840 se přidal k republikánům. Za svoje politické aktivity byl v roce 1867 zatčen a souzen, před vězením však uprchl do Portugalska. Do vlasti se vrátil po vyhnání Izabely II.,

po abdikaci krále Amadea byl od 12. února do 11. června 1873 předsedou vlády. „Spojené Obce severoamerické první uznaly mladou republiku,“ oznámil dne 21. února 1873 Světový, který přinesl Figuerasův životopis. Republika však neměla dlouhého trvání, po restauraci monarchie a nástupu krále Alfonse XII. v roce 1875 se Figueras stáhl z veřejného života.

- podle Adresáře města Českých Budějovic vydaného pražským nakladatelstvím Orbis sídlilo v roce 1948 na dnešním Náměstí Přemysla Otakara II., tehdy Masarykově náměstí, deset ze čtrnácti místních advokátů? Byli jimi František Autenruber, Albin Dlouhý, Jaroslav Král, Jan Lexa, Vladimír Moravec, František Smrčka, Karel Šimek, Jan Špatný, Bohumír Štefl a Karel Wendt. Samo náměstí ve 20. století často měnilo název. Masarykovým náměstím bylo v letech 1934-1939, poté neslo jméno Adolf Hitler Platz, mezi lety 1945-1951 opět Masarykovo náměstí, od roku 1951 Žižkovo náměstí a počínaje dnem 1. ledna 1991 Náměstí Přemysla Otakara II. Před listopadem 1989 zde sídlila i českobudějovická advokátní poradna.

❖ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK, Ph.D.

Leitartikel

Petr Toman: **Sechs Wochen, die (nicht nur) die Rechtsanwaltschaft verändert haben** 3

Aktualitäten

Informationen zur Bestimmung des § 7b der Strafprozessordnung 4
 Ergänzende Informationen des Vorstands der Tschechischen Rechtsanwaltskammer zur Straftat der Vereitelung der Gerechtigkeit gemäß § 347a, Strafgesetzbuch 7
 Das Projekt Rechtsanwälte gegen die Totalität – Konferenz, Buch, Ausstellung sowie Webseiten Hana Rýdlová, Ivana Cihlářová 8
 Galaabend des Juristen des Jahres 2019 in Brno – Vorsicht, dieses Jahr mit Änderungen! ichta 16
 Mitteilung der Tschechischen Rechtsanwaltskammer über Zahlungen und Versicherungsbeiträge 23

Aus Rechtstheorie und Praxis

Artikel

Interessenkonflikt des Mitglieds des statutarischen Organs einer Handelskorporation in Bezug auf die Corporate-Governance-Prinzipien Ivana Štenglová 29
 Aufbewahrung der im Computersystem gespeicherten Daten – Leistung der Mitwirkung oder Ersetzung der Tätigkeit der Strafverfolgungsbehörden? Jana Tlapák Navrátilová, Ingrid Galovcová 36
 Die Möglichkeit des Beschuldigten, auf einen Verteidiger zu verzichten, und die Folgen für die Verteidigung Pavel Vantuch 40
 In den Labyrinthen der Akteneinsicht laut Verwaltungsordnung Pavel Mates 45
 Aktuelle Fragen der AML-Regelung Pavel Martiník 50
 Befreiung von der Verantwortung der juristischen Person für eine Ordnungswidrigkeit Tomáš Grygar 53

Aus der Rechtsprechung

Oberster Gerichtshof: Zur Anwendung der Rechtsprechung über die Disparität der Anteile im Verfahren über die Auseinandersetzung des gemeinschaftlichen Vermögens laut BGB 57
 Verfassungsgericht: Zum Honorar des Rechtsanwalts für die Ausübung der Funktion des Vormunds, der für eine Person bestellt wurde, die einen unbekanntem Aufenthalt hat 62
 Oberstes Verwaltungsgericht: Erbringung von Rechtsdienstleistungen durch einen Rechtsanwaltsanwärter 67
 Gerichtshof der Europäischen Union: Zur Anordnung der Pflicht, beleidigende Beiträge quer durch das Netz zu löschen 70
 EGMR: Über die Entziehung der Elternverantwortung und die Interessen des Kindes bei Adoption 71

Aus der Fachliteratur

Petr Toman, Ondřej Šebesta und Koll.: **Rechtsanwälte gegen die Totalität** (Pavel Žáček) 73

Aus der Rechtsanwaltschaft

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Die Union der Verteidiger über die dreißig Jahre der freien Verteidigung Lukáš Trojan 74
 Aus der Disziplinarpraxis Jan Syka 75

Informationen und Wissenswertes

Was Sie wissen sollten

Vorträge und Seminare für Rechtsanwälte und Rechtsanwaltsanwärter in Bildungs- und Schulungszentren der Tschechischen Rechtsanwaltskammer 78
 Einladung zum Seminar über das Insolvenzrecht in Prag 80
 Einladung zum Langlauf-Wettbewerb des Rubezahl-Pokals 2020 80

Aus der Juristengesellschaft

Feierliche Übergabe der Randa-Medaillen für das Jahr 2019 Ivana Cihlářová 81
 Die Rechtsfirma des Jahres 2019 Red. 82

Zum Schluss

Der Rechtsanwalt und das angebotene Zeugnis Petr Hajn 84
 Eine Zeichnung von Lubomir Lichý 85
 Wissen Sie, dass... Stanislav Balík 85

Inhaltsverzeichnis 86
 Zusammenfassung/Summary 87
 Table of Contents 88

Ivana Štenglová: Interessenkonflikt des Mitglieds des statutarischen Organs einer Handelskorporation in Bezug auf die Corporate-Governance-Prinzipien

Der Artikel beschäftigt sich mit den beiden Situationen, wo das Mitglied des Organs einer Handelskorporation laut § 54 und anschl. des Gesetzes Nr. 90/2012 Slg. in den Interessenkonflikt gerät, das heißt sowohl in einen langfristigen als einmaligen Konflikt, der beim Abschluss des Vertrags zwischen dem Organmitglied und der Handelskorporation entsteht. Die beiden Situationen analysiert der Autor aus der Sicht der Pflichten der Organmitglieder bei einem androhenden oder andauernden Interessenkonflikt sowie aus der Sicht der Möglichkeit der Handelskorporation, einen Interessenkonflikt bzw. dessen Folgen zu verhindern. Der Autor beschäftigt sich ferner auch mit den im Gesetz über die Handelskorporationen nicht gelösten Folgen der Verletzung des Verbots, einen Vertrag im Zustand des Interessenkonflikts abzuschließen, und mit den Folgen der Verletzung der „acute“-Pflicht des Organmitglieds im Falle des Interessenkonflikts. Zum Schluss vergleicht der Autor die Rechtsregelung des Interessenkonflikts im Gesetz über die Handelskorporationen mit den G20/OECD Prinzipien der Verwaltung und Führung der Gesellschaften, die in den OECD-Ländern als Grundstandard der Verwaltung und Führung der Gesellschaften betrachtet werden, und mit deren tschechischer Transformation in den Kodex der Verwaltung und Führung der Gesellschaften CZ (bearbeitet durch den Czech Institute of Directors) und er kommt zum Schluss, dass die tschechische Rechtsregelung (auch wenn noch eine Präzisierung gut wäre) mit diesen Regeln nicht im Widerspruch steht.

Jana Tlapák Navrátilová, Ingrid Galovcová: Aufbewahrung der im Computersystem gespeicherten Daten – Leistung der Mitwirkung oder Ersetzung der Tätigkeit der Strafverfolgungsbehörden?

Durch die seit dem 1. 2. 2019 wirksame Regierungsnovelle Nr. 287/2018 Slg. wurde in die Strafprozessordnung die Bestimmung des § 7b eingeführt, die den Strafverfolgungsbehörden die Möglichkeit gibt, von der Person, die im Computersystem oder auf Informationsträgern gespeicherte Daten besitzt bzw. unter Kontrolle hat, zu verlangen, diese Daten in unveränderter Form während einer in der Anordnung festgelegte Zeit aufzubewahren und notwendige Maßnahmen zu treffen, dass es nicht zur Offenbarung der Information kommt, dass die Aufbewahrung der Daten angeordnet wurde, sowie anzuordnen, dass diese Person den Zugang anderer Personen zu diesen Daten unmöglich macht. Das Thema ruft eine Reihe von Fragen hervor, und daher unterziehen die Autorinnen diese Bestimmung der Strafprozessordnung einer weiteren Kritik in diesem Artikel.

Pavel Vantuch: Die Möglichkeit des Beschuldigten, auf einen Verteidiger zu verzichten, und die Folgen für die Verteidigung

Die Gründe der Pflichtverteidigung, also Fälle, wo der Beschuldigte einen Verteidiger haben muss, sind im § 36 und im § 36a der Strafprozessordnung geregelt. Die Bestimmung des § 36b Abs. 1 der Strafprozessordnung gibt jedoch dem Beschuldigten die Möglichkeit, auf einen Verteidiger zu verzichten, und zwar in drei Fällen der Pflichtverteidigung, genannt im § 36 Abs. 3, § 36a Abs. 2 Buchst b) und im § 36 Abs. 4 Buchst. a) der Strafprozessordnung. Der Autor denkt über negative Folgen des Verzichts auf Verteidiger für die Verteidigung der Beschuldigten nach.

Pavel Mates: In den Labyrinthen der Akteneinsicht laut Verwaltungsordnung

Das Recht auf Akteneinsicht stellt eine der wesentlichen Bestandteile des Komplexes von Rechten dar, die einen fairen Prozess garantieren, der vor jedem Organ der öffentlichen Gewalt geführt wird, und zwar schon deswegen, weil ohne dieses Recht ein Verfahrensbeteiligter bzw. auch andere Subjekte keine weiteren Prozessrechte realisieren könnten. Der Artikel stellt eine systematische Analyse der Regelung dieses Rechts in der Verwaltungsordnung und der in Sondergesetzen enthaltenen Abweichungen sowie des Zugangs zu geheim gehaltenen Informationen, des gerichtlichen Schutzes dieses Rechts, der Lösung der Konkurrenz der Rechtsregelung bezüglich des Rechts auf Akteneinsicht und des Rechts auf freien Zugang zu Informationen dar.

Pavel Martinik: Aktuelle Fragen der AML-Regelung

Der Artikel beschäftigt sich mit der Analyse der aktuellen Probleme der Anwendung der AML/CTF Rechtsregelung in der Tschechischen Republik. Konkret zielt er auf die Aufteilung der KYC-Prozeduren in Identifikation und die Kontrolle des Klienten, die Auffassung der virtuellen Währungen im tschechischen Recht und die Führungsweise der Lizenzverfahren durch die Tschechische Nationalbank. Der Output der Artikel sind dann Vorschläge, wie man diese Problematik in Zukunft behandeln sollte.

Tomáš Grygar: Befreiung von der Verantwortung der juristischen Person für eine Ordnungswidrigkeit

Der Artikel beschäftigt sich mit einer für die Rechtspraxis bedeutenden Frage der Befreiung von der Verantwortung der juristischen Person für eine Ordnungswidrigkeit, die infolge der Wirksamkeit des immer noch relativ neuen Gesetzes über die Verantwortung für die Ordnungswidrigkeiten und über diesbezügliche Verfahren bestimmte Änderungen erfahren hat. Die Befreiung stellt eine Minderung der objektiven Verantwortung dar, die bei den Ordnungswidrigkeiten der juristischen Personen angewendet wird. Die Frage ist, wer bezüglich der Erfüllung der Befreiungsgründe die Beweislast tragen und wie der Befreiungsgrund überhaupt formuliert werden soll.

Ivana Štenglová: Conflict of interests of a governing body member in a limited company in view of corporate governance principles

The article deals with both situations where a corporate body member will face a conflict of interests under Section 54 et seq. of Act No. 90/2012 Coll., i.e. both a long-term conflict and a one-off conflict arising in the process of conclusion of a contract between the body member and the corporation. The author analyses the two situations in terms of the duties borne by body members in case of an imminent or continuing conflict of interests, as well as in respect of the options available to a corporation in avoiding a conflict of interests or its consequences. Furthermore, the author deals with consequences of a breach of the prohibition to enter into contract in cases where a conflict of interests exists on the part of a body member and consequences of a breach of the obligation of a body member in case of a conflict of interests, which are not dealt within the Corporations Act. Finally, the author compares the legal regulation of a conflict of interests in the Corporations Act with the G20/OECD Principles of Corporate Governance, which are considered the basic standard of corporate governance in the OECD countries, and their Czech transformation into the Code of Corporate Governance in the

Czech Republic (drawn up by the Czech Institute of Directors), and concludes that the Czech legislation (even though it would benefit from further specification) is not at variance with these rules.

Jana Tlapák Navrátilová, Ingrid Galovcová: Storage of data in a computer system – provision of collaboration or substituting for prosecuting bodies?

By virtue of Government amendment No. 287/2018 Coll., effective from 1 February 2019, Section 7b was added to the Code of Criminal Procedure, enabling the prosecuting bodies to request that a person who holds or has under his/her control certain data stored in a computer system or on a data carrier continue storing such data in an unaltered form for the period of time specified in the relevant order, and take the necessary measures to prevent disclosure of the information that data storage has been ordered, and also order that the mentioned person prevent access of third parties to such data. The topic raises a number of questions and the authors therefore voice further criticism regarding this provision of the Code of Criminal Procedure.

Pavel Vantuch: Option for the accused to waive legal counsel and consequences for the defence

The grounds for defence *ex officio*, i.e. cases where the accused must have a defence counsel, are laid down in Sections 36 and 36a of the Code of Criminal Procedure. However, Section 36b (1) of the Code allows the accused to waive counsel in three cases of defence *ex officio*, as specified in Sections 36 (3), 36a (2)(b) and 36 (4)(a) of the Code. The author analyses the negative consequences of a waiver of legal counsel for the defence of the accused.

Pavel Mates: Through the labyrinth of provisions on inspection of files in the Code of Administrative Procedure

The right to inspect the file is one of the essential elements in the set of rights guaranteeing fair trial before any public authority; this is true for the reason alone that, without this right, the given party and other entities would be unable to exercise further procedural rights. The article presents a systematic analysis of the regulation of this right in the Code of Administrative Procedure and deviations contained in special laws, access to classified information, judicial protection of this right, and the colliding provisions governing the right to inspect the file and the right to free access to information.

Pavel Martinik: Current issues of the AML regulation

The article analyses the current issues related to application of the AML/CTF legal regulation in the Czech Republic. Specifically, it focuses on the division of the KYC procedures to client identification and client checks, the concept of virtual currencies in Czech law, and the manner of conducting licence proceedings by the Czech National Bank. The article then provides suggestions on how to proceed in this area in the future.

Tomáš Grygar: Exonerating a legal person from liability for an infraction

The article deals with the important practical question of exoneration of a juristic person from liability for an infraction, where the situation has somewhat changed as a result of the still relatively new Act on liability for infractions and proceedings on infractions. Exoneration represents a mitigation of no-fault liability, which is applicable to infractions committed by legal persons. The question stands who should bear the burden of proof regarding the existence of grounds for exoneration and how the grounds for exoneration should actually be formulated.

Leading article

Petr Toman: **Six weeks that changed (not only) the legal profession** 3

News

Information on Section 7b of the Code of Criminal Procedure 4
 Additional information provided by CBA's Board of Directors regarding the criminal offence
 of obstructing justice pursuant to Section 347a of the Criminal Code 7
 Lawyers against totalitarianism – conference, book, exhibition and website Hana Rýdlová, Ivana Cihlářová 8
 Lawyer of the Year 2019 gala evening in Brno – expect changes! ichta 16
 Communication of the Czech Bar Association on mandatory payments and premiums 23

Legal Theory and Practice

Articles

Conflict of interests of a governing body member in a limited company in view
 of corporate governance principles Ivana Štenglová 29
 Storage of data in a computer system – provision of collaboration or substituting for prosecuting bodies?
 Jana Tlapák Navrátilová, Ingrid Galovcová 36
 Option for the accused to waive legal counsel and consequences for the defence Pavel Vantuch 40
 Through the labyrinth of provisions on inspection of files in the Code of Administrative Procedure Pavel Mates 45
 Current issues of the AML regulation Pavel Martiník 50
 Exonerating a legal person from liability for an infraction Tomáš Grygar 53

Judicial Decisions

Supreme Court: On applicability of case-law regarding disparity of shares in proceedings on settlement
 of the community property under the Civil Code 57
 Constitutional Court: On the lawyer's fee for the performance of duties as a guardian appointed
 for a person with unknown whereabouts 62
 Supreme Administrative Court: Provision of legal services by trainee lawyers 67
 EU Court of Justice: On the duty to delete defamatory content from the whole network 70
 ECtHR: On removal of parental responsibilities and interests of the child during adoption 71

Professional literature

Petr Toman, Ondřej Šebesta and al.: **Lawyers against totalitarianism** (Pavel Žáček) 73

Legal Profession

Czech legal profession

Union of Defence Lawyers on three decades of unrestricted defence Lukáš Trojan 74
 Disciplinary decisions Jan Syka 75

Information and Points of Interest

You should know

Lectures and seminars for lawyers and legal trainees at the educational and training centres
 of the Czech Bar Association 78
 Invitation to a seminar on insolvency law in Prague 80
 Invitation to a cross-country ski race "2020 Krakonoš Cup" 80

Law Society

Ceremonial handover of Randa medals for 2019 Ivana Cihlářová 81
 Law Firm of the Year 2019 Ed. 82

Finally

Lawyer and a testimony offered by a witness Petr Hajn 84
 Drawing by Lubomír Lichý 85
 Do you know that ... Stanislav Balík 85

Inhaltsverzeichnis 86
 Zusammenfassung/Summary 87
 Table of Contents 88

DÍKY ADVOKÁTNÍMU DENÍKU VÁM NEUNIKNE NIC AKTUÁLNÍHO
A PODSTATNÉHO NEJEN Z ADVOKACIE, ALE I Z CELÉHO SVĚTA PRÁVA

ADVOKÁTNÍ ONLINE DENÍK

- váš nový zpravodaj v PC i telefonu

JE TO I VÁŠ DENÍK, UVÍTÁME VAŠE ČLÁNKY, NÁZORY, POZVÁNKY,
TIPY A PODNĚTY! PIŠTE NA ADVOKATNIDENIK@CAK.CZ

ZAŘAĎTE SI NAŠE STRÁNKY WWW.ADVOKATNIDENIK.CZ MEZI SVÉ OBLÍBENÉ ZÁLOŽKY!

CODEXIS®

ADVOKACIE

EVROPSKÝ PRÁVNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉM

Komplexní řešení pro potřeby všech advokátů.

LIBERIS

Unikátní systém poskytující komentáře renomovaných autorů k jednotlivým paragrafům.

 stovky titulů tisíce paragrafů desetitisíce komentářů

Sjednejte si schůzku s naším specialistou, rád Vám vše podrobněji předvede a vysvětlí.

Tel.: +420 596 613 333 | Email: klientske.centrum@atlasgroup.cz

ATLAS consulting spol. s r.o. člen skupiny ATLAS GROUP | www.atlasgroup.cz

Petrov • Výtisk • Beran a kolektiv

Občanský zákoník

Komentář. 2. vydání

2019, vázané s přebalem, 3 352 stran, cena 4 990 Kč

akční cena 4 142 Kč platí do 31. 12. 2019
obj. číslo M60
**nakupujte se
17% slevou**

- Komentář k občanskému zákoníku v jednom svazku přichází na trh ve svém druhém, aktualizovaném a významně přepracovaném vydání.
- Styl výkladu, provázanost a inovativní grafická podoba dovolily nabídnout plnohodnotný komentář celého předpisu, včetně všech jeho dosavadních novel. Komentář je psán stručně a prakticky, opírá se o zevrubnou rešerši relevantních rozhodnutí českých soudů a doktrinálních zdrojů. Odkazuje ve velké míře i na použitelnou zahraniční judikaturu a literaturu. Text je přitom pečlivě strukturován a každý odstavec je nadepsán pro čtenářovu rychlou orientaci i přehled. Jednotlivé části komentáře jsou propojeny vzájemnými odkazy.
- Praktickému zaměření komentáře odpovídá složení autorského kolektivu, který čítá 81 odborníků ze všech oborů právní praxe. Zastoupeni jsou soudci Nejvyššího soudu, krajských a okresních soudů, zástupci advokacie a notářské praxe i akademické sféry.
- První vydání komentáře bylo oceněno „Autorskou cenou za nejhodnotnější původní právníckou publikaci“.

objednávejte pouze na

www.beck.cz

- ✓ VÝZNAMNÉ PŘEPSÁNÍ A ROZŠÍŘENÍ ŘADY PASÁŽÍ
- ✓ NOVÁ JUDIKATURA NS A ÚS
- ✓ V RÁMCI DRUHÉHO VYDÁNÍ BYLO POSOUŽENO VÍCE NEŽ 9 000 NOVÝCH JUDIKÁTŮ NS